

Úradný vestník

Európskej únie

C 317



Slovenské vydanie

Informácie a oznámenia

Zväzok 52

23. decembra 2009

Číslo oznamu

Obsah

Strana

I Uznesenia, odporúčania a stanoviská

STANOVISKÁ

Európsky hospodársky a sociálny výbor

455. plenárne zasadnutie v dňoch 15. a 16. júla 2009

2009/C 317/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Integrácia dopravnej politiky a územného plánovania pre udržateľnejšiu mestskú dopravu“	1
2009/C 317/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Konkurencieschopnosť európskeho sklárskeho a keramického priemyslu vzhľadom na balík opatrení EÚ v oblasti klimatických zmien a energetiky“ (prieskumné stanovisko na žiadosť českého predsedníctva)	7
2009/C 317/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vzťahy medzi EÚ a Bosnou a Hercegovinou: úloha občianskej spoločnosti“ (prieskumné stanovisko)	15
2009/C 317/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Emisie z cestnej dopravy – konkrétne opatrenia na prekonanie stagnácie“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	22
2009/C 317/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Dodávateľské a odberateľské trhy automobilového priemyslu“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	29
2009/C 317/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Mestské oblasti a násilie mladých“	37
2009/C 317/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Ochrana detí pred cestujúcimi páchatelmi sexuálnych trestných činov“	43

SK

Cena: 7 EUR

(Pokračovanie na druhej strane)

2009/C 317/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Budúcnosť mimomestských oblastí v znalostnej spoločnosti“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	49
---------------	---	----

III Návrhy právnych aktov

Európsky hospodársky a sociálny výbor

455. plenárne zasadnutie v dňoch 15. a 16. júla 2009

2009/C 317/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o právach spotrebiteľov“ [KOM(2008) 614 v konečnom znení – 2008/0196 (COD)]	54
2009/C 317/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2001/83/ES, pokiaľ ide o predchádzanie vstupu liekov, ktoré sú falšované z hľadiska ich totožnosti, histórie alebo pôvodu, do legálneho dodávateľského reťazca“ [KOM(2008) 668 v konečnom znení – 2008/0261 (COD)]	62
2009/C 317/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 78/660/EHS o ročnej účtovnej závierke niektorých typov spoločností, pokiaľ ide o mikrosubyjekty“ [KOM(2009) 83 v konečnom znení/2 – 2009/0035 (COD)]	67
2009/C 317/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o prispôbení určitých aktov, na ktoré sa vzťahuje postup uvedený v článku 251 zmluvy, rozhodnutiu Rady 1999/468/ES, pokiaľ ide o regulačný postup s kontrolou – Prispôbenie regulačnému postupu s kontrolou – piata časť“ [KOM(2009) 142 v konečnom znení – 2009/0048 (COD)]	72
2009/C 317/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Strednodobé hodnotenie implementácie akčného plánu ES pre biodiverzitu [KOM(2008) 864 v konečnom znení]	75
2009/C 317/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Stratégia implementácie internalizácie externých nákladov“ [KOM(2008) 435 v konečnom znení]	80
2009/C 317/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o telemedicíne v prospech pacientov, systémov zdravotnej starostlivosti a spoločnosti“ [KOM(2008) 689 v konečnom znení]	84
2009/C 317/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právach cestujúcich v námornej a vnútrozemskej vodnej doprave, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 2006/2004 o spolupráci medzi národnými orgánmi zodpovednými za presadzovanie právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa“ [KOM(2008) 816 v konečnom znení – 2008/0246 (COD)]	89

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

455. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 15. A 16. JÚLA 2009

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Integrácia dopravnej politiky a územného plánovania pre udržateľnejšiu mestskú dopravu“

(prieskumné stanovisko)

(2009/C 317/01)

Spravodajca: **pán OSBORN**

Európska komisia listom z 3. novembra 2008 požiadala podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva Európsky hospodársky a sociálny výbor, aby vypracoval prieskumné stanovisko na tému

„Integrácia dopravnej politiky a územného plánovania pre udržateľnejšiu mestskú dopravu.“

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, ktorá bola poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 26. júna 2009. Spravodajcom bol pán Osborn.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza zo 16. júla) prijal 114 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie

1.1. Ľudia potrebujú dopravu, aby získali prístup k práci, obchodom, školám a všetkým ostatným miestam, ktoré sú súčasťou moderného života. Rozvoj a udržiavanie všetkých druhov dopravných systémov je dôležitou úlohou verejnej politiky. Ale doprava má aj svoje tienisté stránky. Prináša znečistenie, preťaženie a nehody. Dopravné prepojenia (alebo ich absencia) môžu spoločenstvá tak rozdeliť a izolovať, ako ich podporovať. Doprava tiež výrazne prispieva k emisiám CO₂ a k rastúcej hrozbe klimatických zmien.

1.2. Preto je čoraz viac potrebné, aby orgány verejnej správy na všetkých úrovniach vytvárali udržateľnejšie modely dopravy, ktoré splnia dopravné potreby obyvateľov, a zároveň obmedzia negatívny dosah. Tieto problémy sú najväčšie v mestských

oblastiach, a predovšetkým v týchto oblastiach sú udržateľnejšie dopravné stratégie potrebné.

1.3. Model dopravných tokov v mestských oblastiach úzko súvisí s modelom územného plánovania. Na dosiahnutie udržateľnej dopravy je preto nevyhnutné prijať vzájomne prepojené stratégie a politiky dopravy a územného plánovania.

1.4. Základná zodpovednosť za vypracovanie a uplatňovanie prepojených stratégií spočíva na miestnej a národnej úrovni. V niektorých mestách a krajinách EÚ sa v tejto oblasti už podarilo dosiahnuť určitý pokrok smerom k trvalej udržateľnosti. Tento pokrok je však nerovnomerný. Je potrebná iniciatíva na podporu a urýchlenie prijímania a implementácie udržateľnejších stratégií územného plánovania a dopravy v európskych mestách, ktorá by na európskej úrovni mohla vzniknúť.

1.5. Medzi kľúčové prvky tejto iniciatívy by malo patriť:

- odštartovanie novej výskumnej iniciatívy s cieľom presnejšie identifikovať hlavné rysy osvedčených postupov v tejto oblasti,
- vypracovanie spoľahlivého súboru ukazovateľov pokroku smerom k trvalo udržateľnej doprave,
- preskúmanie skúseností a systémov právnej a finančnej podpory na národnej a miestnej úrovni z hľadiska ich vplyvu na dopravu a emisie CO₂,
- vypracovanie nového európskeho rámca pre trvalo udržateľnú mestskú dopravu a územné plánovanie,
- preskúmanie rovnováhy iných európskych politík a programov, aby európska politika celkovo viac podporovala trvalo udržateľnú dopravu,
- rozvoj inteligentných dopravných systémov (ITS).

2. Všeobecné úvahy

2.1. Moderná spoločnosť je veľmi závislá na doprave. Ako jednotlivci sa spoliehame na to, že sa dopravou dostaneme do práce, do obchodov, vo voľnom čase na svoje aktivity a takmer kamkoľvek, kam chceme ísť. Podniky takisto potrebujú dopravu, aby mohli produkovať a dodávať svoje výrobky a poskytovať svoje služby vo svete.

2.2. Za posledné dve storočia sa vďaka technologickému rozvoju v doprave mimoriadne zväčšili vzdialenosti, ktoré je možné prekonávať pohodlne a za primerané ceny, a rozšíril sa rozsah tovarov, služieb a možností v spôsobe života jednotlivcov. Rozvoj dopravných technológií zmenil aj spôsob, akým sa vyvíjajú mestské osídlenia. Nemusia sa už úzko zoskupovať okolo malých centier so zariadeniami občianskej vybavenosti, ktoré sú dostupné hlavne pešo. Môžu sa rozptýliť s menšou hustotou na veľkej ploche, pričom sú spojené sieťou ciest a iných dopravných sústav.

2.3. Tieto zmeny znamenali viaceré prínosy, ale spôsobili aj značné problémy. Neustály rast dopytu po doprave spôsobuje dopravné zápchy a meškania. Spolu s nahrádzaním miestnej občianskej vybavenosti vzdialenejšími zariadeniami miestne spoločenstvá strácajú svoju súdržnosť a ľudia strácajú kontakt so svojimi susedmi. Väčšina dopravných prostriedkov poháňaných motorom spôsobuje hluk a znečistenie. Väčšina z nich takisto emituje CO₂ a neustály rast dopytu po doprave je jednou z hlavných príčin klimatických zmien.

2.4. Mnoho rokov vlády považovali rozširovanie možností cestovania za súčasť verejného blaha. Verejná politika a investície do odvetvia dopravy boli zamerané na rozširovanie dopravných sietí a ich širšie sprístupnenie pre všetkých.

2.5. Aj mnohé ďalšie oblasti verejnej politiky a verejné programy mali vplyv na zvyšovanie dopytu po väčšom počte ciest a dlhších cestách a výletoch. Mnohé nové sídliská sa budujú na miestach s malou hustotou zástavby nevhodných na to, aby ich obsluhovala verejná doprava, pričom sa predpokladá, že obyvatelia budú využívať súkromnú dopravu, aby sa dostali kam potrebujú. Reorganizácia škôl, nemocníc a iných zariadení verejných služieb prispela k vytvoreniu väčších, avšak vzdialenejších zariadení. Stavební investori pri navrhovaní nákupných stredísk podobne uprednostňovali veľké nové strediská mimo miest.

2.6. Vnímanie tohto vývoja sa postupne mení. Ľudia si začínajú uvedomovať nevýhody i prednosti dopravy. Prispôbuje sa aj verejná politika. Dopravná politika a dopravné programy musia aj naďalej primerane uspokojovať základné dopravné potreby. Zároveň však stále viac vidíme, že doprava, územné plánovanie a iné oblasti politiky musia zahŕňať opatrenia na zníženie alebo zmrazenie celkového dopytu po doprave a podnecovať ľudí k využívaniu udržateľnejších druhov dopravy, ako je verejná doprava, chôdza a cyklistická doprava, a ich uprednostňovaniu pred inými, napríklad pred dopravou súkromnými vozidlami.

2.7. Rastúce nebezpečenstvo klimatických zmien a neistota dodávok ropy pridáva týmto dilemám na naliehavosti a prináša potrebu rozhodnejšieho konania na zmenšenie dopytu po doprave a jeho usmerňovanie k udržateľnejším druhom dopravy. Môže to znamenať podstatné zmeny v modeloch územného plánovania a mobility.

2.8. Pokiaľ ide o dopravu a územné plánovanie, môžeme stanoviť štyri nové kľúčové politické ciele:

- podnecovať ľudí, aby si vybrali lokalitu svojho bydliska bližšie k svojmu pracovisku, miestu vzdelávania a odpočinku, resp. zabezpečiť, aby pracovné miesta a vzdelávacie inštitúcie vznikali bližšie pri obytných oblastiach, čím by sa obmedzili dopravné zápchy, znečisťovanie a emisie skleníkových plynov a obnovilo fungovanie miestnych komunít,
- podnecovať ľudí, ktorí majú tú možnosť, aby využívali verejnú dopravu, chodili pešo alebo na bicykli a odrádzali ich od používania áut,
- podnecovať podniky, aby viac využívali miestne dodávateľské zdroje a miestnu pracovnú silu, a obmedzili tak dopravné toky, ktoré spôsobujú,
- opätovne prebudiť záujem o bližšie položené dovolenkové destinácie, aby sa znížil alebo obmedzil neustály rast dopytu po leteckej doprave a ňou spôsobené poškodzovanie životného prostredia.

2.9. Za stále rastúcim dopytom po doprave sa skrýva obrovská spoločenská a ekonomická sila, a nie je jednoduché ju zastaviť alebo usmerniť. Skúsenosti ukazujú, že úlohu je možné úspešne splniť iba vtedy, ak sa politika vyvíja integrovane spájajúc dopravu, územné plánovanie a iné oblasti tak, aby sa vzájomne dopĺňali, a rozvíja ich otvorene, transparentne a demokraticky, aby sa zabezpečila ich dostatočná podpora politikmi i verejnosťou na všetkých úrovniach verejnej správy. Pri rozvoji nových stratégií a politik treba venovať osobitnú pozornosť potrebám starších osôb, ľudí so zdravotným postihnutím a domácností s nízkymi príjmami.

3. Prvky koordinovanej a trvalo udržateľnej dopravnej politiky a územného plánovania

3.1. Územné plánovanie a súvisiace politiky, ktoré podporia udržateľnejšiu mestskú dopravu zahŕňajú:

- podporu zhusťovania výstavby,
- podporu kompaktných foriemestskej výstavby s krátkymi vzdialenosťami ku všetkým hlavným službám,
- podporu rozvoja alebo rozširovania malých a stredne veľkých miest, namiesto ďalšieho rozvoja už príliš rozsiahlych veľkomiest,
- obmedzovanie ďalšieho zasahovania miest do okolitých prírodných plôch, vytváranie plôch zelene v mestách i okolo nich atď.,
- podnecovanie k vytváraniu menších lokálnejších zariadení občianskej vybavenosti (obchodov, škôl, kostolov, nemocníc, miestnych úradov atď.) s malým spádovým územím a odrádzanie od väčších a vzdialenejších zariadení s veľkým rozptýleným spádovým územím,
- podporovanie výstavby budov so zmiešaným využitím namiesto segregovania rozličných zariadení občianskej vybavenosti v zónach, do ktorých treba cestovať autom alebo verejnou dopravou,
- motivovanie ľudí, aby žili bližšie k svojmu pracovisku alebo iným pravidelným cieľom svojich ciest,
- stimulovanie k práci z domu s maximálnym využívaním internetu,
- nasmerovanie dôležitých zariadení (verejných i súkromných) do lokalít, ktoré sú ľahko dostupné verejnou dopravou a obmedzovanie ponuky parkovacích miest pre autá pri takýchto zariadeniach alebo stanovovanie značných poplatkov za parkovanie,
- podnecovanie podnikov, aby vykonávali svoju činnosť na takom mieste, ktoré je vhodné pre miestnych pracovníkov, dodávateľov a spotrebiteľov a dostupné verejnou dopravou,
- podnecovanie podnikov, aby lokálne nakupovali dodávky a obstarávali pracovnú silu a aby obsluhovali miestny trh, čím by sa vyhlili predajni tovaru na diaľku a zmierňovali vplyv globalizácie,

— zavedenie technicky oprávnenej internalizácie externých nákladov.

3.2. Dopravná politika, ktorá môže podporiť udržateľnejšiu mestskú dopravu zahŕňa:

- podporu dobrej, ekologickej, dostupnej a energeticky účinnej verejnej dopravy,
- premenu plánovaných investícií do cestnej infraštruktúry na investície do verejnej dopravy,
- podporu osobitných trás alebo jazdných pruhov pre verejnú dopravu,
- obmedzovanie priestoru a času pri parkovaní súkromných vozidiel v centrách miest,
- podporu vytvárania peších zón, budovania chodníkov a cyklistických trás,
- podporu systémov riadenia mobility,
- zlepšovanie povedomia prostredníctvom informácií o doprave,
- podporu poplatkov za používanie ciest,
- začlenenie všetkých externých nákladov, ktoré motorové vozidlá spoločnosti spôsobujú, vrátane emisií CO₂ a iného znečistenia, do daní z motorových vozidiel a daní z pohonných hmôt,
- podnecovanie úradov a orgánov k tomu, aby sa usídľovali v kompaktných komplexoch kancelárskych budov, ktoré vedú úradníkov k tomu, aby používali na cestu do práce verejnú dopravu a využívali pružný pracovný čas

3.3. Skúsenosti však ukazujú, že tento druh politiky nemožno zavádzať po častiach. Účinné a politicky prijateľné budú iba vtedy, keď sa zavedú ako súčasť komplexnej stratégie spájajúcej cieľ územného plánovania a dopravy a zahŕňajúcej viaceré časti verejného sektora a mnohé subjekty súkromného sektora.

3.4. Napríklad reštrikcie týkajúce sa používania súkromnej dopravy v mestách, ako sú obmedzenia počtu parkovacích miest, mýta či poplatky za parkovanie, sú prijateľné a účinné iba vtedy, ak je verejná doprava dostatočne príťažlivou alternatívou, to znamená, že musí byť čistá, bezpečná, častá, spoľahlivá a cenovo dostupná. Okrem toho treba osobitne zohľadniť potreby starších osôb, ľudí so zdravotným postihnutím a domácností s nízkymi príjmami.

3.5. Podobne si propagácia cyklistickej dopravy vyžaduje rad opatrení, vrátane vytvorenia osobitných cyklistických trás, poskytnutia primeraných a bezpečných odstavných priestorov na verejných i súkromných miestach, zvýhodňovania občanov, ktorí majú možnosť využívať cyklistickú dopravu namiesto automobilovej, poskytovania podpory zamestnávateľom pri preplácaní nákladov na dochádzku do zamestnania a vývoja procyklistickej kultúry.

3.6. Stimulácia miestnych obchodov a iných zariadení si však vyžaduje vytváranie zodpovedajúcich zón, jednak na podporu malých miestnych zariadení a jednak na odrádzanie od výstavby veľkých zariadení mimo mesta, ktoré sú dostupné iba autom, zhovievavú politiku pri miestnych daniach, programy mestskej obnovy, ktoré zvyšujú príťažlivosť malých miestnych zariadení a oblastných centier slúžiacich ako katalyzátory.

3.7. Nebude jednoduché zastaviť a zvrátiť trendy, ktoré dominovali pri vývoji miest a mestskej dopravy posledných 100 rokov. Doterajšia činnosť väčšinou prebiehala na miestnej úrovni a bola neucelená a provizórna. Konflikty medzi jednotlivými orgánmi a rozličnými úrovňami verejnej správy brzdili pokrok. Musia sa prekonať mnohé zakorenené verejné a súkromné záujmy.

3.8. Táto problematika sa stáva naliehavejšou vzhľadom na rastúce nebezpečenstvo klimatických zmien a skutočnosť, že podiel dopravy na celkovom objeme emisií skleníkových plynov v Európe stále narastá. Nemôžeme si dovoliť pokračovať v súčasnej nečinnosti. Je potrebné prejsť oveľa rýchlejšie na udržateľnejšiu dopravu a udržateľnejšie územné plánovanie.

4. Činnosť na miestnej a národnej úrovni

4.1. Kľúčovú úlohu musia na miestnej úrovni zohrávať miestne plánovacie orgány v spolupráci s orgánmi zodpovednými za miestnu i diaľkovú dopravu a s ďalšími verejnými orgánmi. Orgány územného plánovania musia vypracovať také územné plány, ktoré budú výstavbu a jej dopravné súvislosti usmerňovať tak, že postupne bude možné dospieť k udržateľnejším dopravným systémom (prostredníctvom rozvoja inteligentných dopravných systémov). Orgány zodpovedné za dopravu musia tieto plánovacie opatrenia doplniť opatreniami, ktoré zabezpečia, že v systave verejnej dopravy bude dostatočná frekvencia, že doprava bude bezpečná a cenovo dostupná, aby predstavovala prijateľnú alternatívu súkromnej dopravy. Spolu musia vytvoriť integrované stratégie udržateľnej dopravy a udržateľného územného plánovania. Ostatné verejné orgány a hlavní stavební investori musia byť do procesu zapojení a musí sa od nich požadovať, aby vo svojich budúcich stratégiách plne zohľadňovali vplyvy dopravy.

4.2. Samozrejme na vývoj smerom k udržateľnejším systémom mestskej dopravy a územného plánovania bude potrebný čas. Integrované stratégie musia zabezpečiť, aby každý ďalší krok vždy, keď sa upravujú dopravné siete alebo keď dochádza k výstavbe a zmenám v zástavbe, predstavoval posun správnym smerom. Niektoré európske mestá už dosiahli pokrok v tomto smere a zaviedli významné inovačné opatrenia na podporu udržateľnejšej dopravy. Vo všeobecnosti však väčšina miest neustále zaostáva kvôli nedostatku právomocí a finančných zdrojov, nedostatku politickej vôle a nedostatočnému pochopeniu a chýbajúcej podpore zo strany občanov. Okrem toho sa cítia byť pod konkurenčným tlakom, pokiaľ ide o prilákanie nových stavebných investícií, ktoré nespĺňajú podmienku trvalej udržateľnosti. Sú potrebné nové spôsoby spolupráce zameranej na polycentrické kompaktné a udržateľné mestá budúcnosti. Tento prechod miest si vyžaduje podporu a stimuly.

4.3. Vlády členských štátov (a regionálne samosprávy) musia zohrávať kľúčovú úlohu pri stimulácii a umožňovaní správnej činnosti na miestnej úrovni. Vlády možno budú potrebovať urobiť reštrukturalizáciu miestnych orgánov a inštitúcií alebo zmeniť administratívne hranice, aby sa uľahčilo vytváranie skutočne integrovaných stratégií. Možno budú musieť od rozličných miestnych orgánov a pracovísk vlády zapojených do procesu požadovať, aby spolupracovali ako partneri na vývoji integrovaných stratégií, alebo ich budú musieť k tomu stimulovať. Možno bude tiež potrebné, aby poskytovali stimuly, konsolidovali poznatky a skúsenosti a zabezpečovali politickú koordináciu na všetkých úrovniach.

4.4. Vlády sú zvyčajne zodpovedné za základný štatutárny rámec vytvárania územných plánov a za reguláciu novej výstavby a poskytujú prostriedky. Miestne orgány zase môžu výstavbu usmerňovať tak, aby sa podporila integrovaná stratégia.

4.5. Vlády sú zvyčajne zodpovedné za vytvorenie základného finančného rámca činnosti podnikov verejnej dopravy a často môže byť ich povinnosťou poskytovať zdroje na financovanie niektorých potrebných veľkých investícií. Takisto kontrolujú daňové rámce a spôsoby zdaňovania, spoplatňovania a subvencovania, ktoré majú rozhodujúci vplyv na individuálne a kolektívne rozhodnutia o využití územia, výstavbe a doprave.

4.6. Vlády členských štátov musia zohrávať kľúčovú úlohu pri zvyšovaní povedomia verejnosti, predovšetkým pokiaľ ide o nebezpečenstvá plynúce z klimatických zmien a vyčerpania zdrojov, a o potreby naliehavejšej a rôznejšej činnosti, ktorá povedie k zmene v modeloch dopravy a cestovania. Výbor považuje za potrebné, aby všetky európske vlády vypracovali komplexné stratégie alebo rámce na prepojenie územného plánovania s dopravou vo svojich mestách.

5. Činnosť na európskej úrovni

5.1. Doteraz sa európska politika a činnosti v oblasti dopravy sústreďovali na vytváranie a rozširovanie hlavných dopravných sietí spájajúcich rozličné časti Európy. Regionálne a kohézne fondy zohrávali hlavnú úlohu pri rozvoji týchto sietí, hlavne pri rozširovaní hlavných cestných sietí. Európsky vplyv tak prispel k ďalšiemu rozširovaniu a rozptyľovaniu mnohých európskych veľkomiest a sťažil vývoj smerom k udržateľnejším druhom mestskej dopravy a udržateľnejšiemu územnému plánovaniu.

5.2. Len nedávno sa Komisia chopila výzvy podporovať udržateľnejšie druhy mestskej dopravy V zelenej knihe o mestskej doprave a v podpornej technickej správe o udržateľných plánoch mestskej dopravy poukázala na množstvo kľúčových problémov. EÚ poskytuje investičné prostriedky prostredníctvom štrukturálneho a kohézneho fondu a prostredníctvom Európskej investičnej banky. EÚ podporuje výmenu osvedčených postupov a ponúka malú grantovú podporu výskumných, vývojových a demonštračných projektov, napríklad v rámci programu Civitas. Ide o prospešnú činnosť, a bolo by vhodné, keby sa v nej pokračovalo a keby sa rozšírila. Nejde však o transformujúcu činnosť.

5.3. Nové výzvy vyplývajúce z klimatických zmien, ako aj potreba bezodkladne konať vo všetkých oblastiach a obmedziť emisie CO₂ ukazujú, že nové spoločné európske úsilie je čoraz potrebné. Iba rozsiahla európska iniciatíva môže dostatočne popohnať proces transformácie smerom k lepšie koordinovanej udržateľnej doprave a udržateľnému územnému plánovaniu v budúcnosti.

5.4. Samozrejme, v tejto oblasti má EÚ obmedzené právomoci a uplatňovanie zásady subsidiarity znamená, že najväčšia časť základnej zodpovednosti za miestnu dopravu a územné plánovanie ostane na miestnej a národnej úrovni. Výbor sa však domnieva, že Európa by sa mohla podstatne viac usilovať o urýchlenie a podnietenie krokov na miestnej a národnej úrovni, najmä vzhľadom na vedúcu úlohu Európy v oblasti boja proti klimatickým zmenám a podpory obmedzovania emisií CO₂.

5.5. Výbor podporuje nedávne odporúčania Európskeho parlamentu a Výboru regiónov vypracovať úlohy Európskej únie v tejto oblasti. Výbor odporúča, aby Komisia v novom akčnom pláne prijala prístup pozostávajúci z týchto piatich pilierov:

5.6. A. *Uskutočniť nový rozsiahly výskum vzájomného pôsobenia mestského územného plánovania a dopravy*

V rámci 4. a 5. rámcového programu výskumu a vývoja sa dlhodobo úspešne rozvíjali výskumné projekty zamerané na vzájomné pôsobenie mestskej dopravy a územného plánovania (ako sa uvádza napr. v Marshall, Banister, a kol.: Land Use and Transport: European Research: Towards Integrated Policies (*Územné plánovanie a doprava: Európsky výskum: Smerovanie k integrovaným politikám*), Londýn/Amsterdam, Elseviers, 2007). Táto tradícia výskumu sa v 6. a 7. rámcovom programe výskumu a vývoja prerušila. Klimatické zmeny a hroziaci nedostatok energie v budúcnosti sú novými výzvami pre mestské územné plánovanie a vyžadujú si politicky orientovaný výskum, ktorý subjektom prijímajúcim rozhodnutia poskytne spoľahlivé informácie o pravdepodobných dôsledkoch rôznych variantov integrovaných stratégií zameraných na riešenie otázky rastúcich nákladov na energiu a splnenie cieľov EÚ v oblasti emisií skleníkových plynov. Je preto nevyhnutné preskúmať a zaktualizovať výsledky predchádzajúcich štúdií v spojitosti s momentálnou situáciou, ktorá sa môže zásadne odlišovať od pôvodnej. Bezodkladne treba preskúmať najmä tieto politické otázky:

- *Prispôbenie sa klimatickým zmenám:* Ako účinne skombinovať dopravnú politiku a územné plánovanie tak, aby sa obmedzili predpovedateľné riziká klimatických zmien, ako sú povodne, zosuvy pôdy, prudké búrky, horúčavy, atď.?
- *Zmierňovanie klimatických zmien:* Ako skombinovať dopravnú politiku a územné plánovanie tak, aby sa EÚ a členským štátom s čo najväčšou pravdepodobnosťou podarilo do roku 2020 a 2050 znížiť podiel odvetvia dopravy na celkovom objeme emisií skleníkových plynov na stanovenú mieru a aby negatívny dosah na náklady pre hospodárstvo, sociálnu rovnosť a kvalitu života bol minimálny?
- *Prístup k základným službám a spoločenskému životu:* Aká kombinácia dopravnej politiky a územného plánovania je najvhodnejšia na dosiahnutie aspoň minimálnej úrovne

prístupnosti základných služieb (zdravotná starostlivosť, maloobchod, vzdelávanie) a spoločenského života (najmä vzhľadom na potreby starších osôb, ľudí so zdravotným postihnutím a domácností s nízkymi príjmami) verejnou dopravou v spojitosti so starnutím, poklesom populácie a vysokými cenami energie?

5.7. B. *Vypracovať a schváliť súbor ukazovateľov na meranie pokroku mestských oblastí smerom k trvalo udržateľnej doprave*

Jedným z takýchto ukazovateľov by mohol byť napríklad podiel všetkých ciest uskutočnených trvalo udržateľným druhom dopravy (pešo, na bicykli, verejnou dopravou) v porovnaní s osobnou dopravou. Ďalej sem môžu aj patriť údaje o rozlohe spádového územia všetkých zariadení občianskej vybavenosti (škôl, nemocníc, verejných orgánov, nákupných centier) a návrhy, ako toto spádové územie postupom času obmedziť prostredníctvom podpory menších a lokálnejších zariadení a zachovania decentralizovaných jednotiek verejných služieb, ku ktorým sa kratšie cestuje.

5.8. C. *Iniciovať celoeurópske preskúmanie súčasných postupov v mestskej doprave a územnom plánovaní*

Hlavným cieľom by malo byť stanoviť ktoré inštitucionálne, legislatívne a finančné systémy môžu najviac prispieť k presunu na trvalo udržateľnú dopravu a územné plánovanie. Preskúmanie sa môže osobitne zamerať na niektoré nové a kontroverzejšie koncepcie, ako:

- poplatky za používanie dopravnej infraštruktúry a parkovanie alebo obmedzenie parkovísk v centrách miest,
- financovanie rozvoja uspokojivých systémov verejnej dopravy a podpora ich fungovania,
- požiadavka, aby stavební investori pri navrhovaní rozsiahlych zariadení občianskej vybavenosti poskytli vhodné pripojenie na sústavu verejnej dopravy a obmedzili ponuku parkovacích miest pre súkromné vozidlá,
- požiadavka, aby verejní i súkromní stavební investori zohľadnili dosah dopravy pri príprave svojich plánov, a ďalej zavedenie poplatkov resp. zdaňovania stavebných investorov a prevádzkovateľov rozsiahlych zariadení občianskej vybavenosti za zvýšenie objemu dopravy a emisií CO₂, ktoré v dôsledku ich rozhodnutia musí spoločnosť znášať.

5.9. D. *Vypracovať európsky rámec pre trvalo udržateľnú mestskú dopravu a územné plánovanie*

Rámec by mohol obsahovať:

- usmernenia pre národné stratégie členských štátov na podporu trvalo udržateľnej mestskej dopravy a územného plánovania. Každá národná stratégia by mala poveriť miestne orgány zodpovedné za plánovanie, dopravu a diaľnice (a iné verejné orgány, ktorých sa táto problematika týka), aby spojili svoje sily a pre každé mesto a mestské osídlenie vytvorili miestny územný plán a plán trvalo udržateľnej dopravy,

- usmernenia týkajúce sa osvedčených postupov a porovnávaní v rozvoji miestnych stratégií, vrátane vytvorenia podmienok pre systematické a rozsiahle konzultácie s verejnosťou a všetkými zainteresovanými stranami s cieľom vybudovať silné verejné povedomie o potrebných zmenách, ako aj dosiahnuť čo najväčšiu zhodu o ďalšom postupe,
- ukazovatele na meranie pokroku smerom k trvalej udržateľnosti a na hodnotenie príspevku rôznych miest a regiónov k znižovaniu emisií CO₂ prostredníctvom udržateľnejších plánov,
- ustanovenia týkajúce sa finančnej podpory na európskej alebo na národnej úrovni pre investície potrebné na realizáciu stratégií v určitom časovom horizonte. Program CIVITAS už

podporil niekoľko vynikajúcich iniciatív a podľa názoru výboru by sa mal rozšíriť.

5.10. *E. Preskúmať európsku legislatívu a výdavkové programy, ktoré ovplyvňujú dopravu a územné plánovanie*

Mnoho európskych výdavkov v oblasti dopravy bolo v záujme hospodárskeho rozvoja využitých na rozširovanie cestných sietí a leteckej infraštruktúry, pričom ich dosah na emisie CO₂ a trvalú udržateľnosť sa posudzoval len v obmedzenej miere. Bolo by teraz vhodné prehodnotiť rovnováhu v rámci týchto programov, zaviesť systematické hodnotenie vplyvu spomenutých investícií na objem emisií CO₂ a preorientovať programy na väčšiu podporu verejnej dopravy, železničnej siete a trvalo udržateľnej mestskej dopravy a menej na podporu ďalšieho rozvoja diaľkovej dopravy s vysokými emisiami CO₂.

V Bruseli 16. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Konkurencieschopnosť európskeho sklárskeho a keramického priemyslu vzhľadom na balík opatrení EÚ v oblasti klimatických zmien a energetiky“

(prieskumné stanovisko na žiadosť českého predsedníctva)

(2009/C 317/02)

Spravodajca: **pán ZBOŘIL**

Pomocný spravodajca: **pán CHRUSZCZOW**

V liste z 10. decembra 2008 podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva požiadal v mene českého predsedníctva Marek Mora, český podpredseda vlády pre európske záležitosti, Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie stanoviska na tému

„Konkurencieschopnosť európskeho sklárskeho a keramického priemyslu vzhľadom na balík opatrení EÚ v oblasti klimatických zmien a energetiky“.

Poradná komisia pre priemyselné zmeny, poverená prípravou prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 4. júna 2009. Spravodajcom bol pán Zbořil a pomocným spravodajcom pán Chruszczow.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza zo 16. júla) prijal jednomyselne nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1. Európsky sklársky a keramický priemysel je nedeliteľnou časťou hospodárskej štruktúry Spoločenstva a je zrejme jedným z najstarších odvetví, pričom jeho história má už približne 4 000 rokov. V súčasnosti musí reagovať na viaceré výzvy týkajúce sa jeho konkurencieschopnosti. Niektoré vyplývajú z globalizácie, zvýšenej regulácie v oblasti životného prostredia alebo zo stúpajúcich nákladov na energiu.

1.2. Obe odvetvia sú energeticky náročné. Obe využívajú vlastné suroviny a ich produkty sa predávajú hlavne na území EÚ (hoci pododvetvia obalového skla a stolového riadu majú rozsiahle exportné trhy, pričom stolový riad sa exportuje do celého sveta a obalové sklo tvorí veľkú časť exportu EÚ určeného pre luxusné trhy). Priamo vytvorili takmer pol milióna pracovných miest a nepriamo oveľa viac ďalších, či už v odvetví dodávok surovín alebo v odvetviach, ktoré využívajú tieto produkty (najmä v stavebníctve).

1.3. Ich produkty sú v tejto fáze rozvoja Spoločenstva absolútne kľúčovými a nejedná sa o mnoho dostupných konkurenčných náhradných materiálov. Obe odvetvia sú vystavené konkurencii z rozvojových krajín, ktoré využívajú zložitejšie podnikateľské prostredie v EÚ.

1.4. Sklárske výrobky, ak sa správne recyklujú, predstavujú z hľadiska výroby energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie výhody, ktoré prevážia množstvo energie spotrebované pri ich výrobe a emisie CO₂, ktoré sa pri nej uvoľnia. Využívanie týchto výrobkov počas ich životného cyklu, ktorý môže trvať dvadsať a viac rokov, má preto rozhodujúci význam pri plnení európskych environmentálnych cieľov v oblasti bývania, dopravy a obnoviteľných zdrojov energie. Pri konečnej likvidácii, po opakovanej recyklácii, nevznikajú nijaké emisie.

1.5. EHSV považuje za dôležité venovať sa kľúčovým aspektom, ktoré ovplyvňujú konkurencieschopnosť sklárskeho a keramického priemyslu a vytvoriť podpornejšie podnikateľské prostredie v EÚ, ako to odporúčili analýzy oboch odvetví⁽¹⁾. Mali by sa zohľadniť osobitosti oboch odvetví, najmä rôznorodé uplatnenie a využitie širokej škály produktov, environmentálny prínos, stupeň energetickej náročnosti, úroveň koncentrácie odvetví, ako aj ich regionálny rozmer a podiel malých a stredných podnikov (M-SP) v oboch odvetviach.

1.6. Skúsenosti a oddanosť práci vyplývajúce z dlhšej tradície priemyslu a remesiel a dobrej kvality vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj kultúrneho a spoločenského dedičstva na príslušných územiach a v obciach, sú najdôležitejším a nenahraditeľným majetkom v sklárskom a keramickom priemysle. Celá politika v tejto oblasti by mala túto jednoduchú skutočnosť brať do úvahy. Žiaľ, vplyv, ktorý niektoré opatrenia môžu mať na toto kultúrne a historické bohatstvo, sa často podceňuje a dokonca prehliada.

⁽¹⁾ Pozri poznámky pod čiarou č. 4 a 5.

1.7. Bez ohľadu na súčasný hospodársky pokles je potrebné riešiť kľúčové otázky zachovania a posilnenia konkurencieschopnosti oboch odvetví, pretože majú systematickú povahu a nesúvisia s krízou.

1.8. Odvetvia by mali byť predovšetkým podporované na ceste k inovácii, pretože napomôže posilneniu postavenia európskeho sklárskeho a keramického priemyslu na trhu, zmenší jeho vplyv na životné prostredie, a tiež umožní zohrávať v spoločnosti dôležitejšiu úlohu v úsilí o zmiernenie vplyvov klimatických zmien.

1.9. Vzhľadom na vplyv odvetví na životné prostredie a ich očakávaný prínos k zmierneniu klimatických zmien by sa malo vážne začať uvažovať o ich spravodlivom začlenení do systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Spoločenstve (ETS EÚ), ktorý zohľadňuje analýzy životného cyklu celých odvetví, prínosy ktorých ďaleko presahujú súvisiace environmentálne škody. V stručnosti, všetky spracovateľské odvetvia by mali byť vyňaté z aukcií kvót na celé obdobie obchodovania do roku 2020, čo by odstránilo výrazné neistoty a prekážky v oblasti investovania. Tento krok by výrazne posilnil konkurencieschopnosť odvetví.

1.10. Vplyv balíka EÚ v oblasti energetiky a klimatických zmien na ceny energií v sklárskom a keramickom priemysle, ktorý ovplyvňuje aj dodávateľské reťazce, by mal byť v najvyššej možnej miere tlmený prostredníctvom dobrého fungovania energetických trhov. Je preto dôležité podporovať hospodársku súťaž na energetických trhoch a rozvoj celoeurópskych elektrických sietí, čo povedie k dlhodobej bezpečnosti dodávok energie.

1.11. Výrazne by malo byť podporované úsilie zamerané na zvýšenie vyzbieraných množstiev skla a následné využitie recyklovaného skla (čo vyústi do priaznivého vplyvu na životné prostredie vďaka zlepšenej energetickej hospodárnosti a zníženému množstvu emisií oxidu uhličitého).

1.12. Je potrebné posilniť existujúce, prípadne zaviesť nové, regulačné opatrenia zamerané na odstránenie nekalých obchodných praktík napr. falšovanie známych dizajnov alebo obchodných značiek. Súčasťou riešenia môže byť aj označovanie krajiny pôvodu. EHSV tiež víta činnosť organizácií spotrebiteľov a verí, že sú prirodzenými spojencami výroby s vysokou pridanou hodnotou. Podpora organizácií spotrebiteľov v EÚ, ale aj v krajinách, ktoré nie sú členmi EÚ má veľký prínos nielen pre spotrebiteľov, ale aj spoločnosti vyrábajúce kvalitný tovar.

1.13. Ďalšia politická podpora a spoločná činnosť EÚ by bola prospešná pri:

- odstraňovaní dovozných bariér na trhoch mimo EÚ,
- zlepšení prístupu MSP k správnym informáciám o trhu,

— uľahčení prístupu k postupom verejného obstarávania na vznikajúcich trhoch,

— odstraňovaní obchodných bariér pri surovinách z Číny,

— podporovaní recyklácie obalového skla v uzavretom cykle v celej EÚ.

1.14. Výborné vplyvy na životné prostredie pri mnohých sklárskych a keramických produktoch (izolačné materiály, okná s dvojitým zasklením atď.) by mali byť podporované ako príklady šetrenia energiou pre odvetvie výstavby EÚ. Okrem toho by táto technológia mala byť súčasťou všetkých transferov technológií do krajín mimo EÚ s vysokým potenciálom úspory energie. Vysoká potenciál napríklad existuje v krajinách bývalého Sovietskeho zväzu vzhľadom na nastávajúce zmeny v oblasti energetickej politiky. Spoločné projekty (ako mechanizmy čistého rozvoja) môžu rovnako výrobcom v EÚ pomôcť kompenzovať ich vlastné emisie CO₂.

1.15. Najlepším nástrojom na podporu sklárskeho priemyslu a prínosom k politike v oblasti klimatických zmien sú stimuly vlád členských štátov v odvetví výstavby s cieľom optimalizovať energetickú hospodárnosť budov.

1.16. EHSV odporúča, aby orgány EÚ oživilí koncept tvorby lepšej legislatívy, ktorý sa zasekol bez výrazného (a veľmi potrebného) pokroku. Okrem toho by sa nový regulačný predpis mal dôkladnejšie pripraviť, prediskutovať so zainteresovanými stranami a mal by sa dôslednejšie zhodnotiť jeho vplyv na základe skutočných údajov, a nie nepodložených predpokladov. Podnikateľské prostredie by sa malo rozšíriť, keďže ďalšie obmedzenia by boli v protiklade so zásadami trvalo udržateľného rozvoja.

2. Úvod: zohľadnenie faktorov konkurencieschopnosti

2.1. Toto stanovisko vypracované na žiadosť českého predsedníctva Rady EÚ sa zaoberá konkurencieschopnosťou sklárskeho a keramického priemyslu, ktoré sú hlavným príkladom energeticky náročných odvetví. Predložená analýza sa zameriava na dosah balíka opatrení EÚ pre oblasť klímy a energetiky, pričom zohľadňuje aj ďalšie faktory, ktoré ovplyvňujú konkurencieschopnosť energeticky náročných odvetví vo všeobecnosti a sklárskeho a keramického priemyslu osobitne.

2.2. Na základe toho EHSV adresuje tvorcom politiky viacero odporúčaní ako sklársky a keramický priemysel riadiť, aby si zachoval svoje konkurenčné postavenie a dosiahol všetky pozitívne výsledky, ktoré môže ponúknuť v rámci politiky EÚ pre oblasť klimatických zmien (pozri predchádzajúcu časť).

2.3. Keramika a sklo sú základnými materiálmi (tak ako napríklad oceľ, hliník a ďalšie neželezné kovy, chemikálie, cement, vápno, celulóza a papier), ktorých výroba a spracovanie sú energeticky náročné, a ktoré predstavujú nenahraditeľný základ priemyselných hodnotových reťazcov ⁽²⁾.

2.4. *Hnacie sily konkurencieschopnosti energeticky náročných odvetví možno zhrnúť nasledovne:*

2.4.1. *Skúsenosti a oddanosť práci* vyplývajúce z dlhej tradície priemyslu a remesiel a dobrej kvality vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj kultúrneho a spoločenského dedičstva na príslušných územiach a v obciach. Takéto hodnoty je často veľmi náročné presunúť na iné miesto.

2.4.2. *Udržateľná technologická inovácia a inovácia výrobkov.* Sú nevyhnutné na dosiahnutie efektívnej spotreby materiálu a energie, kvality, spoľahlivosti, ekonomickej efektívnosti, trvanlivosti, vplyvu na životné prostredie atď.

2.4.3. *Dostupnosť základných surovín*, pokiaľ možno z EÚ. Suroviny dovážané z politicky bezpečných regiónov za rozumné prepravné ceny sú však tiež veľmi žiaduce.

2.4.4. *Dostupnosť energie*, vrátane primárnych zdrojov energie. Dostupnosť nemožno posudzovať len na základe funkčnej energetickej siete a cien energií: veľmi dôležitú úlohu tiež zohráva istota dodávok energie. Vplyv na spotrebu energie je nutné posúdiť v rámci celého hodnotového reťazca.

2.4.5. *Konkurencieschopné prevádzkové riadenie a správne investovanie.* Na jednej strane tvoria suroviny a bezpečné dodávky energie hlavné nákladové položky energeticky náročných odvetví a spravidla predstavujú vysoké percento celkových výdavkov. Na druhej strane tieto odvetvia zvyčajne pracujú s nízkymi maržami a sú náročné na kapitál. Všetko toto vyžaduje mimoriadne konkurencieschopné prevádzkové riadenie a správne financovanie investícií.

2.4.6. *Environmentálna udržateľnosť a s tým spojený regulačný rámec týkajúci sa energie a klimatických zmien* sú v EÚ pre tieto základné energeticky náročné odvetvia veľmi prísne, hoci environmentálne charakteristiky energeticky náročných odvetví sa za posledné dve desaťročia výrazne zlepšili a možno očakávať ďalšie postupné zlepšovanie ako výsledok uplatňovania smernice o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia.

2.4.6.1. Osobitnú pozornosť treba venovať nedávno prijatému *balíku opatrení EÚ pre oblasť klímy a energetiky* ⁽³⁾, ktorý môže vážne ovplyvniť konkurencieschopnosť energeticky náročných odvetví, keďže bol všeobecne uznaný EHSV, Európskou komisiou, Radou a Európskym parlamentom prostredníctvom ich dokumentov.

2.4.6.2. Orgány a zainteresované odvetvia nedávno predstavili viaceré štúdie vplyvu, ktoré boli publikované pred prijatím balíka aj po ňom. Tieto štúdie jasne ukazujú, že presun emisií CO₂ má na energeticky náročné odvetvia výrazný vplyv a že uplatňovanie balíka musí byť starostlivo navrhnuté tak, aby zohľadnilo hospodársku krízu a závery rokovaní COP15, ktoré sa uskutočnia v decembri 2009 v Kodani.

2.4.6.3. Odvetvia výroby základných materiálov, vrátane sklárskeho a keramického priemyslu, využívajú najmä fosílna palivá a ceny za rôzne zdroje energie na ne vplyvajú viacerými spôsobmi. Okrem fosílnym palív majú tiež spravidla vysokú spotrebu elektrickej energie.

2.4.6.4. Vplyv opatrení politiky v oblasti klímy na náklady je doposiaľ jednostranný, obmedzuje sa na krajiny a prevádzky v rámci EÚ, zatiaľ čo ostatné krajiny nemajú žiadne záväzné nástroje podobné ETS EÚ. Dokonca aj v rámci Spoločenstva sa táto záťaž obmedzuje len na elektrárne a na energeticky náročné odvetvia.

2.4.6.5. Európske energeticky náročné odvetvia dali najavo svoj pozitívny postoj k politike v oblasti klimatických zmien a dosiahli celkové zníženie emisií skleníkových plynov o 6 % oproti roku 1990, hoci objem výroby sa zvýšil. Dokazuje to, že emisie a hospodársky rast nie sú vzájomne prepojené. Na druhej strane toto úsilie nebolo jednoduché, malo by sa preto reálne prihliadať na technické možnosti jednotlivých technológií v rámci týchto odvetví, keď sa stanovujú budúce ciele a mechanizmy na zníženie emisií.

2.4.6.6. Zatiaľ čo odvetvie energetiky môže náklady spôsobené opatreniami na ochranu klímy premietnuť priamo do cenovej politiky v energetike, energeticky náročné odvetvia nemajú takú možnosť: kvôli silnej medzinárodnej konkurencii z krajín mimo EÚ tieto odvetvia nemôžu využívať presun nákladov ani neočakávaný zisk.

2.4.6.7. Energeticky náročné odvetvia sú tak vystavené vplyvu ETS EÚ dvojnásobne: musia sa nepriamo prispôbiť rastúcim cenám elektrickej energie a znášať priame náklady vyplývajúce z ETS EÚ. Je možné, že nedávne rozhodnutia, ktoré prijala Rada a Európsky parlament, čiastočne zmiernia očakávanú finančnú záťaž spojenú s obchodovaním s kvótami, hoci toto tiež znamená len odklad tejto záťaže na obdobie po roku 2020.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Dosah prebiehajúceho vývoja energetických trhov na priemyselné hodnotové reťazce v Európe“, Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, s. 88-95.

⁽³⁾ Pozri tlačovú správu Európskej komisie IP/08/1998 na stránke <http://europa.eu/rapid/>.

2.4.6.8. Energeticky náročné odvetvia prešli vážnymi technologickými zmenami, aby si počas posledných dvadsiatich rokov udržali konkurencieschopnosť a ako výsledok dosiahli spomenuté celkové zníženie o 6 % v čase, keď energetický priemysel zaznamenal dokonca nárast emisií. Preto stanoviť pre energetický priemysel a energeticky náročné odvetvia rovnaký východiskový rok (2005) a rovnaké ciele znamená ešte viac znevýhodniť energeticky náročné odvetvia. Energeticky náročné odvetvia v roku 2005 dosiahli v skutočnej prevádzke celkové zníženie o 50 % na základe Kjótskeho protokolu z roku 1990 a nový systém obchodovania s emisnými kvótami by ich nútil dosiahnuť ďalšie 21 % zníženie oproti emisiám vyprodukovaným v roku 2005. Takýto tlak by úspešné odvetvia sankcionoval, takže by boli nútené buď znížiť svoj hospodársky rast, alebo dokonca obmedziť svoje hospodárske aktivity a nakoniec odísť mimo hospodárskeho priestoru EÚ.

2.4.6.9. Niet pochyb, že také jednostranné zaťaženie môže viesť k premiestneniu, a tým tiež k obávam presunu emisií CO₂. Ani súčasná kríza a následná možnosť uloženia ušetrených kvót zo súčasného obdobia obchodovania, ani odklad pridelovania emisných kvót formou aukcie na neskôr nemôže zmeniť zraniteľnosť odvetvia, ak nebude v roku 2009 prijatý **primeraný** medzinárodný dohovor nadväzujúci na Kjótsky protokol.

3. Sklársky a keramický priemysel EÚ – hlavné hnacie sily konkurencieschopnosti

3.1. Sklársky priemysel ⁽⁴⁾ vo všeobecnosti zahŕňa výrobu plochého skla, obalového skla, stolového riadu (domáce sklo), sklenných vlákien a špeciálnych druhov skla. V roku 2007 sklársky priemysel EÚ vyrobil približne 37 miliónov ton rôznych typov skla v hodnote približne 39 miliárd EUR, čo predstavuje 32 % svetovej výroby. Nárast objemu výroby v EÚ od roku 2000 stagnoval. V objemovom vyjadrení, obalové sklo tvorilo v roku 2007 58 % výroby a ploché sklo 27 %. Stolový riad predstavoval 4 %, izolačné vlákna 6 %, vystužovacie vlákna 2 % a špeciálne druhy skla tvorili 3 % objemu výroby sklárskeho priemyslu.

3.2. Z hľadiska polohy sa sklársky priemysel stále koncentruje v EÚ 15, obzvlášť v Nemecku, Francúzsku, Taliansku, Španielsku a Spojenom kráľovstve, ktoré v roku 2007 spolu pokryli 68 %. Nové členské štáty EÚ tvorili 15 % a ostatné krajiny EÚ 15 pripadlo 17 %. Nemecko je celkovo najväčším producentom, zatiaľ čo výroba v rámci EÚ 12 je sústredená v Poľsku a Česku. Sklársky priemysel v Nemecku, Česku a Poľsku predstavuje súčasť národného dedičstva týchto krajín vzhľadom na dlhú históriu v týchto oblastiach. Ozdobné sklo a vysoko kvalitné krištáľové sklo sú považované za tradičné umelecké výrobky.

3.3. Zamestnanosť v sklárskom priemysle EÚ má od roku 2000 všeobecne klesajúcu tendenciu, čo spôsobili najmä požiadavky produktivity v kombinácii so zvýšenou automatizáciou, konsolidáciou odvetvia a nižšími cenami konkurencie. V roku 2007 bolo v sklárskom priemysle EÚ zamestnaných 234 000 ľudí. Z toho 40 % pochádzalo z EÚ 12, čo znázorňujú aj rozdiely medzi EÚ 12 a EÚ 15 v objeme kapitálu a pracovnej sily. Najväčší počet pracovných miest spomedzi EÚ 12 je v Poľsku a Česku a spolu tvoria približne 71 % zamestnanosti EÚ 12. Produktivita na jedno pracovné miesto v roku 2007 bola 160,5 tony.

3.4. Výroba v sklárskom priemysle sa sústreďuje najmä do hlavných pododvetví (ploché a obalové sklo), zatiaľ čo koncentrácia ostatných pododvetví (domáce a krištáľové sklo) nie je veľmi vysoká. Tieto pododvetvia sú preto vystavené väčším rizikám (trh, financovanie, atď.) keďže menší výrobcovia trpia nedostatkom zdrojov najmä v súčasnom náročnom podnikateľskom prostredí.

3.5. Celkovo sa najviac sklárskych výrobkov predá v rámci Spoločenstva. V roku 2007 to bolo 90,7 % (podiel na celkovej hmotnosti). 3,496 miliónov ton bolo vyvezených, čo predstavuje približne 9,3 % celkového objemu výroby. Domáce a krištáľové výrobky (25,4 %) a špeciálne druhy skla (38,6 %) tvorili prevažnú väčšinu vývozu. V roku 2007 vývoz vzrástol o 5,3 %. Dovoz oproti tomu zaznamenal ročný nárast o 35,8 % za rovnaké obdobie, čím prevýšil objem vývozu (3,601 miliónov ton v roku 2007). Priemerná cena vyvezeného skla bola 1 780,10 eur za tonu, čo je podstatne viac než cena 1 159,50 eur za tonu dovezeného skla. Najväčší dovozcovia z hľadiska objemu sú Čína a Taiwan. Narastá tiež objem, ktorý dováža India, Turecko a Japonsko. Dovoz plochého skla do Číny vzrástol od roku 2004 desaťnásobne.

3.6. Sklársky priemysel EÚ čelí náročnému obdobiu počas rokov 2007 až 2009, keďže hospodárska činnosť sa spomaľuje v dôsledku úverovej krízy a znižovania dopytu. Odvetvie stavebníctva sa zdá byť obzvlášť ohrozené, pretože dôvera domácností a znižovanie výdavkov a dopyt v oblasti investícií sú obmedzené. Takýto vývoj má samozrejme výrazný vplyv na sklársky priemysel: približne 90 % sklárskych produktov je určených pre priemyselné odvetvia vyrábajúce spotrebný tovar (automobilový priemysel a výroba iných dopravných prostriedkov, elektrotechnický, chemický, potravinársky priemysel, atď.) a stavebníctvo. Sklársky priemysel je do veľkej miery závislý od stability a rozvoja spomenutých odvetví.

3.7. Tieto náročné podmienky nastanú v dôsledku rozšírenia kapacity krajín susediacich s EÚ. Odhaduje sa, že v rokoch 2004 až 2009 sa v niekoľkých krajinách, vrátane Ruska, Ukrajiny, Bieloruska, Kataru, Spojených arabských emirátov a Egypta vyrobí približne 7,3 miliónov ton skla. Najväčší nárast nastane v objeme plochého a obalového skla. Takáto expanzia bude pravdepodobne znamenať ďalší nárast trhu, čo by malo tvorcov politiky iba podnietiť k tomu, aby zabezpečili výrobcom skla z EÚ rovnaké podmienky činnosti.

(4) Štúdie o konkurencieschopnosti odvetví na základe rámcovej zmluvy – Konkurencieschopnosť sklárskeho priemyslu, október 2008.

3.8. Sklársky priemysel EÚ čelí mnohým výzvam týkajúcim sa konkurencieschopnosti, z ktorých viaceré vyplývajú z globalizácie, zvýšenej regulácie v oblasti životného prostredia alebo z rastúcich nákladov na energie. Postupný nárast počtu porovnateľných sklárskych výrobkov za nižšiu cenu, ktoré sa dovážajú z krajín s rýchlo sa rozvíjajúcim hospodárstvom ukazuje, že konkurenčná výhoda sklárskeho priemyslu EÚ sa znižuje, a to obzvlášť na trhoch s výrobkami s nízkou hodnotou.

3.9. Sklársky priemysel čelí právnym predpisom v oblasti životného prostredia, ktoré sa týkajú spotreby energie, emisií CO₂, prevencie znečisťovania a odpadu, ako aj ďalším predpisom v tejto oblasti. Výrobcovia z krajín mimo EÚ, najmä z rozvojových krajín, majú oveľa menej prísne právne predpisy v oblasti životného prostredia, a preto aj menej výrobných obmedzení a nižšie výrobné náklady. Okrem spomenutých problémov, čelí sklársky priemysel EÚ aj týmto problémom spojeným s konkurencieschopnosťou:

3.9.1. *Požiadavky na znižovanie nákladov.* Tlak na náklady spôsobený zintenzívnením svetovej hospodárskej súťaže v európskom priemysle, napr. vo výrobe automobilov, spotrebiteľskej elektronike, leteckých spoločnostiach a maloobchode, môže negatívne ovplyvniť sklársky priemysel. Všetky tieto odvetvia sú určitým spôsobom priamymi alebo nepriamymi zákazníkmi sklárskeho priemyslu EÚ, a preto má globalizácia priamy vplyv na profil dopytu sklárskeho priemyslu EÚ.

3.9.2. *Nadmerná svetová výrobná kapacita priemyslu.* Európsky sklársky priemysel má v niekoľkých pododvetviach (vrátane plochého skla) nadmernú kapacitu, ktorá znižuje ziskové rozpätie, čo by naň mohlo mať nepriaznivý vplyv. Na druhej strane by však zvyšujúca sa výroba mohla urýchliť splnenie požiadaviek zákazníkov po skončení krízy.

3.9.3. *Tlak na zvyšovanie cien energie (a vstupov).* Nárast dopytu po energii celkovo ovplyvňuje dlhodobé dodávky a ceny v sklárskom priemysle EÚ. Keďže sklársky priemysel je jedným z energeticky najnáročnejších odvetví a náklady na energiu tvoria veľký podiel z celkových výrobných nákladov, znamená to preň vážnu hrozbu. Je dôležité, aby sa na reťazovú reakciu balíka EÚ v oblasti energetiky a klimatických zmien upriamila pozornosť: sklársky a keramický priemysel pravdepodobne absorbuje predpokladaný nárast cien energií vo svojich prevádzkach. Tento nárast je výsledkom viacerých faktorov, vrátane systému obchodovania s emisnými kvótami, investícií do kapacít výroby energie a prenosových sietí a potreby zabezpečiť vyšší podiel obnoviteľných zdrojov medzi zdrojmi výroby elektrickej energie. Okrem toho sa v dôsledku vývoja cien energií môžu zvýšiť aj ceny základných surovín, napr. uhličitanu sodného alebo piesku.

3.9.4. *Predpisy týkajúce sa pracovných podmienok.* Viaceré predpisy týkajúce sa pracovných podmienok ovplyvňujú vstupné materiály a spôsob, ako sa s nimi narába, akým sú uskladnené a spracovávané. Mnohé krajiny mimo EÚ majú menej prísne predpisy, a preto aj nižšie výrobné náklady. Priemyselné podniky EÚ napriek tomu prijali zodpovednosť za bezpečnosť v tejto oblasti.

3.9.5. *Obchodné obmedzenia a falšovanie môžu obmedzovať vývoz na trhy mimo EÚ.* Mnohé vývozné trhy zavádzajú na tovar z EÚ clá. Vysoká colná sadzba je vymieraná napríklad na výrobky EÚ predávané v Spojených štátoch. Konkurencieschopnosť mnohých výrobcov skla z EÚ ohrozujú firmy so sídlom mimo EÚ, ktoré falšujú európske dizajny. Toto v súčasnosti predstavuje veľký problém pre mnohých výrobcov a očakáva sa, že pokiaľ sa v budúcnosti neprijmú patričné a dôkladné opatrenia, ostane to tak aj naďalej. Na podporu odvetví orientovaných na dizajn existujú tiež iniciatívy, ako je napr. iniciatíva Európskej komisie **China IPR SME Helpdesk**, špecializované didaktické materiály a semináre a individualizovaná pomoc pri problémoch v oblasti práv duševného vlastníctva.

3.10. V roku 2006 *keramický priemysel EÚ* ⁽⁵⁾ vyrobil a predal rôzne keramické výrobky v hodnote približne 39 miliárd EUR. Nárast výroby bol za posledné roky veľmi nízky. Dve najväčšie pododvetvia sú pododvetvie obkladačiek a dlaždíc a pododvetvie tehál a škridiel. Spolu s keramickými rúrami patria do skupiny hlinených stavebných materiálov a predstavujú 60 % keramického priemyslu z hľadiska hodnoty výrobkov. Žiaruvzdorné výrobky tvoria 13 %, stolový a ozdobný riad 9 %, sanitárne výrobky 10 % a technické keramické výrobky 5 % hodnoty výrobkov. Medzi regióny s najväčšou výrobou patrí Nemecko, Spojené kráľovstvo, Španielsko a Taliansko. Nemecko a Spojené kráľovstvo sú hlavnými výrobcami vo väčšine pododvetví. Taliansko a Španielsko sú hlavnými centrami výroby keramických dlaždíc, tehál a škridiel a v menšej miere aj sanitárnych výrobkov. Výroba v nových členských štátoch EÚ je najsilnejšia v Česku, Poľsku a Maďarsku. Všetky tieto krajiny majú silný keramický priemysel a už tradične vyvážajú do iných krajín EÚ. Ich podiel na keramickom priemysle EÚ je však pomerne nízky.

3.11. Treba tiež spomenúť, že hoci väčšinu faktorov, ktoré charakterizujú sklársky priemysel a vplyvajú naň, možno uplatniť aj pri keramickom priemysle, jeden zásadný rozdiel ostáva. Zatiaľ čo sklársky priemysel je v podstate vysoko koncentrovaný, keramický priemysel má len veľmi málo vysoko koncentrovaných a integrovaných závodov.

3.12. Zamestnanosť v keramickom priemysle EÚ má od roku 2000 všeobecne klesajúcu tendenciu. Úroveň klesala najmä z dôvodu požiadaviek produktivity a nízkych cien konkurencie. V roku 2006 bolo v keramickom priemysle EÚ zamestnaných 330 000 ľudí, čo znamená mierne zníženie oproti 360 000 v roku 2005. Najväčšími zamestnávateľmi je pododvetvie obkladačiek a dlaždíc a pododvetvie tehál a škridiel. V roku 2006 tvorili spolu 52 % zamestnanosti v keramickom priemysle, nasledované odvetvím stolového a ozdobného riadu, ktorý predstavoval 22 %.

(5) Štúdie o konkurencieschopnosti odvetví na základe rámcovej zmluvy – Konkurencieschopnosť keramického priemyslu, október 2008, Eurostat 2006.

3.13. Zvyčajne okolo 20 až 25 % objemu keramickej výroby EÚ (viac než 30 % v prípade obkladačiek a dlaždíc) sa vyváža mimo EÚ. Prenikanie dovozu sa pohybuje od 3 do 8 % napríklad pri obkladačkách a dlaždiciach a žiaruvzdorných výrobkoch a do viac než 60 % pri stolovom a ozdobnom riade. Najväčšími vývoznými trhmi keramickeho priemyslu sú Spojené štáty, Švajčiarsko a Rusko. Kvôli zvýšenej konkurencii na trhoch EÚ spôsobenej dodávateľmi z takých trhov, ako je Čína a Turecko, ktorí majú nižšie náklady, pretrvávajúcejmu obmedzenému prístupu na niektoré trhy mimo EÚ a postupnému zhodnocovaniu eura oproti väčšine mien od roku 2000 sa v súčasnosti bilancia obchodu dostáva do nerovnováhy. Následne sa obchod a najmä podmienky obchodu pre vývozcov EÚ stali hlavnými problémami keramickeho priemyslu.

3.14. Keramický priemysel EÚ čelí mnohým **výzvam týkajúcim sa jeho konkurencieschopnosti**, z ktorých viaceré zapríčiňuje globalizácia a zvýšená regulácia v oblasti životného prostredia.

3.15. V niektorých kategóriách výrobkov, najmä v pododvetví stolového riadu, sa konkurenčná výhoda EÚ založená na inovácii a dizajne stále viac znižuje kvôli dovozu lacných výrobkov zo spomenutých krajín do EÚ, ako aj na ďalšie kľúčové trhy. EÚ je však stále hlavným svetovým aktérom v mnohých pododvetviach, najmä vo výrobe obkladačiek a dlaždíc.

3.16. Druhým najväčším faktorom konkurencieschopnosti je, že vo všeobecnosti keramický priemysel EÚ čelí narastajúcemu množstvu predpisov v oblasti životného prostredia a kontrole, a konkrétne záťaži spojenej so systémom s obchodovaním s kvótami. Hoci náklady na energiu predstavujú priemerne 30 % výrobných nákladov keramickeho priemyslu, emisie CO₂ na tonu sú nízke. Keramický priemysel predstavuje viac než 10 % celkových priemyselných zariadení regulovaných v rámci ETS EÚ, ale je zodpovedný za menej než 1 % priemyselných emisií CO₂. Výsledkom prijatej revízie smernice o ETS by malo byť, že do roku 2013 bude do ETS EÚ začlenených približne 1 800 keramických zariadení. Tieto zariadenia budú predstavovať menej než 1,5 % priemyselných emisií CO₂, ktorých sa táto smernica týka. Treba zdôrazniť, že keramické závody sú zvyčajne malé objekty, z ktorých 40 % vypustí za rok menej než 25 000 ton CO₂ a 70 % menej než 50 000 ton CO₂.

3.17. Štruktúra nákladov energeticky náročných výrobcov keramiky je znevýhodnená rastúcimi cenami vstupov: charakteristikou niektorých keramických pododvetví EÚ je, že sú z veľkej časti závislé od širokého okruhu pôvodných surovín, ktorých čoraz väčšie množstvo sa dováža z krajín mimo EÚ. Prieskum ukázal ako nedostatok konkurencieschopnosti vstupov do keramickeho výrobného procesu, najmä na trhoch s energiou, obmedzuje konkurencieschopnosť výrobcov keramiky z EÚ.

3.18. Hlavným problémom konkurencieschopnosti, ktorému keramický priemysel EÚ čelí, je prudké zvyšovanie objemu dovozu keramických výrobkov z krajín mimo EÚ, v ktorých sú predpisy týkajúce sa životného prostredia menej prísne a zákony v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci miernejšie.

Pomerne striktné predpisy EÚ spôsobili, že európski výrobcovia keramiky už nemajú v svetovom meradle rovnaké podmienky na hospodársku súťaž, čo vytvorilo v oblasti konkurencieschopnosti množstvo výziev, ale aj množstvo možností.

3.19. Štruktúra nákladov keramickeho priemyslu (vysoké náklady na energiu a mzdu), pomerne nízka ziskovosť odvetvia a silnejúca konkurencia v EÚ, ako aj na vývozných trhoch preto spôsobia, že pre výrobcov keramiky bude nesmierne ťažké presunúť dodatočné náklady spojené s obchodovaním s kvótami CO₂ na spotrebiteľa. Okrem toho technológie a postupy keramickej výroby využívané na zníženie spotreby energie v peciach už sú vyspelé a veľký nárast účinnosti je najbližšej budúcnosti nepravdepodobný.

3.20. Keramický priemysel potrebuje vysoko kvalifikovanú pracovnú silu, musí mať k dispozícii potrebné nástroje a zručnosti na využívanie technológií a je preň nevyhnutná spolupráca rôznych oddelení bez ohľadu na ich polohu. Toto predstavuje veľkú výzvu pre MSP, ktoré skúmajú svetové príležitosti, ako aj pre veľké spoločnosti, ktoré vyvíjajú činnosť vo viacerých krajinách, ako je to v prípade pododvetvia výroby tehál. Odbornú základňu možno zdokonaľiť prostredníctvom zamerania na celoživotné vzdelávanie, zatraktívnenia odvetvia a cieľenej odbornej prípravy.

4. Ako môže sklársky a keramický priemysel prispieť k trvalo udržateľnému rozvoju EÚ, vrátane agendy konferencie v Kodani?

4.1. Mali by sme zhodnotiť klady a zápory sklárskeho a keramickeho priemyslu so zohľadnením trvalo udržateľného rozvoja ako celku. Obe odvetvia sú založené na vlastných, domácich minerálnych zdrojoch, ktorých je dostatok na zabezpečenie ich životnosti v rámci hospodárskeho priestoru EÚ, ako aj celého sveta. Tieto odvetvia vo veľkej miere zvládli riadenie svojho vplyvu na životné prostredie a nepredstavujú žiadne mimoriadne ohrozenie zdravia obyvateľov, či už z hľadiska chorôb z povolania alebo verejného zdravia.

4.2. V súčasnosti by sme nemali očakávať žiadny inovačný prelom v postupoch výroby skla a keramiky. Sklo sa taví a keramika sa vypaľuje pri vysokých teplotách, čo znamená, že fyzikálne limity zníženia emisií oxidu uhličitého, limity, ku ktorým sa tieto odvetvia rýchlo približujú. Žiaľ, tieto fyzikálne limity neboli zohľadnené pri vypracovaní revidovaného ETS EÚ, pretože neboli zaradené medzi ostatné energeticky náročné odvetvia s emisiami spojenými s ich výrobnými technológiami.

4.3. Technológie a procesy využívané v týchto odvetviach sú rozvinuté aj pokiaľ ide o energetickú spotrebu a emisie oxidu uhličitého. Nepredstavujú klimatický problém, ale skôr nedeliteľnú súčasť tohto riešenia. Sklársky priemysel napríklad:

- pomáha znižovať emisie oxidu uhličitého tým, že sklo ako izolačný materiál pomáha šetriť energiu,
- pomáha vyrábať energiu bez emisií oxidu uhličitého ako súčasť systémov na získavanie energie z obnoviteľných zdrojov,
- pri produkcii vznikajú emisie oxidu uhličitého, ktoré sú podstatne zanedbateľnejšie ako úžitok v súvislosti s oxidom uhličitým,
- má rozličné iné spoločenské prínosy, ako napríklad v zdravotníctve a pri úschove potravín.

4.4. Sklo patrí medzi materiály s veľmi vysokou mierou recyklácie. V rámci tradičného výrobného procesu preto existujú recyklačné cykly, pričom v niektorých ohľadoch ide o technológiu bez odpadov. Recyklované sklo predstavuje podstatnú časť použitého materiálu, najmä pri výrobe obalového skla. Životný cyklus tohto materiálu nestanovuje žiadne fyzikálne limity jeho recyklovateľnosti. V celej Európe sú zavedené recyklačné systémy, pričom v roku 2007 dosiahla miera recyklácie obalového skla 62 %. Každé úsilie o zvýšenie miery zberu skla a využitia recyklovaného skla môže konečný vplyv na životné prostredie zlepšiť tromi spôsobmi: (1) môže zlepšiť energetickú hospodárnosť: 1 % nárast recyklovaného skla zníži spotrebu energie o 0,25 %; (2) môže znížiť emisie oxidu uhličitého: 1 % nárast recyklovaného skla zníži emisie CO₂ o 0,47 % a (3) pomôže pri úspore surovín: využitie 1 tony recyklovaného skla na výrobu nového ušetrí 1,2 tony pôvodných surovín.

4.5. V praktických podmienkach sklárske produkty môžu pomôcť znižovať spotrebu energie, a tým aj emisie CO₂ napr. v budovách prostredníctvom izolačných sklenených vlákien alebo zasklenia s nízkym prestupom tepla. Izolovanie striech a stien by mohlo ušetriť 460 miliónov ton emisií ročne (čo je viac ako celkový záväzok EÚ vyplývajúci z Kjótskeho protokolu). Ak by sa napríklad všetky jednoduché alebo dvojité zasklenia v EÚ nahradili dvojítm alebo trojitým zasklením s nízkym prestupom tepla, zabránilo by to ročným emisiám CO₂ v objeme 97 miliónov ton. Toto množstvo sa rovná 21 miliónom ton ropného ekvivalentu, čo predstavuje ročnú energetickú spotrebu budov pre 19 miliónov obyvateľov. Sklenené vlákna využívané na vystuženie plastových materiálov vo veterných turbínach a sklenených materiálov v automobilovom priemysle (napríklad na zníženie dopytu po energii prostredníctvom menších požiadaviek na ochladzovanie) sú ďalšími uplatneniami, ktoré majú za následok zníženie emisií CO₂.

4.6. Využívanie solárnych technológií by sa malo v najbližších desiatich rokoch značne rozšíriť, pričom sklo je dnes jedným z najdôležitejších priehľadných materiálov, ktoré sú súčasťou fotovoltaických článkov a energetických systémov využívajúcich koncentrovanú slnečnú energiu, vrátane solárnych komínov, výroby biopalív s využitím slnečnej energie, solárnej fotokatalýzy, čistenia a odsolovania vody. Tieto spôsoby využitia sa rýchlo odrazia na znížení emisií skleníkových plynov a z environmentálneho hľadiska sú v súlade so zásadami trvalo udržateľnej energie. Rôzne pododvetvia zamerané na túto oblasť zohrávajú rozhodujúcu úlohu pri podpore a rozvoji týchto spôsobov využitia, a preto je z vedeckého, ako aj z výrobného hľadiska nesmierne dôležité, aby i naďalej zostali v EÚ.

4.7. Emisie skleníkových plynov dosahujú v celom sklárskom priemysle 20 miliónov ton a v keramickom priemysle 27 miliónov ton ročne. Obe odvetvia majú veľmi obmedzený potenciál znižovania týchto emisií. Znamená to, že zaradenie sklárskeho a keramického priemyslu do ETS EÚ nemá význam z fyzického ani ekonomického hľadiska. Navyše by to mohlo ohroziť znižovanie emisií skleníkových plynov. Podobné odhady možno uviesť pre takmer všetky energeticky náročné odvetvia a mali by sme sa vyhnúť príliš vysokým nákladom pri rozhodovaní o presune emisií CO₂ a pridelovaní kvót na tretie obdobie obchodovania. Rozmanitosť odlišných odvetví a pododvetví si vyžaduje osobitné hodnotiace kritériá. Tieto kritériá by mali zohľadňovať odlišné výrobné postupy, energetické požiadavky a reálny potenciál závodov znížiť emisie.

4.8. Kvôli nízkej úrovni koncentrácie, veľkej rozmanitosti produktov a nekvalitným verejne prístupným štatistickým údajom bude spravodlivé uplatňovanie ETS EÚ na keramický priemysel veľmi problematické. V súvislosti s hodnotením presunu emisií CO₂ v keramickom priemysle, otázku dostupnosti a jednotnosti údajov možno vyriešiť len prostredníctvom agregácie príslušných údajov na úrovni trojmiestneho číselného znaku (NACE rev. 2-2008). Pri takejto úrovni agregácie možno preukázať presun emisií CO₂ pri troch pododvetviach keramiky, konkrétne „výroba žiaruvzdorných výrobkov“ (NACE 23.2), „výroba stavebného materiálu z hlíny“ (NACE 23.3) a „výroba ostatných porcelánových a keramických výrobkov“ (NACE 23.4).

4.9. Keramický priemysel nemá rovnaký potenciál, pokiaľ ide o znižovanie emisií skleníkových plynov ako sklársky priemysel, hoci za zmienku stoja tepelno-izolačné vlastnosti moderných tehliel a obkladačiek. Keramický sektor je však dobrým príkladom udržateľnej spotreby a produkcie vďaka vlastnostiam výrobkov – trvácnosti a hygiene, ako aj estetickéj hodnote. Po produkcii má väčšina keramických výrobkov dlhodobú životnosť a mnohé si nevyžadujú žiadnu ďalšiu údržbu.

4.10. Keramický priemysel má jedno veľmi dôležité pododvetvie: výrobu žiaruvzdorných materiálov. Tieto materiály sú kľúčové pre mnohé odvetvia, ktoré využívajú procesy s vysokými teplotami: železiarske a oceliarske, sklárske, výroba vápna a cementu. Ich produkty by sa nedali vyrobiť bez kvalitných žiaruvzdorných materiálov, ktoré podporujú a uľahčujú využitie najvýkonnejších technológií vo vyššie uvedených odvetviach.

4.11. Hlavnou požiadavkou pre ďalší rozvoj z hľadiska celkovej konkurencieschopnosti, a najmä energetickej hospodárnosti a vplyvu na životné prostredie, je rozsiahly a efektívny výskum a vývoj. Platí to pre všetky odvetvia sklárskeho a keramického priemyslu, ale najmä pre sektor výroby špeciálneho skla, ktoré vo všeobecnosti vynakladá najväčší podiel svojich príjmov na inováciu kvôli rýchlo sa meniacemu charakteru vyrábaného produktu. Hoci nejde o hlavné pododvetvie z hľadiska objemu výroby a zamestnanosti, pre rozvoj tohto pododvetvia má mimoriadny význam, aby ostalo na území EÚ.

4.12. Prísne environmentálne a energetické predpisy, spoločne s absenciou rovnakých podmienok činnosti na medzinárodnom poli, vytvoria krátkodobý obrovský tlak na európske MSP a utlmia súkromné financovanie inovatívnych investícií a tiež výskum a vývoj. Environmentálne predpisy však rovnako stimulujú investície do výskumu a vývoja na účely zlepšenia energetickej hospodárnosti a obmedzenia závislosti od tradičných zdrojov energie. Následne môže poklesnúť podiel energie na celkových výrobných nákladoch. Tieto dlhodobé vplyvy si však budú vyžadovať výraznú aktivitu a podstúpenie rizika zo strany podnikov.

4.13. Dosiaľ viedli nedávne regulačné požiadavky a prísne normy k väčším inováciám v oblasti energetickej hospodárnosti a k optimalizácii výrobkov z environmentálneho hľadiska a z hľadiska bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Rozvíjajú sa tiež nové recyklačné postupy. Ďalší pokrok v recyklovaní keramiky je však obmedzený kvôli charakteru tohto produktu.

4.14. Pomocou ďalšieho výskumu sa keramika môže stať ešte príťažlivejšou a ekologickejšou alternatívou. Čerstvým príkladom môžu byť hlinené kvádre s lepšou tepelnou izoláciou, ktoré sú energeticky náročné pri výrobe a pri využití v stavebníctve dokážu pomôcť pri úspore energie. Ďalším príkladom môže byť využitie keramických výrobkov v automobiloch. Možno ich využiť ako nosnú technológiu pri mnohých citlivých súčiastiach motorov budúcnosti, a to vďaka ich jedinečnej odolnosti voči teplu, opotrebovaniu a korózii, vďaka ich nízkej hmotnosti a elektroizolačným a tepelnoizolačným vlastnostiam. Autá budúcnosti môžu obsahovať keramické súčasti v motoroch, ako aj v zariadeniach odolných voči opotrebovaniu v palivových systémoch a v ďalších súčiastkach ventilového rozvodu, ako sú samotné ventily a sedlá ventilov. Autá budúcnosti môžu využívať keramické palivové články pri prevádzke, ktorá bude takmer bez emisií.

V Bruseli 16. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vzťahy medzi EÚ a Bosnou a Hercegovinou: úloha občianskej spoločnosti“

(prieskumné stanovisko)

(2009/C 317/03)

Spravodajca: **pán Patrik ZOLTVÁNY**

Pani Margot Wallström, podpredsedníčka Európskej komisie, a pán Olli Rehn, člen Európskej komisie zodpovedný za rozšírenie, požiadali listom z 2. septembra 2008 Európsky hospodársky a sociálny výbor v súlade s článkom 9 protokolu o spolupráci medzi EHSV a Európskou komisiou o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému

„Vzťahy medzi EÚ a Bosnou a Hercegovinou: úloha občianskej spoločnosti“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 23. júna 2009. Spravodajcom bol pán Patrik Zoltvány.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza zo 16. júla 2009) prijal 147 hlasmi za, pričom žiadny člen nehlasoval proti a 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Hlavné odporúčania stanoviska

1.1. Odporúčania pre inštitúcie a orgány Európskej únie (EÚ):

- podporovať vládu Bosny a Hercegoviny pri vypracovaní stratégie rozvoja občianskej spoločnosti ⁽¹⁾,
 - zvýšiť podporu (aj finančnú) pre organizácie občianskej spoločnosti v Bosne a Hercegovine s cieľom zachovať ich nezávislosť od vlády a zabezpečiť kontinuitu projektov, ktoré riadia,
 - vytvoriť vhodnejšie a účinnejšie systémy finančnej pomoci s cieľom urýchliť zdĺhavé postupy súvisiace s podávaním žiadostí a prijímaním rozhodnutí; toto odporúčanie sa vzťahuje aj na nový nástroj, ktorý Európska komisia (EK) zaviedla s cieľom podporovať rozvoj občianskej spoločnosti a dialóg; k tejto podpore by malo mať prístup široké spektrum zainteresovaných organizácií a mala by sa dať prispôsobiť ich potrebám,
 - urýchliť rokovania o bezvízovom režime a zabezpečiť podporu prostredníctvom technických a iných noriem,
 - rozlišovať medzi mimovládnyimi organizáciami a sociálnymi partnermi pokiaľ ide o vypracúvanie a prijímanie stratégií pomoci,
 - podporovať programy zamerané na rozvoj schopností sociálnych partnerov s cieľom posilniť ich schopnosť viesť efektívny sociálny dialóg,
- aktívne podporovať sociálny a občiansky dialóg v Bosne a Hercegovine,
 - zúčastňovať sa na tvorbe novej ústavy ako aktívny sprostredkovateľ,
 - trvať na uplatňovaní ratifikovaných medzinárodných textov a ústavy Bosny a Hercegoviny a zabezpečiť, aby sa odborové zväzy a organizácie zamestnávateľov mohli registrovať na základe stanoveného právneho základu, čo im umožní efektívnejšiu činnosť,
 - systematicky podporovať projekty, ktoré riadia organizácie občianskej spoločnosti a ktoré sú zamerané na propagovanie myšlienky európskej integrácie v rámci celej spoločnosti; do systematickej diskusie o otázkach týkajúcich sa európskej integrácie by sa mali zapojiť všetky zložky spoločnosti vrátane občianskej spoločnosti,
 - podporovať projekty zamerané na uplatňovanie odborných vedomostí a skúseností členských štátov EÚ v Bosne a Hercegovine; obzvlášť užitočný by mohol byť prínos „nových“ členských štátov zo strednej a východnej Európy; inštitúcie EÚ by mali vo väčšej miere uznávať a podporovať význam partnerských projektov; pri takýchto aktivitách môže byť nápomocný novovytvorený nástroj na podporu rozvoja občianskej spoločnosti a dialógu,
 - umožniť predstaviteľom organizácií občianskej spoločnosti Bosny a Hercegoviny návštevy inštitúcií EÚ a bezplatnú účasť na konferenciách a podujatiach organizovaných EÚ,
 - posilniť podporu regionálnych sietí organizácií občianskej spoločnosti na západnom Balkáne a rozvíjať regionálne programy,

⁽¹⁾ Podľa definície Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru pojem „občianska spoločnosť“ zahŕňa organizácie zamestnávateľov, zamestnancov, ako aj iné mimovládne organizácie a záujmové skupiny.

- udržiavať systematický dialóg s ostatnými donormi, s cieľom poskytovať organizáciám občianskej spoločnosti v Bosne a Hercegovine a na celom západnom Balkáne správne zameranú, účinnú, efektívnu a vhodne načasovanú pomoc,
- organizovať pravidelné stretnutia so zástupcami organizácií občianskej spoločnosti s cieľom pružnejšie reagovať na ich očakávania a potreby.

1.2. Podnety Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru (EHSV):

- vytvoriť zmiešaný poradný výbor medzi EHSV a organizáciami občianskej spoločnosti z Bosny a Hercegoviny s cieľom podporovať a propagovať občiansky dialóg v tejto krajine,
- aktívne sa zapojiť do nového programu *People to People Dialogue*, ktorý riadi EK (generálne riaditeľstvo pre rozšírenie), EHSV by mohol pre zástupcov organizácií občianskej spoločnosti z Bosny a Hercegoviny pripravovať a organizovať študijné návštevy v rámci EÚ (najmä v Bruseli),
- umožniť zástupcom organizácií občianskej spoločnosti Bosny a Hercegoviny navštíviť EHSV a oboznámiť sa s jeho aktivitami.

1.3. Odporúčania pre orgány Bosny a Hercegoviny:

- vytvoriť právne prostredie, ktoré by podporovalo občiansku spoločnosť, a tým aj organizácie zamestnávateľov a odborové zväzy,
- vypracovať stratégiu rozvoja občianskej spoločnosti, ktorá by vytvorila základ pre životaschopnú občiansku spoločnosť ako potrebnú zložku vyspelej demokratickej spoločnosti; táto stratégia by sa mala vypracovať v úzkej spolupráci s organizáciami občianskej spoločnosti,
- udržiavať systematický dialóg o otázkach týkajúcich sa organizácií občianskej spoločnosti s ich zástupcami; postoj vlády k občianskej spoločnosti by mal byť otvorenejší,
- poskytnúť organizáciám občianskej spoločnosti rôzne stimuly, vrátane finančných, v snahe podporiť ich rozvoj a kontinuitu ich aktivít; mal by sa vytvoriť transparentný systém grantov, prostredníctvom ktorého by mohli organizácie občianskej spoločnosti žiadať o granty financované zo štátneho rozpočtu,
- zvýšiť úroveň dialógu a spolupráce s verejnými orgánmi, čím by sa zabezpečilo uznanie organizácií občianskej spoločnosti,

- vyriešiť otázku registrácie Konfederácie odborových zväzov Bosny a Hercegoviny,
- aktívne podporovať zriadenie hospodárskej a sociálnej rady na celoštátnej úrovni v súlade s pokrokom vo vytváraní štátnych inštitúcií, ktoré sa zaoberajú hospodárskymi a sociálnymi otázkami,
- urýchliť postupy na dosiahnutie bezvízového režimu,
- začať so vzdelávaním občanov v oblasti činnosti občianskej spoločnosti.

1.4. Odporúčania pre organizácie občianskej spoločnosti v Bosne a Hercegovine:

- podporovať prístupy zdola nahor a samoorganizovanie občianskej spoločnosti, ktoré pomôžu posilniť spoločenskú akceptáciu organizácií občianskej spoločnosti,
- zvýšiť informovanosť o úlohe občianskej spoločnosti v politickom procese,
- napomáhať vytváraniu kontaktov a partnerstiev, t.j. výmena informácií, odborných vedomostí a skúseností,
- zvýšiť úroveň vedomostí a poznatkov o integrácii EÚ, o politikách EÚ a európskych inštitúciách,
- rozšíriť vzdelávanie a odbornú prípravu v rámci organizácií občianskej spoločnosti,
- podporovať dialóg medzi etnickými a náboženskými skupinami a zvýšiť úroveň spolupráce, vytvárania kontaktov a partnerstiev medzi organizáciami občianskej spoločnosti.

2. Kontext stanoviska

2.1. Ciele Európskej únie týkajúce sa západného Balkánu

Západný Balkán patrí medzi hlavné regionálne priority zahraničnej politiky Európskej únie. Hlavným cieľom EÚ na západnom Balkáne je zvýšiť regionálnu stabilitu a prosperitu. Prípravu krajín západného Balkánu na členstvo v EÚ možno považovať za rovnako dôležitý cieľ. V súvislosti s touto prípravou EÚ využíva špecifické predvstupové nástroje.

Proces stabilizácie a pridruženía (SAP) bol vytvorený s cieľom pomôcť krajinám tohto regiónu na ceste do EÚ. Zahŕňa politický dialóg, významné obchodné preferencie a finančnú pomoc. Okrem toho tiež zahŕňa vytvorenie komplexného zmluvného vzťahu, ktorý by mal krajinám tohto regiónu pomôcť pripraviť ich budúce pristúpenie. Rozvoj občianskej spoločnosti a demokratická predstava predstavujú niektoré z cieľov procesu stabilizácie a pridruženía a očakáva sa, že prispejú k politickej, hospodárskej a inštitucionálnej stabilizácii regiónu. Podpísanie dohody o stabilizácii a pridružení (SAA) sa považuje za významný krok smerom k členstvu v EÚ.

2.2. Európsky hospodársky a sociálny výbor a západný Balkán

Európsky hospodársky a sociálny výbor zohráva dôležitú úlohu pri podpore rozvoja občianskej spoločnosti západného Balkánu. V roku 2004 zriadil kontaktnú skupinu pre západný Balkán, ktorá je jediným stálym a špecifickým orgánom EHSV zaoberajúcim sa práve týmto regiónom. Je súčasťou rozsiahleho radu ďalších orgánov EÚ pracujúcich v tejto oblasti a zameriava sa na prínos, ktorý môže mať pre všeobecné aktivity EÚ týkajúce sa tejto témy.

Hlavným cieľom EHSV na západnom Balkáne je sledovať zmeny politickej, hospodárskej a sociálnej situácie v krajinách západného Balkánu a vo vzťahoch medzi EÚ a západným Balkánom, s dôrazom na implementáciu Solúnskeho programu a vývoj stabilizačného a asociačného procesu; rozvíjať spoluprácu medzi EHSV a organizáciami občianskej spoločnosti západného Balkánu, ako aj národnými hospodárskymi a sociálnymi radami alebo podobnými inštitúciami a podporovať a maximalizovať výmenu osvedčených postupov medzi organizáciami občianskej spoločnosti EÚ a ich partnermi na západnom Balkáne.

3. Politický vývoj v Bosne a Hercegovine

3.1. Súčasná politická situácia

Na politický proces v Bosne a Hercegovine stále vplývajú následky vojny a Daytonská dohoda, ktorou bol vytvorený nezávislý štát Bosna a Hercegovina v jeho dnešnej podobe. Konkurenčné politické sily sa usilujú vyťažiť z daytonského ústavného zriadenia čo najviac a zároveň prekonať obmedzenia, ktoré zahŕňa. Medzinárodné spoločenstvo rovnako ako samotná Bosna a Hercegovina si čoraz viac uvedomujú potrebu zefektívniť a modernizovať vládu Bosny a Hercegoviny, hoci politickí predstavitelia jednotlivých entít sa na tomto procese, ktorý má silnú medzinárodnú podporu, podieľajú nerovnomernou mierou.

Najväčšou politickou výzvou krajiny v nasledujúcich rokoch bude ústavná reforma, bez ktorej bude ťažké dosiahnuť ďalší pokrok smerom k demokratickejšiemu a efektívnejšiemu štátu, implementáciu rozsiahleho reformného programu a priblíženie sa k EÚ. Reforma daytonského ústavného zriadenia nemôže prísť zvonka, hoci medzinárodné spoločenstvo a obzvlášť EÚ sú pripravené pomôcť. Reforma musí byť výsledkom dohody politických subjektov Bosny a Hercegoviny a musí mať širokú podporu občanov. Tento proces, ktorý môže zasiahnuť všetky oblasti, bude veľmi náročný a môže byť veľmi dlhý.

Je potrebné poznamenať, že predstavy politikov o budúcnosti krajiny sa rôznia a medzi občanmi rozličných etník ešte stále vládne nedôvera. Celkovo prevláda nacionalistické smerovanie a hlavní predstavitelia Bosny a Hercegoviny vôbec nepokročili v budovaní funkčnejších a vhodnejších štátnych štruktúr prostredníctvom reformy ústavného rámca, ktoré by podporili proces európskej integrácie.

Kvôli obavám o politickú stabilitu Bosny a Hercegoviny a regiónu bolo už niekoľkokrát odložené zrušenie Úradu vysokého predstaviteľa. Vo februári 2008 Rada pre nastolenie mieru (PIC) rozhodla o jeho zatvorení, ktoré bolo podmienené dosiahnutím pokroku Bosny a Hercegoviny pri plnení piatich špecifických cieľov a dvoch podmienok (podpísanie dohody o stabilizácii a pridružení a stabilná politická situácia). Okrem vynesenia konečného rozhodnutia vo veci dištriktu Brčko bol pokrok pri plnení piatich cieľov ⁽²⁾ minimálny.

3.2. Politické vzťahy s EÚ a susednými krajinami

3.2.1. Vzťahy s Európskou komisiou

Rokovania o dohode o stabilizácii a pridružení s Bosnou a Hercegovinou sa začali v novembri 2005. Po dosiahnutí pokroku v štyroch kľúčových oblastiach stanovených Európskou komisiou a Radou v roku 2005 ⁽³⁾ bola táto dohoda 4. decembra 2007 parafovaná a 16. júna 2008 podpísaná. Pred ratifikáciou dohody o stabilizácii a pridružení všetkými členskými štátmi EÚ nadobudli na základe dočasnej dohody účinnosť jej opatrenia obchodného charakteru od 1. júla 2008. Dohoda o stabilizácii a pridružení okrem iného formálne stanovila obchodné preferencie, ktoré EÚ od roku 2000 udelila bosnianskym výrobkom (na autonómnom základe) a doviedla Bosnu a Hercegovinu k postupnému zrušeniu obchodných obmedzení a postupnému znižovaniu cieľ na výrobky EÚ. Implementácia dočasnej dohody bola zatiaľ úspešná.

⁽²⁾ 1) prijateľné a udržateľné riešenie otázky rozdelenia majetku medzi štát a iné úrovne správy, 2) prijateľné a udržateľné riešenie otázky vojenského majetku, 3) vynesenie konečného rozhodnutia arbitrážneho tribunálu vo veci dištriktu Brčko, 4) daňová udržateľnosť (podporovaná dohodou o stálej metodike výpočtu koeficientu ITA a zriadením Národnej fiškálnej rady), a 5) upevnenie právneho štátu (preukázané prijatím národnej stratégie týkajúcej sa vojnových zločinov, zákona o cudzincoch a o azyle a národnej stratégii reformy justičného sektora).

⁽³⁾ 1) uskutočnenie reformy polície v súlade s dohodou o reštrukturalizácii polície z októbra 2005, 2) plná spolupráca s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu, 3) prijatie a uplatnenie všetkých potrebných právnych predpisov o verejnoprávnom vysielaní, a 4) rozvoj legislatívneho rámca a administratívnych kapacít umožňujúcich náležité uplatňovanie dohody o stabilizácii a pridružení.

Zároveň s rokovaniami o dohode o stabilizácii a pridružení bola vypracovaná dohoda o zjednodušení vízového režimu, ktorá bola podpísaná 17. septembra 2007 a účinnosť nadobudla v januári 2008. Táto dohoda znížila a v prípade niektorých skupín občanov dokonca zrušila poplatky za vystavenie víz. Pre viaceré skupiny občanov vrátane študentov, podnikateľov a novinárov atď. tiež zjednodušila podmienky udeľovania víz. Európska únia začala 26. mája 2008 diskusie o zavedení bezvízového režimu pre obyvateľov Bosny. Ukončenie rokovaní je podmienené dosiahnutím pokroku Bosny a Hercegoviny v oblasti plnenia kritérií.

Pokiaľ ide o predvstupovú finančnú pomoc, v septembri 2008 Bosna a Hercegovina prijala viacročný orientačný plánovací dokument 2008 – 2010 (MIPD). Európska komisia vyčlenila pre Bosnu a Hercegovinu celkovo 74,8 milióna eur v rámci programu nástroja predvstupovej pomoci (IPA) 2008. Program sa zaoberá najmä týmito oblasťami: upevnenie právneho štátu a štruktúr verejnej správy, hospodársky a sociálny rozvoj a demokratická stabilizácia. V rámci nástroja na podporu občianskej spoločnosti bolo pod záštitou národných programov IPA 2007/2008 vyčlenených 6,5 milióna eur na rozvoj občianskej spoločnosti. Organizácie občianskej spoločnosti z Bosny a Hercegoviny tiež získavajú prostriedky z regionálnych aktivít a návštevných programov financovaných programom pre viacerých prijímateľov. Ďalších 5,7 milióna eur Spoločenstvo poskytlo na posilnenie rozpočtu Úradu vysokého predstaviteľa do júna 2009.

Nástroj predvstupovej pomoci a ďalšiu pomoc v rámci programu Pomoci Spoločenstva pre rekonštrukciu, rozvoj a stabilizáciu (CARDS) uskutočňuje delegácia EK v Sarajeve. Decentralizované riadenie pomoci zostáva pre Bosnu a Hercegovinu strednodobým cieľom. Príprava decentralizovaného uplatňovania už čiastočne pokročila. Národný fond a Centrálna finančná a kontraktčná jednotka (CFCU) ministerstva financií boli čiastočne personálne obsadené a v súčasnosti prebieha ďalšie prijímanie zamestnancov. Zložité inštitucionálne a politické prostredie Bosny a Hercegoviny spôsobilo značné oneskorenie ratifikácie rámcovej dohody pokiaľ ide o nástroj predvstupovej pomoci. Náležité uplatňovanie implementácie ešte nie je zabezpečené. Následkom toho sa oneskorila aj implementácia programu nástroja predvstupovej pomoci 2007.

3.2.2. Vzťahy s Chorvátskom

Vzťahy s Chorvátskom sa od roku 2000 výrazne zmenili. Bosna a Hercegovina a Chorvátsko uzavreli ďalšie dohody čo sa týka návratu utečencov cez spoločnú hranicu a podpísali dohodu o voľnom obchode, ktorá bola implementovaná takmer okamžite. Vo februári 2008 bola parlamentným zhromaždením Bosny a Hercegoviny schválená dohoda s Chorvátskom o dvojitom občianstve. Odhaduje sa, že približne 400 000 občanov Bosny a Hercegoviny má zároveň chorvátske občianstvo. Bosna a Hercegovina a Chorvátsko ešte stále musia vyriešiť niektoré cezhraničné spory a odstrániť prekážky pri presune prípadov a vydávaní podozrivých z trestnej činnosti a zločinov proti ľudskosti.

3.2.3. Vzťahy so Srbskom

Od pádu Miloševičovho režimu sa vzťahy so Srbskom výrazne zlepšili a 15. decembra 2000 boli nadviazané diplomatické vzťahy. Keď v rokoch 2003 až 2004 Bosna a Hercegovina predsedala Procesu spolupráce v juhovýchodnej Európe (SEECP), minister zahraničných vecí bývalej Juhoslávie sa stretol so svojimi partnermi zo širšej juhovýchodnej Európy, aby posilnil záväzok dobrých susedských vzťahov, stability, bezpečnosti a spolupráce v juhovýchodnej Európe.

Počas volebnej kampane Bosny a Hercegoviny v októbri 2006 nastalo verejné upevnenie vzťahov medzi Republikou srpskou a Srbskom, ktoré 26. septembra 2007 v meste Banja Luka vyústilo do podpísania revidovanej dohody o mimoriadnych paralelných vzťahoch, hoci obe strany zdôraznili, že dohoda nijakým spôsobom nespochybňuje zvrchovanosť, územnú celistvosť či politickú nezávislosť Bosny a Hercegoviny.

Napriek tomu vo vzťahoch medzi Bosnou a Hercegovinou a Srbskom naďalej pretrvávajú potenciálne napätie. Po tom, ako Kosovo vyhlásilo nezávislosť, sa v Republike srpskej zostrilo protidaytonské smerovanie a zintenzívňovali sa separatistické hrozby. Národné zhromaždenie Republiky srpskej prijalo 21. februára 2008 rezolúciu, v ktorej prirovnáva postavenie Republiky srpskej v Bosne a Hercegovine k postaveniu Kosova v Srbsku a opisuje okolnosti, za ktorých by sa mohla Republika srpska osamostatniť.

3.2.4. Regionálna spolupráca

Vzťahy s Čiernou horou sú dobré a naďalej sa zintenzívňujú. Krajiny podpísali dohody o spolupráci v oblasti obrany, spolupráce polície, civilnej ochrany a cezhraničnej spolupráce.

Vzťahy s Bývalou juhoslovanskou republikou Macedónsko sú dobré, rovnako v bilaterálnom ako aj v regionálnom kontexte. Krajiny uzavreli dohody o readmisii, spolupráci polície a civilnej ochrane.

Vzťahy s Albánskom sa zintenzívňovali a Bosna a Hercegovina sa rozhodla zriadiť veľvyslanectvo v Tirane.

Bosna a Hercegovina sa aktívne zúčastňuje na programoch a iniciatívach regionálnej spolupráce, napríklad na Stredoeurópskej dohode o voľnom obchode (CEFTA).

4. Hospodársky vývoj v Bosne a Hercegovine

4.1. Súčasný stav ekonomiky Bosny a Hercegoviny

Napriek zložitému politickému prostrediu dosiahla Bosna a Hercegovina štyri roky stabilného hospodárskeho výkonu s rastom HDP odhadovaným v roku 2008 na 5,5 %. Inflácia v prvom štvrtroku 2007 bola iba 1,5 %, ale v druhom polroku 2007 sa pod

vpływom rastu cien potravín a dopravy začala zvyšovať a v decembri dosiahla 4,9 %. Ďalšie zvýšenie na 9,5 % nastalo v auguste 2008. Deficit bežného účtu sa znížil z 21,3 % HDP v roku 2005 na 11,4 % HDP v roku 2006, ale v roku 2007 sa opäť zvýšil na 12,7 % HDP. Deficit obchodnej bilancie za znížil zo 49,6 % HDP v roku 2005 na približne 37 % HDP v rokoch 2006 a 2007. Ďalšie zlepšenie sa v súčasnosti neočakáva, keďže vývoz sa v roku 2007 spomalil, opäť sa zvýšil dovoz a predpokladá sa, že priame zahraničné investície sa kvôli svetovej finančnej kríze znížia. Celkový fiškálny prebytok dosiahol v roku 2006 3 % HDP, čo spôsobil hlavne nárast príjmov, ktorý nasledoval po zavedení DPH. V roku 2007 sa prebytok znížil na 1,3 % HDP a v roku 2008 môže prerásť do deficitu (okrem ďalších faktorov aj) z dôvodu nárastu preplatkov DPH.

Rovnako ako ostatné krajiny v prechodnom období aj Bosna a Hercegovina má rastúcu ekonomiku, ale čelí veľkej chudobe a sociálnej núdzi. Odhady miery nezamestnanosti sa pohybujú od 16 do 44 %. Bosna a Hercegovina čelí následkom finančnej a hospodárskej krízy, ktorá ohrozuje hospodársku, spoločenskú a etnickú situáciu, ako aj jej vzťahy v rámci EÚ a regiónu.

Štruktúra vlády Bosny a Hercegoviny je nepružná a spotrebuje viac ako 50 % HDP. Nejednotná štruktúra, obmedzené zdroje, nedostatok skúseností a nesystematické prístupy na podporu národných kapacít narúšajú schopnosť vlády vytvárať a zavádzať opatrenia v rôznych oblastiach.

EÚ je hlavným obchodným partnerom Bosny a Hercegoviny (obchodné výmeny s EÚ predstavujú viac ako 50 % celkového obchodu). Podpísanie dohody o stabilizácii a pridružení a nadobudnutie účinnosti dočasnej dohody pravdepodobne prehĺbi tento vzťah a zvýši obchodnú integráciu s EÚ. Bosna a Hercegovina vyváža najmä do Talianska, Nemecka a Slovinska. Dovozy Bosny a Hercegoviny pochádzajú z týchto krajín EÚ a v menšej miere aj z Rakúska. Bosna a Hercegovina vyváža najmä kovy, drevo, výrobky z dreva, minerálne výrobky a chemické látky. Dovozy zahŕňajú najmä stroje, minerálne výrobky, potraviny a chemické látky.

5. Súčasný stav a úloha organizácií občianskej spoločnosti

5.1. Sociálny dialóg

5.1.1. Právne prostredie

Sociálny dialóg na úrovni Bosny a Hercegoviny prakticky neexistuje. Súčasná ústava totiž neobsahuje ustanovenia na zriadenie vládnych inštitúcií celoštátnej úrovne, ktoré by sa zaoberali sociálnou politikou alebo vzdelávaním.

Bosna a Hercegovina ratifikovala všetkých osem kľúčových dohovorov Medzinárodnej organizácie práce (ILO). Bosna a Hercegovina, Federácia Bosny a Hercegoviny a Republika srpska vo svojich ústavách zaručujú slobodu združovania. Obe entity, rovnako ako dištrikt Brčko, majú vlastný zákonník práce.

Zákon Bosny a Hercegoviny o združeniach a nadáciách, ktorý bol prijatý v decembri 2001, neobsahuje ustanovenia na registráciu federácie odborových zväzov na úrovni Bosny a Hercegoviny.

Podľa správy o pokroku Európskej komisie z roku 2008 však v tejto oblasti nebol dosiahnutý žiadny pokrok. Skutočnosť, že v oblasti zamestnania a sociálnej politiky neexistujú na štátnej úrovni žiadne právomoci, ostáva prekážkou v rozvoji celoštátnej stratégie zamestnanosti. Republika srpska na základe ústavných argumentov neustále odmieta zveriť určité právomoci v oblasti vnútorného pracovného trhu štátnej úrovni. Obe entity a dištrikt Brčko vyvinuli stratégie na podporu zamestnanosti a aktívne opatrenia na podporu zamestnanosti, medzi ktorými však existuje len obmedzená koordinácia.

Podobná situácia prevláda v oblasti sociálneho dialógu. Registrácia konfederácie odborových zväzov na celoštátnej úrovni nebola umožnená. Podľa súčasného zákona je registrácia odborového zväzu ekvivalentom jeho uznania – reprezentatívnosti. Právny základ a postup pre sociálnych partnerov je rovnaký ako pre ostatné organizácie občianskej spoločnosti, ako napríklad organizácie na ochranu spotrebiteľov alebo športové združenia, čo je nepriemerné. Zložitá politická a spoločenská organizácia krajiny naďalej ovplyvňuje dialóg medzi sociálnymi partnermi a riešenia nie sú na dosah. Nejasnosti týkajúce sa právnej registrácie odborových zväzov bránia ďalšiemu pokroku na ceste ku kolektívnemu vyjednávaniu. Mal by sa vypracovať nový zákon, ktorý by nahradil spomenutý zákon o združeniach a nadáciách, aby vláda nemala právomoc rozhodovať bez presných pravidiel o udelení či neudelení registrácie novým organizáciám.

5.1.2. Sociálni partneri

5.1.2.1. Zamestnávateľia

V prípade Bosny a Hercegoviny je ťažko hovoriť o organizáciách zamestnávateľov aktívnych na úrovni štátu. Keďže na celoštátnej úrovni neexistuje ministerstvo práce a veľa hospodárskych otázok je v kompetencii vlád jednotlivých entít, na štátnej úrovni neexistuje žiadna oficiálna koordinácia ani spolupráca medzi organizáciami zamestnávateľov.

Dve najväčšie organizácie zamestnávateľov sú Asociácia zamestnávateľov Federácie Bosny a Hercegoviny a Asociácia zamestnávateľov Republiky srpskej. Obe sú zapojené do hospodárskych a sociálnych rád na úrovni jednotlivých entít. Hlavným problémom, ktorému organizácie zamestnávateľov čelia z vnútorného ako aj z vonkajšieho hľadiska, je reprezentatívnosť a efektívne zastupovanie záujmov svojich členov pred verejnými orgánmi.

5.1.2.2. Odborové zväzy

Miera združovania sa do legálnych ustanovizní odborov je vo Federácii Bosny a Hercegoviny a v Republike srpskej pomerne vysoká. Konfederácia nezávislých odborových zväzov (*Savez Samostalnih Sindikata Bosne i Hercegovine*, SSSBiH) organizuje zamestnancov vo Federácii Bosny a Hercegoviny, zatiaľ čo Konfederácia odborových zväzov Republiky srpskej (*Savez Sindikata Republike Srpske*, SSRS) organizuje zamestnancov v Republike srpskej. Konfederácie odborových zväzov oboch entít Bosny a Hercegoviny, t. j. Federácie Bosny a Hercegoviny a Republiky srpskej, na zakladajúcom zhromaždení, ktoré sa uskutočnilo 24. júna 2005 v Sarajeve, založili zastrešujúcu organizáciu odborových zväzov Bosny a Hercegoviny (KSBiH). KSBiH podala žiadosť o registráciu na štátnej úrovni, ale táto otázka nebola dodnes vyriešená.

5.1.3. Hodnotenie existujúcich mechanizmov

Kvôli neochote zveriť problematiku sociálneho dialógu do štátnej právomoci, obzvlášť zo strany Republiky srpskej ⁽⁴⁾, nebola zriadená hospodárska a sociálna rada na celoštátnej úrovni. Každá entita má vlastný zákonník práce a na celoštátnej úrovni neexistuje žiadne ministerstvo práce. Hlavné problémy sociálnych partnerov ako hospodárska politika, pracovné právo alebo vzdelávanie patria do právomocí jednotlivých entít a miestnych samospráv. Skutočný jednotný trh (vrátane trhu práce) ešte v Bosne a Hercegovine nebol vytvorený. Hospodárske a sociálne rady fungujú len na úrovni jednotlivých entít a ich činnosť financuje vláda. Formálnou prekážkou zriadenia hospodárskej a sociálnej rady na štátnej úrovni zostáva problém neuznania zastrešujúcej organizácie odborových zväzov. Treba tiež poznamenať, že kapacity sociálnych partnerov sú ešte stále slabé a je nevyhnutná ďalšia interná profesionalizácia ich práce.

5.2. Občiansky dialóg

5.2.1. Právne prostredie

Bosna a Hercegovina nemá dostatočné skúsenosti s rozvojom občianskej spoločnosti. Pred vojnou existoval široký okruh verejných organizácií zameraných na aktivity v oblasti kultúry a športu. Počas vojny a po nej väčšina mimovládnych organizácií zamerala svoju činnosť na poskytovanie humanitárnej pomoci a len pomaly zmenila svoje zameranie na štandardnejšie aktivity.

Mimovládne organizácie môžu byť registrované na úrovni štátu, entity, kantónu (vo Federácii Bosny a Hercegoviny) alebo na miestnej úrovni. Zákon o združeniach a nadáciách od roku 2002 umožňuje mimovládnym organizáciám registrovať sa na ministerstve spravodlivosti Bosny a Hercegoviny a pôsobiť v celej krajine. Avšak kvôli nepružným postupom, ktoré sú potrebné na získanie registrácie na štátnej úrovni a tiež preto, že na úrovni entít štátna registrácia nie je uznávaná, uprednostňuje veľa mimovládnych organizácií registráciu na úrovni entity (Republika srpska). Memorandum o porozumení podpísané v roku 2004

⁽⁴⁾ Predseda vlády Republiky srpskej, Milorad Dodik, 22. augusta 2007 vyhlásil, že „Vláda Republiky srpskej nepodporí zriadenie sociálnej rady na úrovni Bosny a Hercegoviny [vychádzajúc z toho, že] základné hospodárske a sociálne otázky sa riešia na úrovni jednotlivých entít a že vytvorenie tejto rady je politickou záležitosťou“.

medzi štátom, vládami entít a dištriktom Brčko, ktoré má za cieľ zriadiť spoločný register združení a nadácií Bosny a Hercegoviny, podporuje „rozšírenie slobody pohybu združení a nadácií a vytvára systém rýchleho prístupu k informáciám o združeniach a nadáciách“.

Zákon o združeniach a nadáciách bol zmenený a doplnený a nadobudol účinnosť v roku 2008. Registračné postupy z roku 2002 sú stále v platnosti, čo sťažuje proces registrácie. Orgány Bosny a Hercegoviny sa to snažia zmeniť, aby sa znížil počet formulárov potrebných na registráciu. Uvažuje sa tiež o zavedení on-line registrácie.

Podľa štúdie, ktorú pripravil tím OSN pre túto krajinu ⁽⁵⁾ jedným z hlavných problémov organizácií občianskej spoločnosti je nedávno zavedený systém DPH. Zákon o DPH, ktorý v Bosne a Hercegovine nadobudol účinnosť 1. januára 2006, zaviedol jednotnú sadzbu dane vo výške 17 %, čo znamená zvýšenie dane. Okrem toho musia organizácie občianskej spoločnosti platiť za zamestnancov rôzne odvody (sociálne, zdravotné). Ďalšie dane sa vzťahujú na dary. Všeobecne prevláda názor, že oslobodenie občianskej spoločnosti od dane by bolo vítané a uľahčilo by jej činnosť.

Financovanie organizácií občianskej spoločnosti zo štátneho rozpočtu predstavuje ďalšiu dôležitú otázku. Vo väčšine prípadov sa organizácie občianskej spoločnosti domnievajú, že pridelenie verejných prostriedkov nie je dostatočne transparentné. Právne predpisy v oblasti dobrovoľníckej činnosti ešte stále nenadobudli účinnosť. Rozhodujúcou otázkou naďalej ostáva riešenie slabej implementácie legislatívy a potreba zosúladenia právnych predpisov. Podľa niektorých organizácií občianskej spoločnosti je tvorba právnych predpisov v Bosne a Hercegovine netransparentná a neprístupná.

Politické orgány podporujú organizácie občianskej spoločnosti len minimálne, keďže niektoré z nich vidia v sektore občianskej spoločnosti konkurenciu. Miestne orgány tiež nie sú informované o hodnotách a výhodách, ktoré by im partnerstvo s občianskou spoločnosťou mohlo priniesť.

5.2.2. Situácia v rôznych záujmových skupinách

Celkový počet registrovaných organizácií občianskej spoločnosti v Bosne a Hercegovine sa v súčasnosti približuje k 8 000 ⁽⁶⁾. Počet tých, ktoré sú aktívne, je však oveľa nižší. Príjmy tretieho sektora sa odhadujú na 4,5 % HDP, zatiaľ čo náklady na prevádzku sú 2,4 %. Zamestnanci tohto sektora predstavujú 1,45 % ekonomicky aktívneho obyvateľstva ⁽⁷⁾.

⁽⁵⁾ Hlavné závery o úrovni spolupráce medzi agentúrami OSN a organizáciami občianskej spoločnosti Bosny a Hercegoviny, január 2007, pracovný dokument UNCT v Bosne a Hercegovine.

⁽⁶⁾ Poskytnuté údaje sú z februára 2005 a sú súčasťou správy o projekte financovanom zo strany EÚ „Štúdia mapujúca nešťatné subjekty v Bosne a Hercegovine“ zo septembra 2005.

⁽⁷⁾ „Employment, social service provision and the non-governmental organisation (NGO) sector. Status and prospects for Bosnia and Herzegovina. Analysis and policy implications“. (Zamestnanosť, poskytovanie sociálnej starostlivosti a sektor mimovládnych organizácií. Stav a perspektívy pre Bosnu a Hercegovinu. Analýza a politické dôsledky), kvalitatívna štúdia č. 3, 2. apríla 2005, projekt britského ministerstva pre medzinárodný rozvoj v oblasti práce a sociálnej politiky.

Prevládajúcou oblasťou pôsobnosti mimovládnych organizácií je presadzovanie ľudských práv. Medzi ďalšie dôležité oblasti záujmu mimovládnych organizácií patrí vzdelávanie, problematika rovnosti pohlaví, hospodársky rozvoj, humanitárna pomoc, rozvoj občianskej spoločnosti, zdravotníctvo, deti a mládež, rozvoj spoločenstva.

5.2.3. Hodnotenie existujúcich mechanizmov

V oblasti inštitucionalizovania vzťahu medzi orgánmi a mimovládnym sektorom na celoštátnej úrovni nastal určitý pokrok. Rada ministrov Bosny a Hercegoviny a zástupcovia občianskej spoločnosti 7. mája 2007 podpísali dohodu o spolupráci medzi Radou ministrov Bosny a Hercegoviny a mimovládnym sektorom Bosny a Hercegoviny.

V októbri 2007 bola v súlade s touto dohodou zriadená rada pre občiansku spoločnosť. Hoci rada nereprezentuje celú občiansku spoločnosť, má 31 podsektorov, a je tak najsilnejším fórom mimovládnych organizácií v krajine. Štátne orgány však musia vyvinúť väčšie úsilie, aby bolo možné vytvoriť pravidelnú a systematickú komunikáciu s občianskou spoločnosťou a podporovať jej účasť na tvorbe politiky.

V Bruseli 16. júla 2009

6. Úloha organizácií občianskej spoločnosti v procese európskej integrácie

6.1. Organizácie občianskej spoločnosti a proces európskej integrácie

Európska myšlienka nie je v činnosti organizácií občianskej spoločnosti veľmi prítomná. Občania európsku integráciu Bosny a Hercegoviny vnímajú ako vzdialený projekt. Väčšina organizácií občianskej spoločnosti nemá veľa pracovných skúseností s partnermi z krajín EÚ. Diskusia o EÚ sa v Bosne a Hercegovine ešte len začala. Organizácie občianskej spoločnosti zameriavajú svoje projekty na priority stanovené donormi, t.j. medzinárodnými organizáciami a vládami a miestnymi donormi. Presadzovanie európskej integrácie Bosny a Hercegoviny nie je v jednotlivých sektoroch veľmi viditeľné, s výnimkou činnosti medzinárodných mimovládnych organizácií. Napriek tomu 80 % občanov Bosny a Hercegoviny podporuje budúce členstvo svojej krajiny v EÚ, čo je dobrý začiatok, na ktorom môžu organizácie občianskej spoločnosti stavať pri plnení podmienok vstupu do EÚ.

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Emisie z cestnej dopravy – konkrétne opatrenia na prekonanie stagnácie“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2009/C 317/04)

Spravodajca: **pán IOZIA**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 17. januára 2008 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Emisie z cestnej dopravy – konkrétne opatrenia na prekonanie stagnácie“.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 26. júna 2009. Spravodajcom bol pán IoZIA

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza z 16. júla) prijal 109 hlasmi za, pričom 7 členovia hlasovali proti a žiadny člen sa hlasovania nezdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. Do boja proti znečisťovaniu ovzdušia a proti hlučnosti je zapojených mnoho inštitúcií. Zásadnú úlohu pritom zohrávajú inštitúcie EÚ, ktoré nesú zodpovednosť za presadzovanie a aktualizáciu právnych predpisov, členské štáty, ktoré sú zodpovedné za ich uskutočňovanie prostredníctvom vykonávacích opatrení, miestne orgány, ktoré sú poverené kontrolou znečisťovateľov a úrovne hlučnosti. Spoločná zodpovednosť má za následok stagnáciu pokroku a každá kompetentná úroveň musí vynaložiť väčšie úsilie v snahe úplne odstrániť alebo čo najviac znížiť ohrozenie zdravia občanov a ich blahobytu.

1.2. Emisie zo súkromnej, verejnej a nákladnej cestnej dopravy sú príčinou často aj ťažkých ochorení a zhoršenia kvality života, najmä obyvateľov mestských oblastí, t. j. viac než 75 % európskych občanov. Napriek iniciatívam Komisie, ktorá aj nedávnym balíkom legislatívnych opatrení v záujme „dopravy šetrnejšej k životnému prostrediu“ (*Greening Transport package*) postupne prispôbuje európske právne predpisy, v členských štátoch možno ešte stále pozorovať určitú stagnáciu, pokiaľ ide o dosiahnutý pokrok v boji proti znečisťovaniu ovzdušia a proti hlučnosti dopravy.

1.3. I keď sa právne predpisy v oblasti kvality ovzdušia v priebehu uplynulých rokov upravili a vylepšili, na druhej strane treba poukázať na chýbajúci pokrok v oblasti počtu a kvality vykonávaných kontrol týkajúcich sa jednak emisií motorových vozidiel a motocyklov, jednak množstva plynov a prachových častíc v ovzduší. Treba oceniť výrazné technické a vedecké impulzy, ktoré Komisia dala svojim programom na analýzu jednotlivých politických opatrení v sektore dopravy Tremove a vývojom systému COPERT 4 (počítačový program na odhad emisií z cestnej dopravy) v rámci činnosti európskeho tematického centra pre ovzdušie a klimatické zmeny, ktoré ďalej rozvinulo spoločné výskumné centrum. Tento metodologický postup je súčasťou príručky o emisiách v Európe EMEP/CORINAIR, ktorú na hodnotenie údajov

a vypracúvanie prognóz zostavila pracovná skupina Európskej hospodárskej komisie OSN.

1.4. V balíku opatrení v oblasti dopravy šetrnej k životnému prostrediu bol predložený návrh na zníženie hlučnosti spôsobovanej železničnou dopravou, zatiaľ čo 22. júna 2009 bol schválený návrh nariadenia týkajúci sa všeobecnej bezpečnosti motorových vozidiel, ktorý obsahuje ustanovenia o podstatnom znížení hlučnosti pneumatík [KOM(2008) 316 v konečnom znení].

1.5. EHSV odporúča Komisii, Rade ministrov životného prostredia, zamestnanosti, sociálnych vecí, zdravotníctva a spotrebiteľov a Európskemu parlamentu, aby okamžite podnikli kroky na posilnenie kontrolných opatrení v záujme ochrany zdravia občanov. Kontroly „off-cycle“, cestné kontroly, najmä počas prevádzky vozidiel, preukázali, že súčasné motorové vozidlá sú hlučnejšie než automobily pred 30 rokmi a ich emisie značne presahujú úroveň zistené počas testovacieho cyklu.

1.6. EHSV zdôrazňuje, že neexistuje konsolidovaný prístup, predpisy EHK OSN nedisponujú účinnými systémami kontroly ako nariadenia EÚ a model čestného vyhlásenia, ktorým sa ponecháva previerka na trhové kontrolné mechanizmy, sa ukázal byť nepostačujúci.

1.7. EHSV uvádza mnohé opatrenia, ktoré by rôzne orgány Európskej únie, členských štátov a územných samospráv mohli podniknúť na zníženie vplyvu znečistenia ovzdušia:

- zapojiť obyvateľov a podnietiť ich k vzornému správaniu v záujme spoločného blaha zvýšením transparentnosti a informovanosti prostredníctvom propagačných panelov a internetových stránok,
- podporovať vzdelávanie a odbornú prípravu v oblasti environmentalistiky a ekológie,

- šíriť osvedčené postupy, ako napr. karty mobility (*mobility card*), ktorá oprávňuje na bezplatné používanie verejnej dopravy,
 - v mestskej verejnej doprave využívať električky a trolejbusy, ktoré sú v súčasnosti aj na batériový pohon, čo umožňuje použiť ich aj v oblastiach bez trolejového vedenia,
 - obmedziť súkromnú dopravu zlepšením a posilnením verejnej dopravy,
 - zaviesť diferencované zdanenie automobilov a pohonných hmôt v závislosti od ich miery znečisťovania, zaviesť platené povolenia na vstup do centra miest, ktoré by zohľadňovali rozdielne finančné možnosti občanov ako aj vyprodukované emisie,
 - internalizovať externé náklady, najmä tie, ktoré vznikajú v súvislosti so zdravím občanov,
 - vypracovať integrované politické opatrenia v oblasti dopravy a určiť, nakoľko sú jednotlivé projekty trvalo udržateľné z environmentálneho hľadiska,
 - prispievať k zmene životného štýlu zaujatím skromnejšieho a ekologickejšieho postoja,
 - podporovať ekologickú mobilitu, t. j. pohyb pešo a bicyklom na krátke vzdialenosti a zlepšiť infraštruktúru pre chodcov a cyklistov,
 - vyhýbať sa zbytočným presunom,
 - prehodnotiť logistický manažment a výrobu v závislosti od dopytu s minimálnymi zásobami (*just in time*),
 - tam, kde je to možné, podporovať prácu na diaľku,
 - znížiť dopravnú preťaženosť optimálnym využívaním všetkých druhov dopravy a uprednostňovaním verejnej dopravy,
 - podporovať novátorský výskum a vývoj materiálov a technologických riešení na zníženie objemu znečisťujúcich látok pochádzajúcich z dopravy a cestnej premávky, ako napr. vozidlá na vodíkové palivové články, autá na elektrický pohon, vozidlá využívajúce uhľovodíky s nízkymi emisiami, ako napr. syntézne plyny, metán, LPG,
 - vykonávať pravidelné prísnejšie kontroly najmä v tých krajinách, ktoré majú starší a väčší znečisťujúci vozový park (napr. v Poľsku, kde 60 % áut má viac ako 10 rokov)
- zlepšenie kvality asfaltu,
 - protihlukové clony, ktoré pohlcujú zvuk (fonoabsorpčné), v oblastiach s hustou premávkou,
 - skutočne odrádzajúce sankcie pre vozidlá, ktoré prekračujú limity hlučnosti, až po zadržanie vozidla, s osobitným dôrazom na motocykle,
 - zaviesť kontroly hlučnosti, ktoré by boli zamerané na podmienky „bežnej“ prevádzky vozidla,
 - častejšie lekárske prehliadky pre osoby väčšmi ohrozené nadmernou hlučnosťou,
 - účinné opatrenia na odstránenie dopravných zápch s osobitným dôrazom na rozšírenie prednostných jazdných pruhov a ciest vyhradených pre verejnú dopravu,
 - konkrétne predpisy a opatrenia prispôbené osobám, ktoré pracujú priamo na cestách, dýchajú znečistený vzduch, resp. sú vystavené neustálemu hluku.

1.9. Systémy LCA (*Life Cycle Assessment*, t. j. „posudzovanie životného cyklu“) by sa mali uplatňovať aj na nepriame emisie súvisiace s dopravou:

- výrobu a prepravu pohonných hmôt (ťažbu, prepravu do rafinérie, na čerpacie stanice, v prípade vozidiel na batériu treba zohľadniť emisie spôsobené výrobou elektrickej energie),
- výrobu vozidla (emisie spôsobené priemyslom, vrátane spracovania odpadu),
- cesty a parkoviská (ak sa na ich výstavbu využijú parky a zeleň, kvalita ovzdušia sa zhorší, pretože sa stráca vplyv fotosyntézy).

1.10. Toto stanovisko sa bližšie venuje emisiám znečisťujúcich látok a hlučnosti, ktoré spôsobuje cestná doprava. V diskusii sa poukázalo na potrebu hlbšie sa zamyslieť nad inými druhmi dopravy a rekreačnými vozidlami, ako aj znečistením, ktoré spôsobuje poľnohospodárstvo. Vlaky, lietadlá, lode námornej aj vnútrozemskej vodnej dopravy, necestné vozidlá, ako traktory a bagre, stroje na výstavbu budov a ťažbu nerastných surovín by mali tiež podliehať kontrole⁽¹⁾.

2. Úvod

2.1. Európska rada napriek určitým ťažkostiam schválila celý balík opatrení v oblasti energetiky a klímy, čím splnila všetky predpoklady na to, aby sa mohla zúčastniť na decembrovom stretnutí v Kodani a potvrdiť svoju vedúcu úlohu v úsilí o začatie konkrétneho boja proti emisiám skleníkových plynov.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 220, 16.9.2003, s. 16.

1.8. Na zmiernenie negatívneho vplyvu hluku by sa mohli prijať nasledujúce opatrenia:

- obmedziť súkromnú dopravu v obytných zónach v nočných hodinách,
- montáž spomaľovacích prahov na vozovku,

2.2. Nemožno tvrdiť to isté o výsledkoch iniciatív na obmedzovanie emisií znečisťujúcich látok a hlučnosti, ktoré spôsobujú dopravné prostriedky.

2.3. Doprava pôsobí škodlivo na zdravie obyvateľov hlavne dvoma spôsobmi: vypúšťaním znečisťujúcich látok do ovzdušia a hlukom. Ide o tieto hlavné znečisťujúce látky spôsobené dopravou, ktoré priamo ohrozujú zdravie: oxid dusnatý a oxid dusičitý (NO a NO_2), oxid uhoľnatý (CO), oxid siričitý (SO_2), amoniak (NH_3), prchavé organické zlúčeniny (VOC) a prachové častice, resp. aerosól. Tieto látky sú vymedzené ako primárne, pretože sú priamo vypúšťané z automobilov, zatiaľ čo ostatné látky, nazývané sekundárne, sú výsledkom chemických reakcií v atmosfére, ako napr. dusičnan amónny (NH_4NO_3), síran amónny ($(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$) a druhotné organické aerosóly.

2.4. Cestná doprava nesie v EÚ-27 hlavnú zodpovednosť za emisie oxidov dusíka NO_x (39,4 %), oxidu uhoľnatého CO (36,4 %), nemetánových prchavých organických zlúčenín (NMVOC) (17,9 %) a je druhým najväčším zdrojom emisií pevných prachových častíc PM_{10} (17,8 %) a $\text{PM}_{2,5}$ (15,9 %) (Technická správa Európskej environmentálnej agentúry (EEA) č. 2008/7, 28. júla 2008).

2.5. Prírodné prvotné pevné prachové častice pochádzajú zo sopečných výbuchov, lesných požiarov, erózie a rozpadu hornín, z rastlín (peľ a rastlinné zvyšky), spór, morského aerosólu a zvyškov hmyzu. Prírodné druhotné pevné prachové častice sa skladajú z jemných častíc, ktoré vznikajú oxidáciou rôznych látok ako napr. oxidu siričitého a sírovodíka uvoľňovaných do ovzdušia pri požiaroch a vulkanickej činnosti, oxidov dusíka uvoľňovaných z pôdy, terpenov (uhlíkovodíkov) uvoľňovaných rastlinstvom.

2.6. Prvotné pevné prachové častice spôsobené ľudskou činnosťou majú svoj pôvod v používaní fosílnych palív (vykurovanie domácností, tepelné elektrárne atď.), emisiách motorových vozidiel, opotrebovaní pneumatík, bŕzd a povrchu vozoviek, v rôznych priemyselných procesoch (zlievarne, bane, cementárne atď.). Treba poukázať aj na veľké množstvo prachových častíc, ktoré sú výsledkom rôznych poľnohospodárskych aktivít. Druhotné pevné prachové častice spôsobené ľudskou činnosťou vznikajú prevažne pri oxidácii uhlíkovodíkov a oxidov síry a dusíka uvoľňovaných do ovzdušia pri rôznych druhoch ľudskej činnosti.

2.7. Pevné prachové častice sa rozdeľujú do skupín na základe rozmerov, počínajúc nanočasticami cez jemné prachové častice až po viditeľný prach. Za PM_{10} sa pokladajú častice s priemerom nepresahujúcim $10\mu\text{m}$, za PM_1 častice s priemerom menším než $1\mu\text{m}$. Najmenšie častice sú aj najnebezpečnejšie, pretože prenikajú hlboko do pľúc.

2.8. Ostatné látky vyprodukované automobilmi nie sú priamo zdraviu škodlivé, ale podľa EEA vážne poškodzujú životné prostredie, ako napr. skleníkové plyny, oxid uhličitý (CO_2), metán (CH_4) a oxid dusný (N_2O). Aj ony sú dôvodom vážneho spoločenského znepokojenia a ich koncentrácia je obmedzená v predpisoch o emisiách motorových vozidiel.

2.9. Pri rovnakej úrovni emisií z dopravy závisí koncentrácia znečisťujúcich látok v prízemných vrstvách ovzdušia od meteorologických podmienok. Nízka prízemná teplota, najmä ak je sprevádzaná tepelnou inverziou, zabraňuje vzostupnému konvekčnému prúdeniu, ktoré premiešava vrstvy atmosféry, a tým podporuje hromadenie znečisťujúcich látok v najnižších vrstvách ovzdušia. K tomuto javu dochádza najmä v horských dolinách, ktoré sú vystavené v znepokojujúcej miere atmosférického znečistenia.

2.10. Pokiaľ ide o účinky znečisťujúcich látok na zdravie potvrdené epidemiologickými štúdiami, chronický zápal priedušiek a enfyzém pľúc sú bezprostrednými následkami vysokej koncentrácie častíc, zatiaľ čo existujú len slabé dôkazy na potvrdenie súvislosti s alergickými javmi ako astma, nádchy a dermatitídy.

2.11. Účinky hluku na zdravie sú sluchového a mimo-sluchového charakteru a podnietili Európske spoločenstvo k zavedeniu limitných hodnôt vystavenia zamestnancov a miestnych obyvateľov hluku. Príslušné predpisy na odhad miery vystavenia hluku sú obsiahnuté v normách ISO 1996-1:2003, ISO 1996-2:2006, ISO 9613-1:1993, ISO 9613-2:1996 a v smernici 2002/49/ES.

2.12. Na zohľadnenie rozličnej citlivosti sluchového ústrojenstva na rôzne frekvencie akustického spektra (od 20 do 20 000 Hz) sa pri hodnotení vystavenia hluku používajú váhové filtre na meranie spektrálnej hustoty v závislosti od citlivosti sluchového ústrojenstva. V bežnej praxi je najviac používaný váhový filter „A“, ktorý meria priemernú hladinu hlukovej expozície (akustického tlaku) vyjadrenú v dB(A).

3. Legislatíva EÚ

3.1. Kvalita ovzdušia

3.1.1. Kvalita ovzdušia je jednou z oblastí, v ktorej sa EÚ najviac angažovala v uplynulých rokoch v snahe vypracovať globálnu stratégiu stanovením dlhodobých cieľov v oblasti kvality ovzdušia. Boli zavedené smernice na kontrolu úrovne niektorých znečisťujúcich látok a monitorovanie ich koncentrácie v ovzduší.

3.1.2. Rada ministrov životného prostredia prijala v roku 1996 rámcovú smernicu 96/62/ES o posudzovaní a riadení kvality okolitého ovzdušia. Táto smernica zahŕňa revíziu existujúcich právnych predpisov a zavádza nové normy v oblasti kvality ovzdušia, pokiaľ ide o znečisťujúce látky, ktoré neboli zahrnuté do predchádzajúcich predpisov. Okrem toho stanovuje harmonogram na vypracovanie nasledujúcich smerníc o viacerých znečisťujúcich látkach. Do zoznamu látok znečisťujúcich atmosféru, ktoré smernica zohľadňuje, patria oxid siričitý (SO_2), oxid dusičitý (NO_2), pevné prachové častice (PM), olovo (Pb) a ozón (znečisťujúce látky upravené skoršími smernicami o kvalite ovzdušia), benzén, oxid uhoľnatý, polyaromatické uhlíkovodíky, kadmium, arzén, nikel a ortuť.

3.2. Nasledujúce smernice

3.2.1. Po rámcovej smernici nasledovali ďalšie smernice, ktoré stanovujú limitné hodnoty v číslach alebo, ako v prípade ozónu, referenčné hodnoty pre každú zistenú znečisťujúcu látku. Ďalšími cieľmi nasledujúcich smerníc sú okrem stanovenia limitných hodnôt pre kvalitu ovzdušia a výstražných prahov zosúladienie stratégií monitorovania, meracích a kalibračných postupov a posudzovania kvality ovzdušia s cieľom dospieť k meraniam, ktoré by boli porovnateľné v celej EÚ a poskytovali obyvateľom užitočné informácie.

3.2.2. Prvá z ďalších smerníc (1999/30/ES) o limitných hodnotách oxidu siričitého, oxidu dusičitého a oxidov dusíka, tuhých znečisťujúcich látok a olova v okolitom ovzduší nadobudla účinnosť v júli 1999. Komisia v záujme vytvorenia zosúladeného a štruktúrovaného systému správ stanovila podrobné opatrenia, ktoré členským štátom umožňujú predkladať informácie o svojich plánoch a programoch. Tieto opatrenia sú uvedené v rozhodnutí 2004/224/ES.

3.2.3. Druhá nasledujúca smernica (2000/69/ES) týkajúca sa limitných hodnôt pre benzén a oxid uhoľnatý v okolitom ovzduší nadobudla účinnosť 13. decembra 2000. Podávanie ročných správ o hodnotení kvality ovzdušia v súlade s uvedenými smernicami sa riadi rozhodnutím Komisie 2004/461/ES.

3.2.4. Tretia nasledujúca smernica (2002/3/ES), ktorá sa týka ozónu v okolitom ovzduší, bola prijatá 12. februára 2002 a stanovuje dlhodobé ciele týkajúce sa kvality ovzdušia v zmysle nových usmernení Svetovej zdravotníckej organizácie a zodpovedajúce jej referenčným hodnotám pre koncentráciu ozónu v okolitom ovzduší, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2010. Tieto ciele sa riadia smernicou 2001/81/ES o národných emisných stropoch pre určité látky znečisťujúce ovzdušie.

3.2.5. Štvrtá nasledujúca smernica Európskeho Parlamentu a Rady 2004/107/ES z 15. decembra 2004 sa týka znižovania koncentrácie arzénu, kadmia, ortuti, niklu a polycyklických aromatických uhľovodíkov v okolitom ovzduší.

3.2.6. Nedávno bola prijatá smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/50/ES o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe, ktorá zjednotuje rámcovú smernicu a prvé tri smernice, a odkladá zahrnutie nasledujúcej smernice na obdobie, keď sa získajú dostatočné skúsenosti z jej vykonávania. V tejto novej smernici sa stanovujú údaje pre merania jemných suspendovaných častíc $PM_{2,5}$ zahŕňajúce národný cieľ zníženia expozície, indikátor priemernej expozície (IPE) a limitnú hodnotu pre $PM_{2,5}$ stanovenú na $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ a na $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ od roku 2020. Táto smernica bola prijatá na základe správy Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) pod názvom *Air Quality Guidelines Global Update 2005*, (Celková aktualizácia usmernení pre kvalitu ovzdušia), ktorá poskytla dôkazy o škodlivosti $PM_{2,5}$ a stanovila aj maximálne prípustné medzné hodnoty oxidov dusíka (NO_x), síry (SO_x) a ozónu (O_3).

3.2.7. Najpresvedčivejším argumentom na uplatnenie $PM_{2,5}$ je skutočnosť, že sú najlepším nástrojom na meranie ľudskej činnosti, najmä ak dochádza k spaľovaniu (správa vedeckého výboru pre zdravotné a environmentálne riziká SCHER – Scientific Committee on Health and Environmental Risk, 2005).

3.3. Hluk

3.3.1. Smernica 70/157/EHS o aproximácii právnych predpisov členských štátov o prípustnej hladine hluku motorových vozidiel pochádza z roku 1970.

3.3.2. Na schválenie smernice 46/188/EHS o ochrane pracovníkov pred rizikami súvisiacimi s vystavením hluku pri práci si bolo treba počkať až do roku 1986.

3.3.3. Smernica 2002/49/ES Európskeho parlamentu a Rady z 25. júna 2002, ktorá sa týka posudzovania a riadenia environmentálneho hluku, vymedzuje hluk ako „nežiaduci alebo škodlivý vonkajší hluk vytvorený ľudskými činnosťami, vrátane hluku emitovaného dopravnými prostriedkami“.

3.3.4. Neskôr bola prijatá smernica Komisie 2007/34/ES zo 14. júna 2007, ktorou sa na účely prispôsobenia sa technickému pokroku mení a dopĺňa smernica Rady 70/157/EHS týkajúca sa prípustnej hladiny hluku a výfukových systémov motorových vozidiel a Predpis Európskej hospodárskej komisie Organizácie Spojených národov (EHK OSN) č. 117 – Jednotné ustanovenia o typovom schvaľovaní pneumatík vzhľadom na emisie hluku valenia a adhéziu na mokrych povrchoch (Ú. v. EÚ L 231 z 29.8.2008). K tomu treba dodať, že nedávno bol schválený návrh nariadenia týkajúci sa všeobecnej bezpečnosti motorových vozidiel, ktorý obsahuje ustanovenia o podstatnom znížení hlučnosti pneumatík [KOM(2008) 316 v konečnom znení].

4. Súčasný stav

4.1. Podľa štúdie EEA (hodnotenie súboru hlavných ukazovateľov z decembra 2008 pod názvom „Exceedance of air quality limit values in urban areas“), vychádzajúcej z údajov za obdobie rokov 1997 – 2006 dosahoval percentuálny podiel obyvateľov miest, ktorí boli potenciálne vystavení vplyvu okolitého ovzdušia s koncentraciami látok presahujúcimi limitné hodnoty povolené Európskou úniou na ochranu ľudského zdravia, tieto hodnoty:

- 18 – 50 % v prípade pevných prachových častíc (PM_{10}) ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ denne sa nesmie prekročiť viac ako 35 ráz za kalendárny rok),
- 18 – 42 % v prípade oxidu dusičitého (NO_2) ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ za kalendárny rok), čo znamená mierny pokles,
- 14 – 61 % v prípade ozónu (O_3) ($120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ denne, pričom maximálna denná 8-hodinová stredná hodnota sa neprekročí viac ako 25 ráz za kalendárny rok). Maximálna hodnota vo výške 61 % sa dosiahla v roku 2003 a nemožno spoľahlivo odhadnúť žiaden trend,
- v prípade oxidu siričitého (SO_2) bol podiel obyvateľstva vystaveného jeho účinkom o 1 % nižší než je prípustná limitná hodnota ($125 \mu\text{g}/\text{m}^3$ sa nesmie prekročiť viac ako 3-krát za kalendárny rok).

5. Škody spôsobené hlukom a znečistením ovzdušia

5.1. Hluk je v súčasnosti jednou z hlavných príčin zhoršenia kvality života v mestách. Hoci sa v EÚ za uplynulých 15 rokov prejavuje tendencia znižovať úrovne najväčšej hlučnosti v najohrozenejších oblastiach, zároveň došlo k rozšíreniu oblastí s limitnými hodnotami vyžadujúcimi si zvýšenú pozornosť, čo malo za následok zvýšenie podielu ohrozeného obyvateľstva a zmarilo blahodarné účinky uvedeného trendu.

5.2. Za hluk sa bežne považuje „nežiaduci zvuk“ alebo „neprijemný a obťažujúci sluchový vnem“.

5.3. Boj proti hluku sa dá viesť troma možnými spôsobmi:

- pôsobením na zdroje hluku (znížením emisií pri zdroji alebo zlepšením podmienok mobility v rámci určitého územia),
- pôsobením v oblasti šírenia hluku (čo najväčším oddialením obytných zón od oblastí, ktoré sú zdrojom väčšieho hluku),
- použitím systémov pasívnej ochrany (protihlukové clony) v prípade budov, ktoré sú najviac vystavené hlučnosti.

5.4. Hluk spôsobuje najčastejšie ochorenia sluchového a mimosluchového charakteru. Slabnutie sluchu, tinitus alebo ušný šelest (pískanie vnímané vo vnútri ucha, ktoré môže byť spôsobené trvalým poškodením vláskových buniek slimáka), problémy súvisiace so sústavou slimáka, sluchového nervu a Eustachovej trubice. Vystavenie hluku má za následok akútne a chronické poškodenie sluchu. Hluk z dopravy nedosahuje hladiny hlučnosti spôsobujúce akútne následky. Sluchové ústrojenstvo sa dokáže zotaviť zo škodlivých následkov chronického vystavenia hluku, ak sa mu poskytne dostatočne dlhý čas na regeneráciu. Z tohto dôvodu sa limitné hodnoty chronickej hladiny hlukovej expozície určujú z ekvivalentnej hladiny A zvuku prepočtom na menovitý 8-hodinový pracovný deň. Limitné hodnoty vystavenia pracovníka vo vzťahu k denným hladinám vystavenia hluku sú v EÚ stanovené takto: $L_{AEX,8h} = 87 \text{ dB(A)}$.

5.5. Pokiaľ ide o ochorenia mimo-sluchového charakteru, môže dochádzať k srdcovo-cievny ochoreniam, chorobám tráviaceho ústrojenstva v dôsledku spôsobeného stresu, akútnym bolestiam hlavy a endokrinným problémom kvôli odchýlkam základných parametrov. K známym mimo-sluchovým následkom hluku patria napríklad apatia, poruchy spánku, komplikácie existujúcich psychiatrických ochorení. Súvislosť medzi uvádzanými úrovňami apatie (subjektívny ukazovateľ podráždenosti) a úrovňou hlučnosti dopravy, a to aj železničnej, bola preukázaná vo viacerých štúdiách, najmä pokiaľ ide o nočný hluk. Poruchy spánku, ktoré sú priamym následkom dopravného hluku v nočných hodinách, vedú často k výskytu iných srdcovo-cievnych a endokrinných ochorení, ktoré zvyčajne pri predĺženej expozícii neustupujú na rozdiel od poruchy spánku.

5.6. Iná situácia je v prípade znečistenia ovzdušia. Pol milióna osôb umiera ročne vo svete na následky znečistenia ovzdušia a znižuje sa priemerná dĺžka života (takmer 3 milióny mŕtvych v dôsledku znečistenia vnútorného ovzdušia). Zo štúdie, ktorú uskutočnilo oddelenie environmentálnej epidemiológie a registra nádorov talianskeho ústavu pre výskum a liečbu nádorov v Miláne, vyplýva, že znížením emisií pevných prachových častíc PM_{10} zo 60 na $30 \mu\text{g}/\text{m}^3$ by sa znížil počet úmrtí o 1 575 z celkového počtu 13 122. Najmä obyvatelia tohto mesta by sa o to mali zaujímať!

5.7. Toto premietnutie do dlhodobého horizontu bolo vyvozené zo štúdie s názvom „Rakovina pľúc, kardiopulmonálna mortalita a dlhodobá expozícia znečisteniu ovzdušia jemnými pevnými prachovými časticami“ (*Lung Cancer, Cardiopulmonary Mortality and Long-term Exposure to fine Particulate Air Pollution*, uverejnené v časopise JAMA, 2002 – zv. 287, č. 9), ktorú uskutočnil C. Arden Pope III na vzorke 1 200 000 osôb patriacich do Cancer Society počas pozorovacieho obdobia od roku 1982 do roku 1998. WHO prevzala parametre vyplývajúce z tohto výskumu, podľa ktorého sa riziko úmrtnosti obyvateľov vo veku nad 30 rokov zvýšilo o 6 %.

5.8. Znečistenie ovzdušia je príčinou mnohých ochorení, napríklad zápalu priedušiek, pľúcnych a srdcovo-cievnych ochorení, dýchacích ťažkostí ako dýchavičnosti, zvýšeného výskytu nádorov, astmatických záchvatov a akútnych očných zápalov.

6. Zamestnanci vystavení hluku a znečisteniu ovzdušia

6.1. Mnohé kategórie pracovníkov sú vo zvýšenej miere vystavené škodlivým vonkajším vplyvom znečisteného mestského prostredia. Všetci tí, ktorí pracujú priamo na cestách a uliciach, ako robotníci zodpovední za údržbu ciest a ulíc, mestskí a dopravní policajti, zamestnanci čerpacích staníc, vodiči autobusov a nákladných vozidiel. V právnych predpisoch Spoločenstva i členských štátov sa veľmi dôkladne skúmajú potenciálne riziká jednotlivých profesií a stanovujú sa primerané bezpečnostné opatrenia.

6.2. Predpisy v oblasti znečistenia ovzdušia na pracoviskách sú obzvlášť prísne voči priemyselným podnikom, ktoré používajú nebezpečné materiály, a pokiaľ ide o hluk, každé zariadenie alebo stroj, ktorý je zdrojom hlukových emisií, musí pri typovom schválení spĺňať limitné hodnoty, s výnimkou osobitných prípadov, ktoré presahujú limitné hodnoty a pri používaní ktorých sú povinné ochranné pracovné pomôcky na ochranu sluchu (pneumatické kladivá, cestné frézy).

6.3. Neexistujú konkrétne predpisy pre zamestnancov, ktorí pracujú na cestách a dýchajú znečistený vzduch alebo sú vystavení nepretržitému hluku. Napríklad v prípade vodičov autobusov je potrebné znížiť zdroje hluku a vibrácií vozidla a zlepšiť zvukovú izoláciu kabíny. Nadmerná hlučnosť pôsobí na výkon vodiča tým, že mu spôsobuje stres a zvyšuje svalové napätie, čím negatívne ovplyvňuje presnosť pohybov. Hluk pôsobí na vegetatívny nervový systém a tlmi niektoré funkcie, ktoré sú obzvlášť dôležité pre šoférovanie, ako napr. odhad rýchlosti a vzdialenosti.

6.4. Zlepšenie zdravotných a bezpečnostných podmienok zamestnancov je zodpovednosťou, ktorej sa musia ujať činitelia na všetkých politických a administratívnych úrovniach, zvýšením počtu kontrol a udeľovaním prísnych sankcií za porušenie bezpečnostných predpisov. Zamestnanci sú často obeť úrazov, ktorým sa mohlo predísť, ak by sa boli zodpovedajúco aktualizovali predpisy na základe najnovších štúdií a technologického vývoja. Medzi tieto štúdie patria nedávne práce v oblasti epidemiológie súvisiace s faktormi znečistenia, ktorých vedľajším účinkom môže byť strata pozornosti s nenapraviteľnými následkami.

7. Aké konkrétne opatrenia treba podniknúť na prekonanie stagnácie vývoja?

7.1. Zo správ európskych agentúr vyplýva, že boj proti znečisťujúcim faktorom je ešte len v začiatkoch. Je potrebné posilniť právnu ochranu občanov prostredníctvom zodpovedajúceho systému kontrol, ktoré musia byť nezávislé od verejnej správy a miestnych úradov.

7.2. Podľa nedávnej štúdie EEA je hlavnou príčinou zvyšovania objemu škodlivých emisií rastúci dopyt po doprave, a to napriek úsporám vďaka zvýšenej energetickej hospodárnosti a účinnosti pohonných hmôt. Dopyt často vzniká pod vplyvom vonkajších faktorov mimo dopravy (presuny za nákupmi, prácou a rekreáciou). Rozhodnutia prijaté mimo odvetvia dopravy ovplyvňujú celkový objem emisií CO₂ a skleníkových plynov dopravného sektora bez ohľadu na dôsledky. Je potrebné uskutočniť podrobnú analýzu hospodárskej činnosti mimo sektora dopravy (technická správa EEA č. 12/2008 na tému „Beyond transport policy – exploring and managing the external drivers of transport demand“).

7.3. V niektorých mestách boli meracie stanice presunuté z najznečistenejších mestských častí do pokojných predmestí, alebo sa jednoducho prestali merať údaje v týchto miestach, aby nebolo obchodovanie narušané obmedzeniami dopravy.

7.4. Systém čestného vyhlásenia výrobcov pneumatík spolu s kontrolami, ktoré sú prispôbené špecifickým stavom vozovky (drsnosť, zvuková pohltivosť asfaltového povrchu) sa skôr zameriava na zníženie hlučnosti vnímanej vo vnútri automobilov (*in-vehicle noise*) než hladín vonkajšej hlučnosti (*pass-by*), vnímanej občanmi.

7.5. Akustické znečistenie je vpúšťanie hluku do obytných priestorov alebo vonkajšieho okolia, ktoré obťažuje alebo vyrušuje pri oddychu a ľudskej činnosti, je ohrozením zdravia, spôsobuje úpadok ekosystémov, hmotného majetku, pamiatok, obytného alebo vonkajšieho prostredia, alebo zabráňuje ich plnému využívaniu na predurčené účely. Treba mu predchádzať premysleným pôsobením na obyvateľstvo, ktoré treba zapojiť do osvojovania si korektného správania v záujme kolektívneho blaha.

7.6. Okrem šírenia vzorných návykov, najmä u mladých generácií, spoločne so školami počínajúc prvým stupňom, je potrebné pokračovať v cielených opatreniach smerom k spoločnosti s nízkymi emisiami CO₂ a znečisťujúcich látok.

7.7. Treba vytvárať stimuly na podporu trvalo udržateľnej mestskej hromadnej dopravy. Zaujímavú iniciatívu zaviedlo mesto Bazilej, ktoré po dohode s prevádzkovateľmi hotelov distribuuje zdarma (t. j. zahrnuté v cene hotelového ubytovania) cestovný doklad („mobility card“), ktorý oprávňuje na bezplatné používanie verejnej dopravy počas pobytu v hoteli, čo je výzvou na ponechanie auta doma.

7.8. Treba zaviesť obmedzenia dopravy v mestách, uprednostňovanie verejnej osobnej dopravy ⁽²⁾, diferencované zdanenie automobilov a pohonných hmôt v závislosti od ich miery znečisťovania ⁽³⁾, čím by sa internalizovali externé náklady ⁽⁴⁾, zaviesť platené povolenia na vstup do centra miest, ktoré však po počiatočnom úspešnom znížení objemu mestskej dopravy strácajú postupne svoju účinnosť, ako je to v prípade Londýna, Štokholmu alebo Milána. Terénne vozidlá (SUV) by sa mali používať len na otvorených priestranstvách, a nie v mestách, ktoré boli vybudované so zreteľom na vozy a kone (ktoré sú tiež zdrojom emisií CH₄).⁽⁵⁾

7.8.1. Výroba a používanie vozidiel dodržiavajúce prísnejšie limity pre znečisťujúce látky je kľúčovým faktorom v snahe o splnenie cieľov, ktoré v tejto súvislosti stanovujú európske právne predpisy.

7.9. Rozvoj inteligentných dopravných systémov (ITS, *Intelligent Transportation Systems*) ⁽⁵⁾. Inteligentné dopravné systémy sa rozlišujú v závislosti od použitej technológie na systémy základného riadenia ako satelitné navigátory, semaforové kontrolné systémy, alebo merače rýchlosti na monitorovanie dopravy použité v uzavretých televíznych okruhoch, a siahajú až po zložité aplikácie, ktoré spracúvajú údaje prichádzajúce v reálnom čase z rôznych vonkajších zdrojov, ako napríklad meteorologické údaje, systémy na rozmrazovanie mostov a podobne.

7.10. Môžu byť použité počítačové technológie integrované do operačných systémov v reálnom čase pomocou mikroprocesorov, ktoré už existujú v nových autách, systém FCD (*floating car data*, resp. *floating cellular data*), ktorý využíva signál mobilných telefónov vodičov vozidiel, technológie využívajúce interné alebo externé senzory, rozpoznávanie pomocou indukčných obvodov so senzormi umiestnenými na vozovke alebo kamerami.

7.11. Elektronika umožňuje vyriešiť problém platenia mýta v mestách aj mimo obcí. Systém elektronického vyberania mýta (ETC, *Electronic toll collection*) je okrem inkasovania poplatkov používaný aj na monitorovanie vývoja situácie pri dopravných zápchach prostredníctvom merania intervalov medzi jednotlivými prejazdmi.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 168, 20.7.2007, s. 77-86.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 195, 18.8.2006, s. 26-28.

⁽⁴⁾ Pozri stranu 80 tohto úradného vestníka.

⁽⁵⁾ Stanovisko CESE 872/2009 TEN/382 na tému *Zavedenie inteligentných dopravných systémov* (spravodajca: pán Zbořil), zatiaľ nebolo zverejnené v úradnom vestníku.

7.12. Bolo by vhodné bližšie sa zaoberať rekreačnými vozidlami (buggy, motorové štvorkolky, terénne motocykle, vodné skútre, snežné skútre, ultraláhke lietadlá). Často k nim neodmysliteľne patria veľká hlučnosť a emisie so silným nepríjemným zápachom. Tieto malé vozidlá takmer nikdy nemajú poznávaciu značku, ale môžu legálne premávať a parkovať. Ich motory by síce mali vyhovovať všeobecným požiadavkám, ale treba si položiť otázku, či tieto predpisy dostatočne zohľadňujú skutočnosť, že sa tieto vozidlá používajú v oblastiach s veľkou prírodnou hodnotou. Prudký nárast a rozšírenie týchto vozidiel nastoľuje problémy nielen environmentálneho charakteru, ale predstavuje aj technologickú výzvu.

7.13. Internalizovať externé náklady, najmä tie, ktoré vznikajú v súvislosti so zdravím občanov, vypracovať integrované politické opatrenia v oblasti dopravy a určiť, nakoľko jednotlivé projekty vyhovujú environmentálnym požiadavkám, posúdiť vzťah medzi nákladmi a prínosom, zlepšiť životné prostredie, vytvoriť pracovné miesta a vplývať na dopravnú preťaženosť.

7.14. Zmena životného štýlu. Podporovať ekologickú mobilitu, t. j. pohyb pešo a bicyklom na krátke vzdialenosti a zlepšiť infraštruktúru pre chodcov a cyklistov.

7.15. Prehodnotiť logistický manažment a výrobu v závislosti od dopytu s minimálnymi zásobami (*just in time*), ktorá sa spája s obrovským mrhaním pri doprave tovaru. Normalizácia technických vzorov, a tým zníženie cien náhradných dielov.

7.16. Tam, kde je to možné, rozvíjať prácu na diaľku.

7.17. Podporovať novátorský výskum a vývoj materiálov a technologických riešení na zníženie objemu znečisťujúcich látok pochádzajúcich z dopravy a cestnej premávky.

7.18. Na zlepšenie situácie v súvislosti s nadmernou hlučnosťou mohla by sa zaviesť montáž spomaľovacích prahov na vozovku, zlepšiť kvalitu použitého asfaltu, umiestniť protihlukové clony, ktoré pohlcujú hluk, v oblastiach s najhustejšou premávkou. Skutočne odradzujúce sankcie pre vozidlá, ktoré prekračujú limity hlučnosti, až po zadržanie vozidla. Zaviesť kontroly hlučnosti, ktoré by boli zamerané na podmienky „bežnej“ prevádzky vozidla.

7.19. Motorové vozidlá nesú hlavnú zodpovednosť za nepríjemný a škodlivý hluk. Treba posilniť kontroly hladín ich hlučnosti a zakázať ich používanie až po predloženie osvedčenia o tom, že spĺňajú požiadavky príslušných platných predpisov.

V Bruseli 16. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Dodávateľské a odberateľské trhy automobilového priemyslu“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2009/C 317/05)

Spravodajca: **pán ZÖHRER**

Pomocný spravodajca: **pán LEIRIÃO**

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom plenárnom zasadnutí 10. júla 2008 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku o vypracovaní stanoviska z vlastnej iniciatívy na tému

„Dodávateľské a odberateľské trhy automobilového priemyslu“.

Poradná komisia pre priemyselné zmeny, poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 4. júna 2009. Spravodajcom bol pán Zöhrer, pomocným spravodajcom pán Leirião.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza zo 16. júla 2009) prijal 104 hlasmi za, pričom 4 členovia hlasovali proti a 9 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie, závery a odporúčania

1.1. Výroba motorových vozidiel je jedným z hlavných priemyselných odvetví EÚ. Je hnacou silou rastu, zamestnanosti, vývozu a inovácie. Rovnako významné sú dodávky a služby v rámci naviazaných trhov tohto odvetvia. Aktérmi naviazaných trhov sú výrobcovia motorových vozidiel, ich dodávatelia a nezávislé alebo autorizované subjekty pôsobiace v oblasti služieb, náhradných dielcov a príslušenstva, ako aj výroby, distribúcie a maloobchodu. Je sieťou 834 700 firiem (prevažne malých a stredných podnikov) s celkovým obratom 1 107 miliárd EUR a približne 4,6 milióna zamestnancov.

1.2. Tak výrobcovia motorových vozidiel, ako aj predajcovia sú vystavení zostrenej hospodárskej súťaži, ktorej dôsledkom je stále menšie ziskové rozpätie. Tým narastá význam popredajných trhov, pričom výrobcovia motorových vozidiel majú voči nezávislým dodávateľom dominujúce postavenie.

1.3. Kríza finančných trhov v druhej polovici roku 2008 ako jedno z prvých odvetví reálneho hospodárstva mimoriadnou mierou postihla automobilový priemysel a automobilový dodávateľský priemysel a viedla k bolestivému zníženiu odbytu. Pokles výroby, ktorý s tým súvisí, má tak pre podniky, ako aj pre ich zamestnancov ďalekosiahle dôsledky. Podniky pôsobiace na odberateľských trhoch sú tiež postihnuté. Pre tieto podniky predstavuje vážny existenčný problém predovšetkým sťažená dostupnosť finančných prostriedkov. Výbor preto vyzýva Komisiu a členské štáty, aby vo všetkých opatreniach rovnako zohľadnili subjekty pôsobiace na odberateľských trhoch.

1.4. Nezávisle od aktuálnej situácie existujú v automobilovom sektore strednodobé a dlhodobé trendy, ktoré povedú aj na odberateľských trhoch k rozsiahlym reštrukturalizáciám. O niekoľko rokov budú v tomto sektore úplne nové štruktúry. Na jednej strane sa črtá presun podielov na trhu v prospech nezávislých dodávateľov a poskytovateľov služieb, na druhej strane mnohé podniky, predovšetkým malé podniky a mikropodniky, prežijú len za predpokladu, že vyvinú nové koncepcie a budú investovať.

1.4.1. Podľa EHSV bude reštrukturalizácia na odberateľských trhoch pokračovať v tom smere, že vzniknú rôznorodé nové partnerstvá (aj s inými subjektmi občianskej spoločnosti) a nové formy zákazníckych vzťahov. Vzhľadom na prepojenie automobilového priemyslu s inými odvetviami a rozvetvenie dodávateľského priemyslu a obchodu s motorovými vozidlami bude mať každá forma reštrukturalizácie, ktorá má rozsiahle negatívne dôsledky pre malé a stredné podniky, dosah aj na státisíce pracovných miest v jednotlivých členských štátoch EÚ. EHSV preto zastáva názor, že Komisia by mala pozorne sledovať procesy reštrukturalizácie odberateľských trhov a v prípade potreby by mala konať v záujme zabezpečenia spravodlivej hospodárskej súťaže.

1.4.2. Výbor preto navrhuje v súlade s Lisabonskou stratégiou vytvoriť skupinu na vysokej úrovni, ktorá by na základe výsledkov poradnej skupiny CARS 21 vypracovala perspektívy pokročitého obdobia a vyjadrila sa k oblastiam činnosti. Pri zohľadnení vývoja v celom automobilovom priemysle by sa mali stanoviť tieto ťažiská:

- ďalší rozvoj právneho rámca a prístup k slobodnej a spravodlivej hospodárskej súťaži,
- realizácia Lisabonskej stratégie,
- prieskum požiadaviek na kvalifikáciu,
- inovácia,
- problémy spotrebiteľov,

- obchodná politika,
- sociálne aspekty.

1.5. EHSV zastáva názor, že vzhľadom na súčasné hospodárske a sociálne rámcové podmienky by revízia právnych predpisov EÚ mala prispieť k zachovaniu slobodnej a spravodlivej hospodárskej súťaže tým, že:

- sa zabráni ďalekosiahlym radikálnym zmenám po celú dobu tejto ťažkej krízy,
- predpisy podporujúce príliš vysokú koncentráciu v obchode budú vyvážené,
- sa vytvorí zodpovedajúci rámec bezpečnosti a ochrany životného prostredia a zjednodušenie predpisov,
- sa budú lepšie predvídať ciele správania narúšajúceho hospodársku súťaž vyplývajúceho z nového usporiadania trhu,
- sa bude podporovať princíp „Najskôr myslieť v malom“ iniciatívy *Small Business Act* s cieľom podporiť rozvoj malých a stredných podnikov, inováciu a ochranu pracovných miest.

1.6. Na zabezpečenie množstva a kvality pracovných miest, na zvýšenie mobility pracovníkov a na celkové zvýšenie atraktivity odvetvia je potrebné, aby toto odvetvie a jeho podniky reagovali aj na sociálne výzvy. Predovšetkým sa treba zaoberať otázkami demografických zmien, rozvojom modelov celoživotného vzdelávania a ďalšieho vzdelávania, ako aj novými požiadavkami v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Výbor preto vyzýva príslušné subjekty a Komisiu, aby podporili sociálny dialóg na všetkých úrovniach (v rámci odvetvia, na národnej úrovni a na úrovni podnikov).

2. Úvod

2.1. Automobilový priemysel je jedným z najdôležitejších priemyselných odvetví EÚ. V novembri 2007 predložila komisia CCMI informačnú správu „Automobilový priemysel v Európe: súčasná situácia a vyhliadky“. Táto správa sa však zaoberá len kľúčovou oblasťou odvetvia, teda „Výrobou motorových vozidiel, návesov a prívosov“ (podľa klasifikácie ekonomických činností NACE 29). Ako sa uvádza v stanovisku, vymedzenie NACE 29 však neobsahuje celú škálu dodávok pre automobilový priemysel ani mnohé pridružené hospodárske aktivity.

2.2. Pri dodávkach pre automobilový priemysel a na naviazané trhy ide o široké spektrum aktivít v oblasti výroby a služieb, z ktorých niektoré závisia od priemyslu (výroba elektrického výstroja motorov a vozidiel, výroba lakov pre automobilový priemysel, výroba pneumatík, výrobky z textílií a plastov, výroba klimatizačných jednotiek, akumulátorov a meracích prístrojov pre automobily), kým iné závisia od sektoru služieb, ako napríklad údržba a opravy motorových vozidiel.

2.3. Aktérmi naviazaného trhu sú v Európe výrobcovia motorových vozidiel, ich dodávatelia a nezávislé subjekty pôsobiace v oblasti služieb, náhradných dielcov a príslušenstva, ako aj výroby, distribúcie a maloobchodu. Tieto hospodárske aktivity zohrávajú pre európske hospodárstvo kľúčovú úlohu, pretože sa týkajú mnohých odvetví (veľké spoločnosti aj malé a stredné podniky) a majú veľký politický význam z hľadiska zamestnanosti.

2.3.1. Odberateľské trhy sa v podstate delia na tri hlavné oblasti:

I. Distribúcia, servis, opravy a údržba.

Do tejto kategórie patria vlastné štruktúry výrobcov (distribúcia a servis) a zmluvní partneri priamo podliehajúci výrobcovi (generálni importéri, autorizované servisy, atď.), ako aj nezávislé servisy. Existujú nešpecializované servisy a potom také, ktoré sa špecializujú na určité oblasti. Servisy špecializované na jednotlivé komponenty možno z časti zaradiť aj do dodávateľského priemyslu.

II. Náhradné dielce

Výroba a dodávky náhradných dielcov sú aktivity, ktoré vykonávajú v prvom rade výrobcovia motorových vozidiel a ich dodávatelia, ako aj zmluvní predajcovia. Stále väčšia časť predávaných náhradných dielcov však nie sú originálne, ale neznačkové dielce. Okrem toho existuje množstvo všeobecne použiteľných náhradných dielcov, ktoré nemožno priradiť k žiadnemu konkrétnemu výrobcovi motorových vozidiel (pneumatiky, disky kolies, akumulátory, zapalovacie sviečky, filtre, žiarovky, atď.).

III. Príslušenstvo a tuning

Sem možno zaradiť zhruba všetky dielce alebo komponenty, ktoré môžu byť použité na individuálnu úpravu dizajnu, komfortu alebo bezpečnosti motorového vozidla. Je to veľmi rozptýlená oblasť, ktorá siaha od veľmi komplexných elektronických alebo hydraulických komponentov (ak napr. navigačné systémy GPS alebo podvozky) až po jednoduché plastové predmety (napr. držiaky pohárov).

2.3.2. Význam šrotovania a recyklácie sa na tomto trhu stále zvyšuje. Na jednej strane sa upravujú a predávajú dielce zo zošrotovaných motorových vozidiel. Na druhej strane sú tieto vozidlá zdrojom surovín, napr. ocele, hliníka a plastov.

2.3.3. Okrem toho existuje celý rad iných účastníkov trhu v oblasti služieb, napríklad čerpace stanice pohonných hmôt, asistenčné služby alebo stanice technickej kontroly a karosárske dielne.

2.4. Neexistujú žiadne postačujúce štatistické údaje. Pre tieto oblasti priemyselnej výroby alebo poskytovania služieb sú špecifické údaje k dispozícii len vo výnimočných prípadoch. Vo všeobecnosti ide o také oblasti výroby a služieb, ktoré sú súčasťou iných odvetví priemyslu a služieb.

2.4.1. Odberateľský trh automobilového priemyslu tvorí približne 834 700 prevažne malých a stredných podnikov. Medzi štruktúrami v jednotlivých členských štátoch sú však rozdiely. V niektorých krajinách, predovšetkým v južnej Európe, prevládajú malé podniky a mikropodniky (väčšinou sú to rodinné podniky), kým v iných krajinách je pre tento sektor príznačný významnejší podiel väčších štruktúr. Tak je tomu napríklad v Nemecku a Francúzsku. V Európskej únii toto odvetvie dosahuje obrát 1 107 miliárd EUR a zamestnáva okolo 4,6 milióna ľudí ⁽¹⁾.

3. Hospodárske prostredie a medzinárodné trendy

3.1. Kríza finančných trhov v druhej polovici roku 2008 ako jedno z prvých odvetví reálneho hospodárstva mimoriadnou mierou postihla automobilový priemysel a automobilový dodávateľský priemysel. V dôsledku problémov na finančných trhoch došlo k dvom javom, ktoré zvlášť postihli toto odvetvie. Na jednej strane predstavuje motorové vozidlo spolu so stavbou domu najväčšie investície domácností. V časoch hospodárskej neistoty sa takéto investície odkladajú na neskoršie. Na trhu s motorovými vozidlami to viedlo k zníženiu odbytu, ktoré nikto nepredvídalo. Na druhej strane sa sťažil prístup k úverom. Predovšetkým malé a stredné podniky majú preto problémy s financovaním svojich aktivít. Prejavuje sa to aj na investíciách podnikov a spôsobuje následne aj pokles predaja v oblasti úžitkových vozidiel ⁽²⁾ ⁽³⁾.

3.1.1. Počet registrácií nových motorových vozidiel v Európe zaznamenal v roku 2008 v porovnaní s predchádzajúcim rokom pokles o 7,8 %. Len v poslednom štvrtroku rozdiel predstavoval 19,3 %. Pri ľahkých úžitkových vozidlách predaj poklesol o vyše 10 %, ale aj pri nákladných vozidlách došlo k poklesu o 4 %. Tento vývoj pokračuje aj na začiatku roku 2009, aj keď vďaka rôznym opatreniam členských štátov (napríklad ekologický príspevok pri nákupe nového auta a šrotovné) tu badať určité oslabenie. V oblasti úžitkových motorových vozidiel sa však tento vývoj dramaticky zhorší. Situácia s ťažkými úžitkovými vozidlami je v roku 2009 v Európe katastrofálna. V prvom štvrtroku poklesol počet zápisov nových motorových vozidiel do evidencie o 38,9 %.

3.1.2. Zníženie výroby má ďalekosiahle dôsledky nielen pre podniky, ale aj pre zamestnanosť. Vedie predovšetkým k zníženiu stavu zamestnancov (ktoré postihuje v prvom rade pracovníkov prepožičaných agentúrami), skrátenému pracovnému času alebo podobným opatreniam. Všetky však znamenajú stratu príjmov.

⁽¹⁾ Zdroj: FIGIEFA/WOLK & PARTNER CAR CONSULT GmbH.

⁽²⁾ Pozri k tomu stanovisko EHSV (spravodajca: pán Zbořil) z 13.5.2009 – CCMI/067.

⁽³⁾ Združenie európskych výrobcov automobilov (ACEA) stanovilo tri kategórie pre sektor úžitkových vozidiel: ľahké úžitkové vozidlá do 3,5 t, úžitkové vozidlá nad 3,5 t okrem autobusov nad 3,5 t a ťažké úžitkové vozidlá nad 16 t okrem autobusov.

3.2. Komisia CCMI vo svojej informačnej správe z novembra 2007 ⁽⁴⁾, bez ohľadu na terajší vývoj, podrobne skúmala najdôležitejšie trendy automobilového priemyslu. Mnohé z týchto vývojových tendencií sa urýchlila pod vplyvom súčasnej krízy a povedú k rozsiahlym štrukturálnym zmenám v priemysle. Tieto tendencie sa prejavujú priamo na vývoji a zmenách odberateľských trhov. V nasledujúcej časti by sme chceli uviesť hlavné tendencie, ktoré majú najväčší význam pre dodávateľské a odberateľské trhy.

3.2.1. Najdôležitejšie z nich sú:

- Všetky aktuálne štúdie trendov a prognózy naznačujú, že zo strednodobého hľadiska je automobilový priemysel celosvetovo perspektívnym odvetvím priemyslu, v ktorom však bude aj naďalej dochádzať k rozsiahlym reštrukturalizáciám.
- Prírastok tvorby hodnôt a nárast zamestnanosti sa prejavuje najmä v dodávateľskej oblasti a to hlavne vďaka kontinuálnemu outsourcingu.
- Ďalší outsourcing možno očakávať predovšetkým u veľkých (amerických) výrobcov. Európski (hlavne nemeckí) výrobcovia vozidiel vyššej triedy sú týmto javom postihnutí menej.
- Rast automobilovej produkcie (sektor osobných motorových vozidiel) sa z medzinárodného hľadiska sústreďuje najmä v krajinách BRIC (najmä v Číne a Indii) a v Európe.
- Napriek všeobecnému trendu rastu sa očakávajú nielen regionálne posuny ťažísk rastu:
 - jednotlivým konečným výrobcom hrozí, že sa dostanú do krízy, ktorá ohrozí ich existenciu,
 - nie je vylúčené, že v USA dôjde k podobnému vnútornému vývoju ako vo Veľkej Británii v deväťdesiatych rokoch (rozsiahle reštrukturalizácie s regionálnymi ťažiskovými presunmi),
 - vzťahy medzi výrobcami a subdodávateľmi sa budú aj naďalej meniť v dôsledku zmien spôsobených procesmi outsourcingu,
 - očakáva sa ďalší masívny nárast koncentrácie v dodávateľskom priemysle,
 - ako dôsledok technického vývoja (o. i. v oblasti pohonov a motorov) je možné očakávať rozsiahle presuny v dodávateľskej oblasti.

⁽⁴⁾ Informačná správa poradnej komisie pre priemyselné zmeny (CCMI) z 23. novembra 2007 na tému „Automobilový priemysel v Európe: súčasná situácia a vyhliadky“ (spravodajca: pán Zöhrer, pomocný spravodajca: pán Glahe).

- Na otázku, do akej miery budú jednotliví subdodávatelia postihnutí týmito reštrukturalizačnými procesmi, budú mať vplyv viaceré rozdielne faktory. Ide tu o tieto faktory:
 - produktová paleta podnikov a skutočnosť, či je daná firma jediným výrobcom príslušného produktu,
 - aktivity v oblasti výskumu a vývoja a rozdelenie nákladov na tieto aktivity,
 - príslušný vzťah medzi výrobcom a dodávateľom,
 - efektívnosť výrobných štruktúr,
 - zapojenie do sietí tvorby hodnôt a vzťahy v rámci zoskupení,
 - štruktúra podniku a majetkové pomery,
 - vybavenie kapitálom a rozsah neviazaných finančných prostriedkov,
 - regionálna prítomnosť.
- Regionálna štruktúra európskeho automobilového priemyslu bude aj naďalej poznačená presunmi v smere východ – západ.
- Aj naďalej sa dajú očakávať väčšie nárasty produktivity v automobilovom priemysle, ktoré budú presahovať predpokladaný rast produkcie. Výsledkom bude neustály tlak na zamestnanosť a pracovné podmienky (najmä v sektore dodávateľského priemyslu).
- V celosvetovom automobilovom priemysle – ale aj v európskom automobilovom priemysle – je v oblasti výroby osobných motorových vozidiel značná nadprodukcía. Tlak týchto nadbytočných kapacít sa bude vďaka očakávanému ďalšiemu rozširovaniu kapacít ešte zosilňovať.
- Trh je ovplyvňovaný čoraz diferencovanejšími a mnohostrannejšími želaniami kupujúcich. Významnú úlohu pritom zohráva demografický vývoj, ale aj vývoj platov a predajných cien.
- Problematika ochrany klímy, nedostatok surovín a otázka bezpečnosti predstavujú obrovské výzvy. Táto skutočnosť zvyšuje tlak na urýchlenie vývoja v oblasti pohonov (a znižovania množstva výfukových plynov, vrátane alternatívnych palív) a materiálových technológií, ako aj vzhľadom na integrované, intermodálne dopravné systémy. Tento bod bude v budúcnosti najviac ovplyvňovať tento sektor. Vyžaduje si aj definovanie budúcej úlohy cestnej dopravy a automobilov v rámci takéhoto systému.

3.3. Tak výrobcovia motorových vozidiel, ako aj predajcovia sú vystavení zostrenej hospodárskej súťaži, ktorej dôsledkom je stále menšie ziskové rozpätie. Táto skutočnosť postihuje hlavne obchod, pretože tu marža predstavuje približne 0,3 %. Tento vývoj vedie k tomu, že dané subjekty sa stále viac zameriavajú na odberateľské trhy naviazané na predaj vozidiel (kam patria náhradné dielce, servis, údržba). Tu majú výrobcovia motorových vozidiel voči nezávislým dodávateľom dominujúce postavenie.

4. Právny rámec EÚ

4.1. Na rozdiel od primárneho trhu na odberateľských trhoch možno konštatovať problémy v oblasti hospodárskej súťaže. Zmluvní predajcovia majú na nich vysoké podiely (okolo 50 %) a výrobcovia motorových vozidiel majú vysoké podiely na trhu s náhradnými dielcami. K tomu je potrebné pripočítať originálne náhradné dielce, ktoré sa dajú kúpiť len od výrobcov motorových vozidiel. Prístup nezávislých servisov k technickým informáciám musela vynútiť Európska komisia. Iná situácia v oblasti hospodárskej súťaže v porovnaní s primárnym trhom sa prejavuje aj v tom, že výrobcovia motorových vozidiel majú tendenciu k oveľa väčšiemu ziskom pri náhradných dielcoch, kým zmluvní predajcovia dosahujú väčšiu časť ziskov pri opravách a údržbe, nie predajom nových vozidiel.

4.2. Na ochranu hospodárskej súťaže, možností voľby pre spotrebiteľa a zabezpečenie rovnakých východiskových podmienok v segmente náhradných dielcov a opráv prijala Európska komisia v roku 2003 nariadenie (ES) č. 1400/2002 o skupinových výnimkách v sektore motorových vozidiel, ktoré stanovuje pravidlá pre subjekty podieľajúce sa na trhu, pričom je stále platné a má platiť až do roku 2010.

V nariadení o skupinových výnimkách sú definované vertikálne dohody, ktoré sú v článku 81 Zmluvy o EÚ vyňaté zo zákazu nekakej súťaže. Predstavujú teda spoľahlivú referenciu pre účastníkov trhu. Ak dohody spĺňajú podmienky stanovené v nariadení o skupinových výnimkách, možno s istotou predpokladať, že sú v súlade s pravidlami hospodárskej súťaže v EÚ.

4.3. Sektorové nariadenie o skupinových výnimkách pre sektor motorových vozidiel je oveľa podrobnejšie než všeobecné nariadenie o skupinových výnimkách a vzhľadom na svoju zložitú štruktúru spôsobuje účastníkom trhu, hlavne malým a stredným podnikom, výkladové problémy. Komisia to vzala na vedomie po mnohých sťažnostiach a žiadostiach o informácie, ktoré sa netýkali otázok hospodárskej súťaže. Na odberateľských trhoch je toto nariadenie o skupinových výnimkách pre sektor motorových vozidiel zárukou veľkorysého prístupu, pretože za určitých podmienok sa výnimky týkajú dohôd až so 100 % podielom na trhu (kým vo všeobecnom nariadení o skupinových výnimkách len do výšky 30 % podielu na trhu), pričom konkrétne ustanovenia toto veľkorysé nariadenie čiastočne oslabujú.

Toto nariadenie o skupinových výnimkách pre sektor motorových vozidiel teda zostáva aj naďalej dosť sporné, pretože väčšina zmluvných predajcov má záujem o zachovanie daného stavu, kým výrobcovia motorových vozidiel požadujú jednoduchšie a menej reštriktívne predpisy a nezávislý sektor (nezávislé servisy a výrobcovia náhradných dielcov) dôrazne žiada lepšiu harmonizáciu platných predpisov.

4.4. Lepšia harmonizácia súčasného právneho rámca by zahŕňala:

- nariadenie o skupinových výnimkách,
- prípravu a poskytnutie technických informácií o nových modeloch a nových nástrojoch všetkým subjektom,
- revíziu smernice 96/96/ES o technickej kontrole motorových vozidiel,
- práva duševného vlastníctva podnikov (dizajn a ochrana patentov),
- ustanovenia v oblasti záruky,
- školenia.

4.5. Všetci účastníci trhu si želajú právnu istotu a chceli by vedieť, čo bude po roku 2010. Súčasná neistota o tom, čo v budúcnosti prinesie nariadenie o skupinových výnimkách, je hlavne pre malé a stredné podniky veľmi nepríjemná, čo je pochopiteľné vzhľadom na trvanie zmlúv a investície potrebné na udržanie všetkých subjektov na úrovni najnovších automobilových technológií a zabezpečenie prístupu k náhradným dielcom, informačným technológiám, novým nástrojom, vybaveniu a školeniam.

4.6. Komisia posilnila právny rámec nariadením (ES) č. 715/2007 (Euro 5) platným od januára 2009, ktoré upravuje prístup k všetkým technickým informáciám týkajúcim sa typového schvaľovania motorových vozidiel.

4.7. EHSV zastáva názor, že vzhľadom na súčasné hospodárske a sociálne rámcové podmienky by revízia právnych predpisov EÚ mala prispieť k zachovaniu slobodnej a spravodlivej hospodárskej súťaže tým, že:

- sa zabráni ďalekosiahlym radikálnym zmenám po celú dobu tejto ťažkej krízy,
- ustanovenia podporujúce príliš vysokú koncentráciu v obchode budú vyvážené,
- sa vytvorí zodpovedajúci rámec bezpečnosti, ochrany životného prostredia a zjednodušovania predpisov,
- sa lepšie budú predvídať ciele správania narúšajúceho hospodársku súťaž vyplývajúceho z nového usporiadania trhu,
- sa bude podporovať princíp „Najskôr myslieť v malom“ iniciatívy *Small Business Act* s cieľom podporiť rozvoj malých a stredných podnikov, inováciu a ochranu pracovných miest.

5. Súčasná situácia na odberateľskom trhu automobilového priemyslu

Odberateľský trh automobilového priemyslu EÚ prechádza významnými štrukturálnymi zmenami, ktoré vychádzajú z nových a aktívnejších regulačných opatrení. Aj zmeny v oblasti technológií a procesov prispievajú k pretváraniu úspešného obchodného modelu na odberateľskom trhu, ktoré zahŕňa všetkých účastníkov výrobného, marketingového a distribučného reťazca.

5.1. Údržba a opravy

Technické inovácie umožňujú lepšiu kontrolu emisií a zvyšujú bezpečnosť a komfort, čo však zvyšuje náročnosť údržby a opráv. Tento trh je konkurenčne veľmi silný. Prevládajú na ňom malé a stredné podniky, ktoré ponúkajú konkurenčne primerané diela a poskytujú kvalitné služby, a tak rozhodným spôsobom prispievajú k zamestnanosti a rastu európskeho hospodárstva.

5.1.1. Zvlášť výrobcovia zariadení a nástrojov použiteľných pri produktoch rôznych značiek (univerzálne nástroje) sú odkázaní na špecifické informácie (ktoré sú potrebné napríklad na zabezpečenie širšieho funkčného rozsahu diagnostických zariadení vhodných pre rôzne značky). Bez zariadení a nástrojov, ktoré možno použiť pri viacerých alebo všetkých značkách, by si museli tieto malé podniky zakúpiť nástroje a zariadenia na opravy motorových vozidiel všetkých značiek, ktoré by mohli prísť do úvahy. Vyžiadalo by si to náklady, ktoré by zjavne prevýšili finančné možnosti malých a stredných podnikov. Ak majú výrobcovia nástrojov držať krok so stále sa zvyšujúcim počtom elektronických systémov zabudovaných do motorových vozidiel, potrebujú spoľahlivé informácie a údaje od výrobcov motorových vozidiel. Bez týchto údajov výrobcovia diagnostických zariadení nemôžu vypracovať a dodať softvér, ktorý potrebujú nezávislé servisy.

5.2. Náhradné dielce

Výroba a distribúcia značkových náhradných dielcov sa z veľkej časti realizuje cez výrobcov originálnych dielcov alebo ich zmluvných subdodávateľov. Významný podiel však patrí dielcom používaným nezávisle od výrobných značiek. Sú to napríklad pneumatiky, disky kolies, akumulátory, zapalovacie sviečky, rôzne filtre, atď.

Práve výrobcovia pneumatík, akumulátorov a diskov pôsobia v prostredí zvyšujúcej sa celosvetovej konkurencie a v minulosti boli vystavení rozsiahlym štrukturálnym zmenám. Tu by sme odporúčali dopĺňajúce štúdie jednotlivých pododvetví.

5.2.1. Licenčná výroba dielcov a neznačkové náhradné dielce

Alternatívni, nezávislí dodávatelia majú na trhu s náhradnými dielcami rastúci význam. Často ponúkajú náhradné dielce, pri ktorých pomer ceny a úžitkovosti lepšie zodpovedá potrebám odberateľa (napríklad pri starších vozidlách je dôležitejšia výhodná cena náhradného dielca, než jeho životnosť). Pritom ide v prvom rade o to, aby bol dielec funkčný. Byť kópiou originálu nestačí.

Trh však stále ponúka ilegálne kópie alebo falzifikáty s podradnou kvalitou. Tu ide v konečnom dôsledku o klamanie zákazníka, čomu však možno stále lepšie zabrániť predpismi o ochrane patentu, ochrane duševného vlastníctva a príslušnými nástrojmi obchodnej politiky.

5.2.2. Odvetvie tuningu motorových vozidiel

Tuning motorových vozidiel je rýchlo sa rozvíjajúcim odvetvím automobilového priemyslu.

Pri tuningu motorových vozidiel ide o takú úpravu motorového vozidla, ktorou sa zvýši jeho výkon, vizuálna príťažlivosť a bezpečnosť. Tuningovať možno všetky časti motorového vozidla: kolesá, pneumatiky, nárazníky, motor, vnútorný priestor, karosériu, výfuk, atď.

Sú podniky, ktoré sa celkom preorientovali na tuning a ktorých produkty sa predávajú po celom svete. Všeobecne využívajú inovatívne koncepcie a materiály a vyvíjajú nové technické trendy, ktoré neraz preberú aj samotní výrobcovia motorových vozidiel a uplatnia na masových trhoch.

Európska komisia by mala vypracovať a schváliť príslušné právne predpisy na reguláciu odvetvia tuningu motorových vozidiel.

5.3. Bezpečnosť a trvalý prínos pre životné prostredie

Na zabezpečenie toho, aby motorové vozidlá zodpovedali emisným a bezpečnostným normám Európskej únie nielen vtedy, keď opustia výrobné závody, ale po celú dobu životnosti, je potrebná ich pravidelná kontrola, údržba a oprava. Pri úplne nových a starších modeloch zohrávajú dôležitú úlohu nezávislé servisy a autorizované servisy, pretože zabezpečujú, že zostanú zachované jazdné vlastnosti týchto vozidiel a že budú zodpovedať platným predpisom v oblasti ochrany životného prostredia. Táto úroveň služieb môže byť poskytovaná však len vtedy, ak výrobcovia motorových vozidiel umožnia prístup k informáciám, nástrojom a vybaveniu na opravy motorových vozidiel viacerých značiek, k náhradným dielcom a ak umožnia príslušné školenia.

6. Rozsiahla reštrukturalizácia na odberateľskom trhu

6.1. Celý automobilový priemysel vrátane obchodu a služieb ťažko postihla finančná kríza. Pre podniky (predovšetkým malé a stredné podniky) predstavuje hlavný problém sťaženie poskytovanie úverov a výrazný pokles dopytu po nových vozidlách. Na druhej strane ovplyvnili situáciu na odberateľských trhoch automobilového priemyslu aj mnohé iné faktory:

- zvýšenie priemerného veku motorových vozidiel a zároveň zníženie počtu najazdených kilometrov za rok,
- zníženie objemu opráv v dôsledku dlhšej životnosti náhradných dielcov a dlhších intervalov medzi servisnými prehliadkami,
- relatívny nárast nákladov na opravy, keďže do vozidiel sa montuje stále viac špičkovej technológie,
- tlak na cenu opráv vzhľadom na menšie príjmy domácností a zvýšené cenové povedomie spotrebiteľov,

- stále viac elektroniky v moderných motorových vozidlách, stále komplikovanejšie zariadenia,
- zvyšujúci sa počet náhradných dielcov, dramatický nárast modelov a opcí,
- rastúca zložitosť opráv a údržby, označovania dielcov a vyhotovenia nástrojov,
- enormné investície do informačných systémov, nástrojov, náhradných dielcov a školení,
- zvyk výrobcov motorových vozidiel viazať si zákazníkov zmluvami o údržbe.

6.2. V nadväznosti dochádza k zásadným zmenám, ktorá povedú k reštrukturalizácii na rôznych úrovniach:

- bude pokračovať trend smerujúci ku koncentrácii trhu na základe spájania a skupovania podnikov, v dôsledku krízy sa tento trend ešte zosilní,
- znižuje sa počet nezávislých autoservisov a veľkoobchodov s náhradnými dielcami,
- malé a stredné autoservisy a veľkoobchodníci s náhradnými dielcami majú tendenciu pričleniť sa k nezávislým koncernom alebo reťazcom ponúkajúcich rozsiahlu paletu služieb, aby dokázali zvládnuť narastajúce požiadavky v ich oblasti podnikania,
- výrobcovia a predajcovia náhradných dielcov sú stále pod väčším tlakom,
- vzhľadom na malú rentabilitu predaja nových vozidiel rozšíria výrobcovia motorových vozidiel svoje podnikateľské aktivity na naviazané trhy.

6.3. Okrem toho síce na odberateľskom trhu existujú možnosti väčšieho odbytu náhradných dielcov, od dodávateľov sa však stále viac očakáva, že budú na tento trh dodávať inovatívne produkty, ktoré zvýšia výkonnosť a bezpečnosť originálnych dielcov vozidla, čím by mal zvýšiť dopyt na tomto trhu. To vedie k tomu, že zmluvní predajcovia musia o svoj podiel na trhu bojovať, pretože klesá dopyt po náhradných dielcoch v najdôležitejšom segmente trhu, teda segmente nových vozidiel a ojazdených vozidiel do 4 rokov.

6.4. Podľa EHSV bude reštrukturalizácia na odberateľských trhoch pokračovať v tom smere, že vzniknú rôznorodé nové partnerstvá a nové formy zákazníckych vzťahov. Vzhľadom na prepojenie automobilového priemyslu s inými odvetviami a rozvetvenie dodávateľského priemyslu a obchodu s motorovými vozidlami bude mať každá forma reštrukturalizácie s rozsiahlymi negatívnymi dôsledkami pre malé a stredné podniky dosah aj na státisíce pracovných miest v jednotlivých členských štátoch. EHSV preto zastáva názor, že Komisia by mala pozorne sledovať procesy reštrukturalizácie odberateľských trhov a v prípade potreby by mala konať v záujme zabezpečenia spravodlivej hospodárskej súťaže.

7. Sociálne aspekty

7.1. Vzdelávanie a ďalšie vzdelávanie

Všeobecne sú systémy vzdelávania a ďalšieho vzdelávania v tomto sektore dobre rozvinuté. Na jednej strane to súvisí s požiadavkami kladenými na výrobcov vozidiel a na druhej strane rýchlo sa meniace technológie si vyžadujú stále ďalšie vzdelávanie. Snáď ani neexistuje iný sektor, kde by bol taký vysoký podiel zamestnancov, ktorí sa každý rok ďalej vzdelávajú. Pritom sú aj tu rozdiely, ktoré závisia v podstate od druhu a veľkosti podniku. Predovšetkým mikropodniky (väčšinou rodinné podniky) tu majú veľké problémy udržať krok. Vzdelávanie je už svojou štruktúrou často úzko zamerané na špecifické pracovisko alebo určitú značku. Znižuje sa tým mobilita pracovníkov a sťažuje prestup. Výbor preto podporuje snahy o vytvorenie jednotného európskeho systému osvedčení.

7.2. Zdravie a bezpečnosť

V namáhavosti profesií automobilového priemyslu sú rozdiely medzi výrobnými závodmi, ktoré sú často automatizované a vybavené množstvom technických zariadení, a opravovňami, kde ešte stále prevládajú manuálne pracovné úkony. Opakovanie týchto úkonov môže u zamestnancov pomerne často viesť k vzniku bolestí s následnou invaliditou alebo problémom svalovo-kostrového aparátu. Vzhľadom na budúce výzvy v súvislosti s demografickými zmenami sa nová organizácia práce stane nevyhnutnosťou, pokiaľ si dostatočne kvalifikovaní pracovníci majú zachovať dobrý zdravotný stav a majú zostať v pracovnom pomere až do dôchodkového veku. V opačnom prípade v tomto odvetví môže dôjsť k nedostatku skúsených pracovníkov.

Plány na predchádzanie nebezpečenstvám, ktorým sú vystavení pracovníci, a opatrenia na úpravu pracovísk musia zohľadniť nielen rôzne znečisťujúce alebo toxické látky, ale musia pracovníkov tiež chrániť pred namáhavosťou pracovných úkonov.

Nové technológie so sebou prinášajú nové zdroje nebezpečenstva. Čoskoro bude potrebné napríklad pri vysokonapäťových systémoch zaoberať sa nebezpečenstvom úrazov spôsobených elektrickým prúdom a rizikom vodíkových explózií. Na to sú nutné prípravné opatrenia. V súčasnosti sa ešte nedá predvídať, do akej miery sa zmení normálne pracovisko. Jednotlivé zúčastnené subjekty potrebujú jasné stanovené ciele, aby mohli začať s vypracúvaním vhodných stratégií. Nebezpečenstvá, ktorým sú vystavení pracovníci v automobilovom sektore, sú predmetom dialógu medzi sociálnymi partnermi a podnikmi, v rámci ktorého treba diskutovať aj o preventívnych a podporných opatreniach pre zamestnancov.

EHSV podporuje posilnenie iniciatív a prostriedkov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a ďalšieho vzdelávania pracovníkov, a to tak na európskej úrovni, ako aj na úrovni členských štátov.

7.3. Demografické zmeny

Starnutie obyvateľstva sa prejaví aj na odberateľských trhoch automobilového priemyslu. Priemerný vek pracovníkov sa bude zvyšovať a tým sa budú otázky zdravia stále viac prejavovať na organizácii práce, požiadavkách na školenia a na pracovných podmienkach.

7.4. Odmena za prácu

Mzdy a platy nespádajú do pôsobnosti EÚ. Osobitná situácia na odberateľských trhoch automobilového priemyslu však oprávňuje EÚ, aby sa touto problematikou dôkladnejšie zaoberala. Skoro vo všetkých krajinách EÚ sú platy v tomto odvetví pod vyšším tlakom než je priemer ostatných odvetví. Tento tlak vychádza hlavne od výrobcov motorových vozidiel. Existuje veľmi silná závislosť medzi predajcami motorových vozidiel/servismi a výrobcami motorových vozidiel, ktorí poskytujú koncesie. Výrobcovia rozhodujú o investíciách a úrovni školení, ale svojimi časovými normami napríklad nepriamo vplyvajú aj na ceny pre konečných odberateľov, kým finančnú tarchu a hospodárske riziká znášajú predajcovia motorových vozidiel a servisy. Sociálni partneri majú preto pri kolektívnych vyjednávaniach len obmedzený manévrovací priestor, výsledkom čoho sú pomerne nízke platy v tomto odvetví. V spojení s ťažkými pracovnými podmienkami to znižuje príťažlivosť tohto odvetvia v očiach mladých pracovníkov. Možno počítať s tým, že v budúcnosti budú problémy s náborom odborných pracovníkov.

8. Príležitosti a výzvy

8.1. Naviazané odvetvia očakávajú veľké zmeny, ktoré v budúcich rokoch prinesú so sebou veľa pozitívneho, ale aj negatívneho. Výsledky dosahované v týchto odvetviach závisia vo veľkej miere od výsledkov dosahovaných v automobilovom priemysle. Ďalej existujú dôležité odvetvia, v ktorých na hospodársku súťaž vplyvajú iné faktory, ako napríklad pravidlá distribúcie a predaja, dôsledky pre životné prostredie, bezpečnostné riziká (doplňujúce produkty), recyklačné opatrenia, právo duševného vlastníctva (falšovanie produktov) atď. V týchto odvetviach môže inovácia zohrať kľúčovú úlohu vo všetkých aktivitách nadväzujúcich na výrobu.

8.2. Napríklad v oblasti dodávateľov, obchodu a opráv existujú významné faktory, ktoré zvyšujú konkurenčnosť prostredia: nové pravidlá distribúcie a predaja nových vozidiel (nariadenie o skupinových výnimkách) a nové nariadenie EÚ o distribúcii, predaji a opravách náhradných dielcov motorových vozidiel obsahujúce napríklad novú doložku o opravách, ktorá by sa mala zapracovať do smernice o právnej ochrane dizajnov (smernica 98/71/ES).

8.3. Pod vplyvom politických, právnych a technologických výziev sa početná skupina dodávateľov viacerých značiek a automobilových organizácií spojila s cieľom spoločne brániť právo na vykonávanie opráv a právo spotrebiteľov na údržbu a opravy vozidiel v servisoch podľa vlastného výberu. Platnosť týchto predpisov končí v roku 2010. O tom, či budú predĺžené alebo nie, prebiehajú kontroverzné diskusie ⁽⁵⁾.

8.4. Malé a stredné podniky sú v Európskej únii nosným pilierom hospodárstva a zamestnanosti. Tvoria väčšinu podnikov odberateľských trhov automobilového priemyslu. Jasné a ciele

predpisy sú rozhodujúcim predpokladom zabezpečenia slobodnej a spravodlivej hospodárskej súťaže na odberateľských trhoch automobilového sektora ⁽⁶⁾.

8.5. V súčasnej kríze je potrebné prijímať krátkodobé účinné opatrenia, ktoré celému automobilovému sektoru a jeho zamestnancom umožnia prekonať recesiu. Zo strednodobého a dlhodobého hľadiska v konkurencii obstoja predovšetkým malé podniky a mikropodniky podniky len vtedy, keď vyvinú nové koncepcie a budú investovať. Pretože mnohé malé podniky to nedokážu samé, bude vo zvýšenej miere dochádzať k zlučovaniu a spolupráci ako aj k novým partnerstvám s najrôznejšími subjektmi občianskej spoločnosti a vytváraniu špecifických sietí nezávislých opravovní a špecializovaných dielní na nové technológie (elektrický a hybridný pohon).

V Bruseli 16. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mário SEPI

⁽⁵⁾ Kampaň „Právo na opravy“ podporujú:

AIRC – Medzinárodné združenie opravárov karosérií
CECRA – Združenie európskych výrobcov a predajcov motorových vozidiel
EGEA – Európske združenie výrobcov diagnostických zariadení a vybavenia servisov
FIA – Medzinárodné združenie automobilových klubov
FIGIEFA – Medzinárodné združenie veľkoobchodníkov s náhradnými dielcami pre motorové vozidlá.

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov ‚Najskôr myslieť v malom‘ Iniciatíva ‚Small Business Act‘ pre Európu“ – KOM(2008) 394 v konečnom znení, Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 30.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Mestské oblasti a násilie mladých“

(2009/C 317/06)

Spravodajca: **pán ZUFIAUR NARVAIZA**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 10. júla 2008 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 svojho vnútorného poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Mestské oblasti a násilie mladých“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 25. júna. Spravodajcom bol pán Zufiaur Narvaiza.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza z 15. júla 2009) prijal 174 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1. Európska spoločnosť je v súčasnosti znepokojená fenoménom násilia a kriminality mladistvých a mladých dospelých. Chce však podporovať celkový rozvoj mladých a ich spoločenské a pracovné začlenenie. Hoci sa prípady násilia mladých často objavujú vo vnútroštátnych médiách, je potrebné zdôrazniť, že vo všeobecnosti kriminalita mladistvých v Európe podľa štatistiky ⁽¹⁾ výrazne nestúpa, ale ostáva na pomerne stabilnej úrovni. Toto stanovisko z vlastnej iniciatívy má za cieľ lepšie objasniť danú tému a priniesť odporúčania týkajúce sa násilia mladých bez toho, aby sme ich konanie odsudzovali alebo ho považovali len za prejav určitých anomálií.

1.2. Každý právny poriadok na území Európy vyvinul v minulosti svoj vlastný model trestného konania proti mladistvým, čo vysvetľuje rozdiely medzi jednotlivými normatívnymi modelmi a riešeniami problematiky násilia mladistvých a mladých. Platné právne systémy týkajúce sa trestného konania proti mladistvým v členských štátoch EÚ sa naozaj značne líšia z hľadiska sociálnej ochrany, prevencie, trestnej zodpovednosti, využívaných postupov, nápravných opatrení alebo trestných sadzieb, dostupných zdrojov atď. Táto rôznorodosť sa však prejavuje v spoločnostiach, ktoré chcú budovať spoločnú Európu, ale výrazne ich zasiahla kríza, a preto venujú na politiku začlenenia mladých len obmedzené prostriedky.

1.3. Odporúčania uvedené v tomto stanovisku sa odvíjajú od dvoch hlavných tém. Prvou je preventívny prístup k tomuto javu. Násilné alebo protispoločenské správanie totiž často pramení z usporiadania a štruktúry miest, ako aj z rastúcej chudoby a marginalizácie obyvateľov. Okrem toho mladí ľudia v tejto situácii možno páchajú násilné činy, sú však aj obeťami sveta, v ktorom žijú. Preto riešenie problému kolektívneho násilia mladistvých

a mladých a jeho prevencia nemôžu spočívať len v represii a trestoch za spáchané činy. Druhá hlavná téma tohto stanoviska sa týka skutočnosti, že tento fenomén by sa nemal riešiť len na národnej úrovni vzhľadom na prepojenosť európskeho priestoru z hľadiska hospodárstva, hodnôt, spoločenského správania a komunikácie.

1.4. Pravdou je, že fenomén násilia a kriminality mladistvých existuje v európskych krajinách už celé roky a jeho podoby sa neustále opakujú. Všeobecne sa tieto javy považovali za sociálne patologické. V súčasnosti sa definujú skôr ako prvky zvyšujúce pocit neistoty, ako to uvádza správa Peyrefitte ⁽²⁾, ktorá určila rozdiel medzi trestným činom a obavou z trestného činu.

1.5. V európskom kontexte, kde otázka násilia mladistvých vzbudzuje značný záujem, prijal **Európsky hospodársky a sociálny výbor** stanovisko na tému „**Prevencia kriminality mladistvých, spôsoby riešenia kriminality mladistvých a úloha justície mladistvých v Európskej únii**“ ⁽³⁾. Z tohto stanoviska, ktoré zdôraznilo význam prevencie, čerpali európske inštitúcie ⁽⁴⁾ a bolo vyzdvihnuté pri rozličných európskych a medzinárodných diskusiách o právnych, trestných a spoločenských hľadiskách trestnej činnosti mladistvých.

1.6. V stanovisku výbor vyzýval, aby sa trestná činnosť mladistvých hlbšie analyzovala. Násilie mladistvých a mladých (dosievajúca mládež vo veku 13 až 18 rokov a mladí dospelí vo veku 18 až 21, či dokonca v niektorých krajinách až 25 rokov, na ktorých

⁽¹⁾ Ako to dokazujú napríklad informácie z prokuratúry v Španielsku, kde kriminalita poklesla o takmer 2 % v roku 2007 v porovnaní s rokom 2006.

⁽²⁾ Správa výboru pre štúdium násilia, kriminality a delikvencie. „Réponses à la violence“ (Reakcia na násilie), Paris, Presse Pocket 1977, s. 41.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV z 15. marca 2006 na tému „Prevencia kriminality mladistvých, spôsoby riešenia kriminality mladistvých a úloha justície mladistvých v Európskej únii“; spravodajca: pán ZUFIAUR NARVAIZA (Ú. v. EÚ C 110, 9.5.2006).

⁽⁴⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu z 21. júna 2007 o kriminalite mladistvých, úlohe žien a rodiny a spoločnosti
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2007-0283+0+DOC+XML+V0//SK>.

sa ešte vzťahuje trestnázodpovednosť mladistvých) je javom, ktorý priťahuje stále väčšiu pozornosť európskej spoločnosti. Toto násilie sa však prejavuje v rôznych formách: v mestských oblastiach, na školách najmä prostredníctvom šikanovania (*bullying*), ale tiež v rodinách, skupinách alebo gangoch, na športových podujatiach alebo prostredníctvom nových komunikačných technológií ako je internet. Všetky tieto prejavy násilia si zasluhujú analýzu, ale v tomto stanovisku z vlastnej iniciatívy sme sa chceli zamerať na kolektívne násilie mladých v mestských oblastiach.

1.7. Už približne dvadsať rokov stojí otázka kolektívneho násilia v popredí záujmu a výskumníci z oblasti sociológie, etnológie, geografie, práva, politológie atď. pozorujú a študujú najokrajovjšie štvrte. Hoci faktory zapríčiňujúce nepokoje v mestách sú známe – nezamestnanosť, neistota, rozpad rodín, predčasné ukončenie školskej dochádzky, neúspech v škole, diskriminácia – situácia a spôsoby riešenia týchto problémov sa v posledných rokoch vyostřili. Kríza zvyrazňuje ekonomické a sociálne problémy a vedie k zhoršeniu postavenia mladých ľudí v porovnaní s ich rodičmi a k zastaveniu spoločenského postupu, čo sa prejavuje nárastom individualizmu. Dôsledkom je pocit nespravodlivosti a uzatváranie sa do seba, ktorých hromadný prejav sa stáva najviditeľnejším protestom proti autoritám.

1.8. Oficiálna a právna definícia pojmu „kolektívne násilie“ neexistuje, ale často sa týmto pojmom označujú násilné akcie mnohorakých foriem, ktoré sa konajú na verejných miestach a prejavujú sa buď útokmi spojenými s etnickou a rasovou diskrimináciou medzi komunitami, a tak aj konfliktmi medzi súperiacimi skupinami, alebo vo vzťahoch obyvateľov k inštitúciám, ktorých symbolom sú vzťahy medzi mládežou a poriadkovými silami.

1.9. Hoci sa v posledných rokoch tieto javy na európskom kontinente rozšírili a dochádza k nim vo Francúzsku, Veľkej Británii, Španielsku, Holandsku, Dánsku, Belgicku, Grécku a v iných krajinách, nikdy sa nimi národné vlády a európske inštitúcie nezaoberali ako globálnym problémom, ale vnímali ich skôr ako občasné a ojedinelé udalosti.

1.10. Výbor preto v tomto stanovisku odporúča skoordinať činnosť na miestnej, národnej a európskej úrovni a požaduje riešenia na úrovni Spoločenstva prostredníctvom konkrétnych programov v rámci rodinnej politiky, politiky mládeže, odbornej prípravy, zamestnanosti, prevencie kriminality a koordinácie súdnictva. Tieto konkrétne riešenia musia byť súčasťou stratégií zameraných na obnovu miest, prispôbenie verejných služieb, boj proti všetkým formám diskriminácie a tiež súčasťou prehodnotenia vzťahov medzi štátom a občanmi, najmä pokiaľ ide o poriadkové sily, a to napríklad prostredníctvom občianskej výchovy, približením etických a spoločenských hodnôt, využitím médií a poskytnutím pomoci rodičom pri výchove.

2. Charakteristické znaky a príčiny kolektívneho násilia mladistvých v mestských oblastiach

2.1. **Návrh definície:** neexistuje žiadna spoločná a konsenzuálna definícia kolektívneho násilia mladistvých a mladých dospelých v mestských oblastiach. V belgickej legislatíve sa vyskytuje pojem mestské „nepokoje“, niektorí ho však chápu ako sériu deliktov spáchaných delikventmi, ktorí sú známi a boli identifikovaní. Aby sme vymedzili aspoň minimálnu a všeobecnú definíciu, budeme v celom tomto dokumente takýto druh násilia chápať ako násilné správanie, ktoré sa sústreďuje v mestských oblastiach a určité skupiny obyvateľstva ho používajú ako vyjadrovací prostriedok. Motívy účastníkov týchto násilných akcií sú rôzne: spoločenská diskriminácia, konflikty s poriadkovými silami, rasová nenávisť, náboženské konflikty atď. Určitým spôsobom to dokazuje nedostatok a nedostatočnú úroveň sociálnych služieb, ktoré by prostredníctvom svojich aktivít v oblasti sociálnej ochrany mali zabráňovať tomuto druhu násilia. Naša definícia sa usiluje obsiahnuť kolektívne násilie, ktoré sa odohráva na verejných miestach a prejavuje sa útokmi na obyvateľov patriacich do určitej etnickej skupiny alebo proti policajným silám, ako aj ničením a drancovaním, napríklad podpaľovaním verejných budov, vozidiel atď.

2.2. Treba spomenúť, že stúpajúca tendencia násilných činov (ničenie a vandalizmus, bitky a útoky, krádeže spojené s násilím, znásilnenia atď.) nie je len záležitosťou mladých. Pre dobu, v ktorej žijeme, je nárast násilia charakteristický. Napriek tomu je však vek páchatelov násilných činov v mestských oblastiach dôležitým faktorom pre pochopenie tohto javu a hľadanie možných riešení, pretože percento mladistvých a mladých dospelých je skutočne vysoké. Zo 640 osôb zadržaných počas udalostí v roku 2005 vo Francúzsku bolo podľa zdrojov polície 100 mladistvých. V snahe o preventívny prístup je potrebné venovať osobitnú pozornosť trvalým riešeniam zameraným na mladú generáciu, ktorá je hnaťou silou zmien a rozvoja.

2.3. **Prebiehajúca štúdia a charakterizácia:** každý členský štát vyvinul svoju vlastnú metodiku štatistiky a charakterizácie kolektívneho násilia v mestských oblastiach. Komplexné systémy ako stupnica Bui-Trong⁽⁵⁾, ktorá rozlišuje rôzne stupne intenzity jednotlivých foriem kolektívneho násilia v závislosti od počtu zúčastnených, spôsobu zorganizovania, cieľov atď., umožňujú lepšie vymedziť tento jav. Vo Francúzsku sa už niekoľko rokov, a najmä po udalostiach v roku 2005, používajú ukazovatele násilia v mestách, ktoré vychádzajú z miery násilia v citlivých štvrtiach, na základe kvantitatívnych a kvalitatívnych prieskumov a štúdií viktimizácie. Tieto ukazovatele ako aj ich ekvivalenty v iných európskych krajinách sú ešte príliš čerstvé na to, aby poskytli presný obraz o intenzite násilia v mestských oblastiach. Navyše narážajú na problémy spojené so zdrojmi a zberom údajov.

(5) Oživenie násilia vo Francúzsku, BUI-TRONG Lucienne, Futuribles, február 1996, s. 17-18.

2.4. Ako už bolo uvedené v definícii javu, pripomínáme, že hoci prejavy kolektívneho násilia patria do konkrétneho národného kontextu, majú v Európe spoločné črty. Na základe konkrétnych prípadov, ku ktorým došlo v uplynulých rokoch vo viacerých európskych krajinách, je možné vytvoriť typológiu priebehu takýchto udalostí:

— **Sociálne a politické konflikty:** tieto prípady kolektívneho násilia sú reakciou na diskrimináciu a sociálne, ekonomické a geografické vylúčenie. Prejavujú sa ako prudká reakcia voči poriadkovým silám alebo predstaviteľom štátu, ktorí sú považovaní za zodpovedných za sociálne problémy. Nespokojnosť so systémom a situáciou, ktoré sa zdajú byť nespravodlivé, vyúsťuje do stretov s bezpečnostnými zložkami, verejnými inštitúciami zastupujúcimi štát a spoločnosťou, označovanou za represívnu. Mimoriadne rozmery nadobudli tieto nepokoje vo Francúzsku v podobe takzvanej krízy na predmestiach. Neexistujúca sociálna rôznorodosť a niekoľko desaťročí nikam nevedúcej politiky rozvoja miest výrazne poznačili tieto mestské oblasti. Tieto revolty politického charakteru ⁽⁶⁾ pozostávajú z trojfázového cyklu, ktorý sa začína rozpútaním nepokojov, spojeným s udalosťou, ktorá je často tragická a nespravodlivá, pokračuje eufóriou a skupinovým efektom a končí sa vyčerpaním ⁽⁷⁾.

— **Fenomén straty kontroly:** ide o masové demonštrácie politického, športového alebo kultúrneho charakteru, ktoré sa zvrhnú a prerastú cez hlavu nielen organizátorom, ale aj verejným poriadkovým silám. Násilie počas futbalových zápasov, „rave party“ alebo strata kontroly pri verejných demonštráciách sú niekoľkými príkladmi tohto javu. K strate všeobecnej kontroly prispieva aj účasť vandalov, ktorí majú za cieľ ničenie majetku. Európska únia nesmie zabúdať, že reakciou na nekontrolovateľné prejavy násilia sú v niektorých prípadoch snahy o organizovanejšie násilie, ktoré ešte väčšmi ohrozujú demokraciu.

— **Konflikty medzi násilníckymi gangmi:** gangy sa vytvárajú ako náhrada rodiny alebo prostredia, ktoré je blízke mladým, prinášajú im pocit, že patria do určitej skupiny, a istým spôsobom aj konkrétnu odpoveď na pochybnosti typické pre obdobie dospievania. Pre násilnícke gangy je príznačná činnosť kriminálneho charakteru spojená so zoskupovaním dospievajúcej mládeže alebo mladých dospelých, ktorí využívajú silu a zastrašovanie a s určitou pravidelnosťou organizujú konfrontácie alebo násilné trestné činy. Tieto gangy sa stretávajú v mestských oblastiach, či už na uliciach alebo v obchodných centrách, aby kontrolovali určité územie, nelegálny obchod alebo úrady prostredníctvom svojich zástupcov: policajtov alebo strážnikov, ako je to na severe Paríža alebo juhu Londýna, kde dochádza k pravidelným konfrontáciám súperiacich skupín. V Španielsku sa objavili latinskoamerické gangy (nazývané „Maras“ alebo „Pandillas“ ako napr. Latin kings a Netas). Príslušnosť ku gangu je pre mladých prostriedkom, ako si vzájomne dodať pocit istoty v neprívetivom svete, a to tým, že sa odlišia od „ostatných“ z ulice alebo susednej štvrte. Dnes sa členmi týchto gangov

stávajú najväčší vydedenci spoločnosti z určitých predmestí a ich násilie je spojené s neúspechom v živote, neistotou atď. Je naliehavé nájsť primerané riešenie na problém násilných gangov, aby neprerástli do organizovaného zločinu.

— **Etnické a náboženské konflikty:** pre tento typ násilia je príznačný najmä etnický charakter. Aktéri alebo hlavné cieľové skupiny takýchto násilných činov pochádzajú z určitej etnickej, asimilovanej alebo náboženskej komunity. Viaceré európske krajiny ako Veľká Británia, Španielsko (nepokoje medzi mladými Španielmi a Latinskoameričanmi v Alcorcon v októbri 2007), Taliansko, Holandsko (október 2007 v Amsterdam), Dánsko (február 2008), Belgicko (Anderlecht v máji 2008) boli svedkami konfliktov tohto druhu, pričom prisťahovalectvo a náboženstvo, ako aj veľa iných faktorov tu zohrávalo dôležitú úlohu.

2.5. Násilné činy v mestských oblastiach sú dôsledkom viacerých príčin, ktoré sa v menšej či väčšej miere vyskytujú podľa typu udalosti:

— Chudoba, neistota, nezamestnanosť. Prejavy kolektívneho násilia v Európe sa vyskytli najmä v najviac znevýhodnených štvrtiach ako dôsledok marginalizácie a sociálneho vylúčenia. Rozpad rodín, nezamestnanosť mladých, pracovná neistota, chýbajúce odborné vzdelávanie a následné socio-profesijné začlenenie spôsobujú, že tieto štvrte sú mimoriadne citlivé na hospodársky vývoj, najmä v prípade finančnej krízy, ako je to v súčasnosti.

— Prístup k zbraňam a nelegálnym látkam. Obchodovanie s tvrdými drogami, ktorým sa vo veľkej väčšine európskych hlavných miest a regionálnych metropol zvyčajne zaoberajú dospelí, a nie mladiství, podporuje vznik násilia súvisiaceho s nedovoleným obchodovaním s týmito látkami a šírením zbraní. Obeťami tohto prostredia sa môžu stať deti a dospievajúci, ktorých si dealeri vyhliadnu, aby ich využili.

— Urbanizmus. Takzvané citlivé štvrte európskych miest majú spoločné charakteristické črty a často sú považované za predmestské getá, pretože už nezodpovedajú kritériám spoločenskej rôznorodosti a súčasného urbanizmu. Či už sa nachádzajú v centre (Veľká Británia, Belgicko) alebo na predmestiach (Francúzsko, Nemecko atď.), tieto štvrte boli málo udržiavané až sa napokon stali nezdravými a nebezpečnými.

(6) V. Le Goaziou, L. Mucchielli 2006, „Quand les banlieues brûlent. Retour sur les émeutes de 2005“, Paríž, La Découverte.

(7) C. Bachmann, N. Le guennec, 1997, „Autopsie d'une émeute. Histoire exemplaire du soulèvement d'un quartier“, Paríž, Albin Michel.

- Vzťahy s poriadkovými silami. Mnohé prípady kolektívneho násillia sú podnietené pocitom krivdy vyvolaným dojmom, že sa polícia výslovne zameriava na viditeľné menšiny, alebo neprimeraným použitím sily ⁽⁸⁾. Uvádza to aj centrum strategickkej analýzy „Nepriateľstvo obyvateľov voči poriadkovým silám v ich štvrti je prejavom nedôvery v štát a verejné inštitúcie ⁽⁹⁾.“
- Média. Média majú často sklon zameriavať sa na negatívne javy, čo môže ešte väčšmi poznačiť obyvateľov tzv. citlivých štvrtí a vyvolať ďalšie prejavy násillia nadmernou medializáciou tohto javu. Vo Francúzsku v roku 2005 média denne informovali o udalostiach, zatiaľ čo v Belgicku a Nemecku sa vlády snažili obmedziť informácie prístupné pre verejnosť, aby tieto delikty nevyvolávali ďalšie.
- Viac policajtov a videokamery na citlivých miestach, akými sú školy, miesta oddychu. Tieto opatrenia samotné celkom problém násillia neriešia. Mohlo by to vyvolať efekt pranierovania dotknutých oblastí a pocit neustálej kontroly a represívnych zásahov zo strany mladých.
- Opatrenia zamerané na obnovu miest, ktoré sú v jednotlivých krajinách viac či menej dôležité: vo Francúzsku prebiehajú najmä prostredníctvom agentúry pre obnovu miest ⁽¹¹⁾, v Nemecku prostredníctvom obnovy miest vykonanej po zjednotení krajiny.

3. Spôsoby riešenia nadnárodného problému

3.1. Či už ide o sporadický alebo pretrvávajúci jav, násilné činy v mestských oblastiach v Európe predstavujú vážny problém z politického hľadiska, keďže spochybňujú schopnosť štátu presadiť dodržiavanie spoločenskej dohody a chrániť občanov, ako aj zo sociálneho hľadiska, pretože sú odrazom sociálnych rozdielov a problémov s integráciou. Štát musí preto priniesť jasné riešenia problému kolektívneho násillia v mestách. Je však potrebné uvedomiť si, že tieto riešenia sa v jednotlivých krajinách značne líšia, pričom v niektorých majú viac represívny, v iných preventívny ráz. Bolo by preto potrebné neustále na európskej úrovni vyhodnocovať opatrenia zamerané na riešenie tohto javu a snažiť sa vytvoriť efektívnejšie a porovnateľnejšie štatistiky v tejto oblasti (údaje o kriminalite nemôžu byť analyzované len podľa počtu podaných trestných oznámení, ale tiež podľa toho aké percento činov bolo objasnené). Je potrebné vytvoriť spoločné ukazovatele, aby sa na národnej úrovni rozšírilo využívanie policajných a súdnych registrov, a nie vypracúvanie štúdií viktimizácie, ktoré sú viac či menej subjektívne.

3.2. Riešenia na úrovni štátov majú zvyčajne tieto formy:

- Iniciatívy zamerané na pozitívnu diskrimináciu v prospech citlivých štvrtí ako prioritných oblastí vzdelávania a prípravy na prvé zamestnanie vo Francúzsku alebo v Berlíne, kde mladí dobrovoľníci a policajti spoločne pravidelne hliadkujú, aby predchádzali rizikovým situáciám, ktoré by mohli prerásť do prípadov násillia v mestských oblastiach. Od vytvorenia týchto zmiešaných policajných hliadok (prícom bolo potrebné presvedčiť bývalých šéfov gangov, aby spolupracovali) poklesla v oblastiach, kde spoločne hliadkujú ⁽¹⁰⁾ kriminalita o 20 %.

3.3. Na druhej strane účinná **politika územnej súdržnosti** môže pomôcť zamedziť koncentrácii faktorov vyvolávajúcich prejavy násilného správania mladých v mestských oblastiach. Je preto správne renovovať mestské oblasti a podporovať výstavbu rodinných domov. Tento proces zahŕňa aj dlhodobé uvažovanie o obnove miest v rámci strategického plánu celkového územného usporiadania so zameraním sa na všetky dotknuté strany, vrátane mladých. Cieľom je začleniť tieto štvrte do mesta a rehabilitovať ich, aby sa miestne obyvateľstvo mohlo rozvíjať a posilnila sa sociálna, hospodárska a kultúrna funkcia týchto mestských oblastí. Plán vytvárania štvrtí s rodinnými domami, ktorý je definovaný ako špecifická metóda obnovy miest a má za cieľ riešiť osobitné problémy obytných oblastí tým, že sa mesto stane miestom integrácie a prevencie, a tak bojovať proti súčasným problémom miest, ako sú obchodovanie s drogami, nelegálne obývanie budov, násillie a ničenie životného prostredia. Hlavným cieľom je zabrániť vylúčeniu obyvateľov týchto štvrtí v porovnaní s ostatnými obyvateľmi a podporovať dopravu, aby sa tieto štvrte otvorili mestu, čím sa viac zviditeľnia a integrujú obyvatelia miest ako celok. Tieto obnovy miest musia však správať náležité stratégie v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy, prístupu k pracovným miestam, bez ktorých nemôže nastať žiadne zlepšenie.

3.4. Násillie mladých má korene v chýbajúcej sociálnej súdržnosti spojennej s krízou občianstva v mestách. Verejný priestor, ktorého hlavným znakom je naučiť rozličných obyvateľov spoločne žiť, si vyžaduje rešpektovanie spoločných pravidiel, aby sa zabezpečila ochrana individuálnych slobôd. Metropoly sa musia vyrovnat s krehkým spolunažívaním občanov rozličných kultúr, ktorí sú si preto cudzí, čo môže oslabiť spoločenské väzby a istý druh solidarity ⁽¹²⁾. Je potrebná interinštitucionálna a multifaktorová reakcia, aby sa mohli zaviesť preventívne opatrenia, ktoré by boli účinné a vhodné pre všetky priamo alebo nepriamo zúčastnené strany: políciu, rezort spravodlivosti, sociálnych služieb, bývania, zamestnanosti alebo vzdelávania. Miestne orgány majú však z tohto hľadiska mimoriadny význam, ich kompetencie sa totiž týkajú najmä spravovania mestských oblastí a poskytovania sociálnych služieb občanom.

⁽⁸⁾ The Politics of Protest. „Extra-Parliamentary Politics in Britain since 1970“. Peter JOYCE. Palgrave MACMILLAN, 2002.

⁽⁹⁾ Centre d'analyse stratégique. „Les violences urbaines: une exception française? Enseignements d'une comparaison internationale, note de veille n° 31“, 23. októbra 2006. (http://www.strategie.gouv.fr/IMG/pdf/Note_ExtterneDeVeille31.pdf).

⁽¹⁰⁾ „Jeunes et policiers font cause commune à Berlin“ http://www.oijj.org/news_ficha.php?cod=54117&home=SI&idioma=es.

⁽¹¹⁾ ANRU.fr.

⁽¹²⁾ „La dynamique de la disqualification sociale“ časopis Sciences humaines n° 28 máj 1993.

3.5. V Európe sa násilie mladistvých v jednotlivých mestských oblastiach prejavuje síce v rôznom kontexte a má rôzne stupne intenzity, ale jeho analýza a skúmanie riešení spadajú do širšieho súdneho a právneho kontextu na úrovni Európskej únie. V súčasnosti si štúdie a hodnotenia týkajúce sa prevencie kriminality mladistvých vyžadujú multidisciplinárnu a interinštitucionálnu spoluprácu vládnych orgánov a z praktickejšieho hľadiska priamo zainteresovaných odborníkov (sociálnych pracovníkov, polície, súdov, pracovníkov v oblasti zamestnanosti atď.). Krajiny, regióny a mestá, ktoré majú skúsenosti s prípadmi kolektívneho násilia sa s ťažkosťami vracajú do normálnej situácie, k normálnemu spolunažívaniu v spoločnosti a rešpektovaniu inštitúcií, a to sa týka celej populácie. Okrem toho si násilie v mestských oblastiach vyžaduje veľké náklady z materiálneho hľadiska, ale rovnako a najmä zo sociálneho a politického hľadiska ⁽¹³⁾.

3.6. V Európe, kde je kriminalita mladistvých pomerne stabilná, ale kde je pri spáchaných činoch výraznejšia miera násilia, poukazujú niektoré **miestne programy** realizované v rozličných krajinách Európskej únie na význam prevencie a jednotných sociálnych stratégií pre mladých v mestských oblastiach ⁽¹⁴⁾. V prípade programu bezpečných štvrtí v Birminghame (európska cena za prevenciu kriminality v roku 2004) bolo základným cieľom znížiť percento rôznych foriem násilia a kriminality, zlepšiť kvalitu života občanov a povzbudiť obce, aby sa aktívne zúčastňovali na vlastných programoch spoločenskej integrácie ⁽¹⁵⁾.

3.7. Posilnenie organizovanej a solidárnej občianskej spoločnosti vďaka podpore Európskej únie cestou inováčných projektov so sociálnym a integračným rozmerom prinesie lepšiu bezpečnosť a trvalo udržateľný rozvoj v mestách. Programy Urban sú napr. iniciatívou Spoločenstva v rámci Európskeho fondu pre regionálny rozvoj (EFRR) v prospech trvalo udržateľného rozvoja miest a štvrtí, ktoré sú v kríze, pričom tieto programy podporujú lepšiu prevenciu násilia mladistvých a kriminality všeobecne.

3.8. Okrem toho účasť občanov na prijímaní rozhodnutí na miestnej úrovni, výmena skúseností a osvedčených postupov umožňujú podporiť koncept „mestského riadenia“, ktoré je definované štúdiami reorganizácie a zlepšenia verejných služieb, koncepciou a realizovaním novej štruktúry mestského riadenia; zavedením stabilných hodnotiacich ukazovateľov mestského riadenia; informačnými kampaňami a zlepšením prístupu k informáciám určeným pre občanov a niet v ňom miesta pre pranierovanie či pesimizmus.

3.9. Existujú tiež ďalšie kampane ako európsky pakt pre mládež, ktorý má za cieľ zlepšiť vzdelávanie, mobilitu, profesionálnu integráciu a sociálne začlenenie mladých Európanov a zároveň uľahčiť zosúladenie rodinného a pracovného života.

3.10. Všeobecne je občianska a aktívna účasť mladých podporovaná veľkým úsilím združení, ktoré dennodenne pracujú v teréne, a zároveň je súčasťou európskych, národných a miestnych stratégií rozvoja a boja proti sociálnemu vylúčeniu.

4. Návrhy na vytvorenie európskej politiky zameranej na problém násilia mladých v mestských oblastiach

4.1. Nižšie uvedené usmernenia a návrhy vyplývajú z tohto stanoviska z vlastnej iniciatívy:

- Reakcie na kolektívne násilie, tak kriminalitu ako protispoločenské činy a správanie musia mať široký rozsah. Musia byť neustále hodnotené, aby mohli byť vylepšované a musia posilňovať výchovný a vzdelávací aspekt, ako aj účasť samotných mladistvých na svojom vlastnom rozvoji a budúcnosti.
- Rozličné preventívne a alternatívne stratégie musia mať podporu jasnej a trvalej európskej politiky vychádzajúcej z priorít stanovených na úrovni Európskej únie, aby mohli prispieť k riešeniu problému násilia mladistvých v mestských oblastiach, pričom sa v najvyššej možnej miere treba vyhnúť súdnym opatreniam.
- Na európskej ako aj národnej úrovni sa musí dostať osobitného uznania sociálnym štruktúram pre mladých. Viaceré inštitúcie či už súkromné alebo verejné zohrávajú významnú úlohu v živote mladých, najmä tým, že ponúkajú aktivity, ktoré ich zamestnávajú, a tak im pomáhajú, aby sa nedostali na šikmú plochu. Preto musí byť osobitne zohľadnená úloha škôl a združení, ktoré je potrebné podporovať najmä zo zdrojov verejných financií.
- Je potrebné zharmonizovať európske a medzinárodné princípy súvisiace s násilím a kriminalitou mladistvých prostredníctvom minimálnych noriem, ktoré treba dodržiavať v rámci národnej legislatívy a používať tieto princípy ako ukazovatele dodržiavania práv mladistvých. Vzhľadom na multidisciplinárny charakter vládnych inštitúcií a orgánov dotknutých spravovaním mestských oblastí je vhodné zrealizovať iniciatívy a nastoliť normy osvedčených postupov, ktoré môžu byť hodnotené a analyzované v európskom stredisku pre trestné konanie proti mladistvým, napr. s cieľom disponovať hodnotnými a porovnateľnými štatistickými údajmi o násilí mladých v mestských oblastiach.

⁽¹³⁾ V prípade Clichy-sous-Bois vo Francúzsku v roku 2005 predstavovali materiálne náklady 150 milión eur.

⁽¹⁴⁾ „Prévenir la délinquance en milieu urbain et auprès des jeunes. Recueil international de pratiques inspirantes“. Centre international pour la prévention de la criminalité, 2005. (www.crime-prevention-intl.org/publications/pub_113_1.pdf).

⁽¹⁵⁾ Výsledkom bolo priemerne 29-percentné zníženie kriminality mladých oproti 12-percentnému v ostatných porovnateľných oblastiach.

- Trestné sadzby a opatrenia stanovené národnými súdmi musia zohľadniť vyšší záujem o mladistvých v závislosti od ich veku, psychickej vyspelosti, telesného stavu, vývoja a schopností ⁽¹⁶⁾. Vždy musia brať do úvahy konkrétne okolnosti týkajúce sa každého jedinca (princíp zohľadnenia potrieb jedinca).
- Stratégie obnovy miest spoločne s trvalo udržateľnými opatreniami v oblasti sociálnej politiky musia byť podporované zo strany európskych inštitúcií vždy so snahou lepšieho rozdelenia a plánovania územia s cieľom vyhnúť sa vylúčeniu a podporiť mestskú integráciu najzraniteľnejších skupín obyvateľstva.
- Orgány musia poskytnúť inštitúciám dostatočné zdroje, aby im umožnili chrániť a opätovne integrovať mladistvých, vybaviť ich primeranými prostriedkami a personálom, aby tak ich činnosť mala výrazný vplyv na život mladistvých.
- Na základe multiinštitucionálnej a multidisciplinárnej spolupráce v kontexte cezhraničnej výmeny poznatkov a skúseností sa musí zabezpečiť a neustále aktualizovať vhodný výber a špeciálna príprava sociálnych pracovníkov, súdnych orgánov a policajných zborov, pokiaľ možno podľa európskych referenčných štandardov, najmä s cieľom vytvoriť dialóg a vzťahy medzi poriadkovými silami a mladými.
- Európske inštitúcie a členské štáty musia považovať rok 2010, ktorý bude venovaný boju proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, za príležitosť preukázať, že sú odhodlané ochranu práv mladých, ktorí majú konflikt so zákonom, a prevenciu násilia v mestských oblastiach stanoviť za prioritu boja proti sociálnemu vylúčeniu.
- Európske inštitúcie by mali vytvoriť osobitný finančný zdroj na ochranu mladistvých proti sociálnemu vylúčeniu v zanedbaných mestských oblastiach, aby sa podporili inovačné projekty v záujme posilňovania sociálnej súdržnosti občianskej spoločnosti, a tým aj rozvoj iniciatívneho ducha a podnikavosti mladých.
- Uplatňovanie spoločných kritérií a osvedčených postupov sa musí zamerať na prevenciu, prácu s mladistvými a na to, aby mladiství, ktorí porušili zákon boli opätovne začlenení do spoločnosti.

V Bruseli 15. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽¹⁶⁾ Pozri Spoločné vyhlásenie z Valencie Medzinárodného strediska pre trestné konanie proti mladistvým.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Ochrana detí pred cestujúcimi páchatelmi sexuálnych trestných činov“

(2009/C 317/07)

Spravodajkyňa: **pani SHARMA**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 10. júla 2008 v súlade s článkom 29 ods. 2 vnútorného poriadku rozhodol vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Ochrana detí pred cestujúcimi páchatelmi sexuálnych trestných činov“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 25. júna 2009. Spravodajkyňou bola pani SHARMA.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza z 15. júla) prijal 157 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania – „Nedovoľte, aby zneužívanie detí putovalo po svete (Don't let child abuse travel)“⁽¹⁾

1.1. Je potrebné prijať, presadzovať a považovať za prioritu európsku stratégiu na ochranu detí pred páchatelmi sexuálnych trestných činov, ktorí sa v rámci cestovného ruchu presúvajú medzi krajinami.

Páchatelia sexuálnych trestných činov NESMÚ byť ponechaní v právomoci zahraničnej jurisdikcie. Rozsudky v krajinách, ktoré nepatria do EÚ totiž nie vždy prinesú trest odňatia slobody. Recidivisti často zostávajú v tej istej krajine alebo sa presúvajú do iných krajín, aby sa vyhli odhaleniu. Znamená to, že európske orgány a vlády členských štátov sa nedozvedia, kedy páchatel prichádza do Európy. **Európskym deťom preto hrozí väčšie nebezpečenstvo.**

Musí sa prijať posilnený holistický prístup zameraný na deti, ktorý bude pokrývať:

- predchádzanie zneužívaniu. Je potrebné preskúmať minulosť cestujúcich páchatelov trestných činov⁽²⁾;
- ochranu „ohrozených osôb“ a obetí, vrátane identifikácie zraniteľných detí⁽³⁾, a zriadenie liniek dôvery a horúcich liniek;
- trestné stíhanie páchatelov prostredníctvom presadzovania právneho rámca;
- partnerstvo s mimovládnymi organizáciami a ďalšími subjektmi, ktoré ešte nie sú zapojené do tejto problematiky;
- zapojenie mladých ľudí a občianskej spoločnosti do zvyšovania povedomia.

(1) Slogan kampane Svetovej organizácie cestovného ruchu.

(2) Organizácia Save the Children, Dánsko. Správa na tému „Sex Offenders Without Borders“ (Páchatelia sexuálnych trestných činov bez hraníc), máj 2009.

(3) Vyhlásenie z Ria de Janeiro a Výzva na predchádzanie a zastavenie sexuálneho vykorisťovania detí a adolescentov, november 2008.

EHSV schvaľuje návrhy vyplývajúce z oznámenia Európskej komisie „K stratégii EÚ v oblasti práv dieťaťa“, odporúčanie Európskeho parlamentu⁽⁴⁾ a dohovor Rady Európy⁽⁵⁾, ktoré sa zameriavajú na ochranu detí pred vykorisťovaním. EHSV však žiada ostatné členské štáty⁽⁶⁾, aby bezodkladne podpísali a ratifikovali protokol k Dohovoru OSN o právach dieťaťa⁽⁷⁾ a Dohovor Rady Európy, čo by Európe umožnilo účinne preskúmať prístup k Európanom, ktorí počas svojho pracovného alebo dovolenkového pobytu v zahraničí zneužívajú deti.

1.2. V rámci účinnej proaktívnej stratégie sú nevyhnutné tieto opatrenia:

- účinné medzinárodné partnerstvá s lepšou výmenou informácií, čo zahŕňa aj spoluprácu policajných zložiek a posilnenie informačných prostriedkov, ktoré majú k dispozícii na prenasledovanie cestujúcich páchatelov sexuálnych trestných činov;
- posilnené dvojstranné dohody o spolupráci s relevantnými krajinami;
- spoločné vyšetrovateľské tímy so zástupcami ďalších orgánov činných v trestnom konaní;

(4) Odporúčanie Európskeho parlamentu Rade z 3.2.2009 o boji proti sexuálnemu vykorisťovaniu detí a detskej pornografii (2008/2144/INI).

(5) Dohovor Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním, 25.10.07, na stránke: <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/treaties/Html/201.htm>.

(6) <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=201&CM=&DF=&CL=ENG>. Členské štáty, ktoré zatiaľ neratifikovali opčný protokol k Dohovoru OSN o právach dieťaťa: Nemecko, Maďarsko, Írsko, Luxembursko, Malta, Spojené kráľovstvo. Členské štáty, ktoré zatiaľ nepodpísali Dohovor Rady Európy: Česká republika, Maďarsko, Lotyšsko, Luxembursko, Malta, Slovensko. Dohovor zatiaľ ratifikovalo iba Grécko.

(7) Opčný protokol k Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii. Schválenie: máj 2000. Nadobudnutie účinnosti: január 2002. Dostupný na stránke: <http://www.unhchr.ch/html/menu2/6/crc/treaties/opsc.htm>.

- dohody s vládami iných krajín o vyhostení a sprievode pre odsúdených páchatelov, posúdenie využívania príkazov spojených s cestami do zahraničia (Foreign travel order – FTO) s cieľom obmedziť vysoko rizikovým páchatelom sexuálnej trestnej činnosti možnosť cestovať;
- preverovanie páchatelov sexuálnej trestnej činnosti a vylúčenie možnosti, aby pracovali v zahraničí⁽⁸⁾;
- zrealizovanie európskej, a podľa možnosti celosvetovej, kampane na zvýšenie verejného povedomia o oznamovaní páchatelov sexuálnych trestných činov. Na podporu tohto opatrenia by mala vzniknúť bezplatná medzinárodná telefonická horúca linka s on-line oznamovacím systémom v reálnom čase⁽⁹⁾;
- zapojenie aktérov občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov do zvyšovania povedomia;
- poskytovanie mechanizmov na vzdelávanie, poradenstvo a zdravotnú/terapeutickú pomoc pre obete a odbornej prípravy pre tých, ktorí sa špecializujú v tejto oblasti.

1.3. Najdôležitejšou úlohou je zvýšiť povedomie verejnosti o rozsahu tohto problému, čo by bolo možné dosiahnuť realizáciou európskeho projektu „Európa proti sexuálnemu vykorisťovaniu detí“⁽¹⁰⁾. Inštitúcie EÚ by mohli byť priekopníkom v tejto oblasti a mohli by zdôrazniť svoju etickú politiku a politiku zameranú proti sexuálnemu zneužívaniu detí na všetkých svojich formulároch na náhradu cestovných nákladov.

1.4. Toto stanovisko sa nezaobrá obchodovaním s ľuďmi a únosmi, ktoré si vyžadujú osobitnú legislatívu a opatrenia a malo by sa im venovať osobitné stanovisko.

2. Zhrnutie

2.1. Toto stanovisko sa zaoberá otázkou cestovného ruchu a sexuálneho zneužívania detí v Európe i mimo nej.

2.2. **Osoby, ktoré deti sexuálne zneužívajú alebo ich sexuálne vykorisťujú, sa väčšinou nachádzajú v ich blízkom okolí.** Platí to na celom svete. Avšak v súčasnosti je sexuálne zneužívanie detí v rámci cestovného ruchu súčasťou dobre fungujúceho lukratívneho celosvetového sexuálneho priemyslu.

2.3. Možnosť cestovať lacnejšie a bez víz, ako aj nové technológie umožňujú páchatelom zamerať sa na najzraniteľnejšie deti na celom svete vrátane Európy, a to najmä v oblastiach s najvyššou mierou chudoby, nedostatku a zanedbávania, ako aj s najhoršími sociálnymi podmienkami. Násilné konanie sa často digitálne zaznamenáva a následne šíri po celom svete. Mnohé mimovládne

organizácie, z ktorých najznámejšou je ECPAT⁽¹¹⁾, spolupracujú na ochrane týchto detí s políciou a odvetvím cestovného ruchu.

2.4. Prvý svetový kongres proti komerčnému sexuálnemu vykorisťovaniu detí sa konal v roku 1996 v Štokholme. Na tomto kongrese sa 122 krajín zaviazalo k „svetovému partnerstvu proti komerčnému sexuálnemu vykorisťovaniu detí“. Dnes miestne⁽¹²⁾ a medzinárodné konferencie⁽¹³⁾ uvádzajú a pripomínajú existenciu tých istých faktorov, ktoré bránia účinnej prevencii.

2.5. V rámci EÚ vzniklo mnoho ďalších správ a prijalo sa mnoho záväzkov⁽¹⁴⁾. Ako sa však uvádza v nedávnej správe Európskeho parlamentu⁽¹⁵⁾, mnohé členské štáty zatiaľ tieto dohody nepodpísali alebo neratifikovali.

2.6. To bohužiaľ znamená, že hoci sa v tejto oblasti odvádzajú veľké kusy práce⁽¹⁶⁾ a na úrovni EÚ bolo prijatých mnoho praktických krokov⁽¹⁷⁾, Európa nedokázala ochrániť najzraniteľnejšie deti, predísť zneužívaniu európskych občanov a dodržať svoj záväzok zo Štokholmu. **Deti doma i v zahraničí budú ochránené, iba ak sa prijaté opatrenia budú realizovať v praxi.**

2.7. Nemožno odhadnúť koľko detí už prišlo do styku s cestujúcimi páchatelmi sexuálnych trestných činov. Skrytá a kriminálna povaha trestného činu sexuálneho zneužívania detí a zraniteľnosť detí, najmä v prípade detí žijúcich v chudobe, komplikujú zber údajov. Sexuálne zneužívanie detí je súčasťou komerčného sexuálneho vykorisťovania detí, ktoré je rozšírené na celom svete. Ide okrem iného o:

- kupovanie a predaj detí na účely prostitúcie,
- pedofilné sexuálne zneužívanie detí,
- výroba obrazového materiálu spojeného so zneužívaním detí a iné formy detskej pornografie.

⁽¹¹⁾ ECPAT – End Child Prostitution, Child Pornography and the Trafficking of Children for Sexual Purposes (*Skončíte s detskou prostitúciou, detskou pornografiou a obchodovaním s deťmi na sexuálne účely*). Táto organizácia má postavenie osobitného poradcu v Hospodárskej a sociálnej rade OSN (ECOSOC).

⁽¹²⁾ „When Travelling, Put a Stop to Indifference“ (*Skončíte s ľahostajnosťou na cestách*), Stopchildprostitution.be, „Travelling abusers in Europe“ (*Cestujúci páchatelia sexuálnych trestných činov v Európe*), máj 2007.

⁽¹³⁾ Tretí svetový kongres proti sexuálnemu vykorisťovaniu detí a adolescentov, november 2008.

⁽¹⁴⁾ Pozri poznámky pod čiarou 4 a 5. Pozri aj: http://www.nspcc.org.uk/Inform/policyandpublicaffairs/Europe/Briefings/councilofeurope_wdf51232.pdf and <http://www.unhcr.ch/html/menu2/6/crc/treaties/opsc.htm>.

⁽¹⁵⁾ Pozri poznámku pod čiarou 4.

⁽¹⁶⁾ PE 410.671 Jan 2009.

⁽¹⁷⁾ KOM(1996) 547 v konečnom znení, KOM(1999) 262 v konečnom znení, rámcové rozhodnutie Rady 2000/375/SVV (Ú. v. ES L 138, 9.6.2000), rámcové rozhodnutie Rady 2004/68/SVV (Ú. v. EÚ L 13, 20.1.2004) a KOM(2009) 135 v konečnom znení.

⁽⁸⁾ „The End of the Line for Child Exploitation“ (*Koniec vykorisťovaniu detí*). Pozri správu ECPAT z roku 2006.

⁽⁹⁾ Pozri Childwise ECPAT Austrália.

⁽¹⁰⁾ Pozri prílohu 1.

2.8. Osoby zneužívajúce deti si volia zvyčajne miesta, kde predpokladajú, že nebudú chytení. Často ide o oblasti s obyvateľstvom, ktoré má nízku mieru vzdelania, oblasti postihnuté chudobou, nevedomosťou, korupciou, apatiou, nedostatočným presadzovaním práva alebo vládnej politiky a opatrení. Deti zneužívajú aj ľudia, ktorí na tento účel zriadili sirotince⁽¹⁸⁾, projekty zamerané na deti a školy v zraniteľných oblastiach s jediným zámerom, a to vyhovieť svojim násilníckym chútkam či chútkam svojich spolupáchateľov. Recidivisti cestujú z krajiny do krajiny a vyhýbajú sa tomu, aby ich mechanizmy na kontrolu páchatelov sexuálnych trestných činov odhalili. Je potrebné podrobnejšie preskúmať, čo vedie k pohlavnému zneužívaniu detí. Finkelhors uvádza štyri predpoklady, ktoré môžu rozhodnúť o tom, či dôjde k sexuálnemu trestnému činu na deťoch⁽¹⁹⁾:

- motivácia zneužívať,
- vnútorné zábrany súvisiace s osobnou morálkou,
- vonkajšie prekážky,
- odpor obete.

2.9. Verejnosť i odborníci v oblasti ochrany detí majú málo informácií o sexuálnych trestných činoch v zahraničí. Média sa venujú iba najškandalóznejšími prípadom. Veľmi málo sa hovorí o nebezpečenstve, ktoré európskym deťom hrozí, keď sa páchatelia týchto skutkov napokon vrátia.

2.10. CEOP⁽²⁰⁾ používa výstižný názov „cestujúci páchatelia sexuálnych trestných činov“ na označenie osôb, ktoré cestujú do zahraničia a zneužívajú tam deti. Verejnosť sa domnieva, že ak niekto spácha sexuálny trestný čin v zahraničí, bude automaticky zaradený na zoznam páchatelov sexuálnych trestných činov. Vzhľadom na niekoľko zložitých problémov, ako sú chýbajúce registre, neodovzdané informácie alebo právne predpisy o ochrane osobných údajov, ktoré bránia monitorovaniu, sa to však stáva len zriedka.

2.11. **Sexuálnu turistiku netreba vnímať v rámci definície pojmu turistika ako dovolenka.** V súčasnosti sa mnoho podnikov presúva do zahraničia, vytvárajú tam pobočky alebo vysielajú svojich zástupcov na rokovania. Zamestnávateľia, zamestnanecké združenia a organizácie musia jasne stanoviť, že sexuálne zneužívanie detí sa nebude za žiadnych okolností tolerovať.

3. Globálna zodpovednosť

3.1. Vlády na celom svete majú voči svojim občanom zodpovednosť chrániť zraniteľné deti bez ohľadu na to, kde sa nachádzajú. Rozmach cestovného ruchu, ku ktorému došlo v posledných 50 rokoch, v súčasnosti sprevádza zvýšenie počtu cestujúcich páchatelov sexuálnych trestných činov na deťoch. Hlavnými páchatelmi sú často ľudia, ktorí využívajú svoj pobyt v cudzine na prekračovanie spoločenských tabu, ktorým za normálnych okolností podriaďujú svoje správanie.

3.2. Globálny etický kódex cestovného ruchu⁽²¹⁾ stanovuje referenčný rámec pre zodpovedný a trvalo udržateľný rozvoj svetového cestovného ruchu. Čo sa týka Európy, malo by byť hanbou pre celé Spoločenstvo, že aj Európania patria medzi tých, ktorí sa podieľajú na sexuálnom vykorisťovaní detí v EÚ a na celom svete. Európa nesie zodpovednosť za svojich občanov a je úplne neprijateľné, aby páchatelia súdne stíhaní vo svojej domácej krajine mohli potom slobodne cestovať do iných krajín bez toho, aby boli monitorovaní. Európa sa musí zaoberať právnym rozporom, ktorý jej občanom na jednej strane umožňuje slobodný pohyb, no zároveň dovoľuje páchatelom takýchto skutkov cestovať bez obmedzenia.

3.3. Medzinárodne platí zásada spravodlivosti, podľa ktorej nemôže byť osoba dvakrát odsúdená za ten istý trestný čin. Ak sa páchatel vracia do hostiteľskej krajiny, musí tu pokračovať vo výkone trestu, alebo ak sa preukáže nové skutočnosti, môže byť vydaný nový rozsudok. Medzinárodná spolupráca je preto rozhodujúca. Výbor oceňuje skutočnosť, že sa nové rámcové rozhodnutie Komisie touto otázkou zaoberá⁽²²⁾.

3.4. Je potrebné koordinovať činnosti, monitorovať a hodnotiť štatistiky a poskytovať praktické a vhodne načasované pripomienky. Nakoľko však ide o rozhodnutia, ktoré môžu viesť až k zbaveniu slobody, a teda dotknutiu základných slobôd, majú v rámci EÚ právomoc rozhodovať v tejto oblasti výhradne členské štáty v súlade s ich legislatívou upravujúcou príslušné policajné a súdne postupy. Európske a medzinárodné mimovládne organizácie odvádzajú vynikajúcu prácu v oblasti ochrany detí, ale nemôžu nahradiť políciu alebo súdny systém.

Rozvojová spolupráca a pomoc v oblasti vzdelávania, zdravotnej starostlivosti, sociálneho rozvoja a odstraňovania chudoby⁽²³⁾ musí viac podporovať ochranu detí pred pohlavným zneužívaním. Mimovládnym organizáciám a sociálnym partnerom treba venovať viac pozornosti a podpory v spojitosti s odbornou prípravou a emocionálnou alebo psychologickou podporou. Je nevyhnutné zlepšiť vzdelávanie a odbornú prípravu tých, ktorí pôsobia v praxi resp. poskytujú súvisiace služby (t. j. médiá, stravovacie a ubytovacie služby, učiteľia, osoby poskytujúce starostlivosť a polícia), aby bolo možné odhaliť a odstrániť prekážky brániace oznámeniu týchto skutkov. Ako zdôraznila správa dánskej pobočky organizácie Save the Children⁽²⁴⁾, deti, najmä tie najviac ohrozené, treba viesť k tomu, aby dokázali rozpoznať nebezpečnú situáciu a vedeli na ňu reagovať. V rozvinutých a rozvojových krajinách je potrebné viesť deti k vhodnému využívaniu internetu s cieľom upozorniť ich na postupy páchatelov sexuálnych trestných činov, ktorí veľmi dobre vedia ako využívať tento nástroj pri hľadaní svojich obetí.

(18) Páchatelia často používajú oficiálny názov „sirotinec“ na zakrytie svojho konania. Ide však o detské domovy založené na účely zneužívania detí.

(19) „Sex Offenders Without Borders“ (Páchatelia sexuálnych trestných činov bez hraníc), Save the Children, Dánsko, máj 2009.

(20) UK CEOP – Child Exploitation and Online Protection Centre (Centrum pre otázky zneužívania detí a internetovej ochrany).

(21) Bol prijatý uznesením A/RES/406(XIII) na 13. valnom zhromaždení Svetovej organizácie cestovného ruchu OSN (UNWTO), ktoré sa konalo 27. septembra – 1. októbra 1999.

(22) KOM(2009) 135 v konečnom znení.

(23) Tematická štúdia zameraná na politické opatrenia v oblasti detskej chudoby.

(24) Tamže.

3.5. V záujme podpory návratu páchatelov do spoločnosti je potrebné umožniť im prístup k terapii a poradenským službám ⁽²⁵⁾.

4. Zodpovednosť občianskej spoločnosti

4.1. Je zodpovednosťou európskej občianskej spoločnosti vysloviť sa proti trestnej činnosti a konať v situáciách, v ktorých sú iní ohrozovaní, či už je to doma alebo v zahraničí, a to najmä v prípadoch zneužívania detí. Odhaduje sa, že v súčasnosti sa v priebehu svojho detstva so sexuálnym násilím stretne 10 – 20 % detí, pričom tieto aktivity sa rozmáhajú a rozširujú do celého sveta. Niektorí európski občania sú cestujúci páchatelia sexuálnych trestných činov v Európe i mimo nej.

4.2. Preto je potrebné vypracovať spoločné stratégie a pripraviť ďalšie kroky zameriavajúce sa na prevenciu a sankcie, ktoré majú zabrániť tejto hrozbe. Zamestnanci európskych podnikov by už dnes mali boj proti detskej prostitúcii a detskej pornografii považovať za záležitosť zodpovednosti podniku voči spoločnosti.

4.3. **Z 842 miliónov** cestujúcich (2006) je **4,5 %** páchatelov sexuálnych trestných činov a **10 %** z nich sú pedofili ⁽²⁶⁾. **Od roku 2003** môžu **cestovné kancelárie** prijať Etický kódex na ochranu detí pred sexuálnym vykorisťovaním pri cestovaní a v cestovnom ruchu ⁽²⁷⁾. Tento kódex správania už podpísalo vyše 600 spoločností vo viac ako 30 krajinách. Sexuálne zneužívanie detí pri cestovaní však nie je zodpovednosťou iba odvetvia cestovného ruchu. Všetky odvetvia podnikania sa musia podieľať na úsilí predchádzať takémuto konaniu.

4.4. ITUC nabáda svojich členov, aby vytvorili štruktúry úradníkov, výborov a pracovných skupín, ktoré by schvalovali stratégie. S cieľom priblížiť sa každodennej praxi ITUC prijal odvetvový prístup a vytvoril cenné partnerstvá na implementáciu medzinárodných rámcových dohôd. Keďže sexuálne vykorisťovanie detí predstavuje veľmi vážne prekročenie pracovného práva a poškodenie ľudských práv, neoddeliteľnou súčasťou ich práce je

bojovať proti najhorším formám detskej práce ⁽²⁸⁾. Odborové zväzy preto naďalej zohrávajú úlohu pri propagácii ratifikácie príslušných medzinárodných noriem a pri monitorovaní účinného uplatňovania politiky a nariadení tak vládou, ako aj zamestnávateľmi ⁽²⁹⁾. Ďalej aktívne pôsobia pri zvyšovaní povedomia svojich členov a verejnosti ⁽³⁰⁾ a prispievajú k riešeniu tejto otázky prostredníctvom kolektívneho vyjednávania ⁽³¹⁾.

4.5. Výbor ministrov Rady Európy prijal 12. júla 2007 dohovor, v ktorom sa uvádza, že všetky zainteresované strany by mali **nabádať súkromný sektor a občiansku spoločnosť** k tomu, aby sa zapojili do vypracovania a uplatňovania politiky predchádzania sexuálnemu vykorisťovaniu detí a sexuálnemu zneužívaniu detí a aby prostredníctvom samoregulácie alebo spoločnej regulácie zaviedli interné normy. **Spoločný európsky projekt je preto uskutočniteľný.**

5. Konkrétne opatrenia

5.1. Jediným cieľom akejkoľvek aktivity musí byť ZASTAVENIE zneužívania detí a ochrana zraniteľných. Ak zastavíme zneužívanie detí, nebudú pribúdať ďalšie obete. Musí to byť prioritou a hlavným cieľom všetkých politických opatrení, ktoré sa týkajú detí.

5.2. Európske inštitúcie môžu urobiť prvý krok v tejto oblasti tým, že v rámci svojej politiky etického cestovania odsúdia sexuálne zneužívanie detí a toto vyhlásenie budú uvádzať na všetkých formulároch na náhradu cestovných nákladov.

5.3. Ďalej v tomto dokumente uvádzame v zhrnutej forme opatrenia a príklady pripravené po konzultácii s ECPAT ⁽³²⁾, ktorá je vedúcou celosvetovou organizáciou v oblasti detských práv a zasadzuje sa za ochranu detí pred komerčným sexuálnym zneužívaním. ECPAT pôsobí vo viac ako 70 krajinách, v ktorých spolupracuje s najvyššími úrovňami správy, no zároveň vychádza prostredníctvom výskumu, odbornej prípravy a budovania kapacít v ústrety lekárom a ľuďom pracujúcim priamo s deťmi.

5.3.1. **Preverovanie a vylučovanie:** školy v zahraničí nemajú v súčasnosti žiadny mechanizmus, ktorý by im umožnil preveriť minulosť žiadateľov o pracovné miesto alebo ich spôsobilosť pracovať s deťmi. Z hľadiska ochrany zraniteľných detí je to veľký nedostatok. Je potrebné vytvoriť mechanizmy, ktoré by registrovaným medzinárodným organizáciám alebo polícii umožňovali prístup k tomuto druhu informácií.

⁽²⁸⁾ Dohovor č. 182 Medzinárodnej organizácie práce.

⁽²⁹⁾ http://www.ituc-csi.org/IMG/pdf/FINAL_EU_CLS_2009_report_2_.pdf.

⁽³⁰⁾ <http://www.itfglobal.org/campaigns/traffickingstate.cfm>.

⁽³¹⁾ http://www.iiicongressomundial.net/congresso/arquivos/thematic_paper_csr_eng.pdf.

⁽³²⁾ ECPAT – End Child Prostitution, Child Pornography and Trafficking of Children for Sexual Purposes (Skončujte s detskou prostitúciou, detskou pornografiou a obchodovaním s deťmi na sexuálne účely).

⁽²⁵⁾ Sarah Macgregor: „Sex offenders treatment programs: effectiveness of prison and community based programs in Australia and New Zealand“ (Nápravné programy pre páchatelov sexuálnych trestných činov: účinnosť väzenských a spoločenských programov v Austrálii a na Novom Zélande), na stránke:

<http://www.indigenousjustice.gov.au/briefs/brief003.pdf>; Dario Dosio, Friedemann Pfaefflin, Reinhard Eher (Eds.): „Preventing Sexual Violence Through Effective Sexual Offender Treatment and Public Policy“ (Predchádzanie sexuálnemu násiliu prostredníctvom verejnej politiky a účinných nápravných programov zameraných na páchatelov sexuálnych trestných činov), 10. konferencia IATSO – International Association for the Treatment of Sexual Offenders (Medzinárodné združenie pre nápravu páchatelov sexuálnych trestných činov), na stránke: www.iatso.org.

⁽²⁶⁾ Zdroj: ACPE – Association against child prostitution (Združenie proti detskej prostitúcii).

⁽²⁷⁾ Vytvorenie tohto kódexu iniciovala v roku 1998 švédska pobočka ECPAT. UNICEF a WTO tento kódex oficiálne uznali. Pozri stránku: www.thecode.org.

5.3.2. **Dvojstranné dohody o spolupráci:** mimovládne organizácie na celom svete si čoraz častejšie vymieňajú dôležité informácie, ktoré sa týkajú bývalých páchatelov sexuálnych trestných činov. Vďaka tomu je možné konať rýchlo a včas. Paradoxne vlády, uviaznuté v byrokracii a pravidlách o ochrane osobných údajov, nedokážu pohotovo reagovať a spoliehajú sa, že mimovládne organizácie zakročia tam, kde zlyháva medzinárodný policajný dohľad. **Ochrana detí by mala mať vždy prednosť pred pravidlami o ochrane osobných údajov.** Budovanie dôvery medzi krajinami a získavanie poznatkov v rámci spolupráce rozvíja proaktívny prístup k potláčaniu sexuálneho zneužívania. Aby tieto opatrenia boli účinné, musia ďaleko presahovať odbornú prípravu a budovanie kapacity.

5.3.3. **Je potrebné zabezpečiť zriadenie medzinárodných horúcich liniek a liniek dôvery,** aby nevznikol trend mlčania a klapiek na očiach. Samotný mechanizmus musí podporovať okamžité zakročenie. Musí existovať integrovaný systém ochrany detí tvorený profesionálnymi orgánmi a poskytovateľmi služieb, ktorí by spolupracovali s mimovládnymi organizáciami na ochrane a identifikácii obetí alebo ohrozených osôb.

5.3.4. **Spoločné vyšetrovateľské tímy a vnútroštátne orgány činné v trestnom konaní:** Európa potrebuje špecializované agentúry zamerané na ochranu detí aj v zámoří, ktoré majú dostatok zdrojov na vyšetrovanie osôb známych ako páchatelia sexuálnych trestných činov pri ich cestách do zahraničia, alebo na získavanie dôkazov o tých, ktorí sú činní v zahraničí.

5.3.5. **Dohody o vyhostení a sprievode pre odsúdených páchatelov:** systém poskytujúci údaje o trestných stíhaniach alebo rozsudkoch medzi jednotlivými krajinami nie je povinný. Páchatelia sexuálnych trestných činov teda môžu byť odsúdení v zahraničí a v domovskej krajine o tom nikto nemusí vedieť. Je jednou z povinností ambasad alebo misií informovať domovskú krajinu v prípade, že sa dozvedia o takomto rozsudku. Mnohí páchatelia zostávajú po vynesení rozsudku a odpykaní trestu v tej istej krajine alebo sa presunú do inej krajiny, ale nevrátia sa domov, čím sa vyhnú zaradeniu do zoznamu páchatelov sexuálnych trestných činov. V prípade odsúdených páchatelov existuje pri ich presune do domovskej krajiny riziko úteku, pretože takýto presun často znamená let na dlhé vzdialenosti s medzipristátím. Sú teda potrebné dvojstranné dohody o spolupráci a sprievod zabezpečovaný orgánmi činnými v trestnom konaní.

5.3.6. **Model ochrany verejnosti na základe dohôd viacerých orgánov (MAPPA):** uplatňuje sa v Spojenom kráľovstve na posudzovanie a vedenie údajov o páchateloch sexuálnych trestných činov v komunite. Ide o spoluprácu rôznych orgánov (v oblasti trestného súdnictva, sociálnej starostlivosti, bývania, zdravotnej starostlivosti) s cieľom minimalizovať vážne ujmy verejnosti a pomáhať pri odhaľovaní recidivistov. Uvedený rámec sa skladá zo štyroch základných funkcií, ale v súčasnosti sa nevzťahuje na občanov Spojeného kráľovstva, ktorí cestujú do zahraničia:

- identifikácia páchatelov,
- výmena relevantných informácií súvisiacich s hodnotením rizika,
- hodnotenie rizika a vážnej ujmy,
- riadenie rizika.

5.3.7. **Využívanie a účinnosť príkazov spojených s cestami do zahraničia (Foreign travel order – FTO):** môže ich vydať súd, aby zabránil osobám cestovať buď do krajiny uvedenej v príkaze, alebo kamkoľvek do zahraničia. Súd k tomu môže pristúpiť v záujme ochrany určitého dieťaťa alebo detí vo všeobecnosti. Príkazy sú vydávané na dobu určitú. Austrálska vláda pozmenila v roku 2005 zákon o cestovných pasoch a umožnila tak polícii žiadať zrušenie cestovného pasu vysoko rizikovým páchatelom sexuálnych trestných činov.

5.4. **Veľmi špecifické opatrenie: európsky projekt „Európa proti sexuálnemu vykorisťovaniu detí – Povedz NIE!“**

Existuje možnosť vytvoriť európsky projekt, ktorý by prepojil už vykonanú prácu a existujúce charty, zvyšoval povedomie a podnecoval organizácie, aby sa zaviazali bojovať proti sexuálnemu vykorisťovaniu detí hoci len zdôraznením základných faktov. Celosvetovo prijatý „kódex“ alebo „charta“ by mohli sprevádzať „vyhlásenie o hodnotách“ navrhnuté v prílohe 1. Tejto problematike by pomohla aj posilnená resp. nová legislatíva, ak by sa účinne vykonávala.

V Bruseli 15. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Príloha I

Európa proti sexuálnemu vykorisťovaniu detí

Sexuálne zneužívanie osôb mladších ako 18 rokov je TRESTNÝM ČINOM kdekoľvek na svete

Európske inštitúcie a sociálni partneri ho nebudú akceptovať!

Deti na celom svete majú právo vyrastať v pokoji a byť ochránené pred akoukoľvek formou sexuálneho zneužívania, či už fyzického alebo cez internet.

Vyhlasenie o hodnotách „názov organizácie“:

- Prispievame k rozvoju etického a zodpovedného hospodárskeho rastu.
- Rešpektujeme a chránime práva detí.
- Odsudzujeme sexuálne vykorisťovanie detí v akejkoľvek forme, či už fyzické alebo cez internet.
- Vyhradzuje si právo ohlásiť každú osobu podozrivú z vyvíjania akejkoľvek činnosti, ktorá vedie k strate dôstojnosti alebo sexuálnemu zneužívaniu osoby mladšej ako 18 rokov.

Zamestnanci „názov organizácie“ sa zaväzujú:

- prijať uvedené zásady spoločnosti a rešpektovať základné práva na ochranu detí,
- prispievať k etickému a zodpovednému rastu podniku,
- rešpektovať a chrániť práva detí,
- neposkytovať informácie alebo materiály, ktoré by mohli viesť k sexuálnemu vykorisťovaniu detí,
- informovať príslušné orgány, vrátane polície, o podozrivej činnosti, ktorá by mohla viesť k ohrozeniu dieťaťa alebo k jeho sexuálnemu vykorisťovaniu.

Očakávania zákazníkov a dodávateľov „názov organizácie“:

Vážime si celosvetové zákony na ochranu detí pred sexuálnym vykorisťovaním a dodržiavame ich. Zaväzujeme sa, že sa do takéhoto konania nezapojíme ani fyzicky, ani prostredníctvom internetu, a to či už vo vlastnej krajine alebo na zahraničnej pracovnej ceste alebo dovolenke.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Budúcnosť mimomestských oblastí v znalostnej spoločnosti“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2009/C 317/08)

Spravodajca: **pán SANTILLÁN CABEZA**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 10. júla 2008 podľa článku 29 ods. 2 svojho vnútorného poriadku rozhodol vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Budúcnosť mimomestských oblastí v znalostnej spoločnosti“.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 24. júna 2009. Spravodajcom bol pán Santillán Cabeza.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza zo 16. júla 2009) prijal jednomyselne nasledujúce stanovisko:

1. Veľká rozmanitosť Európy

1.1. Územná rozmanitosť Európskej únie je výnimočne pestrá a štruktúra jej obyvateľstva je jedinečná. To prispieva ku kvalite života tak obyvateľov miest žijúcich blízko vidieckych oblastí, ako aj obyvateľov vidieka, ktorí majú jednoduchý prístup k službám. Toto rozloženie je aj výhodnejšie, pretože umožňuje vyhnúť sa ťažkostiam príznačným pre rozsiahle mestské aglomerácie, ako aj vysokej spotrebe energie a zaberaniu pozemkov, ktoré sú typické pre nekontrolované rozrastanie miest. So zhoršujúcimi sa klimatickými zmenami a prijímaním opatrení na prispôbenie sa alebo boj proti týmto zmenám sa budú aj tieto problémy prehlbovať⁽¹⁾.

1.2. Na rozdelenie oblastí na mestské a vidiecke oblasti rozlišuje OECD miestne administratívne jednotky (*local administrative units* – LAU 1 alebo 2) a regióny (NUTS 3). Miestna územná jednotka sa považuje za vidiecku, ak je hustota jej osídlenia nižšia ako 150 obyvateľov na km². Regióny (NUTS 3) sa ďalej delia podľa miery vidieckeho charakteru, t. j. podľa podielu obyvateľstva žijúceho vo vidieckych miestnych územných jednotkách.

(1) V Európe sa nachádza približne 5 000 miest a takmer 1 000 veľkomiest, ktoré sú hospodárskymi, spoločenskými a kultúrnymi centrami. Súčasťou tejto pomerne hustej mestskej siete je len veľmi málo skutočne veľkých miest. Iba 7 % populácie EÚ žije v mestách s vyše 5 miliónmi obyvateľov (v porovnaní s 25 % v USA) a iba 5 veľkomiest EÚ patrí medzi 100 najväčších miest sveta. Zelená kniha o územnej súdržnosti. KOM(2008) 616 v konečnom znení.

1.2.1. Podľa kategorizácie OECD rozlišujeme okrem toho tri druhy regiónov:

- prevažne vidiecke: viac ako 50 % obyvateľstva žije vo vidieckych komunitách;
- s významným vidieckym podielom: podiel obyvateľstva žijúceho vo vidieckych komunitách dosahuje 15 – 50 %;
- prevažne mestské: menej ako 15 % obyvateľstva žije vo vidieckych komunitách.

Viac ako 50 % územia EÚ-25 je považovaných za vidiecke oblasti.

1.2.2. Definícia **Eurostatu** rozlišuje v závislosti od urbanizácie tieto tri druhy oblastí:

- *husto osídlené oblasti*: skupiny susediacich sídiel, z ktorých každé má hustotu osídlenia vyššiu ako 500 obyvateľov na km² a celková populácia danej oblasti prevyšuje 50 000 obyvateľov;
- *stredne husto osídlené oblasti*: skupiny susediacich sídiel, z ktorých každé má hustotu osídlenia vyššiu ako 100 obyvateľov na km², avšak nepatria do husto osídlenej oblasti. Celkový počet obyvateľov tejto oblasti musí dosahovať aspoň 50 000 alebo táto oblasť musí susediť s husto osídlenou oblasťou;

- *riedko osídlené oblasti*: skupiny susediacich sídiel, ktoré nepatria ani medzi husto osídlené ani stredne husto osídlené oblasti ⁽²⁾.
- Vo väčšine členských štátov zodpovedá „miestna jednotka“ miestnej alebo mestskej samospráve. Riedko osídlené oblasti pokrývajú takmer 84 % územia EÚ-25 ⁽³⁾.

2. Mestské a vidiecke oblasti: odlišný vývoj

2.1. Už niekoľko rokov panuje všeobecný názor, že intenzívnejšie úsilie v oblasti výskumu a vývoja umožní EÚ čeliť výzve globalizácie. Jedným z vytýčených cieľov Lisabonskej stratégie je skutočne aj zvýšenie investícií do tejto oblasti na 3 % HDP.

2.2. Je potrebné hlbšie preskúmať potenciál regiónov, ktoré sa navzájom líšia podľa demografických ukazovateľov (rôzne tempo starnutia obyvateľstva), sociologických aspektov (ľudský kapitál), hospodárskych faktorov (mobilita kapitálu a kvalifikovaných pracovníkov a s tým spojená mobilita časti daňového základu) a výrobnej štruktúry (zdedenej z minulosti, atraktívnosť pre investorov).

2.3. Hoci vidiecke oblasti nemožno automaticky spájať s úpadkom a „prechodné“ oblasti s rozvojom ⁽⁴⁾, vo všeobecnosti sa dá povedať, že v prevažne vidieckych oblastiach (17,9 % európskeho obyvateľstva) a v prechodných oblastiach (37,8 %; teda celkovo 55,7 %) je situácia menej priaznivá. Navyše v členských štátoch s nižšími príjmami sú rozdiely medzi mestskými a mimomestskými oblasťami väčšie ⁽⁵⁾.

2.4. V uplynulých rokoch boli vytvorené alebo rozpracované mnohé nástroje na podporu inovácie (7. rámcový program pre výskum a vývoj, Rámcový program pre konkurencieschopnosť a inovácie, JEREMIE, Spoločné technologické iniciatívy, vedúce trhy alias *lead markets* atď.). Táto záslužná činnosť je v kontraste s pomerným nezaujmom voči regiónom, ktoré nemajú potenciál na využívanie týchto možností a následné dosiahnutie úspechu.

2.5. Keďže sa prevažná časť hospodárskej aktivity sústreďuje v mestách, je potrebné usilovať sa o vyvážený rozvoj znalostnej spoločnosti.

(2) Skupina sídiel, ktoré zaberajú plochu menšiu ako 100 km² a nedosahujú požadovanú hustotu osídlenia, ale sú úplne začlenené do husto osídlenej alebo stredne husto osídlenej oblasti, by sa mali považovať za súčasť tejto oblasti. Ak sa pohybujú medzi stredne husto a husto osídlenou oblasťou, považujú sa za stredne husto osídlené.

(3) Regióny: Štatistická ročenka, 2006, (údaje za obdobie rokov 2000 – 2004, s. 162).

(4) Rast HDP v rokoch 1995 – 2004 prekročil priemernú hodnotu v 43 % prevažne vidieckych oblastí, pričom z mestských regiónov to bolo 36 % a z prechodných oblastí 39 %.

(5) Štvrtá správa o hospodárskej a sociálnej kohézii, KOM(2007) 273 v konečnom znení.

3. Návrhy na opätovné dosiahnutie rovnováhy v prospech mimomestských oblastí

3.1. Kvalitné služby všeobecného záujmu na zaručenie sociálnej a územnej súdržnosti

3.1.1. Európska komisia sa vo svojom oznámení o službách všeobecného záujmu ⁽⁶⁾ zaviazala „predložiť Parlamentu súhrnnú analýzu doterajších výsledkov ‚liberalizácie‘ a (...) hneď ako nadobudne platnosť nová zmluva, preskúma aj pokrok dosiahnutý pri uplatňovaní protokolu. Okrem toho každé dva roky vypracuje osobitnú správu o sociálnych službách, ktorá bude slúžiť ako nástroj na výmenu so zúčastnenými stranami“. EHSV sa domnieva, že je mimoriadne dôležité, aby Komisia preskúmala možný dosah liberalizácie na územnú súdržnosť. Táto analýza by mala poskytnúť údaje s označením, či pochádzajú z mestských alebo vidieckych územných samospráv, ako aj názory ich obyvateľov.

3.1.2. Keďže prístup k zdravotnej starostlivosti uvedený v Charte základných ľudských práv (článok 35) môže byť v mimomestských oblastiach obzvlášť problematický, a to kvôli nedostatku kvalifikovaného personálu, vhodnej infraštruktúry a rozpočtových prostriedkov, Komisia by mala nadviazať diskusiu s územnými samosprávami a zainteresovanými európskymi organizáciami zamestnávateľov a odborovými federáciami, aby sa zistilo, ako koncipovať nástroje (zmluvy medzi sociálnymi partnermi, štátnu pomoc, iniciatívy Spoločenstva) na obnovu dynamiky tohto odvetvia.

3.2. Informačná a znalostná spoločnosť

3.2.1. Hoci sa tieto pojmy niekedy zamieňajú, znalostnú spoločnosť (ideál alebo stupeň vo vývoji ľudstva) treba odlišovať od informačnej spoločnosti (masívne využívanie informačných a komunikačných technológií). Informácie sú iba nástrojom na dosiahnutie poznania.

3.2.2. Vzdelanie je kľúčovým faktorom na dosiahnutie pokroku na ceste k znalostnej spoločnosti. V mimomestských oblastiach vzdelanie ovplyvňuje demografický vývoj (emigrácia, vysoká miera závislosti, starnutie spoločnosti atď.). V menej dynamických oblastiach sa každoročne zatvárajú malé školy, pretože nemajú dostatočný počet žiakov. To môže umocniť trend odchodu zo školy, pretože rodičia uprednostňujú usadiť sa v dynamickejších oblastiach, pokiaľ ide o dostupné aktivity, pracovné príležitosti, školy a infraštruktúru pre prijímanie nových obyvateľov ⁽⁷⁾.

(6) „Služby všeobecného záujmu vrátane sociálnych služieb všeobecného záujmu: nový európsky záväzok“, KOM(2007) 725 v konečnom znení.

(7) EHSV navrhol vytvoriť demografický fond, ktorý by umožňoval riešiť všetky tieto problémy.

3.2.3. Pokiaľ ide o percentuálny podiel dospelých so stredoškolským alebo vysokoškolským vzdelaním, existuje v EÚ stály trend znižovania rozdielov medzi prevažne vidieckymi a prechodnými regiónmi vo vzťahu k mestským regiónom. Situácia v severnej Európe a niektorých nových členských štátoch (FR, NL, FI, IE, BE, PL, CZ, HU) je lepšia (rozdiel < 10 bodov), pričom v niektorých krajinách (UK, DE, AT) je stupeň dosiahnutého vzdelania vyšší vo vidieckych oblastiach než v mestských. Najväčší rozdiel (> 20 bodov) bol zaznamenaný v stredomorských krajinách (GR, ES, IT, PT).

3.2.4. Percentuálny podiel dospelých, ktorí sú zapojení do procesu vzdelávania a odbornej prípravy (*life-long learning*), je pomerne nízky (približne 12 % v EÚ-25) a v tejto oblasti nie sú medzi vidieckymi a mestskými oblasťami výrazné rozdiely. Niektoré krajiny (DK, ES, NL, AT, SL, SK, SE, UK) značne podporujú vzdelávanie dospelých, iné ho podporujú v menšom rozsahu. Trendy naznačujú mierne zvýšený nárast účasti dospelých vo vidieckych oblastiach než v mestských⁽⁸⁾.

3.2.5. Hoci blízkosť vzdelávacích inštitúcií zvyšuje účasť študentov z prímestských vidieckych oblastí, vzdialenosť vysokých škôl od miesta bydliska sa nejaví ako prekážka vysokoškolského štúdia, avšak môže obmedzovať voľbu študijného odboru.

3.2.6. Európska komisia oznámila, že niektoré členské štáty nevyvíjajú dostatočné úsilie na predchádzanie predčasnému ukončeniu školskej dochádzky a propagáciu celoživotného vzdelávania, ktoré sú potrebné na dosiahnutie cieľov lisabonského programu.

3.3. Elektronické vzdelávanie a význam širokopásmového pripojenia⁽⁹⁾

3.3.1. Obavy vyvoláva skutočnosť, že sa veľký objem investícií do VaV sústreďuje do pomerne malého počtu regiónov EÚ: 70 % VaV sa nachádza v Nemecku, Francúzsku a Spojenom kráľovstve. Odhadované výdavky na VaV podľa regiónov ukazujú, že v 35 regiónoch presahujú investície do VaV lisabonský cieľ⁽¹⁰⁾.

3.3.2. Výbor zdôrazňuje, že kľúčovou podmienkou na využívanie IKT v celoživotnom vzdelávaní, najmä vo vidieckych oblastiach a malých mestách Spoločenstva, je podpora zo strany EÚ

a vlád členských štátov zameraná na širokopásmové internetové pripojenie⁽¹¹⁾ umožňujúce prístup k systémom elektronického vzdelávania.

3.3.3. V decembri 2007 malo možnosť využívať širokopásmové pripojenie (DSL) v priemere 98 % populácie v mestských oblastiach, ale pokrytie vidieckych oblastí bolo obmedzené – túto možnosť malo len 70 % vidieckeho obyvateľstva EÚ-27⁽¹²⁾.

3.3.4. Prístup k širokopásmovému pripojeniu je súčasťou rozsiahlejšej stratégie, ktorej cieľom je „zabezpečiť, aby prístup k elektronickým technológiám (eAccess) získal status služby všeobecného záujmu“⁽¹³⁾. Osobitnú pozornosť treba venovať aj poplatkom za túto službu, ktoré sú v niektorých členských krajinách extrémne vysoké.

3.4. Zamestnanosť a geografická poloha

3.4.1. V súčasnosti dochádza na 10 % európskej cestnej siete k preťaženiu komunikácií, najmä hlavných cestných ťahov, ktoré spájajú vonkajšie oblasti, ktoré sú obytnými zónami, s mestskými centrami, ktoré pre ich obyvateľov poskytujú pracovné miesta. Každoročné náklady predstavujú 0,5 % HDP. Na zmiernenie tohto problému by sa Komisia mohla, po konzultáciách so sociálnymi partnermi, propagovať vo väčšom rozsahu prácu z domu. Takto by prvok flexiistoty podporil územnú súdržnosť, pretože by uprednostňoval miestne podniky a znižoval environmentálne náklady⁽¹⁴⁾.

3.4.2. Účinnosť hľadania si pracovného miesta sa môže znižovať v závislosti od narastajúcej vzdialenosti tohto pracovného miesta (merané podľa času potrebného na cestu a nákladov s tým spojených), keďže jednotlivci majú menej informácií o možnostiach nájsť si prácu ďaleko od miesta bydliska⁽¹⁵⁾.

⁽⁸⁾ *Delivering quality education to rural regions* (Poskytovanie kvalitného vzdelávania na vidieku), Elena Saraceno. Innovative Service Delivery: Meeting the Challenges of Rural Regions. Kolín, 3 a 4. apríla 2008.

⁽⁹⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Konkurencieschopné európske regióny vďaka výskumu a inovácii. Príspevok k väčšiemu hospodárskemu rastu a k zvýšeniu počtu a kvality pracovných miest“, Ú. v. EÚ C 211, 19.8.2008, s. 1.

⁽¹⁰⁾ Týchto 35 regiónov využíva 46 % celkových výdavkov na VaV v EÚ 27, čo je dvakrát viac ako ich podiel v pomere k HDP. Na najvyššej priečke je Braunschweig (DE) s výdavkami na VaV vo výške 7 % HDP a v ďalších 12 regiónoch je to viac ako 4 %. Štvrtá správa o pokroku v rámci kohézie, KOM(2006) 281 v konečnom znení.

⁽¹¹⁾ Prístup k vysokorychlostnému (širokopásmovému) internetu: vysokorychlostný komunikačný kanál umožňuje pružný a rýchly elektronický prístup k zdrojom informácií a projektom v oblasti vzdelávania (zdroj – <http://www.elearningeuropa.info/>).

⁽¹²⁾ Oznámenie Komisie „Lepší prístup k moderným IKT vo vidieckych oblastiach“, KOM(2009) 103 v konečnom znení. Pokrytie vidieckych oblastí je aj naďalej nedostatočné na Slovensku (39 %), v Poľsku (43 %), Grécku (50 %) a Lotyšsku (65 %), ako aj v Bulharsku a Rumunsku.

⁽¹³⁾ Stanovisko EHSV na tému „Príspevok celoživotného vzdelávania podporovaného informačnými technológiami k európskej konkurencieschopnosti, priemyselným zmenám a rozvoju spoločenského kapitálu“, Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 20.

⁽¹⁴⁾ Viac ako 50 % spotrebovaného paliva sa spáli v dopravných zápachach alebo kvôli nevhodnému spôsobu jazdy. Celkové environmentálne náklady (znečistenie vzduchu, hluk, globálne otepľovanie) dopravného sektora sa odhadujú na 1,1 % (pozri oznámenie Európskej komisie o strednodobom preskúmaní bielej knihy Európskej komisie o doprave z roku 2001, KOM(2006) 314 v konečnom znení, 22. júna 2006).

⁽¹⁵⁾ Y. Zenou, *Les inégalités dans la ville* (Rozdiely v meste), Villes et économie, La documentation française, 2004.

Bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá, percentuálny podiel z celkových výdavkov (2005)

	Pracovníci	Zamestnanci	Samostatne zárobkovo činné osoby	Nezamestnaní	Dôchodcovia	Iné osoby bez zárobkovej činnosti	Rozdiel medzi najnižšou a najvyššou hodnotou	Rozdiel medzi priemerom zárobkovo činných osôb a osobami bez zárobkovej činnosti
be Belgicko	26,3	22,5		36,3	29,9	23,7	13,8	5,6
dk Dánsko	27,8	25,6	28,7			33,1	7,5	5,7
de Nemecko	29,9	27	27,6	35,8	32,5	35,5	8,8	6,4
ie Írsko	20,3	21,1	22,3	25	30,4	28,3	10,1	6,7
gr Grécko	22,1	22,1	20,6	24,7	29	31,5	10,9	6,8
es Španielsko	26,3	28,9	26,9	29,5	35	34,9	8,7	5,8
fr Francúzsko	25,8	23,2	22	30,9	31,1	33,4	11,4	8,1
it Taliansko	25,8	27,2	26,6	28,1	34,2	35,3	9,5	6,0
lu Luxembursko	29,6	27,4	30,9	32,9	34,9	34,2	7,5	4,7
nl Holandsko	23,6	22,3	24,3	32	32,8	28,8	10,5	7,8
at Rakúsko	22,2	20,7	21,5	27,1	24,3	23,4	6,4	3,5
pt Portugalsko			26,3	27,1	30,6	31,7	5,4	3,5
fi Fínsko	25	23	26,6	34,4	35,6	27,1	12,6	7,5
se Švédsko	28,4	27,5		32,9	35,5	30,8	8	5,1
uk Spojené kráľovstvo	27,9	25,4	25,4	39,5	39,7	34,8	14,3	11,8

Zdroj: Eurostat; vlastné výpočty

3.4.3. Poloha vonkajších oblastí však môže priniesť niektoré výhody pokiaľ ide o bývanie a kvalitu života. Stále je tu veľký potenciál na rozvoj, najmä v krajinách, ktoré spadajú pod cieľ kohézie, pretože ak sa zvýši príjem o 1 %, domácnosti rozšíria obytnú plochu o 0,7 až 0,8 %, po zohľadnení cenového rozdielu.

3.4.4. Poukázať by sa malo aj na fenomén známy ako *urban sprawl*, čiže nekontrolované rozrastanie miest, ktorý sa prejavuje najmä v krajinách/regiónoch s vysokou hustotou osídlenia, dynamickým hospodárstvom a/alebo v krajinách/regiónoch, ktoré využívali štrukturálne fondy. V období rokov 1990 až 2000 sa mestské oblasti zväčšili o celkovo viac ako 8 000 km², čo je viac ako trojnásobok územia Luxemburska ⁽¹⁶⁾. Táto skutočnosť sa negatívne odzrkadlila najmä na biodiverzite.

3.5. Kultúrny cestovný ruch ako faktor rozvoja

3.5.1. Cestovný ruch sa na tvorbe HDP v jednotlivých členských krajinách podieľa 3 až 8 %. Tento sektor zamestnáva v celej EÚ 9 miliónov osôb. „Cestovný ruch je aj výraznou hybnou silou pre ostatné sektory hospodárstva: od priemyslu, predovšetkým v sektorech spojených s módou, po sektor dopravy, poľnohospodársko-potravinársky sektor, obchod a ďalšie kategórie služieb ⁽¹⁷⁾.“

⁽¹⁶⁾ Európska agentúra pre životné prostredie, „Rozširovanie miest v Európe – Ignorované výzvy“, 2006.

⁽¹⁷⁾ Stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy na tému „Cestovný ruch a kultúra – dva faktory rastu“, Ú. v. EÚ C 110, 9.5.2006, s. 1.

3.5.2. Propagácia umeleckého dedičstva, výstavy, vystúpenia a iné kultúrne podujatia, enogastronomický cestovný ruch, agroturistika, kinematografický cestovný ruch a tematické parky môžu byť hlavnými zdrojmi investícií a zamestnanosti. EHSV by rád poukázal na svoje nedávne návrhy na podporu tohto sektora.

3.5.3. V tejto súvislosti sa oplatí vyzdvihnúť iniciatívy, ktoré boli zavedené do praxe v rámci programu Natura 2000 ⁽¹⁸⁾.

4. Vytváranie sietí medzi mestami uľahčuje šírenie IKT

4.1. Lisabonská zmluva vytvorila nový rozmer hospodárskej a sociálnej súdržnosti, a to územnú súdržnosť. Komplexné ponímanie hospodárskeho a sociálneho rozvoja môže byť úspešné len vtedy, ak ho bude dopĺňať prístup územného plánovania ako hlavný nástroj územnej súdržnosti, ktorý zohľadňuje dosah informačných a komunikačných technológií.

4.2. Verejné orgány musia vo svojej činnosti zohľadňovať všetky geografické oblasti. Vidiek potrebuje posilnenie väzieb medzi malými a stredne veľkými mestami, aby mohol dosiahnuť nový cieľ územnej súdržnosti. Siete malých a stredne veľkých miest môžu a musia prispieť k územnej súdržnosti tým, že budú v procese zavádzania IKT na vidieku pôsobiť ako medzičlánky.

⁽¹⁸⁾ Smernica Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín.

5. Závěry a odporúčania

5.1. Odstrániť determinizmus: mimomestské oblasti majú budúcnosť. V EÚ je množstvo vidieckych oblastí, ktoré poskytujú vysokú kvalitu života. V chudobnejších regiónoch môže vytvorenie primeranej infraštruktúry, úsilie o zlepšenie vzdelávania a účinné využívanie IKT – okrem iného – prispieť významnou mierou k podpore podnikania ⁽¹⁹⁾, urýchleniu pokroku a zlepšeniu kvality života vo vidieckych a prechodných oblastiach.

5.2. Treba posilniť prepojenie medzi mestskými a vidieckymi oblasťami. Po celé desaťročia sa rozvoj miest a rozvoj vidieka považovali za dve úplne odlišné témy. Politika rozvoja vidieka sa tradične zameriavala len na poľnohospodársku výrobu. Časy sa však menia a pevnejšie vzájomné väzby a komunikácia medzi vidiekom a mestami postupne stierajú „tradičné“ delenie a hranica medzi nimi je čoraz nejasnejšia. Preto je v otázke rozvojovej politiky potrebný integrovaný prístup ⁽²⁰⁾.

5.3. Potenciál IKT vo vidieckych oblastiach. V rámci štrukturálnych fondov a EPFRV v súčasnosti existujú špecifické opatrenia na podporu IKT vo vidieckych oblastiach, avšak prekonanie/odstránenie súčasných rozdielov si vyžiada intenzívnejšie opatrenia zamerané na poľnohospodárske podniky, malé a stredné podniky a mikropodniky, mladých ľudí, ženy (najmä na podporu žien-podnikateľiek vo vidieckych oblastiach), starších ľudí a znevýhodnené skupiny ⁽²¹⁾. Siete stredne veľkých a malých

miest prispievajú k územnej súdržnosti a technologickým inováciám na vidieku.

5.4. Štrukturálne fondy sú univerzálnym nástrojom. Hĺbková diskusia o budúcnosti týchto regiónov ako súčasť opatrení do budúcnosti by pomohla lepšie zamerať štrukturálne fondy tak, aby sa dosiahol čo najväčší účinok a navrhli nové prístupy tam, kde je to potrebné.

5.5. Zapojenie občianskej spoločnosti. Ak sa rozvojové ciele pre vidiecke oblasti stanovujú centrálné, veľká rôznorodosť EÚ-27 naruša ich účinnosť. Preto je dôležité, aby bola občianska spoločnosť vo vidieckych oblastiach zapojená do prípravy opatrení, ktoré ovplyvňujú jej budúcnosť ⁽²²⁾.

5.6. Vhodné ukazovatele. Ako výbor zdôraznil už v minulosti, bolo by vhodné, „aby bol vypracovaný reprezentatívnejší ukazovateľ súdržnosti, ktorý by zahŕňal popri HDP aj také premenné ako miera zamestnanosti a nezamestnanosti, rozsah sociálnej ochrany, stupeň prístupu k službám verejného záujmu atď ⁽²³⁾. Tieto ukazovatele by mali byť doplnené ukazovateľmi súvisiacimi s nerovnosťou príjmov (Giniho koeficient alebo kvintilový podiel) a emisiami CO₂ (na obyvateľa alebo vývoj od roku 1990). Celkovo je nevyhnutné skonsolidovať európske štatistické nástroje, predovšetkým na úrovni NUTS, a posilniť väzby medzi Eurostatom a národnými štatistickými inštitúciami, aby boli čo najrýchlejšie k dispozícii úplné a presné údaje“ ⁽²⁴⁾ ⁽²⁵⁾.

V Bruseli 16. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽¹⁹⁾ Napríklad výroba energie z obnoviteľných zdrojov, vrátane veternej energie, môže byť pre vidiecke oblasti významným zdrojom príjmov.

⁽²⁰⁾ V januári 2009 zorganizovalo GR REGIO seminár na túto tému, ktorý vyzdvihol príklady úspešného prepojenia vidieka a miest, vrátane programu Skane-Blekinge vo Švédsku. Pozri „Urban-Rural linkages fostering sustainable development in Europe“. Inforegio.

⁽²¹⁾ Oznámenie Komisie „Lepší prístup k moderným IKT vo vidieckych oblastiach“, KOM(2009) 103 v konečnom znení.

⁽²²⁾ Pozri stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy na tému „Spoločný postup na úrovni EÚ v záujme posilnenia občianskej spoločnosti vo vidieckych oblastiach s osobitným dôrazom na nové členské štáty“, Ú. v. EÚ C 175, 28.7.2009, s. 37, (CESE 1919/2008 – NAT/390).

⁽²³⁾ Pozri stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy na tému „Prekročiť rámec HDP – ukazovatele trvalo udržateľného rozvoja“, Ú. v. EÚ C 100, 30.4.2009, s. 53.

⁽²⁴⁾ Pri obnovení Lisabonskej stratégie v marci 2005 Európska rada konštatovala, že táto stratégia je sama o sebe súčasťou širšieho kontextu požiadavky trvalo udržateľného rozvoja vyhovieť súčasným potrebám bez toho, aby bola ohrozená schopnosť budúcich generácií uspokojovať svoje potreby. Európska rada opätovne potvrdzuje, že podporuje trvalo udržateľný rozvoj ako kľúčový prvok, ktorým sa riadia všetky oblasti politiky a činnosti Únie. Závěry zo zasadnutia Európskej rady z júna 2005.

⁽²⁵⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Štvrtá správa o hospodárskej a sociálnej kohézii“, Ú. v. EÚ C 120, 16.5.2008, s. 73.

III

(Návrhy právnych aktov)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

455. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 15. A 16. JÚLA 2009

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o právach spotrebiteľov“*[KOM(2008) 614 v konečnom znení – 2008/0196 (COD)]**(2009/C 317/09)*Spravodajca: **Bernardo Hernández BATALLER**Pomocný spravodajca: **Jaroslav MULEWICZ**

Rada sa 6. novembra 2008 rozhodla podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o právach spotrebiteľov“

KOM(2008) 614 v konečnom znení – 2008/0196 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 22. júna 2009. Spravodajcom bol pán Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER, pomocným spravodajcom pán Jaroslav MULEWICZ.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza z 16. júla 2009) prijal 68 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 1 člen sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závery

1.1. EHSV odporúča, aby návrh Komisie o právach spotrebiteľov bol prepracovaný v súlade s odporúčaniami tohto stanoviska a v dôsledku toho aby sa namiesto úplnej harmonizácie vymedzoval iba na oblasť horizontálnej harmonizácie predaja mimo prevádzkových priestorov a predaja na diaľku, pretože to sú oblasti, ktorých sa najviac týka cezhraničný obchod.

1.2. Tie články návrhu smernice, ktoré sa týkajú neprijateľných zmluvných podmienok a predajov a záruk na spotrebný tovar by mali byť vyčiarknuté a odstránené, pretože tieto časti sa zaoberajú problematikou, ktorá za súčasného stavu vývoja práva Spoločenstva nebude môcť byť náležite riešená pomocou úplnej harmonizácie.

1.2.1. Návrh neprináša nič nové v niektorých relevantných aspektoch, ako sú popredajné služby či náhradné diely, alebo priama zodpovednosť výrobcu a distribučných reťazcov.

1.3. EHSV je presvedčený, že stanovenie „spoločných“ definícií by poskytlo obchodníkom a spotrebiteľom vyššiu úroveň právnej istoty a bezpečnosti. Preto by Komisia mala z návrhu odstrániť nezrovnalosti, ktoré v ňom existujú.

1.3.1. EHSV žiada Komisiu, aby kvôli právnej istote v texte svojho návrhu objasnila, či uvedené definície majú byť úplne harmonizované, alebo či prípadne členské štáty budú mať určitý manévrovací priestor na vlastnú úpravu týchto pojmov.

1.3.2. Na európskeho spotrebiteľa sa nemožno pozeráť len z pohľadu vnútorného trhu, ani ho nemožno považovať len za racionálny subjekt na trhu, upozornený a dobre informovaný, ktorý sa rozhoduje iba na základe logiky konkurencie, a ktorého ochrana spočíva jednoducho len vo väčšej a lepšej informovanosti.

1.4. EHSV konstatuje, že dôležitým, ak nie najvýznamnejším faktorom slabého rozvoja cezhraničného obchodu sú vážne nedostatky pri riešení sporov a náhrade škôd. Návrh Komisie napriek tomu nerieši túto problematiku, ktorá sa odráža v prieskume Eurobarometra.

2. Úvod

2.1. Pôvodom tohto návrhu boli rozsiahle diskusie na úrovni Spoločenstva o možnostiach právnej harmonizácie v oblasti zmlúv na základe „spoločného referenčného rámca“ pre zmluvy, ku ktorému Komisia prijala oznámenie o európskom zmluvnom práve⁽¹⁾. Diskusie tiež prebehli na tému politiky ochrany spotrebiteľov, s ohľadom na revíziu spotrebiteľského *acquis* pokrývajúcu horizontálne⁽²⁾ i vertikálne⁽³⁾ aspekty, v súvislosti so smernicami o ochrane spotrebiteľov v oblasti zmlúv.

2.2. EHSV v stanovisku o revízii spotrebiteľského *acquis*⁽⁴⁾ potvrdil, že politika ochrany spotrebiteľov tvorí nielen súčasť stratégie EÚ v oblasti vnútorného trhu, ale obsahuje tiež dôležitý a pozitívny občiansky prvok. A pokiaľ ide o harmonizáciu na úrovni Spoločenstva, výbor sa domnieva, že hlavným princípom by mala byť lepšia a väčšia ochrana, než tá, ktorá v súčasnosti existuje v členských štátoch.

3. Zhrnutie návrhu

3.1. Priamym predchodcom návrhu Komisie je Zelená kniha Komisie o revízii spotrebiteľského *acquis* – KOM(2006) 744 v konečnom znení z 8. februára 2007, ktorej podstatou a cieľom bolo zjednodušiť a doplniť platný právny rámec, a ktorá pokrývala osem smerníc o ochrane spotrebiteľov⁽⁵⁾. Odpovede na zelenú knihu sú analyzované v podrobnej správe, ktorú si objednala Európska komisia, pričom treba upozorniť na to, že polovica všetkých prijatých príspevkov pochádzala od obchodníkov (150) a druhá polovica bola rozdelená medzi subjekty zaoberajúce sa ochranou spotrebiteľa (53), právnikov a iných odborníkov (33), verejné orgány (39) a akademické subjekty (32)⁽⁶⁾.

3.2. Návrh sa skladá z 50 článkov, ktoré sú rozdelené do siedmich kapitol: I. Cieľ, definície a rozsah pôsobnosti (články 1 až 4), II. Informácie pre spotrebiteľov (články 5 až 7), III. Informácie o práve na odstúpenie od zmluvy v prípade zmlúv uzatvorených na diaľku a zmlúv uzatvorených mimo prevádzkových priestorov (články 8 až 20), IV. Ďalšie práva spotrebiteľov týkajúce sa kúpnych zmlúv (články 21 až 29), V. Práva spotrebiteľa týkajúce sa všeobecných zmluvných podmienok (články 30 až 39), VI. Všeobecné ustanovenia (články 40 až 46), Záverečné ustanovenia (články 47 až 50). Pripojených je päť príloh, dve sa týkajú zmluvných podmienok.

3.3. Komisia chce úplne zrušiť nasledujúce smernice (pozri článok 47): i) Smernica Rady 85/577/EHS z 20. decembra 1985 na ochranu spotrebiteľa pri zmluvách uzatváraných mimo prevádzkových priestorov, ii) Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, iii) Smernica Európskeho Parlamentu a Rady 1997/7/ES z 20. mája 1997 o ochrane spotrebiteľa vzhľadom na zmluvy na diaľku a iv) Smernica 1999/44/ES Európskeho parlamentu a Rady z 25. mája 1999 o určitých aspektoch predaja spotrebného tovaru a záruk na spotrebný tovar.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. *Úplná harmonizácia*: Návrh Komisie prijali jednotlivé subjekty organizovanej občianskej spoločnosti rôzne.

4.1.1. Združenia podnikov spomínaný návrh podporujú, pretože sa domnievajú, že prispieva k lepšiemu fungovaniu vnútorného trhu a môže zlepšiť jeho konkurencieschopnosť tým, že zníži existujúce obavy voči cezhraničným transakciám, ako aj zníži administratívnu záťaž a náklady na dodržiavanie predpisov zo strany obchodníkov. Mohlo by to ovplyvniť predovšetkým MSP.

(1) Ú. v. ES C 241, 7.10.2002.

(2) Ú. v. EÚ C 256, 27.10.2007.

(3) Ú. v. EÚ C 175, 27.7.2007 a Ú. v. EÚ C 44, 16.2.2008.

(4) Tamže: poznámka pod čiarou č. 2.

(5) Proces revízie bol opísaný v „Oznámení Komisie Európskemu parlamentu a Rade: Európske zmluvné právo a revízia *acquis*: ako ďalej“, KOM(2004) 651 v konečnom znení, Ú. v. EÚ C 14, 20.1.2005.

(6) Prípravné práce na vyhodnotenie dôsledkov preskúmania spotrebiteľského *acquis* – analytická správa GP, 6.11.2007, vypracovaná GHK/CIVIC Consulting/Bureau Van Dijk, dostupná na webovej stránke Európskej komisie.

4.1.2. Organizácie spotrebiteľov sa domnievajú, že návrh zasahuje už získané práva tvoriace súčasť *acquis communautaire*, čoho výsledkom by bolo neprijateľné obmedzenie práv spotrebiteľov. Všeobecný pohľad je taký, že návrh by viedol k obmedzeniu práv spotrebiteľov, pretože dôsledky úplnej harmonizácie sú veľké a neúmerné cieľom návrhu a bránili by ďalšiemu vývoju.

4.1.3. Aby sa preklenuli rôzne postoje k návrhu, výbor navrhuje:

- a) obmedziť rozsah pôsobnosti návrhu výlučne na predaj mimo obchodných priestorov a predaj na diaľku, pretože sú to práve tieto oblasti cezhraničných transakcií, v ktorých sa návrh snaží riešiť existujúce prekážky, a kde by úplná harmonizácia bola na mieste; odstúpiť od úplnej harmonizácie v oblasti neprijateľných zmluvných podmienok a záruk predaja,
- b) riešiť v návrhu problematiku spoločných definícií a odstrániť existujúce nezrovnalosti,
- c) zaviesť ďalšie zmeny, navrhnuté v tomto stanovisku.

4.2. Nedostatok vnútorného súladu v rámci návrhu

4.2.1. EHSV sa domnieva, že po tom, čo sa uskutočnili početné diskusie, realizovali rôzne štúdie a analýzy na tému európskeho zmluvného práva za posledných viac ako dvadsať rokov, a to ešte pred vypracovaním zelenej knihy alebo počas neho, a tiež paralelne s projektom o Spoločnom referenčnom rámci⁽⁷⁾, predkladaný návrh Komisie nespĺňa očakávania, ani nenapĺňa potreby.

4.2.2. Na jednej strane, predmetom preskúmania spotrebiteľského *acquis* je osem smerníc, zatiaľ čo návrh Komisie na revíziu a začlenenie sa vzťahuje na štyri z nich. Na druhej strane, práce realizované v rámci Spoločného referenčného rámca sa snažili odstrániť nezrovnalosti a zosúladiť pravidlá tzv. Európskeho zmluvného práva do jediného nepovinného nástroja, ktorý by bol užitočným prostriedkom pre obchodníkov, spotrebiteľov, uplatniteľov zákona a zákonodarcov.

4.2.3. Napriek tomu, že obsah predkladaného textu má v sebe niektoré pozitívne aspekty, v spomínanom kontexte neprináša nič viac než len to, že sústreďuje do jedného textu ustanovenia štyroch smerníc a na začiatku uvádza súbor spoločných definícií; je málo inovatívny a štruktúrovaný, chýba mu snaha o harmonizáciu, objasnenie a vylepšenie v oblasti vyššej miery ochrany spotrebiteľa, ku ktorej je Únia zaviazaná. Okrem toho, keďže sa

niektoré základné aspekty právneho režimu upravených smerníc ponechávajú na legislatívu členských štátov a keďže sa ako nástroj uprednostňuje „smernica“ namiesto „nariadenia“, návrh sa nestotožňuje s navrhnutým cieľom úplnej harmonizácie, pretože ho nielen nerealizuje, ale skôr vytvára nové nejasnosti a rozdiely v tomto režime medzi členskými štátmi.

4.2.4. EHSV zohráva v oblasti ochrany spotrebiteľov aktívnu úlohu, pravidelne vypracováva stanoviská z vlastnej iniciatívy, v ktorých tlmočí svoje názory a ktoré majú svoje vlastné *acquis* Spoločenstva o ochrane spotrebiteľov, a na základe dokumentov, ktoré prijal v tejto oblasti teraz analyzuje návrh Komisie.

4.2.5. Dokončenie spoločného trhu pre podniky a spotrebiteľov je cieľom aj pre EHSV, ktorý uznáva, že existujú transakčné náklady vyplývajúce z uplatňovania pravidiel v oblasti ochrany spotrebiteľa v každom členskom štáte, a tie môžu byť prekážkou širšej ponuky tovarov a výrobkov na vnútornom trhu, ktorá by bola v prospech spotrebiteľa. Zo skúseností však vyplýva a prieskumy Eurobarometra to potvrdzujú⁽⁸⁾, že existujú ďalšie vážne prekážky, ako napr. nedostatok dôvery voči elektronickému obchodovaniu.

4.3. Cezhraničné prekážky

4.3.1. Zdá sa, že podľa Komisie hlavnou prekážkou realizácie vnútorného trhu a predovšetkým cezhraničného obchodovania sú náklady a zdržanlivosť obchodníkov – na strane ponuky a slabá dôvera spotrebiteľov – na strane dopytu. Ako príčiny diagnostikovaných problémov považuje fragmentáciu a diferenciaciu práv, vyplývajúcu z minimálnej harmonizácie.

4.3.1.1. Napriek tomu, že smernice o minimálnej harmonizácii boli doteraz v Spoločenstve najčastejšie používaným nástrojom v oblasti spotrebiteľských práv, príklad smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/29/ES o nekalých obchodných praktikách ukazuje, že úplná harmonizácia je veľmi nevhodným regulačným opatrením, týkajúcim sa už nadobudnutých práv spotrebiteľov, ktoré takto jasne porušuje ustanovenia článku 153 Zmluvy⁽⁹⁾.

⁽⁷⁾ Pozri KOM(2007) 447 v konečnom znení z 25.7.2007, Druhá správa o napredovaní v oblasti spoločného referenčného rámca, tiež Uznesenie Európskeho parlamentu z 3. septembra 2008 o spoločnom referenčnom rámci pre európske zmluvné právo. Uznesenie Rady č. 2863 z 18. apríla 2008, s. 18.

⁽⁸⁾ Pozri: Špeciálny prieskum Eurobarometra č. 298 (Ochrana spotrebiteľa na vnútornom trhu – 2008); Prieskum Eurobarometra č. 224 (Postoje podnikateľov k cezhraničnému predaju a ochrane spotrebiteľov – 2008); Prieskum Eurobarometra č. 250 – Dôvera v informačnú spoločnosť, z mája 2009, ako aj Správa o cezhraničnom elektronickom obchodovaní v EÚ, SEC(2009) 283 final z 5.3.2009.

⁽⁹⁾ Ako vyplýva z Rozsudku ESD z 23. apríla 2009 (spojené veci C-261/07 a C-299/07).

4.4. Právomoci na úrovni Spoločenstva

4.4.1. EHSV pripomína, že politické opatrenia Spoločenstva na ochranu spotrebiteľa a na ochranu hospodárskej súťaže majú rôzny pôvod.

4.4.2. Zatiaľ čo Rímska zmluva udelila *výlučné právomoci* v oblasti politiky hospodárskej súťaže Spoločenstvu, ochranu spotrebiteľa nestanovila ako samostatný politický cieľ. V skutočnosti, i keď boli prijaté určité opatrenia ⁽¹⁰⁾, rámcom pre túto politiku Spoločenstva bolo jedno uznesenie Rady, konkrétne Predbežný program Európskeho hospodárskeho spoločenstva pre politiku ochrany a informovanosti spotrebiteľov, ktorý sa datuje zo 14. apríla 1975.

4.4.3. Prijatie politiky Spoločenstva na ochranu spotrebiteľa je preto výsledkom mnohých systematických krokov organizácií spotrebiteľov, ktoré vlastným členským štátom uložili povinnosť schváliť tento typ politiky ochrany, čo nakoniec uznala aj EÚ.

4.4.4. A to je dôvod prečo sa v oblasti ochrany spotrebiteľa Spoločenstvo cíti, na jednej strane, viazané povinnosťou zabezpečiť vyššiu mieru ochrany spotrebiteľov a na druhej strane povinnosťou rešpektovať, na základe zásady subsidiarity, spoločné právomoci členských štátov ⁽¹¹⁾.

4.4.5. Politické opatrenia na ochranu spotrebiteľa boli uplatňované členskými štátmi, pričom zabezpečovali vyššiu mieru ochrany a dodržiavania opatrení, tiež v oblasti zásahov a sociálneho zmiernu.

4.4.6. Na európskeho spotrebiteľa sa nemožno pozeráť len z pohľadu vnútorného trhu, ani ho nemožno považovať len za racionálny subjekt na trhu, upovedomený a informovaný, ktorý sa rozhoduje iba na základe logiky konkurencie, a ktorého ochrana spočíva jednoducho v poskytovaní kvalitných informácií.

4.4.7. Ako už EHSV v predchádzajúcich súvislostiach spomenul, akýkoľvek návrh, ktorého cieľom je maximálna harmonizácia v oblasti ochrany spotrebiteľov, sa musí zamerať na veľmi konkrétne aspekty a musí byť pripravovaný mimoriadne obozretne, aby bola rešpektovaná vysoká miera ochrany spotrebiteľa, zaručená Zmluvou, pri súčasnom dodržiavaní zásady subsidiarity. V opačnom prípade by jej dôsledkom bolo spomalenie a oslabenie vývoja spotrebiteľských práv vo všetkých členských štátoch.

4.5. Právny základ

4.5.1. EHSV spochybňuje rovnako právny základ, ktorý uvádza smernica: a to článok 95 a nie článok 153.

⁽¹⁰⁾ Príklad: vytvorenie Služby na ochranu spotrebiteľov, ktorá sa až v roku 1989 vyčlenila z iných oblastí alebo z Konzultačného výboru spotrebiteľov.

⁽¹¹⁾ Spoločné právomoci v Zmluve o Ústave pre Európu ako v článku 169 Lisabonskej zmluvy, pozri Ú. v. ES C 115/51, 9.5.2008.

4.5.2. EHSV už niekoľkokrát odporúčal používať článok 153 zmluvy ako právny základ návrhov právnych predpisov z oblasti ochrany spotrebiteľa, namiesto článku 95 Zmluvy o ES, ktorý je vhodným právnym základom pre oblasť vnútorného trhu. Napriek tomu Komisia používa vo všetkých posledných návrhoch článok 95 Zmluvy o ES a považuje ho za vhodný vzhľadom na to, že návrh smernice sa zameriava na vnútorný trh.

5. Konkrétne pripomienky

5.1. Vo všeobecnosti je text návrhu komplexný a nadmerne používa odkazy (pozri napr. článok 3 ods. 2 a 4, článok 6 ods. 9 písm. a), článok 10, článok 21 ods. 1 a 3, článok 28, článok 32 ods. 2 a článok 35, čo sťažuje pochopenie a čítanie, často sú v ňom použité nepresné alebo neurčité výrazy, ktoré budú spôsobovať problémy pri transpozícii. Ďalej sa pridáva fakt, že členenie nie je vždy pochopiteľné (pozri kapitola VI – Všeobecné ustanovenia, článok 45 týkajúci sa zotrvačného predaja). Ak by tieto nejasnosti v smernici zostali, bude potrebné do samotnej smernice aj do vnútroštátnych právnych predpisov doplniť ustanovenie, podľa ktorého by sa v prípade sporov vyplývajúcich z nejednoznačnosti príslušné predpisy interpretovali v prospech spotrebiteľov ako slabšej strany.

5.2. Ďalej, prakticky úplne sú vynechané procesné a sankčné pravidlá, ktoré sú ako logický dôsledok maximálnej harmonizácie naďalej využívané členskými štátmi (pozri odôvodnenie (58) a článok 42). Tento aspekt môže spôsobovať vážne nezrovnalosti pri harmonizácii. Ako príklad uvedme nasledujúce prípady: i) požiadavky na informácie (článok 5), kde sa členským štátom stanovuje povinnosť podniknúť opatrenia v prípade nesplnenia požiadaviek, avšak pomocou zvláštnej formulácie: „v oblasti zmluvného práva“, pričom sa neupresňuje, či stanovenie sankcií administratívneho alebo trestného charakteru bude alebo nebude považované za porušenie smernice, ii) dôsledky klasifikácie zmluvných podmienok ako neprijateľných, pretože návrh len uvádza, že podmienky nie sú pre spotrebiteľa závažné, keďže členské štáty môžu použiť akúkoľvek koncepciu vnútroštátneho zmluvného práva, ktorá zodpovedá požadovaným cieľom (pozri odôvodnenie (54) a článok 37), právo na odstúpenie od zmluvy.

5.3. **Právo spotrebiteľov na odstúpenie od zmluvy** v rozličných právnych systémoch jednotlivých členských štátov. Právna podstata tohto práva, ktoré, ako sa zdá, z práva pre záväzky odstraňuje koncept *pacta sunt servanda*, je v jednotlivých členských štátoch rôzna, má podobu od jednostranného odstúpenia od zmluvy, až po rozsudok a vypovedanie zmluvy, čo má rôzne právne dôsledky. Komisia by mala pouvažovať o tejto problematike a zaradiť do svojho návrhu súdržný systém, ktorý by pokrýval aj tento zmluvný aspekt.

5.4. Vymedzenia pojmov a rozsah pôsobnosti

EHSV sa domnieva, že Komisia by v texte návrhu mala objasniť, či definície, ktoré sú v ňom uvedené, umožnia dodatočné prispôbenie jednotlivými členskými štátmi.

5.4.1. **Spotrebiteľ** (článok 2 ods. (1)). Ponúkaná definícia, podobne ako väčšina textov Spoločenstva, neobsahuje žiadnu zmienku o možnom rozšírení konceptu v prípadoch, keď fyzická osoba sleduje rôzne záujmy⁽¹²⁾, čo je situácia uznávaná v mnohých členských štátoch⁽¹³⁾, alebo v prípadoch určitých právnych subjektov. Takáto striktná definícia spotrebiteľa, interpretovaná v súlade so Zmluvou o ES a smernicou 2005/29/ES o nekalých obchodných praktikách, spolu s ustanoveniami článku 4 – ktoré zakazujú, aby prísnejšie ustanovenia zabezpečovali rôznu mieru ochrany spotrebiteľa – bráni ochrane zraniteľných spotrebiteľov, kategórie, ktorá by bola zasiahnutá zmluvami uvedenými v tomto návrhu. Treba poznamenať, že samotná smernica 2005/29/ES uznáva (článok 5 ods. 3) existenciu zraniteľných spotrebiteľov, ktorých by bolo potrebné vyčleniť aj tu.

5.4.2. **Obchodník** (článok 2 ods. (2)). Predkladaný návrh neupresňuje situáciu neziskových organizácií ani verejných orgánov, keď pôsobia mimo rámca svojich výhradných právomocí ako verejní činitelia (*iure imperium*).

5.4.3. **Tovar a produkt** (článok 2 ods. (4) a (12)). Prijatie dvoch rôznych definícií pre tovar a produkt (druhá je zhodná s definíciou použitou v smernici 2005/29/ES) je zavádzajúce a nepochopiteľné. To sa vzťahuje hlavne na prípad elektrickej energie, ktorá bude buď tovar alebo služba, v závislosti od toho, či pôjde o prípad mimozmluvnej alebo zmluvnej zodpovednosti, čo prirodzene neprispieva k snahe o celistvosť práva Spoločenstva. Skutočnosť, že v smernici nie je zahrnutá elektrická energia je rozporuplná, keď je jasné, že sa aplikuje na akumulátory, ako sú batérie alebo elektrické batérie, ako tomu je v mnohých členských štátoch.

5.4.4. **Zmluva uzatvorená na diaľku** (článok 2 ods. (6)). Táto definícia je obsiahlejšia ako definícia použitá v aktuálnej smernici o predaji na diaľku. A to spôsobuje problémy. Nová definícia požaduje, aby pre uzatvorenie zmluvy boli výlučne použité prostriedky komunikácie na diaľku. Na základe vyššie uvedeného budú do rámca zmlúv uzatvorených na diaľku zaradené teraz mnohé zmluvy, ktoré tam predtým nepatrili. Uvedieme dva príklady: v prvom spotrebiteľ X vojde do obchodu a hovorí o tom, že si možno niečo kúpi, vráti sa domov a neskôr zatelefonuje do tohto obchodu a potvrdí svoj nákup. Nie je jasné, prečo je potrebné rozšíriť definíciu na zaradenie takéhoto prípadu. Druhý príklad: predajca navštívi spotrebiteľa Y a počas tejto návštevy spotrebiteľ Y ponúkne predajcovi, že si kúpi jeho produkty. Urobí tak buď ústne alebo vyplnením objednávky. Neskôr predajca potvrdí, a to telefonicky alebo poštou, že prijíma ponuku spotrebiteľa Y. V tomto druhom prípade sa zdá, že zmluva je aj zmluvou uzatvorenou na diaľku, aj zmluvou uzatvorenou mimo prevádzkových priestorov. Aká je to teda zmluva? Lehota na

odstúpenie od zmluvy je 14 dní odo dňa uzatvorenia zmluvy (mimo prevádzkových priestorov) alebo 14 dní odo dňa začiatku plnenia (zmluva uzatvorená na diaľku)? Definície „zmluvy na diaľku“ a „zmluvy mimo prevádzkových priestorov“ sa nesmú prekrývať.

5.4.5. **Prevádzkové priestory** (článok 2 ods. (9)). Ide o ďalšiu definíciu, kde sa nedoceníl jej skutočný dosah. Pokiaľ sa táto definícia interpretuje v súlade s odôvodnením 15, vzniká nasledujúca pochybnosť: obchody uzatvorené na palube lietadla alebo lode by boli predajom v rámci alebo mimo prevádzkových priestorov?

5.4.6. **Obchodná záruka**. Návrh preberá výraz „obchodná záruka“ zo zelenej knihy o popredajných zárukách a službách (pozri článok 2 ods. (18)), ale v tomto prípade ju nerozlišuje od právnej záruky, ktorá je krytá len smernicou 99/44/ES (pozri článok 1 ods. 2 písm. e)). Takáto zámena môže s veľkou pravdepodobnosťou spotrebiteľov zavádzať pokiaľ ide o skutočný dosah jedného alebo druhého typu záruky. Treba v každom prípade objasniť, že pri obchodnej záruke obchodník plní svoje povinnosti dobrovoľne, zatiaľ čo „právna záruka“ je svojou podstatou záväzná.

5.4.7. **Sprostredkovateľ**. Tak definícia sprostredkovateľa (článok 2 ods. (19)), ako aj osobitné požiadavky na informácie pre sprostredkovateľov (článok 7) nie sú veľmi zrozumiteľné. Skutočne, buď ide o profesionálne aktivity, riadené smernicou, alebo tomu tak nie je a nepotrebujeme regulačné postupy. EHSV navrhuje, aby bola táto problematika objasnená.

5.4.8. **Informácie pre spotrebiteľov** (článok 5). Výbor si všimol, že vo všeobecných požiadavkách na informácie pred uzatvorením zmluvy sa dá z textu vyvodiť možnosť neposkytnutia informácií. (1. Pred uzatvorením akejkoľvek kúpnej zmluvy alebo zmluvy o službách poskytne obchodník spotrebiteľovi tieto informácie, „ak nie sú už zjavné z kontextu“) EHSV sa domnieva, že takáto štylizácia vyvoláva veľa pochybností a je zavádzajúca a preto s ňou nesúhlasí.

5.4.9. Podľa medzinárodného práva súkromného tiež nie je jasné, či uplatniteľným právom by malo byť nariadenie Rím I (ako navrhuje článok 5 ods. 3), alebo či by ako porušenie povinnosti poskytovať informácie nemalo spadať pod nariadenie Rím II, článok 12 (odôvodnenie 30 nariadenia Rím II).

5.4.10. Ustanovenia článku 6 ods. 2 o určení dôsledkov vyplývajúcich z povinnosti poskytovať informácie v súlade s platnými vnútroštátnymi predpismi sa nezadajú byť primerané a dajú priestor rozmanitým riešeniam, a preto by sa mali harmonizovať.

⁽¹²⁾ „Spotrebiteľ“ je každá fyzická osoba, ktorá koná za účelom, ktorý je mimo rámca jej obchodu, podnikania alebo profesie“. Draft Common Group of Reference (DCFR) Outline Edition, december 2008.

⁽¹³⁾ Napr. Rakúsko, Belgicko, Dánsko, Grécko, Fínsko, Švédsko, Španielsko a Portugalsko pojem spotrebiteľ rozšírili.

5.4.11. **Verejná dražba.** Bolo by potrebné jasne uviesť, že povinné verejné dražby organizované verejnými orgánmi budú vždy stáť mimo rozsahu pôsobnosti tohto návrhu, ktorý síce zahŕňa pojmy „dražba“ a „verejná dražba“, ale tieto sa týkajú len dražieb organizovaných dobrovoľne obchodníkom.

5.5. Zmluvy uzatvárané mimo prevádzkových priestorov a zmluvy na dialku

5.5.1. Smernica 85/577/EHS, jedna z prvých európskych legislatívnych iniciatív v oblasti ochrany spotrebiteľa, odhaľuje nízku mieru odchýlok pri transpozícii na vnútroštátnej úrovni, kde sa jednotlivé štáty sústredili hlavne na využitie možnosti vylúčiť určité typy zmlúv (napr. pod určitú hodnotu alebo podľa určitého druhu tovaru) alebo na rozšírenie ochrany spotrebiteľa, čo bolo možné vďaka doložke o minimálnej harmonizácii (pozri článok 8). V dôsledku toho sa všeobecne očakávaná maximálna harmonizácia nezdá byť problematická a zdá sa vyrovnaná a pozitívna. Smernica 85/577/EHS sa uplatňuje iba v prípade, keď nevznikla požiadavka na návštevu obchodníka v dome alebo na pracovisku spotrebiteľa. Návrh na rozšírenie rozsahu pôsobnosti, aby bolo možné začleniť vyžiadané návštevy, je prijateľný, pokiaľ bude rozšírený počet výnimiek uvedených v článku 19 ods. 2. Medzi zmluvy, na ktoré sa nebude uplatňovať právo na odstúpenie od zmluvy (ako je to v prípade zmlúv na dialku), by mali byť zaradené:

- a) služby, ktorých poskytovanie sa začalo s predchádzajúcim výslovným súhlasom spotrebiteľa pred koncom lehoty na odstúpenie od zmluvy a
- b) dodávky tovaru zhotoveného podľa špecifikácií zadaných spotrebiteľom, jasne personalizovaného tovaru alebo tovaru, ktorý rýchlo podlieha zníženiu kvality alebo skaze.

5.5.1.1. Pokiaľ sa prvá z týchto výnimiek nezaradí do článku 19 ods. 2, poskytovatelia služieb by mohli spotrebiteľov, ktorí chcú mať prácu vyhotovenú rýchlo (napr. úpravy kuchyne, alebo kadernícke služby doma) žiadať, aby počkali aspoň 14 dní. Pokiaľ nebude zaradená druhá výnimka, obchodník, ktorý na mieru vyrába objednané tovary (napr. kuchynské linky, oblek) by mohol odmietnuť začať vykonávať dohodnutú prácu až dotedy, kým neuplynie aspoň 14 dní. Naopak, spotrebiteľ by mohol odstúpiť od zmluvy a nechať obchodníkovi takýto tovar, ktorý už len ťažko predá.

5.5.2. Pokiaľ ide o zmluvy na dialku, i keď na základe komparatívnej štúdie ⁽¹⁴⁾ neexistujú veľké rozdiely pri transpozícii smernice 1997/7/ES, treba tiež poznamenať, že členské štáty využili možnosti a doložku o minimálnej harmonizácii, aby stanovili

systemy, ktoré by boli prijateľnejšie pre spotrebiteľa. Bolo by užitočné navrhnúť možnosti ochrany spotrebiteľov pri obchodovaní na dialku s tretími krajinami.

5.5.3. Je možné si však všimnúť potenciálne prekážky na vnútornom trhu, spôsobené viacerými zoznamami výnimiek a rôznymi požiadavkami na podávanie informácií obchodníkmi.

5.5.4. EHSV uznáva, že existuje priestor na zlepšenie pokiaľ ide o rozsah výnimiek uplatňovania, ako začlenenie tovarov (alebo služieb) s nižšou hodnotou ⁽¹⁵⁾ alebo rizikových z pohľadu zdravia, hygieny alebo bezpečnosti. Toto sa vzťahuje predovšetkým na potravinovú bezpečnosť (pozri článok 20 ods. 1 písm. d)) kde treba výslovne uviesť odkaz na článok 2 nariadenia (ES) č. 178/2002 ⁽¹⁶⁾. Čo sa týka výnimky na tovary (a služby) s nižšou hodnotou, existuje tu priestor na podstatné zvýšenie hodnoty 60 EUR (smernica 85/577/EHS).

5.5.5. Pokiaľ ide o právo na odstúpenie od zmluvy, návrh zjednocuje lehotu na 14 dní a EHSV víta objasnenie kalkulácie tejto časovej lehoty. Napriek tomu, ako už bolo uvedené vyššie, bolo by potrebné harmonizovať podstatu a dôsledky tohto práva.

5.5.6. EHSV rovnako spochybňuje vhodnosť stanovenia pravidiel týkajúceho sa záväzkov spotrebiteľa v prípade odstúpenia od zmluvy v článku 17 ods. 2 (Spotrebiteľ zodpovedá iba za akékoľvek zníženie hodnoty tovaru v dôsledku zaobchádzania s týmto tovarom iným spôsobom, než aký je potrebný na uistenie sa o charaktere a funkčnosti tovaru), pretože sa domnieva, že vzniknú pochybnosti a potenciálne problémy s dokazovaním pre spotrebiteľov.

5.5.7. Bez toho, aby sa spochybňovala potreba zlepšiť navrhované pravidlá, EHSV ⁽¹⁷⁾ by uvítal, keby sa navrhovaná maximálna harmonizácia týkala len uvedených dvoch smerníc, pričom by regulovala metódy predaja a tak by im dala väčší potenciál pre ich cezhraničný rozmer.

⁽¹⁴⁾ Pozri EC Consumer Law Compendium – Comparative Analysis (Kompendium zmluvného práva ES – Porovnávací analýza). Autor: Prof. Hans Schulte-Nolke v spolupráci s Dr. Christianom Twigg-Flesnerom a Dr. Martinom Ebersom, február 2008, vypracované pre Európsku komisiu na základe zmluvy o službách č. 17.020100/04/389299: „Annotated Compendium including a comparative analysis of the Community consumer acquis“.

⁽¹⁵⁾ Pozri: článok 3 ods. 1 smernice 85/577/ES, možnosť, ktorú uplatnilo 18 členských štátov.

⁽¹⁶⁾ Nariadenie (ES) č. 178/2002 Európskeho parlamentu a Rady z 28. januára 2002, ktorým sa ustanovujú všeobecné zásady a požiadavky potravinového práva, zriaďuje Európsky úrad pre bezpečnosť potravín a stanovujú postupy v záležitostiach bezpečnosti potravín (Ú. v. ES L 31, 1.2.2002, s. 1.).

⁽¹⁷⁾ Ú. v. EÚ C 175, 27.7.2007 a Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008.

6. Neprijateľné zmluvné podmienky uzatvorené so spotrebiteľmi

6.1. Táto oblasť, ktorá sa v súčasnosti riadi smernicou 1993/13/EHS je sústredená do kapitoly V a do príloh II a III, i keď EHSV sa na základe analýz Komisie domnieva, že predkladaný návrh by sa nemal zaoberať touto problematikou a mala by sa z neho odstrániť, pretože úplná harmonizácia v tejto oblasti za súčasného stavu vývinu práva Spoločenstva určite vyvolá problémy vo vnútroštátnych právnych systémoch niektorých členských štátov.

6.1.1. Pokiaľ však Komisia úplne neodstráni pravidlá o neprijateľných zmluvných podmienkach, EHSV predkladá nasledujúce pripomienky:

6.1.1.1. Ako je známe, ide o kľúčový aspekt zmluvného práva, ktorý bol pred prijatím smernice riadený členskými štátmi.

6.1.1.2. Komparatívna analýza jeho transpozície ukazuje, že vo väčšine prípadov členské štáty využívali doložku o minimálnej harmonizácii (článok 8), a tak dnes disponujú pravidlami, ktoré sú pre spotrebiteľov prijateľnejšie ako pravidlá stanovené v smernici. I súčasná situácia hovorí za to, že úplná harmonizácia sa neodporúča ⁽¹⁸⁾.

6.1.1.3. Preto treba dúfať, že predložený návrh, ktorý žiada definitívne zrušenie platnej smernice, bude môcť nielen vyrovnať najvyššiu úroveň transpozície, ale že tiež objasní rôzne sporné body, ktoré delia doktrínu a judikatúru.

6.1.1.4. Toto sa vzťahuje samozrejme na vzťah medzi princípom dobrej viery a kritériom nerovnováhy v právach a povinnostiach strán, stanovenom v článku 3 ods. 1 súčasnej smernice a takmer nezmenenom v článku 32 ods. 1 návrhu, pokiaľ ide o dôsledky porušenia požiadaviek na transparentnosť zmluvných podmienok, v článku 31.

6.1.1.5. Pokiaľ ide o rozsah pôsobnosti, treba si všimnúť začleňovanie určitého obmedzenia v neprospech spotrebiteľa. Skutočne, zatiaľ čo tento návrh zahŕňa výlučne podmienky zahrnuté v písomných zmluvách („vopred vypracované“ podľa článku 30 ods. 1) ktoré stanovujú členským štátom, aby sa zdržali „uloženia akýchkoľvek prezentačných požiadaviek, pokiaľ ide o spôsob, akým sú zmluvné podmienky vyjadrené alebo sprístupnené spotrebiteľovi“, súčasná smernica sa uplatňuje tiež na slovné zmluvy (pozri: Dôsledky článku 5 smernice 93/13/EHS), ako sa uplatňuje v niektorých členských štátoch.

6.1.1.6. EHSV sa domnieva, že zachovanie súčasného systému a súčasne založenie výboru a systému na registráciu neprijateľných podmienok vnútroštátnymi orgánmi predstavujú dostatočný krok vpred v oblasti informovania o neprijateľných podmienkach, čo je užitočné pre obchodníkov, z dôvodu zníženia nákladov na zosúladienie, ale aj pre tých, ktorí budú uplatňovať toto právo a tiež pre spotrebiteľov.

6.1.1.7. Problematika neprijateľných zmluvných podmienok je uplatniteľná horizontálne na všetky zmluvy uzatvorené so spotrebiteľmi a v mnohých prípadoch tiež na zmluvy uzatvorené medzi obchodníkmi. EHSV sa domnieva, že návrh Komisie bude mať v tomto smere vo všetkých členských štátoch veľmi vážne a negatívne dôsledky na zmluvné právo vo všeobecnosti a konkrétne na ochranu spotrebiteľa.

7. Určité aspekty predaja spotrebného tovaru a súvisiacich záruk

7.1. EHSV sa domnieva, že nie je vhodné zaradiť vyššie uvedené problematiku do tejto smernice a navrhuje, aby bola z návrhu odstránená, pretože neposkytuje spotrebiteľom nijaký prínos, ani vyššiu mieru ochrany.

7.2. Smernica 1999/44/ES umožnila členským štátom prijať alebo ponechať v platnosti opatrenia, poskytujúce spotrebiteľom väčšiu ochranu, čo viedlo k nejednotným právnym predpisom v jednotlivých štátoch.

7.3. Tento prípad preukazuje neexistenciu výrazných tendencií pri transpozícii v akomkoľvek zmysle ⁽¹⁸⁾, pretože všetky členské štáty, bez výnimky, už disponovali právnymi normami v oblasti nákupno-predajných zmlúv týkajúcich sa spotrebného tovaru, ktoré boli regulované touto smernicou.

7.4. Pokiaľ ide o prenos rizika (článok 23), návrh sa snaží riešiť nezrovnalosti týkajúce sa pojmu „dodanie“ a obchodník je následne zodpovedný spotrebiteľovi od momentu, kedy nastane spomínaný prenos rizika (článok 25), čo by mohlo znamenať zlepšenie a objasnenie.

7.5. Stanovenie všeobecnej lehoty na dodanie tovarov považuje výbor za nejednotné, s výnimkou niektorých druhov predaja (mimo prevádzkových priestorov alebo v prípade predaja na diaľku), keďže sa zdá neprimerané, aby článok 22 návrhu stanovoval, aby obchodník dodal tovar maximálne do 30 dní od uzatvorenia zmluvy.

7.6. Napriek tomu, že členským štátom bola zrušená možnosť stanoviť prezumpčnú lehotu v súlade s aktuálnou smernicou a stanovením jednotnej lehoty šesť mesiacov, návrh obmedzuje práva spotrebiteľov v tom smere, že na nich uvaluje dôkazné bremeno v prípade poškodení, ktoré sa prejavia neskôr.

⁽¹⁸⁾ Pozri EC Consumer Law Compendium – Comparative Analysis (Compendium zmluvného práva ES – Porovnávací analýza). Autor: Prof. Hans Schulte-Nolke v spolupráci s Dr. Christianom Twigg-Flesnerom a Dr. Martinom Ebersom, február 2008, vypracované pre Európsku komisiu na základe zmluvy o službách č. 17.020100/04/389299: „Annotated Compendium including a comparative analysis of the Community consumer acquis“.

7.7. Rovnako, pokiaľ ide o problematiku lehôt a dôkazného bremena v prípade nesúladu so zmluvou, prijatím návrhu smernice a tým aj oznamovacej povinnosti sa v skutočnosti skrátí záručná lehota na lehotu možnosti podania sťažnosti vo všetkých členských štátoch, ktoré tento mechanizmus neprijali, ako vyplýva z obsahu článku 28 ods. 4 a 5.

8. Procedurálne nedostatky

8.1. Návrh obsahuje niekoľko procedurálnych pravidiel, ako napr. dôkazné bremeno alebo aktívne zákonné priznanie, ktoré

by sa mali s cieľom súdržnejších regulačných predpisov viac konkretizovať. Chýbajú regulačné predpisy v oblasti možnosti prijať ochranné opatrenia, ktoré by umožnili sklbiť pozastavujúce a nápravné opatrenia, alebo zverejňovanie rozsudkov.

8.2. Čo sa týka kolektívnych žalôb, EHSV odkazuje na svoj nedávno uverejnený dokument ⁽¹⁹⁾.

V Bruseli 16. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽¹⁹⁾ Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2001/83/ES, pokiaľ ide o predchádzanie vstupu liekov, ktoré sú falšované z hľadiska ich totožnosti, histórie alebo pôvodu, do legálneho dodávateľského reťazca“

[KOM(2008) 668 v konečnom znení – 2008/0261 (COD)]

(2009/C 317/10)

Spravodajca: **pán MORGAN**

Rada sa 12. februára 2009 rozhodla podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2001/83/ES, pokiaľ ide o predchádzanie vstupu liekov, ktoré sú falšované z hľadiska ich totožnosti, histórie alebo pôvodu, do legálneho dodávateľského reťazca“

KOM(2008) 668 v konečnom znení – 2008/0261 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 22. júna 2009. Spravodajcom bol pán Morgan.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza z 15. júla 2009) prijal 150 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a žiaden člen sa hlasovania nezdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV víta túto iniciatívu. Verejné zdravie má pre všetkých členov výboru zásadný význam. Napriek tomu si plne uvedomujeme skutočnosť, že táto smernica sama o sebe nebude mať nijaký účinok. Tvorí jednu časť mnohostranného úsilia, ktoré zahŕňa trestné právo, presadzovanie práva, ochranu práv duševného vlastníctva, colný dohľad a medzinárodnú spoluprácu. EHSV vyzýva členské štáty, aby podporili ochranné opatrenia.

1.2. EHSV odporúča, aby sa harmonizácii názvov a značiek používaných na liekoch v EÚ ako aj obalom a identifikačným kódom liekov v EÚ venovalo väčšie úsilie. V EÚ existuje minimálne desať rôznych systémov kódovania, ktoré nie sú osobitne zamerané na aspekty bezpečnosti pokiaľ ide o číslo šarže, dátum výroby a expirácie. Mala by sa teda zaviesť jednotná európska norma identifikácie liekov, ktorá by umožnila sledovanie v celom distribučnom reťazci až k pacientovi. Harmonizácia posilní vnútorný trh tým, že umožní bezpečný a voľný pohyb liekov na území EÚ. Zjednoduší tiež overovanie pravosti liekov priamo u výrobcov kedykoľvek a kdekoľvek, na úvod aspoň v rámci vnútorného trhu EÚ, čo by následne mohlo viesť ku globálnej iniciatíve.

1.3. Technológia môže sprostredkovať významný pokrok v kódoch liekov, pri ich identifikácii a overovaní. Hlavný problém predstavuje overovanie a sledovanie. Tieto stratégie by sa mali využívať len v rámci cieľov, na ktoré sú určené a malo by sa uprednostňovať priame overovanie, bez sprostredkovateľov, v originálnych referenčných registroch výrobcov, ktorí jediní

môžu osvedčiť pravosť svojich výrobkov. Existujú rozličné identifikačné systémy: napríklad rádiový frekvenčný identifikačný systém (RFID) alebo dvojrozmerné označovanie čiarovými kódmi Data Matrix. V Belgicku sa používa individuálny systém registrácie obalov – poradový kód a jednorozmerný čiarový kód, ktorý sa zaviedol prostredníctvom systému zdravotného poistenia s cieľom zamedziť, aby sa ten istý obal v systéme úhrad treťou stranou účtoval zdravotnej poisťovni viackrát. V tomto belgickom systéme sa však neuvádza ani číslo šarže, ani dátum expirácie. Prechodom z belgického systému jednotného čiarového kódu (Code Barres Unique) na označovanie Data Matrix by sa prekonal existujúce nedostatky v sledovaní a overovaní pravosti, ako to vyžaduje kódex Spoločenstva v oblasti liekov. Hoci tieto technické riešenia možno zaviesť ľahko, rýchlo a s minimálnymi nákladmi, Komisia paradoxne zastáva názor, že je príliš skoro rozhodovať o identifikačných kódoch a že treba uskutočniť viac testov. Avšak čím väčší sa bude zavedenie identifikačných kódov oddaľovať, tým neprehľadnejšia a roztrieštenejšia bude situácia. EHSV preto navrhuje zriadiť pracovnú skupinu pre identifikačné kódy, ktorá by najprv vyhodnotila uplatňovanie existujúcich harmonizovaných postupov aspoň na vnútornom trhu EÚ. Tak by mohla vzniknúť príležitosť získať v celosvetovom meradle vedúce postavenie.

1.4. Nestačí sa zamerať na legálny dodávateľský reťazec. Ak sa nevyrieši problém s internetovým predajom, bude sa riziko ohrozenia verejného zdravia zvyšovať. Ide tu o významný sociálny rozmer, pretože nelegálne, cenovo výhodné lieky dostupné na internete vytvárajú dvojúrovňový systém zdravotnej starostlivosti. EHSV vyzýva Komisiu, aby začala konať.

1.5. EHSV schvaľuje prísny postup proti každému, kto umožní falšovaným liekom vstup do legálneho reťazca. Sankcie by mali byť drakonické, od pokút až po konfiškáciu príslušného podniku. EHSV vyzýva Komisiu, aby pre členské štáty uverejnila usmerenia k postihom.

1.6. Zdá sa, že rozsah falšovania a zdroje falšovaných liekov nie sú dostatočne známe. Návrh smernice by mal zahŕňať plány na odstránenie týchto nedostatkov v systéme dozoru a dohľadu.

1.7. EHSV, rovnako ako Svetová zdravotnícka organizácia, dáva prednosť tomu, aby sa v smernici používalo označenie falšovaný výrobok radšej než nepravý výrobok (pozn. prekladateľa: v pôvodnom anglickom znení smernice, ktorého sa pripomienka výboru týka, sa vhodnejší výraz „counterfeit“ voľne zamieňa s výrazom „falsified“).

1.8. Zložitosť textu, s takým veľkým počtom predchádzajúcich a súčasných zmien a doplnení, robí smernicu nezrozumiteľnou. EHSV navrhuje uverejniť zhrnutie pozostávajúce zo základného textu a pozmeňovacích návrhov, aby bolo možné prečítať a pochopiť text vzťahujúci sa na falšované lieky.

2. Úvod

2.1. V novembri 2001 EÚ zaviedla svoju smernicu 2001/83/ES ustanovujúcu zákonník Spoločenstva o humánných liekoch. Ide o encyklopedický súhrn zahŕňajúci všetky aspekty tejto témy. Smernica bola následne zmenená a doplnená jedným nariadením a piatimi ďalšími smernicami. V súčasnosti pozostáva zo 70 strán a 130 článkov. Prílohy zahŕňajú ďalších 44 strán.

2.2. Predmetom tohto stanoviska je ďalšia doplňujúca smernica. Zaoberá sa vstupom liekov, ktoré sú falšované z hľadiska ich totožnosti, histórie alebo pôvodu, do legálneho dodávateľského reťazca. Táto doplňujúca smernica je jednou s troch smerníc, ktoré sa zavádzajú v rovnakom čase a týkajú sa rôznych aspektov zákonníka Spoločenstva. Podľa názoru EHSV by malo väčší význam, aspoň v prípade tejto smernice, ak by vznikla relevantná verzia základnej smernice, do ktorej by boli zapracované zmeny a doplnenia navrhnuté súčasnou smernicou, aby mali zainteresované strany k dispozícii krátky, komplexný, ucelený a podstatný text. Súčasný text je nejasný a náročný na pochopenie.

2.3. Falšované lieky sú zámerne a s podvodným úmyslom zle označované, pokiaľ ide o ich totožnosť alebo pôvod; ich kvalita je nepredvídateľná, pretože môžu obsahovať nesprávne množstvo účinnej látky. Falšované lieky sa vždy vyrábajú v tajných laboratóriách, ktoré nemožno kontrolovať.

2.4. Falšované lieky vážne ohrozujú verejné zdravie. Porušujú farmaceutické právne predpisy EÚ a poškodzujú farmaceutický priemysel EÚ. Počet napodobení inovatívnych a život zachraňujúcich liekov narastá. S cieľom zvýšiť objem predaja sa navyše tieto produkty dostávajú k pacientovi cez legálny dodávateľský reťazec.

2.5. Podľa Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) je rozšírenie falšovaných liekov nasledovné:

- menej než 1 % vo väčšine priemyselne rozvinutých krajín a krajín EÚ,
- viac než 20 % vo väčšine krajín bývalého Sovietskeho zväzu,
- viac než 30 % v krajinách Ázie, Afriky a Latinskej Ameriky,
- viac než 50 % pochádza z nelegálnych internetových stránok.

O internetovom predaji Komisia vyhlásila, že: „riešenie problematiky s nelegálnymi dodávateľskými reťazcami vyžaduje osobitné vymedzenie problému, základných príčin, samostatných cieľov a politických možností“. Navrhnutá smernica sa týmito otázkami nezaobera.

2.6. Podľa Komisie sú základné príčiny, prečo falšované lieky zostávajú neodhalené v legálnom dodávateľskom reťazci, rôzne, avšak môžu sa zhrnúť do štyroch aspektov:

- falšované lieky sa nedajú vždy ľahko odlíšiť od originálov kvôli problémom so sledovaním a identifikáciou,
- distribučný reťazec sa stal veľmi komplikovaným a je iba taký „silný ako jeho najslabší článok“,
- pokiaľ ide o režim uplatniteľný na produkty vstupujúce do EÚ, prevláda právna neistota, zatiaľ čo sa tvrdí, že sa neumiestňujú na trh a
- samotné účinné farmaceutické látky vstupujúce do výrobného procesu môžu byť napodobeninou pravých účinných farmaceutických látok.

3. Zhrnutie návrhu smernice

3.1. Cieľom základnej smernice 2001/83/ES ako aj tejto navrhovanej zmeny a doplnenia je vytvoriť funkčný vnútorný trh s liekmi a zároveň zabezpečiť vysokú úroveň ochrany verejného zdravia v EÚ. Hlavné ustanovenia zmien a doplnení sú podrobne rozpisane v nasledujúcej časti. Odkazy v zátvorkách sa týkajú článku 1 doplňujúcej smernice.

Sledovanie a identifikácia

3.2. Audity výrobcov účinných farmaceutických látok. (4)

3.3. Právny základ, na základe ktorého Komisia zavedie povinnosť špecifických bezpečnostných prvkov (ako identifikačný kód, neodstrániteľné pečate) na obale liekov na predpis, aby ich bolo možné identifikovať, overiť a sledovať. (6), (8), (9)

3.4. Principiálny zákaz manipulácie (napr. odstraňovania, narúšania či prekryvania označenia) s bezpečnostnými prvkami na obaloch subjektmi „medzi“ pôvodným výrobcom a posledným subjektom v distribučnom reťazci (zvyčajne lekárnikom) alebo konečným spotrebiteľom (lekárom alebo pacientom). Každý účastník dodávateľského reťazca, ktorý balí lieky, musí byť držiteľom výrobného povolenia a byť zodpovedný za akúkoľvek škodu spôsobenú nepravými výrobkami. (9), (10)

Distribučný reťazec

3.5. Určité povinnosti pre iných účastníkov ako veľkoobchodných distribútorov, ktorí pôsobia v distribučnom reťazci. Bežní účastníci ako sprostredkovatelia a drazitelia môžu byť zapojení bez toho, aby v skutočnosti manipulovali s produktmi. (1), (14)

3.6. Pravidlá, ktoré dopĺňajú existujúce osvedčené postupy pre distribútorov. (13)

3.7. Veľkoobchodní distribútori budú aj naďalej potrebovať povolenia. (12), (13), (14)

3.8. Povinné audity veľkoobchodných distribútorov liekov s cieľom zabezpečiť spoľahlivosť obchodných partnerov. (15)

Právna neistota

3.9. Odstránenie právnej neistoty v oblasti dovozu liekov určených na opätovný vývoz. (2), (7)

Falšovanie pravých účinných farmaceutických látok

3.10. Osvedčenie od výrobcov o tom, že ich dodávatelia účinných farmaceutických látok dodržiavajú pravidlá stanovené Spoločenstvom. (3), (5), (7)

3.11. Prísnejšia kontrola dovozu účinných farmaceutických látok z tretích krajín, ak nie je možné overiť, či regulačný rámec v príslušnej tretej krajine zabezpečuje dostatočnú mieru ochrany ľudského zdravia, pokiaľ ide o produkty vyvážané do EÚ. (4), (16)

Všeobecné ustanovenia

3.12. Prísnejšie pravidlá kontrol vrátane vyššej transparentnosti výsledkov inšpekcie prostredníctvom zverejňovania týchto výsledkov v databáze EudraGMP. (12), (15)

3.13. Dozor a akékoľvek potrebné uplatnenie sankcií vykonajú príslušné orgány členských štátov. Komisia vydá nové usmerenia. (16), (17)

4. Postoj EHSV

4.1. EHSV víta túto iniciatívu. Verejné zdravie má pre výbor zásadný význam.

4.2. Výbor poznamenáva, že Svetová zdravotnícka organizácia označuje nepravé výrobky ako falšované výrobky (pozn. prekladateľa: v pôvodnom anglickom znení smernice, ktorého sa pripomienka výboru týka, sa vhodnejší výraz „counterfeit“ voľne zamieňa s výrazom „falsified“). Odporúčame, aby sa Komisia pridržala tohto označenia Svetovej zdravotníckej organizácie. „Falšovaný“ lepšie vyjadruje kriminálnu povahu tejto činnosti. Slovom Svetovej zdravotníckej organizácie „falšovanie liekov, vrátane celého radu činností od ich výroby až po ich poskytnutie pacientom, je hanebný a závažný trestný čin, ktorý ohrozuje ľudský život a poškodzuje dôveryhodnosť systému zdravotníctva“ (1).

4.3. Zabránenie vstupu falšovaných liekov do legálneho dodávateľského reťazca závisí od spolupráce dôveryhodných a spoľahlivých obchodných partnerov. Na zlepšenie spolupráce by sa mala vytvoriť povinná certifikácia všetkých účastníkov dodávateľského reťazca s údajmi, ktoré by boli k dispozícii vo verejne dostupnej databáze.

Sledovanie a identifikácia

4.4. EHSV sa domnieva, že Komisia podceňuje problém sledovania a identifikácie. „Falšované lieky nebude nikdy možné ľahko odlíšiť od originálov bez existencie jednotných identifikačných kódov, ktorých absencia vedie k problémom so sledovaním.“

4.5. EHSV odporúča, aby sa harmonizácii názvov a značiek používaných pri liekoch v EÚ ako aj obalom a identifikačným kódom liekov v EÚ venovalo väčšie úsilie. V EÚ existuje minimálne desať rôznych systémov kódovania, ktoré nie sú zamerané na aspekty bezpečnosti pokiaľ ide o číslo šarže, dátum výroby a expirácie. Mala by sa teda zaviesť jednotná európska norma identifikácie liekov, ktorá by umožnila sledovanie v celom distribučnom reťazci až k pacientovi. Harmonizácia posilní vnútorný trh tým, že umožní bezpečný a voľný pohyb liekov na území EÚ. Uľahčí tiež overovanie pravosti liekov priamo u výrobcov kedykoľvek a kdekoľvek, na úvod aspoň v rámci vnútorného trhu EÚ, čo by následne mohlo viesť ku globálnej iniciatíve.

(1) Pozri správu Medzinárodnej pracovnej skupiny pre boj proti falšovaným liekom (IMPACT) Svetovej zdravotníckej organizácie aktualizovanú v máji 2008.

4.6. EHSV zastáva názor, že ak by boli pravé obaly ľahko identifikovateľné, obmedzilo by to podvody. EHSV odporúča Komisii, aby vyvinula iniciatívu na vytvorenie vizuálnej databázy obalov liekov.

4.7. V texte bodu 3.4 sa nehovorí o paralelných distribútoroch. Zákaz manipulácie s bezpečnostnými prvkami na obaloch týkajúci sa všetkých účastníkov, ktorí nie sú držiteľmi výrobného povolenia, by mal byť jednoznačnejší. Paralelní distribútori výrobky prebalujú. Nesmú však nahradiť bezpečnostné prvky tak, aby sa prerušil sledovací reťazec.

4.8. Technológia môže sprostredkovať významný pokrok v kódoch liekov, pri ich identifikácii a overovaní. Hlavný problém predstavuje overovanie a sledovanie. Tieto stratégie by sa mali využívať len v rámci cieľov, na ktoré sú určené a malo by sa uprednostňovať priame overovanie, bez sprostredkovateľov, v originálnych referenčných registroch výrobcov, ktorí jediní môžu osvedčiť pravosť svojich výrobkov. Existujú rozličné identifikačné systémy, napríklad rádiofrekvenčná identifikácia (RFID) alebo dvojrozmerné označovanie čiarovými kódmi Data Matrix. V Belgicku sa používa individuálny systém registrácie obalov – poradový kód a jednorozmerný čiarový kód, ktorý sa zaviedol prostredníctvom systému zdravotného poistenia s cieľom zamedziť, aby sa ten istý obal v systéme úhrad treťou stranou účtoval zdravotnej poisťovni viackrát. V tomto belgickom systéme sa však neuvádza ani číslo šarže, ani dátum expirácie. Prechodom z belgického systému jednotného čiarového kódu (Code Barres Unique) na označovanie Data Matrix by sa prekonal existujúce nedostatky v sledovaní a overovaní pravosti, ako to vyžaduje kódex Spoločenstva v oblasti liekov. Hoci tieto technické riešenia možno zaviesť ľahko, rýchlo a s minimálnymi nákladmi, Komisia paradoxne zastáva názor, že je príliš skoro rozhodovať o identifikačných kódoch a že treba uskutočniť viac testov. Avšak čím väčší sa bude zavedenie identifikačných kódov oddalovať, tým neprehľadnejšia a roztrieštenejšia bude situácia. EHSV preto navrhuje zriadiť pracovnú skupinu pre identifikačné kódy, ktorá by posúdila, či je najprv možné zaviesť existujúce harmonizované postupy aspoň na vnútornom trhu EÚ. Tak by mohla vzniknúť príležitosť získať v celosvetovom meradle vedúce postavenie.

Distribučný reťazec

4.9. Keď je liek už zabalený, jeho prebalenie bez patričných bezpečnostných opatrení musí byť stanovené ako trestný čin. Falošované obaly predstavujú spôsob, akým falošované lieky vstupujú do legálneho distribučného reťazca. Obaly liekov ponúkaných prostredníctvom legitímnych internetových lekární by mali podliehať kontrole.

4.10. EHSV berie na vedomie, že smernica navrhuje vysoké sankcie v prípade, ak sa nepodarí predísť vstupu falošovaných výrobkov do distribučného reťazca. EHSV navrhuje, aby tieto

sankcie boli veľmi prísne. Podniky, ktorých sa to týka, by sa mali zatvoriť.

Právna neistota

4.11. EHSV vyjadruje spokojnosť s tým, že návrh smernice sa zaoberá právnou neistotou spojenou s dovozom liekov určených na opätovný vývoz.

Falšovanie pravých účinných farmaceutických látok

4.12. Rovnako ako v prípade distribučného reťazca, by spolupúť podniku na falšovaní mala byť riešená jeho zatvorením.

Nelegálny dodávateľský reťazec

4.13. Táto smernica sa nevenuje problematike vstupu falošovaných výrobkov prostredníctvom nelegálneho dodávateľského reťazca. Ohrozenie verejného zdravia je pritom veľmi vážne, najmä pokiaľ ide o internet. Štatistické údaje Svetovej zdravotníckej organizácie sú uvedené v bode 2.5. Podľa najnovších správ jeden zo štyroch lekárov v Spojenom kráľovstve ošetroval pacientov s vedľajšími účinkami zapríčinenými liekmi kúpenými cez internet. Ďalších osem percent malo takéto podozrenie, ale nebolo si istých. V nedávno uverejnenom oznámení⁽²⁾ Komisie existuje odkaz na „Správu o colných aktivitách Spoločenstva na boj proti falšovaniu produktov a pirátstvu“ z roku 2007. Množstvo liekov zabavených colnými orgánmi vzrástlo medzi rokmi 2005 a 2007 o 628 %. Nejde iba o doplnkové výrobky, ale tiež o lieky proti život ohrozujúcim chorobám.

4.14. Pozornosť by sa mala zamerať na internet. Internetové lekárne sú legítimne, iba ak sú registrované a schválené v každom členskom štáte tak, aby informácie o registrácii boli ľahko dostupné prostredníctvom verejnej databázy, ako je to v prípade tradičných lekární. Zatiaľ čo v tejto oblasti existuje jasná potreba európskej a medzinárodnej spolupráce, každá krajina si určuje vlastné pravidlá pre internetový predaj liekov. Okrem toho, maloobchodný predaj v súčasnosti nie je regulovaný EÚ, takže rozsah pôsobnosti Spoločenstva je obmedzený a mal by sa rozšíriť ako je to v prípade veľkoobchodníkov a veľkoobchodných distribútorov.

4.15. Dôvody, kvôli ktorým sa pacienti obracajú na internet radšej ako na doktorov, sa dajú ľahko pochopiť. Príslušná jurisdikcia nemusí daný liek povoľovať, cena liekov (obzvlášť falošované lieky môžu byť na internete lacnejšie) a napokon môže byť oveľa príjemnejšie kupovať lieky priamo cez internet, než podstúpiť potenciálne náročný rozhovor s lekárom. Pacient tiež nemôže byť trestne stíhaný za nákup liekov cez internet.

⁽²⁾ KOM(2008) 666 v konečnom znení.

4.16. V každom členskom štáte je potrebné usporiadať informačné kampane, ktoré by nasmerovali verejnosť na registrované internetové lekárne a odradili ich od kriminálnych ustanovizní. Kampaň by mala zdôrazniť možné nebezpečenstvo ohrozenia života výrobkami kúpenými prostredníctvom internetu z neregistrovaných zdrojov. V každej lekárni, v každom lekárskom zariadení, každej nemocnici a na každej autorizovanej internetovej stránke by mali byť informačné materiály.

4.17. Prísne finančné a trestnoprávne sankcie by sa mali uplatňovať voči každému, kto sa zúčastní na obchodovaní s falšovanými liekmi. Rovnako ako je na internete kontrolovaný sex, malo by sa uvažovať o spolupráci medzi verejnými orgánmi (ako sa

uvádza v bode 4.3) a rôznymi zainteresovanými stranami ako napríklad poskytovatelia internetových služieb, vyhľadávače, nákladná doprava a bankové inštitúcie, aby bolo možné lepšie identifikovať nelegálnych účastníkov obchodu s falšovanými liekmi. Ako zdôraznila Komisia, jej smernica je len jednou časťou zložitej snahy o presadzovanie práva.

Všeobecné ustanovenia

4.18. Zdá sa, že rozsah falšovania a zdroje falšovaných liekov nie sú dostatočne známe. Návrh smernice by mal zahŕňať plány na odstránenie týchto nedostatkov v systéme dozoru a dohľadu.

V Bruseli 15. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 78/660/EHS o ročnej účtovnej závierke niektorých typov spoločností, pokiaľ ide o mikrosubjekty“

[KOM(2009) 83 v konečnom znení/2 – 2009/0035 (COD)]

(2009/C 317/11)

Spravodajca: **pán PEZZINI**

Rada sa 20. marca 2009 rozhodla podľa článku 44 ods. 1 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 78/660/EHS o ročnej účtovnej závierke niektorých typov spoločností, pokiaľ ide o mikrosubjekty“

KOM(2009) 83 v konečnom znení/2 – 2009/0035 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 22. júna 2009. Spravodajcom bol pán Pezzini.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza z 15. júla 2009) prijal 144 hlasmi za, pričom 10 členovia hlasovali proti a 17 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) zdôrazňuje, že je nevyhnutné uspokojiť potreby malých a stredných podnikov a remeselných výrobcov, aby mohli zvládať početné štrukturálne výzvy komplexnej spoločnosti vďaka úplnej implementácii Európskej charty pre malé podniky ⁽¹⁾ v rámci procesu, ktorý je súčasťou Lisabonskej stratégie.

1.2. EHSV berie na vedomie iniciatívu Komisie zameranú na oslobodenie mikrosubjektov od administratívno-účtovných požiadaviek, ktoré sú často nákladné a prehnané vzhľadom na štruktúru týchto podnikov a poukazuje na postoj, ktorý už zaujal vo svojich predchádzajúcich stanoviskách CESE 1187/2008 ⁽²⁾ a CESE 1506/2008 ⁽³⁾.

1.3. Výbor pokladá za dôležité, aby iniciatíva dodržiavala nasledujúce zásady:

- **záväznosť:** každý štát musí stanoviť kritériá uplatnenia výnimky pre mikrosubjekty,
- **flexibilita:** členským štátom treba v rámci jednotných obmedzení ponechať možnosť prispôbiť kritériá udelenia výnimky požiadavkám vyplývajúcim z ich špecifickej situácie,
- **jednoduchosť:** zmeny a doplnenia sa musia dať ľahko uplatniť,
- **transparentnosť:** v každom prípade je potrebné zaručiť zodpovedajúcu transparentnosť na vnútornom trhu.

1.4. Hoci si EHSV uvedomuje, že Spoločenstvo v tejto oblasti nemá výlučné právomoci, pokladá v záujme integrity jednotného trhu a nediskriminačného prístupu k subjektom, ktoré na ňom pôsobia, za vhodné, aby budúce opatrenia v rámci revízie štvrtej a siedmej smernice o práve obchodných spoločností zahŕňali automatické uplatňovanie zvýhodnenia na všetky mikropodniky v Únii podľa kritérií jasne stanovených každým členským štátom.

1.5. V tejto súvislosti výbor žiada, aby sa prostredníctvom medziinstitucionálnej dohody spočívajúcej na tom istom právnom základe ako dohoda o lepšej tvorbe právnych predpisov uplatňoval riadiaci princíp „Najskôr myslieť v malom“ ⁽⁴⁾, vo forme jasných a transparentných záväzkov na úrovni Spoločenstva aj jednotlivých štátov vo veci odstránenia resp. zníženia byrokratickej záťaže s cieľom zaručiť systematické uplatňovanie uvedenej zásady v legislatívnom procese, ako aj pri realizácii opatrení, a to najmä v prípade mikropodnikov a malých podnikov.

1.6. Výbor ďalej pokladá za vhodné, aby Komisia po troch rokoch od nadobudnutia účinnosti tohto návrhu predložila Parlamentu, Rade a EHSV správu, v ktorej by zhodnotila účinky a fungovanie výnimky udelennej mikrosubjektom vo všetkých členských štátoch EÚ a posúdila úspory, ktoré z nej skutočne vyplynuli pre európske mikrosubjekty.

⁽¹⁾ Pozri zasadnutie Európskej rady v Lisabone, 2000.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 27, 3.2.2009, s. 7

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, s. 37.

⁽⁴⁾ Pozri stanovisko CESE 38/2009 zo 14. januára 2009, odporúčanie č. 1, spravodajca: pán MALOSSE, pomocný spravodajca: pán CAPPELLINI.

2. Úvod

2.1. Európska komisia už od „Európskeho roku MSP a remesiel“⁽⁵⁾, po ktorom nasledovalo vytvorenie GR XXIII⁽⁶⁾ a rad európskych konferencií⁽⁷⁾, vyvíja nemalé úsilie s cieľom vyjsť v ústrety požiadavkám malých a stredných podnikov a remeselných výrobcov a umožniť im zvládať početné hospodárske a štrukturálne výzvy. Výbor na to poukázal v mnohých svojich stanoviskách⁽⁸⁾.

2.2. Malé a stredné podniky často podliehajú rovnakým pravidlám, aké sa uplatňujú na veľké spoločnosti. Ich špecifické požiadavky v oblasti účtovníctva boli analyzované len zriedkavo, pravidlá finančného výkazníctva spôsobujú značnú finančnú záťaž a navyše bránia efektívnemu využívaniu kapitálu na zmysluplnejšie účely výroby a zamestnanosti.

2.3. Ak má na jednej strane cieľ zvýšiť kvalitu účtov kapitálových spoločností a transparentnosť v oblasti účtovníctva a auditu zásadný význam, na strane druhej sa zvýšené požiadavky uvalené na podniky často ukazujú byť obzvlášť nákladné, najmä v prípade mikropodnikov a malých podnikov.

2.4. Práve vzhľadom na tieto skutočnosti Komisia nedávno schválila návrh oslobodiť stredné podniky od určitých požiadaviek oznamovacej povinnosti a povinnosti zostavovať konsolidovanú účtovnú závierku⁽⁹⁾, ku ktorému mal výbor možnosť vyjadriť svoje kladné stanovisko⁽¹⁰⁾.

2.5. Nadmerné administratívne náklady vyplývajúce z legislatívy EÚ obmedzujú konkurencieschopnosť európskych podnikov. Okrem toho právne predpisy v oblasti práva, účtovníctva a auditu spoločností sa nerozvíjali paralelne s prostredím, v ktorom pôsobia tieto spoločnosti. Smernice, ktoré zabezpečujú kvalitu finančného výkazníctva a auditu v EÚ, majú v skutočnosti za následok vysoké administratívne náklady pre podniky, najmä tie menšie.

2.6. Podľa odhadov Komisie, ktoré sa z vedeckého a metodologického hľadiska nezdajú byť štruktúrované, by sa vyňatie z pôsobnosti smernice potenciálne týkalo približne 5,4 milióna mikrosubjektov a celkové administratívne náklady na splnenie administratívnych a účtovných požiadaviek stanovených smernicou by dosiahli okolo 6,3 miliardy EUR ročne.

⁽⁵⁾ Rok 1983.

⁽⁶⁾ Najprv bola pod vedením Edith Cresson vytvorená špeciálna pracovná skupina, z ktorej sa neskôr stalo nové generálne riaditeľstvo: GR XXIII.

⁽⁷⁾ 1990: Avignon, 1994: Berlín, 1997: Miláno.

⁽⁸⁾ Pozri o. i. stanovisko CES 467/93 z 28. apríla 1993, stanovisko CES 850/94 zo 6. júla 1994 a Ú. v. ES C 295, 7.10.1996, s. 6, Ú. v. ES C 56, 24.2.1997, s. 7; Ú. v. ES C 89, 19.3.1997, s. 27, Ú. v. ES C 235, 27.7.1998, s. 13, Ú. v. ES C 221, 7.8.2001, s. 1, Ú. v. ES C 374, 3.12.1998, s. 4, Ú. v. ES C 116, 20.4.2001, s. 20.

⁽⁹⁾ KOM(2008) 195 v konečnom znení zo 17. apríla 2008.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko CESE 1506/2008 z 18. septembra 2008, spravodajca: pán CAPPELLINI.

2.7. Výbor vyzdvihuje snahu Komisie znížiť administratívnu záťaž podnikov o 25 %⁽¹¹⁾, ktorú bez výhrad podporil⁽¹²⁾.

2.8. Výbor sa nazdáva, že by mali „byť podniknuté potrebné kroky s cieľom zabezpečiť, aby všetky členské štáty implementovali všetky smernice včas a vysoko kvalitne a presvedčiť národné a regionálne vlády a legislatívne orgány, aby zahájili [sic] vlastný projekt zjednodušovania zameriavajúc sa na právne predpisy, do ktorých sa pri implementácii európskych právnych predpisov pridávali dodatky neobsiahnuté v pôvodných predpisoch (gold-plating)“⁽¹³⁾.

3. Súvislosti

3.1. V súvislosti so štvrtou etapou zjednodušenia právnych predpisov týkajúcich sa vnútorného trhu (*Simplification of the Legislation on the Internal Market* – SLIM), sa zmodernizovala prvá a druhá smernica o práve obchodných spoločností.

3.2. Európska rada vo svojich záveroch zo zasadnutia 8. a 9. marca 2007 zdôraznila, že znižovanie administratívnej záťaže je dôležité pre pozdvihnutie európskeho hospodárstva a že je nevyhnutné intenzívne spoločné úsilie na zníženie administratívnej záťaže v rámci EÚ.

3.3. Európska rada na svojom zasadnutí 13. – 14. marca 2008 vyzvala Komisiu, aby predložila nové legislatívne návrhy na zníženie administratívnej záťaže, ktoré by sa mali urýchlene prijať v skrátenom konaní⁽¹⁴⁾, a za prioritu stanovila opatrenia v oblasti európskeho práva spoločností, účtovníctva a auditu.

3.4. Iniciatíva „Small Business Act“⁽¹⁵⁾, ktorú Komisia predložila v júni 2008 a ku ktorej mal výbor možnosť vypracovať svoje stanovisko⁽¹⁶⁾, tiež zdôraznila požiadavku zjednodušenia predpisov pre menšie podniky.

⁽¹¹⁾ KOM(2006) 689, 690 a 691 v konečnom znení zo 14. novembra 2006.

⁽¹²⁾ Ú. v. EÚ C 256, 27.10.2007, s. 8.

⁽¹³⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 256, 27.10.2007, s. 8, bod 4.3.6, ako aj Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008, s. 9, bod 6.2.

⁽¹⁴⁾ Závery predsedníctva zo zasadnutia Európskej rady v Bruseli 13. a 14. marca 2008, bod 9.

⁽¹⁵⁾ KOM(2008) 394 v konečnom znení z 25. júna 2008.

⁽¹⁶⁾ Stanovisko CESE 38/2009 zo 14. januára 2009, spravodajca: pán MALOSSE, pomocný spravodajca: pán CAPPELLINI.

3.5. Napokon aj v pláne hospodárskej obnovy Európy, ktorý bol predložený koncom novembra 2008, sa ako dôležité opatrenie uvádza zníženie záťaže MSP a mikrosubjektov okrem iného zrušením požiadavky, aby „mikropodniky pripravovali ročnú účtovnú závierku“⁽¹⁷⁾.

3.6. Európsky parlament sa vo svojom uznesení z 8. decembra 2008⁽¹⁸⁾ vyslovil za zrušenie požiadaviek na finančné výkazníctvo mikrosubjektov s cieľom posilniť ich konkurencieschopnosť a uvoľniť ich potenciál rastu a vyzval Komisiu, aby predložila legislatívny návrh, ktorý umožní členským štátom vyňať tieto podniky z rozsahu pôsobnosti štvrtej smernice 78/660/EHS.

3.7. V priebehu uplynulých dvadsiatich – tridsiatich rokov bola smernica 78/660/EHS podrobená rôznym zmenám a doplneniam⁽¹⁹⁾.

4. Zhrnutie návrhu Komisie

4.1. Komisia navrhuje zaviesť novú kategóriu takzvaných „**mikrosubjektov**“, ktorú niektoré členské štáty už zahrnuli do svojej legislatívy, a vyňať tieto podniky z rozsahu pôsobnosti štvrtej smernice 78/660/EHS o ročnej účtovnej závierke. Mikrosubjekty môžu využívať uvedenú výnimku, ak spĺňajú aspoň dve z troch nasledujúcich kritérií:

- 10 alebo menej zamestnancov,
- celková bilančná suma nepresahuje 500 000 EUR a
- čistý obrat nepresahuje 1 000 000 EUR.

4.2. Pre tieto najmenšie podniky je záťaž súvisiaca s vykonávaním ročnej závierky mimoriadne veľká. Na druhej strane nie je výrazný záujem o stav ich financií, keďže vo väčšine prípadov ide o podniky, ktoré podnikajú na miestnej resp. regionálnej úrovni.

4.3. Zahrnutím výnimky do smerníc v oblasti účtovníctva by sa prenechalo na členské štáty, aby určili, ktoré pravidlá musia mikropodniky spĺňať.

4.4. Preto sa Komisia rozhodla zmeniť a doplniť existujúce platné ustanovenia Spoločenstva. Pokiaľ ide o **mikrosubjekty**, boli navrhnuté rôzne opatrenia:

- oslobodiť tieto podniky od povinnosti zverejňovať svoje výkazy,

⁽¹⁷⁾ Oznámenie Komisie Európskej Rade: Plán hospodárskej obnovy Európy – KOM(2008) 800 v konečnom znení, 26. novembra 2008, bod 4.

⁽¹⁸⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu z 18. decembra 2008 o požiadavkách v oblasti účtovníctva týkajúcich sa malých a stredných podnikov a najmä mikropodnikov.

⁽¹⁹⁾ Ide o viac než desať zmien a doplnení: smernica 83/349/EHS, smernica 84/569/EHS, smernica 89/666/EHS, smernica 90/604/EHS, smernica 90/605/EHS, smernica 94/8/ES, smernica 1999/60/ES, smernica 2001/65/ES, smernica 2003/38/ES, smernica 2003/51/ES, smernica 2006/43/ES, smernica 2006/46/ES.

- zavedenie možnosti pre mikrosubjekty na základe dobrovoľnosti naďalej zostavovať účtovné závierky, poskytovať ich na audit a posilať ich do štátneho registra,

- zavedenie možnosti pre členské štáty vyňať mikrosubjekty z rozsahu pôsobnosti štvrtej smernice o práve obchodných spoločností.

5. Všeobecné pripomienky

5.1. EHSV podporuje zámer, ktorý svojou iniciatívou sleduje Komisia, a to oslobodiť mikrosubjekty od administratívnych účtovných požiadaviek, ktoré sú nákladné a neúmerne účtovným potrebám mikrosubjektov a hlavných užívateľov finančných informácií.

5.2. Výbor pokladá za prioritu – najmä v čase súčasnej hospodárskej krízy, ktorej dôsledky pociťujú vo zvýšenej miere menšie podniky v celej Európe – urýchlene a všeobecne v celom európskom hospodárskom priestore podniknúť kroky na oslobodenie mikrosubjektov od príslušných legislatívnych požiadaviek (podľa modelu „fast track“) ⁽²⁰⁾ a zaviesť opatrenia, ktoré by boli pružné, prispôbené špecifickým situáciám jednotlivých členských štátov a boli uplatňované transparentne voči európskym fyzickým a právnickým osobám.

5.3. Návrh Komisie by bol výrazným stimulom boja proti tieňovému hospodárstvu, na čo opakovane poukázal výbor, ktorý zdôraznil ozaj negatívny vplyv nelegálnej práce na verejné finančné prostriedky v podobe strát daňových príjmov, ako aj odvodov sociálneho zabezpečenia ⁽²¹⁾. Výbor ďalej poukázal na to, že „cena za čestnosť však nemôže byť príliš vysoká, pretože dôjde k nebezpečenstvu, že fenomén práce načierno sa bude presadzovať v čoraz väčšej miere“ ⁽²²⁾.

5.4. EHSV kladne hodnotí návrh Komisie na zjednodušenie, ktorého cieľom je zaručiť, aby regulačný rámec prispieval k stimulovaniu podnikania a inovácií mikropodnikov a malých podnikov v záujme zvýšenia ich konkurencieschopnosti a lepšieho využitia potenciálu vnútorného trhu.

⁽²⁰⁾ *Fast track*: Komisia predložila tri návrhy tohto druhu s cieľom urýchlene dosiahnuť prvé výsledky. Prvý návrh mal za cieľ zosúladiť niektorých predpisov týkajúcich sa nezávislého znalca v súvislosti so zlúčením, splynutím alebo rozdelením akciových spoločností na vnútroštátnej úrovni s ustanoveniami smernice o cezhraničných zlúčeniach alebo splynutiach kapitálových spoločností (smernica 2005/56/ES) a Európsky parlament a Rada ho schválili v novembri 2007 (smernica 2007/63/ES). Komisia okrem toho v apríli 2008 predložila dva návrhy na zmeny a doplnenia prvej a jedenástej smernice týkajúcich sa práva spoločností a smerníc o účtovníctve.

⁽²¹⁾ Pozri stanovisko CESE 63/1999 z 28. januára 1999, spravodajca: pán GIRON.

⁽²²⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005, s. 61.

5.5. Hoci si EHSV uvedomuje, že Spoločenstvo v tejto oblasti nemá výlučné právomoci a že sa musí uplatňovať zásada subsidiarity ustanovená v článku 5 Zmluvy o ES, pokladá v záujme integrity jednotného trhu a nediskriminačného prístupu k subjektom, ktoré na ňom pôsobia, za vhodné, aby zvýhodnenie mikrosubjektov v budúcich opatreniach v rámci revízie štvrtej a siedmej smernice o práve obchodných spoločností nebolo ponechané na rozhodnutie jednotlivým členským štátom, ale bolo automaticky uplatňované na všetky mikropodniky v Únii.

5.6. Výbor žiada Komisiu, Európsky parlament a Radu, aby sa v pripravovanej celkovej revízii štvrtej a siedmej smernice o práve obchodných spoločností prostredníctvom medziinštitucionálnej dohody spočívajúcej na tom istom právnom základe ako

dohoda o lepšej tvorbe právnych predpisov ⁽²³⁾ uplatňoval riadiaci princíp „Najskôr myslieť v malom“, vo forme jasných záväzkov vo veci odstránenia resp. zníženia byrokratickej záťaže.

5.7. Výbor ďalej žiada, aby Komisia po troch rokoch od nadobudnutia účinnosti tohto návrhu predložila Parlamentu, Rade a EHSV správu, v ktorej by zhodnotila účinky a fungovanie výnimky udelennej mikrosubjektom vo všetkých členských štátoch EÚ a posúdila úspory, ktoré z nej skutočne vyplynuli pre európske mikrosubjekty.

V Bruseli 15. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽²³⁾ Pozri stanovisko CESE 38/2009 zo 14. januára 2009, odporúčanie č. 1, spravodajca: pán MALOSSE, pomocný spravodajca: pán CAPPELLINI. Najmä bod 3.2: „Pokiaľ ide o zásadu ‚najskôr myslieť v malom‘, EHSV opätovne potvrdzuje svoj postoj (stanovisko INT/390) a žiada, aby sa táto zásada stala záväzným pravidlom, ktorého forma (kódex správania, medziinštitucionálna dohoda, rozhodnutie Rady) zatiaľ nie je určená, ktoré by si však vyžadovalo zapojenie zo strany Európskeho parlamentu, Komisie a Rady. Myšlienka medziinštitucionálnej dohody spočívajúcej na tom istom právnom základe ako dohoda o lepšej tvorbe právnych predpisov z roku 2003 ...“.

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúci text, ktorý bol súčasťou stanoviska sekcie, získal v hlasovaní aspoň štvrtinu odovzdaných hlasov, ale bol zamietnutý v prospech pozmeňovacieho návrhu, ktorý schválilo plenárne zhromaždenie:

„2.6. Podľa odhadov Komisie by sa vyňatie z pôsobnosti smernice potenciálne týkalo približne 5,4 milióna mikrosubjektov a celkové administratívne náklady na splnenie administratívnych a účtovných požiadaviek stanovených smernicou by dosiahli okolo 6,3 miliardy EUR ročne.“

Výsledok hlasovania: Za: 89, Proti: 40, Zdržali sa: 30

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o prispôsobení určitých aktov, na ktoré sa vzťahuje postup uvedený v článku 251 zmluvy, rozhodnutiu Rady 1999/468/ES, pokiaľ ide o regulačný postup s kontrolou – Prispôsobenie regulačnému postupu s kontrolou – piata časť“

[KOM(2009) 142 v konečnom znení – 2009/0048 (COD)]

(2009/C 317/12)

Hlavný spravodajca: **pán RETUREAU**

Rada sa 14. mája 2009 rozhodla podľa článku 152 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o prispôsobení určitých aktov, na ktoré sa vzťahuje postup uvedený v článku 251 zmluvy, rozhodnutiu Rady 1999/468/ES, pokiaľ ide o regulačný postup s kontrolou – Prispôsobenie regulačnému postupu s kontrolou – Piata časť“

KOM(2009) 142 v konečnom znení – 2009/0048 (COD).

Grémium Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru poverilo 12. mája 2009 vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci odbornú sekciu pre jednotný trh, výrobu a spotrebu.

V súlade s článkom 20 vnútorného poriadku bol pán RETUREAU rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza z 16. júla) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 122 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a nikto sa hlasovania nezdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závery

1.1. EHSV prijíma návrhy Komisie v súvislosti s regulačným postupom s kontrolou a zároveň si kladie otázku, či je potrebné uvažovať o osobitnom postupe v prípade zmien, ktoré sa síce netýkajú predmetu a cieľov nástroja, ale nemožno ich považovať za celkom nepodstatné, pretože majú istý sociálny alebo hospodársky dosah, prípadne následky na zdravie občanov.

1.2. Nazdáva sa však, že vzhľadom na organizáciu práce v Európskom parlamente je zavedenie tejto kontroly do praxe náročné.

1.3. Občania si zatiaľ jasne neuvedomujú prínos nového postupu, keďže pre organizácie občianskej spoločnosti, ktorých sa „pomocné“ predpisy vypracúvané komitologickým postupom týkajú, môže byť dosť ťažké sledovať všetky postupné zmeny a doplnenia pôvodného právneho nástroja.

2. Prispôsobenie určitých aktov regulačnému postupu s kontrolou v roku 2007 a 2008

2.1. Regulačný postup s kontrolou Európskeho parlamentu sa v uplynulých dvoch rokoch urýchlil vďaka nariadeniam „omnibus“, ktoré umožnili upraviť určité právne nástroje prijímané v minulosti zvyčajným komitologickým postupom. Komitologický postup sa naďalej uplatňuje v prípadoch, na ktoré sa nevzťahuje postup s kontrolou.

2.2. Rozhodnutie Rady 2006/512/ES zo 17. júla 2006 zmenilo rozhodnutie Rady z 28. júna 1999, ktorým sa ustanovujú postupy pre výkon vykonávacích právomocí prenesených na Komisiu (1999/468/ES), a to najmä doplnením článku 5a, ktorým sa zavádza nový regulačný postup s kontrolou. Tento postup dáva Európskemu parlamentu právo kontroly, pokiaľ ide o zmeny

a doplnenia uskutočnené v určitých právnych aktoch v priebehu komitologického postupu, a to v prípade, že tieto zmeny a doplnenia nie sú podstatné alebo spočívajú v doplnení či vypustení nepodstatných ustanovení alebo prvkov.

2.3. Komitologický postup, ktorý zabezpečuje monitorovanie uplatňovania každého právneho predpisu, obsahuje aj doplňujúcu možnosť, ktorá posilňuje kontrolu Európskeho parlamentu nad výkonom vykonávacích právomocí prenesených na Komisiu právnym predpisom. Ide o predpisy spadajúce do rámca tohto nového postupu, prijímané v rámci spolurozhodovacieho procesu, v zmysle článku 251 zmluvy alebo podľa Lamfalussyho postupu vo finančných otázkach ⁽¹⁾.

2.4. V spoločnom vyhlásení sa Komisia, Rada a Európsky parlament dohodli na zozname právnych predpisov, ktoré by sa mali urýchlene prispôsobiť zmenenému a doplnenému rozhodnutiu, aby sa v nich podľa potreby mohol zaviesť nový regulačný postup s kontrolou namiesto pôvodne uvedeného postupu. V tomto spoločnom vyhlásení sa ďalej uvádza, že v rámci uplatňovania zásady dobrej tvorby právnych predpisov musia byť vykonávacie právomoci prenesené na Komisiu bez časového obmedzenia.

⁽¹⁾ V článku 5a zmeneného a doplneného rozhodnutia 1999/468/ES sa zavádza nový regulačný postup s kontrolou pre opatrenia so všeobecnou pôsobnosťou, ktorých cieľom je zmeniť a doplniť nepodstatné prvky základného aktu prijatého podľa postupu uvedeného v článku 251 zmluvy, okrem iného vypustením niektorých z týchto prvkov alebo doplnením nových nepodstatných prvkov.

2.4.1. Komisia sa rozhodla vykonať úpravu starých právnych aktov, na ktoré sa tento nový postup vzťahuje, prostredníctvom návrhov súhrnných nariadení „omnibus“, ktoré sa týkajú viacerých právnych aktov, namiesto toho, aby prijala odlišné nariadenie pre každý z nich.

2.4.2. Prvé tri série návrhov boli prijaté koncom roka 2007, štvrtá séria 11. februára 2008 ⁽²⁾. Komisia teda navrhla spätne upraviť všetky predpisy, na ktoré sa, podľa jej názoru, vzťahuje nový komitologický postup s kontrolou, aby sa do nich mohol tento postup zapracovať a aby sa v prípade potreby mohli vypustiť časové obmedzenia týkajúce sa prenosu vykonávacích právomocí, ktoré by mohli obsahovať.

2.5. Európsky parlament v uznesení z 23. septembra 2008 odporučil Komisii, aby preskúmala zoznam 14 právnych aktov, v rámci ktorých by sa podľa neho mal namiesto pôvodne stanoveného komitologického postupu bez kontroly zaviesť regulačný postup s kontrolou. V tomto stanovisku sa výbor vyjadruje k odpovedi Komisie na spomínané uznesenie a ku krokom, ktoré Komisia navrhuje.

2.6. Okrem toho sa Európsky parlament domnieva, že postupy na vykonávanie rozhodnutí Rady 1999/468/ES boli, a s výnimkou postupov pre nový regulačný postup s kontrolou stále sú značne neuspokojivé, čo je okrem iných dôvodov spôsobené najmä tým, ako komitologická databáza funguje; keďže dokumenty sa často zasielajú po častiach bez jasného vysvetlenia ich významu a niekedy s nesprávnym označením, napríklad návrhy vykonávacích opatrení, o ktorých sa vo výbore ešte nehlasovalo, sa zasielajú s označením „právo na kontrolu“, pričom by sa mali zasielať s označením „právo na informáciu“, a to vyvoláva nejasnosti pokiaľ ide o určenie termínov ⁽³⁾.

3. Návrhy Komisie

3.1. V návrhu nariadenia uvedenom v názve tohto stanoviska Komisia navrhuje prispôbiť regulačnému postupu s kontrolou dva právne akty, ktoré predložil Európsky parlament, a vysvetľuje, prečo zamietla ostatné navrhnuté akty, pričom pre každý z nich uvádza právne dôvody vyplývajúce z podstaty týchto aktov, v dôsledku ktorých nespĺňajú podmienky regulačného postupu s kontrolou.

3.2. Ide o tieto právne akty:

Nástroje, ktoré už boli upravené alebo ktorých úprava už bola navrhnutá

- Smernica 2000/25/ES Európskeho parlamentu a Rady z 22. mája 2000, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 74/150/EHS ⁽⁴⁾
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/43/ES z 27. júna 2001, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 92/23/EHS ⁽⁵⁾

⁽²⁾ KOM (2008) 71 v konečnom znení, KOM (2007) 740 v konečnom znení, KOM (2007) 741 v konečnom znení, KOM (2007) 822 v konečnom znení a KOM (2007) 824 v konečnom znení Ú. v. EÚ C 224, 30.8.2008.

⁽³⁾ EP, Výbor pre ústavné veci, spravodajkyňa: Monica Frassoni, A6-0107/2008, návrh rozhodnutia, odôvodnenie B.

⁽⁴⁾ Ú. v. ES L 173, 12.7.2000.

⁽⁵⁾ Ú. v. ES L 211, 4.8.2001.

— Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/3/ES z 11. februára 2004, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice Rady 70/156/EHS a 80/1268/EHS: podľa Komisie sa na tieto dve smernice regulačný postup s kontrolou vzťahuje automaticky ⁽⁶⁾

— Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/64/ES z 26. októbra 2005, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 70/156/EHS ⁽⁷⁾

— Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/40/ES zo 17. mája 2006, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 70/156/EHS ⁽⁸⁾

— Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/33/ES zo 6. júla 2005, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 1999/32/ES ⁽⁹⁾.

Nástroje, na ktoré sa nevzťahuje spolurozhodovací postup

— Nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006 z 11. júla 2006, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1260/1999 ⁽¹⁰⁾.

Nástroje prijaté po nadobudnutí účinnosti reformy z roku 2006

— Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1905/2006 z 18. decembra 2006: keďže toto nariadenie bolo prijaté po 23. júli 2006, t. j. po nadobudnutí účinnosti reformy, ktorou sa zaviedol regulačný postup s kontrolou, nie je potrebné žiadne jeho prispôbenie ⁽¹¹⁾.

Nástroje, ktoré neobsahujú žiadne ustanovenie, na ktoré sa vzťahuje regulačný postup s kontrolou

— Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/46/ES z 23. júla 2001, ktorá mení a dopĺňa smernicu Rady 95/53/ES a smernicu 70/524/EHS, 96/25/ES a 1999/29/ES ⁽¹²⁾

— Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/33/ES z 21. októbra 2002, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice Rady 90/425/EHS a 92/118/EHS ⁽¹³⁾

— Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/41/ES z 21. apríla 2004, ktorou sa zrušujú určité smernice týkajúce sa hygieny potravín a zdravotných podmienok výroby a uvádzania určitých produktov živočíšneho pôvodu určených pre ľudskú spotrebu na trh a ktorou sa menia a dopĺňajú smernice Rady 89/662/EHS a 92/118/EHS a rozhodnutie Rady 95/408/ES ⁽¹⁴⁾

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ L 49, 19.2.2004.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ L 310, 25.11.2005.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ L 161, 14.6.2006.

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ L 191, 22.7.2005.

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ L 210, 31.7.2006.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ L 378, 27.12.2006.

⁽¹²⁾ Ú. v. ES L 234, 1.9.2001.

⁽¹³⁾ Ú. v. ES L 315, 19.11.2002.

⁽¹⁴⁾ Ú. v. EÚ L 157, 30.4.2004.

— Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 676/2002/ES zo 7. marca 2002 ⁽¹⁵⁾.

3.3. Komisia napokon uznáva, že nasledujúce základné akty obsahujú určité ustanovenia, ktoré musia byť prispôsobené regulačnému postupu s kontrolou:

— Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2000/15/ES z 10. apríla 2000, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 64/432/EHS o zdravotných problémoch ovplyvňujúcich obchod s hovädzím dobytkom a ošípanými vo vnútri Spoločenstva ⁽¹⁶⁾ a

— Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1760/2000 zo 17. júla 2000, ktorým sa zriaďuje systém identifikácie a registrácie hovädzieho dobytku, o označovaní hovädzieho mäsa a výrobkov z hovädzieho mäsa, a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 820/97 ⁽¹⁷⁾.

3.4. Cieľom návrhu je vykonať prispôsobenie uvedených dvoch aktov regulačnému postupu s kontrolou.

4. Všeobecné pripomienky výboru

4.1. EHSV so záujmom sledoval zavedenie nového komitologického postupu: regulačného postupu s kontrolou.

4.2. EHSV prijíma návrhy Komisie a zároveň si kladie otázku, či je potrebné uvažovať o osobitnom postupe v prípade zmien, ktoré sa síce netýkajú predmetu a cieľov nástroja, ale nemožno ich považovať za celkom nepodstatné, pretože majú istý sociálny či hospodársky dosah alebo následky na zdravie občanov, ako je to v prípade nariadenia OEEZ.

4.3. Zastáva názor, že komitologický postup s kontrolou predstavuje demokratický pokrok z hľadiska sledovania ďalšieho vývoja niektorých nástrojov, pretože vďaka nemu sa možno vyhnúť ťažším postupom, ako je revízia, ktoré by boli pre inštitúcie zbytočnou záťažou. Vzhľadom na organizáciu práce v Európskom parlamente sa však vykonávanie kontroly ťažko uskutočňuje v praxi.

4.4. Občania si zatiaľ jasne neuvedomujú prínos nového postupu, keďže pre organizácie občianskej spoločnosti, ktorých sa „pomocné“ predpisy vypracúvané komitologickým postupom týkajú, môže byť dosť ťažké sledovať všetky postupné zmeny a doplnenia pôvodného právneho nástroja.

4.5. Situácia je ešte zložitejšia, ak zmeny právnych predpisov prinesú v praxi dôsledky, ktoré značne prekračujú rámec vymedzený pojmom „nepodstatná zmena“, ktorý je z hľadiska niektorých spôsobov uplatnenia dosť nepresný. Platí to napríklad pri nových predpisoch týkajúcich sa toxických látok v odpade z elektrických a elektronických zariadení. Návrh na pridanie toxikkej látky do zoznamu alebo na jej vyškrtnutie sa podáva v súlade s postupom s kontrolou, ale výbor vo svojom stanovisku ⁽¹⁸⁾ žiadal, aby sa navrhované zmeny zoznamu konzultovali so zainteresovanými odvetvami a pracovníkmi ako aj s organizáciami spotrebiteľov, a aby sa uskutočnila štúdia dosahu, pretože v prípade týchto konkrétnych predpisov ide o podstatné zmeny.

4.6. S touto pripomienkou, ktorá sa môže týkať niektorých konkrétnych prípadov a možno ju využiť v praxi bez toho, aby sa museli meniť v súčasnosti platné pravidlá, môže výbor prijať návrhy Komisie.

Brusel 16. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽¹⁵⁾ Ú. v. ES L 108, 24.4.2002.

⁽¹⁶⁾ Ú. v. ES L 105, 3.5.2000.

⁽¹⁷⁾ Ú. v. ES L 204, 11.8.2000.

⁽¹⁸⁾ KOM(2008) 809 v konečnom znení a CESE 1032/2009 z 10. 6. 2009.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Strednodobé hodnotenie implementácie akčného plánu ES pre biodiverzitu“

[KOM(2008) 864 v konečnom znení]

(2009/C 317/13)

Spravodajca: **Lutz RIBBE**

Komisia sa 16. decembra 2008 rozhodla podľa článku 262 ods. 1 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Strednodobé hodnotenie implementácie akčného plánu ES pre biodiverzitu“

KOM(2008) 864 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 18. júna 2009. Spravodajcom bol pán RIBBE.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza z 15. júla) prijal 162 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV úprimne ľutuje, že sa nespĺní cieľ zastaviť do roku 2010 úbytok biodiverzity.

1.2. Je však potešiteľné, že vďaka smernici o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (smernica o biotopoch) a smernici o ochrane vtáctva sa pri niektorých biotopoch a druhoch podarilo dosiahnuť kladný vývoj. To dokazuje, že ak sa európske právo v oblasti ochrany prírody správne uplatňuje, tak aj funguje.

1.3. Nemôže však zastaviť pokračujúci vážny úbytok druhov, ku ktorému dochádza mimo chránených území v dôsledku úplne zákonných hospodárskych praktík. EHSV súhlasí s názorom Komisie, že zapracovanie požiadaviek ochrany biodiverzity do iných oblastí politiky je zatiaľ úplne nedostatočné.

1.4. EHSV však zastáva názor, že nie sú potrebné žiadne zásadné nové ciele. Komisia a členské štáty sa skôr musia vážnejšie a v budúcnosti aj s väčším dôrazom snažiť o dosiahnutie doterajšieho cieľa zastaviť úbytok biodiverzity a obnoviť prirodzené habitáty, ktorý bol sformulovaný už v roku 2001.

1.5. Ochrana prírody sa z hospodárskeho hľadiska často považuje za obmedzenie resp. ohrozenie. Argument hospodárskej hodnoty biodiverzity sa do praktickej politiky zatiaľ nedostal. Žiadame Komisiu, aby predstavila, ako chce tento problém riešiť napríklad v rámci diskusií o zintenzívnenej internalizácii externých nákladov.

1.6. Mali by sa lepšie šíriť príklady kladného vývoja, ktoré ukazujú, ako úzko je regionálny hospodársky rozvoj (napr. cestovný ruch) spätý s biodiverzitou.

1.7. Rozhodnutie Rady financovať program Natura 2000 z prostriedkov štrukturálneho fondu a z 2. piliera spoločnej poľnohospodárskej politiky sa ukázalo ako neefektívne. Členské štáty jednoducho v príslušných programoch prikladajú ochrane prírody a biodiverzity príliš malú váhu. EHSV sa vyslovuje za samostatnú rozpočtovú kapitolu vo finančnom období rokov 2014 až 2020. Do poľnohospodársko-environmentálnych programov sa opäť musí zaviesť stimulačná zložka.

1.8. V mnohých regiónoch a lokalitách, napr. v močaristých oblastiach, v horských a pobrežných regiónoch, na lúkach a pastvinách, v luhoch atď., je ochrana a obnova prirodzených biotopov zároveň dôležitým príspevkom k ochrane klímy. Politika ochrany klímy a politika ochrany biodiverzity sa musia ešte užšie previazať, aj keď za ochranu biodiverzity hovorí viac dôvodov, než sú „len“ dôvody ochrany klímy.

1.9. Aby sa jednotlivým druhom umožnilo prispôbiť sa zmeneným klimatickým podmienkam, musia sa ich habitáty lepšie prepojiť. Malo by sa uvažovať o vybudovaní „transeurópskej siete prírody“.

1.10. Zaberá sa stále viac plôch: buď sú zastavované alebo asfaltované, čo je veľký environmentálny problém. V Európe sa musí tento záber pôdy zmenšiť.

1.11. Ochrana prírody sa síce v občianskej spoločnosti stretáva so širokým súhlasom, vedomosti o nej sú však úplne nedostatočné. EHSV víta, že sa teraz konečne má viac podporovať potrebné chápanie dôvodov úbytku druhov a nevyhnutných protipatrení. Patria sem aj lepšie informácie pre spotrebiteľov o dôsledkoch určitých výrobných postupov a o vývoji udržateľných výrobných praktík.

2. Oznámenie Európskej komisie

2.1. Komisia vo svojom oznámení dospela k trizievemu záveru, že napriek akčnému plánu ES pre biodiverzitu predloženému v roku 2006, ktorý obsahoval až 160 opatrení, „je veľmi nepravdepodobné, že sa dosiahne celkový cieľ do roku 2010 zastaviť pokles biodiverzity v EÚ,“ a že „v budúcich dvoch rokoch si to bude vyžadovať výrazný ďalší záväzok zo strany Európskeho spoločenstva a členských štátov EÚ, ak sa chceme vytýčenému cieľu hoci len priblížiť.“ Člen Európskej komisie pán Dimas zodpovedný za životné prostredie už medzitým priznal, že cieľ zastaviť do roku 2010 úbytok biodiverzity sa nespĺní.

2.2. Celosvetový úbytok biologickej rozmanitosti sa opisuje ako „katastrofálny“. Nedochádza len k narušeniu prirodzených procesov, má to aj závažné hospodárske a sociálne následky. Komisia konštatuje, že Európa je spoluzodpovedná aj za negatívne globálne procesy. Zásadné výzvy napríklad predstavujú „nové otázky, ako je rozšírenie poľnohospodárskeho sektora na uspokojenie dopytu po potravinách a vznik alternatívnych trhových produktov ako sú biopalivá“.

2.3. Aj keď sú možno dôvody doterajšieho rozsiahleho neúspechu politiky ochrany biodiverzity rôznorodé, Komisia vo svojich záveroch v strednodobom hodnotení súhrnne vyzdvihuje, že „aspekty integrácie a biodiverzity v rámci iných sektorových politík naďalej predstavujú kľúčovú výzvu“. Táto trizvna bilancia v strednodobom hodnotení vychádza z toho, že pri začleňovaní požiadaviek ochrany biodiverzity do iných odvetvových politík sa v posledných rokoch nedosiahli žiadne skutočné pokroky.

2.4. Počiatočné výsledky prvej veľkej kontroly stavu akčného plánu pre biodiverzitu ukazujú, že stav ochrany 50 % rastlinných a živočíšnych druhov a možno až 80 % druhov biotopov chránených na základe smernice o biotopoch ⁽¹⁾, ktoré sú stredobodom európskych záujmov ochrany, je nepriaznivý.

2.5. Komisia však konštatuje, že pri niektorých druhoch chránených na základe smernice o biotopoch resp. smernice o ochrane vtáctva je možné rozpoznať prvé kladné trendy. Pri jednotlivých chránených druhoch bolo možné úbytok zastaviť: „Smernicou sa týmto druhom jasne napomohlo, a to najmä vymedzením osobitne chránených území (...)“.

2.6. Komisia konštatuje, že sieť Natura 2000 v súčasnosti tvorí 25 000 chránených území pokrývajúcich okolo 17 % celkového územia Európskej únie. Hlavne mimo týchto chránených oblastí je trend aj naďalej negatívny.

2.7. Komisia sa zaoberá prvými výsledkami štúdie o odhade ekonomickej hodnoty ekosystémov a biologickej rozmanitosti (The Economics of Ecosystems and Biodiversity ⁽²⁾) – tzv. Sukhdevova správa). Táto správa dospela k podobným výsledkom ako kedysi Sternova správa o klimatických zmenách: biodiverzitu treba zachovať nielen z eticko-morálnych, ale aj z ekonomických dôvodov. „Pokles biodiverzity a ekosystémov je hrozbou pre fungovanie planéty, nášho hospodárstva a ľudskej spoločnosti. Pri scenári nezmeneného vývoja sa ročné zníženie úrovne blahobytu spôsobené stratou ekosystémových služieb do roku 2050 odhaduje na 6 % celosvetového HDP.“

3. Všeobecné pripomienky

3.1. EÚ po prvýkrát verejne priznáva, že sa do roku 2010 nepodarí zastaviť úbytok biodiverzity, teda že sa nepodarí splniť jeden z ústredných sľubov environmentálnej politiky, ktorý občanom v tejto politickej oblasti dali najvyšší predstavitelia štátov a vlád, ako aj Komisia.

⁽¹⁾ Smernica Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (smernica o biotopoch).

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/economics/pdf/teeb_report.pdf.

3.2. EHSV toto poznanie neprekvapuje, pretože vo svojom stanovisku k akčnému programu súhlasil s kritickými analýzami Komisie a takisto uznal, že všetkých 160 opatrení je v zásade správnych a nevyhnutných, zároveň však vyjadril veľké pochybnosti o tom, či sa tie časti verejnej správy a politiky, resp. či sa tí politici, ktorí nie sú bezprostredne oboznámení s politikou biodiverzity budú na nevyhnutných snahách podieľať a či ich budú brať vážne. Tieto pochybnosti sa teraz žiaľ ukázali ako oprávnené.

3.3. Postoje EHSV k akčnému plánu pre biodiverzitu sú v súčasnosti žiaľ rovnako aktuálne, ako pred dobrými dvomi rokmi, keď ich plenárne zhromaždenie schvaľovalo. Výbor vtedy doslova napísal ⁽³⁾:

— EHSV a Komisia sa zhodujú v opise situácie: Zachovanie biodiverzity je potrebná a kľúčová úloha, pri ktorej neexistujú iba eticko-morálne záväzky. Jestvuje aj dostatok ekonomických dôvodov, ktoré vyžadujú rýchle a úspešné konanie. Hospodárske straty, ktoré vyplývajú z poklesu výkonnosti ekosystému sa vyčísľujú už dnes na niekoľko 100 miliárd EUR. To je plytvanie, ktoré si naše národné hospodárstva jednoducho nemôžu dovoliť.

— Úbytok druhov v Európe je výsledkom miliónov jednotlivých hodnotových rozhodnutí v posledných desaťročiach, ktoré sa v prevažnej väčšine uskutočňovali v rámci existujúcich zákonov. Podiel nelegálnej činnosti na poklese biodiverzity v Európe je okrajový.

— Vývoj biodiverzity je napriek politickým sľubom žiaľ aj naďalej negatívny, čo nespočíva v tom, že by sa nevedelo, ako by sa dalo zabrániť úbytku druhov. Doposiaľ chýbala politická vôľa skutočne presadiť opatrenia, ktoré sú už dlho uznávané ako nevyhnutné. Skúsenosti so sústavou Natura 2000 hovoria samy za seba.

— Komisia vo svojom oznámení správne pomenovala dôvody, ktoré o. i. spočívajú v „nedostatočnej správe a riadení a neschopnosti klasických ekonomík uznať ekonomické hodnoty prírodného kapitálu a ekosystémových služieb“.

— Budúcnosť teda ukáže, či politika predložením tohto akčného plánu nakoniec skutočne nájde silu uskutočniť zásadné zmeny považované za nevyhnutné, alebo či sa potvrdia obavy mnohých ochrancov prírody, že politika sa síce znovu verbálne dotkne tejto citlivej spoločensko-politickej oblasti, ale že zostane iba pri slovách.

— EHSV preto považuje za veľmi potrebné prednostne realizovať štvrtú oblasť politiky, ktorou je zlepšenie vedomostnej základne, aby si občania aj politici uvedomili skutočné následky svojho konania.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 97, 28.4.2007, s. 6.

3.4. Komisia vo svojom terajšom oznámení potvrdila mnohé vtedajšie výroky o skutočnostiach, ktoré prispievajú k ďalšiemu úbytku biodiverzity. Preto nebolo potrebné vypracovať zo zásady nové stanovisko EHSV. Zaoberáme sa teda skôr takými vecami, ktoré sú dnes nové, resp. na ktoré sa treba pozerá trochu inak, než pred dvomi rokmi.

4. Konkrétne pripomienky

Právny rámec a správa

4.1. V posledných rokoch sa začalo ukazovať, že európske smernice o ochrane prírody sú vhodné stimulovať kladný vývoj, ak sa správne uplatňujú a ak sa správne zaobchádza s vlastníkmi, ktorí sú obmedzovaní⁽⁴⁾. EHSV však konštatuje, že v rámci územia Natura 2000 je ešte veľa problémov, ktoré sa musia vyriešiť. A podľa spomenutých smerníc EÚ je chránených „iba“ 17 % plôch.

4.2. Po takmer ukončenom vytvorení siete Natura 2000, s ktorým sa extrémne mešká, sa európska ochrana prírody dostáva do novej fázy. Pre vyčlenené územia sa musia vypracovať zodpovedajúce plány správy a riadenia. EHSV vyjadruje pochybnosti, či sú v členských štátoch na ich vypracovanie a uplatňovanie k dispozícii dostatočné personálne a finančné kapacity. Dôležité je, aby sa tieto plány zostavovali v úzkej spolupráci so všetkými zúčastnenými skupinami spoločnosti. Iba tak sa dosiahne ich akceptácia.

4.3. Otvorenou otázkou zostáva, ako sa vzhľadom na mimoriadny tlak na záber pôdy, o ktorom Komisia správne hovorí, podarí vo väčšom rozsahu obnoviť zničené biotopy. EHSV pripomína, že na stretnutí najvyšších predstaviteľov štátov a vlád v Göteborgu bolo prisľúbené nielen zastaviť do roku 2010 úbytok biodiverzity, ale aj postarať sa o obnovu habitatov a prírodných systémov. Strednodobé hodnotenie o tom vôbec nehovorí.

4.4. Sotva sa sieť Natura 2000 vytvorila, už začínajú diskusie o vyňatí niektorých území alebo ich častí z tejto siete, väčšinou na infraštruktúrne opatrenia, ktoré sú často spolufinancované Európskou úniou. O určite najznámejšom prípade, Rospudskom údolí v severovýchodnom Poľsku, sa hovorí v samotnom oznámení Komisie. Aj keď nová poľská vláda teraz hľadá alternatívy vedenia diaľkovej trasy Via Baltica, ukazuje sa veľmi jasne, že konflikt medzi ochranou prírody na jednej strane a hospodárskym rozvojom na druhej strane nie je ani zďaleka vyriešený.

4.5. Malo by byť preto nesporné, že pracoviská EÚ budú v najbližších rokoch konfrontované s vlnou konaní, pri ktorých pôjde o takéto „výnimky“. EHSV v súčasnosti nevidí, že by v rámci Komisie jestvovali personálne predpoklady zvládnuť obsahovo a administratívne takúto výzvu.

4.6. EHSV už vo svojom stanovisku k samotnému akčnému plánu pre biodiverzitu napísal, že k pokračujúcemu úbytku druhov v našej kultúrnej krajine dochádza v rámci „dobrých odborných praktík“ a v rámci toho, čo EÚ vo svojich ustanoveniach definuje ako „dobré poľnohospodárske a environmentálne podmienky“, teda v rámci zákonov a nie ich porušovaním. To je neprijateľné.

4.7. Práve preto jestvujú aj značné debaty ohľadom kritérií vzájomnej zhody (tzv. krížová zhoda). Spolu s dobrými poľnohospodárskymi a environmentálnymi podmienkami a dobrými odbornými praktikami majú zabezpečiť, že sa budú zohľadňovať aspekty biodiverzity. Keď však k úbytku biodiverzity dochádza z väčšej časti v rámci platných zákonov, je logické, že sa o týchto kritériách kontroverzne diskutuje. Zodpovedajúce poznámky urobil aj Súdny dvor ES vo svojej osobitnej správe na tému krízovej zhody. Členské štáty, ale aj Komisia, musia na to konečne reagovať.

4.8. Často sú dotknuté aj také legislatívne návrhy, pri ktorých človek najskôr nepomyslí na žiadny priamy vzťah s biodiverzitou. Na boj proti BSE a TSE sa nariadením č. 1774/2002 zakázalo ponechávať uhynuté zvieratá vo voľnej prírode. Spôsobilo to závažný nedostatok potravy pre zvieratá, ktoré požírajú zdochliny, napríklad pre vlky, medvede a supy. Ak zrazu supy zahliadneme mimo toho mála území, na ktorých sa tieto vzácne vtáky zdržujú, určite nejde o pozitívny signál, ale jednoducho je to spôsobené skutočnosťou, že tieto zvieratá od hladu teraz prekonávajú obrovské vzdialenosti. Skupiny ochrancov životného prostredia a jedna španielska poslankyňa Európskeho parlamentu museli na tieto zlé pomery v európskej legislatíve upozorniť, pričom Komisia reagovala až po veľmi dlhom čase. Zdá sa, že včasné overovanie zlučiteľnosti s biodiverzitou nejestvuje.

Politické dôsledky a financovanie

4.9. Predovšetkým mimo chránených území zostáva konflikt medzi hospodárskym využívaním pôdy a ochranou prírody resp. druhov nevyriešený. Komisia poukazuje na to, že v rámci preskúmania stavu spoločnej poľnohospodárskej politiky dala v tomto smere rozličné návrhy, napríklad, aby sa sprístupnilo ďalšie financovanie rozvoja vidieka „okrem iného pre biodiverzitu, a to prostredníctvom zvýšeného prevodu peňažných prostriedkov z prvého piliera SPP do druhého (t. j. modulácia)“. Treba žiaľ konštatovať, že Rada sa vo svojom rozhodnutí týmito návrhmi plne neriadila. Ukazuje sa, že členské štáty sa v potrebnom rozsahu neuberajú niektorými cestami, ktoré EÚ uznala za nevyhnutné.

4.10. Preto je financovanie siete Natura 2000, vrátane náhrady za dodržiavanie osobitných podmienok jedným z problémov, ktoré sa musia vyriešiť. EHSV s veľkými obavami sleduje, že po vypracovaní príslušných programov členskými štátmi zostáva príliš málo peňazí na financovanie sústavy Natura 2000, čo so sebou prináša mimoriadne konflikty. Vyslovuje sa preto za samostatnú rozpočtovú kapitolu vo finančnom období rokov 2014 až 2020.

(4) Ú. v. EÚ C 97, 28.4.2007, s. 2.

4.11. Celkovo sa dôrazne prihovára za lepšie a cielenejšie financovanie ochrany prírody. Už vo svojom stanovisku k akčnému plánu pre biodiverzitu poukázal na to, že

- priame platby poľnohospodárom, ktoré vytvárajú prevažnú časť agrárneho rozpočtu, nie sú zamerané na podporu biodiverzity, ale na prípravu poľnohospodárov na výzvy svetových trhov;
- „pokiaľ podmienky na svetovom trhu skôr bránia poľnohospodárstvu, ktoré by bolo celoplošne v súlade s ochranou životného prostredia, ... (musia) politici vynaložiť zvláštne úsilie“, napr. v tom zmysle, že „podpora poľnohospodársko-ekologických opatrení sa natolko zvýši, aby všetci poľnohospodári EÚ používali ekologické výrobné postupy“⁽⁵⁾. Aj v tomto prípade za slovami nenasledujú činy.

4.12. Komisiu žiadame, aby sa vzhľadom na nadchádzajúcu reformu SPP a pri rozpočte konečne urobilo vo veci jasno. Poľnohospodársko-environmentálne programy môžu byť úspešné len vtedy, keď poľnohospodárom ponúknu aj hospodárske stimuly. Bolo chybou skrátnúť stimulačné zložky. To sa musí zrevizovať. Politické poslanstvo poľnohospodárom (a spoločnosti) musí znieť: Ako spoločnosť si ceníme, keď poľnohospodári robia viac na zachovanie biodiverzity, než im predpisujú zákony.

4.13. V členských štátoch teraz prebiehajú prvé diskusie o ďalšom vývoji poľnohospodárskej politiky. Pre biodiverzitu sú relevantné aj vzhľadom na snahu využívať viac energie z obnoviteľných, a teda aj z biologických zdrojov. Komisia objasňuje, že „hlavnou výzvou bude zabezpečiť realizáciu odporúčaní uvádzaných v hodnoteniach vplyvu na udržateľnosť a zvýšiť porozumenie občanov, pokiaľ ide o vplyv spotreby potravinových a nepotravinových komodít v EÚ (napr. mäsa, sójových bôbov, palmového oleja, kovových rúd), ktoré pravdepodobne prispievajú k poklesu biodiverzity. To by mohlo viesť k uvažovaniu o politických možnostiach pri znižovaní tohto vplyvu.“ EHSV vyzýva Komisiu, aby intenzívne pracovala na príslušných štúdiách.

4.14. Reforma spoločnej poľnohospodárskej politiky po roku 2013 tak ukáže, či sa podarí dostať do poľnohospodárskej politiky viac ochrany biodiverzity a udržateľnosti.

Celkové a hospodárske aspekty

4.15. EHSV konštatuje, že dôslednou ochranou prírody je možné súčasne dosiahnuť aj ciele v oblasti politiky ochrany klímy. Ochrana a reaktivácia močarísk a mokradových biotopov predstavuje účinný príspevok k ochrane klímy. To isté platí aj pre využívanie trávnych porastov v Európe vo všetkých formách (napr. pasienkové lesy „dehesas“ na Pyrenejskom polostrove). Mnohé spôsoby poľnohospodárskeho využívania nevyhnutného na zachovanie týchto biotopov sa však v posledných rokoch stali pre poľnohospodárov čoraz menej ekonomicky zaujímavými. Biodiverzita nemá žiadnu trhovú hodnotu! Ceny neodrážajú, do akej miery bol výrobok vyrobený tak, aby neškodil prírode. Politika EÚ a členských štátov na to doteraz nereagovala primeraným spôsobom.

⁽⁵⁾ Situácia prírody a ochrany prírody v Európe, Ú. v. ES C 221, 7.8.2001, s. 130-137.

4.16. V Nemecku napríklad požadovalo 15 zo 16 spolkových krajín ešte v máji 2006, teda práve v mesiaci, v ktorom Komisia zverejnila akčný plán pre biodiverzitu, zmenu, t. j. zmiernenie smerníc EÚ o ochrane prírody. Najmä spolková krajina Hesse intervenuje v tomto zmysle ďalej, okrem iného s tým (ekonomickým) argumentom, že žiadna priemyselná krajina si nemôže dovoliť také prísne požiadavky na ochranu prírody. Mnohí politici si teda ešte neuvedomujú ekonomický význam biodiverzity.

4.17. Je pozoruhodné, že spoločnosť a politici takmer vôbec nereagujú na údaje zo Sukhdevovej správy, podľa ktorej by z dôvodu straty biodiverzity mohlo nastať zníženie úrovne blahobytu až do výšky 6 % celosvetového HDP, zatiaľ čo v rámci súčasnej finančnej a hospodárskej krízy sú poklesy HDP v oveľa menšom rozsahu dôvodom na krízové summity a miliardové plány hospodárskej obnovy. Jednou z najdôležitejších úloh Komisie bude sprostredkovať okrem eticko-morálnych hodnôt aj ekonomické hodnoty biodiverzity a pretaviť ich do praktickej politiky.

4.18. V členských štátoch aj naďalej existuje obrovský tlak na biodiverzitu: zaberá sa stále viac plôch: buď sú zastavované alebo asfaltované, čo je veľký environmentálny problém. Tento záber pôdy je naďalej príliš veľký, tlak na využívanie pôdy sa stále zvyšuje. Hrozí, že otázky ochrany prírody sa dostanú na okraj záujmu.

Povedomie/komunikácia

4.19. V bode E. 4 („Budovanie verejného vzdelávania, informovanosti a účasti“) Komisia uvádza, že „len malá časť občanov EÚ sa domnieva, že sú o otázke poklesu biodiverzity dobre informovaní“. To isté asi bude platiť o politikoch a pracovníkoch v správe. To je najnevhodnejší východiskový predpoklad možného politického úspechu. Ak Komisia a členské štáty teraz plánujú „začať prioritné akcie zamerané na kampaň verejnej komunikácie na podporu vnútroštátnych a iných kampaní“, môžu sa spoľahnúť na plnú podporu EHSV.

4.20. Už dnes existujú mnohé pozitívne iniciatívy na vytváranie povedomia aj v mestách, kde majú ľudia často zriedkavejšie priamy prístup k prírode. Zasluhujú si väčšiu verejnú podporu. V Berlíne sa napr. raz za rok koná „dlhý deň mestskej prírody“, ktorí osloví niekoľko stotisíc ľudí.

4.21. Výbor považuje za dôležité, aby boli občania čo najkonkrétnejšie a priamo konfrontovaní s otázkami ochrany prírody. Bolo by teda napr. vhodné informovať priamo na mieste, kde a prečo boli určené územia siete Natura 2000, aké druhy sa tam vyskytujú, ako je možné ich chrániť a kým. Ľudia musia ochranu prírody zažiť a pochopiť v pravom zmysle slova. Samotnému pojmu „biodiverzita“ takmer nikto nerozumie, a preto mnoho ľudí nevie, čo si s ním majú počať.

4.22. EHSV navrhuje, aby sa na účely informovania spotrebiteľov výrobcom umožnilo označovať výrobky, pokiaľ boli vyrobené zvláštnymi výrobnými postupmi, ktoré sú v súlade s ochranou prírody.

Nevyhnutné je aktívne zapojenie občanov do ochrany životného prostredia a zachovania biodiverzity. Nestačí, že Komisia propaguje kampane na podporu udržateľného spôsobu života. Okrem toho je potrebné vypracovať stratégie, ktoré dajú spotrebiteľom do ruky praktické nástroje, pomocou ktorých môžu dôsledky svojho každodenného konania odmerať, a tým privodiť nevyhnutnú zmenu spotrebiteľských návykov.

V Bruseli 15. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Príklady takýchto opatrení sú:

- zaradenie vyučovacích hodín s praktickým obsahom o ochrane životného prostredia a biodiverzite do učebných osnov,
- koncipovanie nástrojov na meranie dosahov spotreby určitých potravín a biodiverzitu (na základe spotrebiteľského koša vybraných výrobkov každodennej spotreby a možných alternatívnych výrobkov) na metodickom základe analýzy životného cyklu.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Stratégia implementácie internalizácie externých nákladov“

[KOM(2008) 435 v konečnom znení]

(2009/C 317/14)

Spravodajca: **pán SIMONS**

Európska komisia sa 8. júla 2008 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Stratégia implementácie internalizácie externých nákladov“

KOM(2008) 435 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 20. mája 2009. Spravodajcom bol pán Simons.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza z 15. júla) prijal 133 hlasmi za, pričom 6 členovia hlasovali proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závěry

1.1. Výbor konštatuje, že Komisia odvieďla významnú prácu pri tvorbe systému internalizácie externých nákladov pre všetky druhy dopravy. Vzhľadom na náročnosť tejto úlohy výbor oceňuje vykonanú prácu, avšak z hľadiska praktického využitia ostáva ešte niekoľko prekážok, ktoré bude potrebné prekonať, pričom je obzvlášť dôležité udržať si existujúcu širokú podporu.

1.2. Internalizácia externých nákladov musí obmedziť znečistenie a škody, ktoré spôsobujú všetky existujúce druhy dopravy.

1.3. EHSV dôrazne vyzýva Komisiu, aby od samého začiatku dohliadla na dôkladné začlenenie dopravcov z tretích krajín do systému internalizácie externých nákladov, v snahe zabrániť tomu, aby boli títo dopravcovia zvýhodnení.

1.4. Súčasná situácia, kedy externé náklady neznášajú jednotlivé druhy dopravy a ich užívatelia, vedie k tomu, že sú zvýhodnené tie druhy dopravy, ktoré spôsobujú spoločnosti vysoké náklady. Internalizácia týchto externých nákladov zabezpečí zdravú hospodársku súťaž, čo by mohlo viesť k prechodu na ekologickejšie druhy dopravy. Výbor považuje za dôležité, aby sa o tomto aspekte viac hovorilo, keďže by mohol mať za následok aj zmenu štruktúry obsluhy a užívateľov v oblasti dopravy.

1.5. Výbor je zajedno s Komisiou v tom, že je na úrovni Spoločenstva potrebné vytvoriť vhodný právny rámec. Podľa názoru výboru z neho nemôže byť vyňatý ani jeden členský štát.

1.5.1. EHSV zastáva názor, že súčasťou právneho rámca musí byť niekoľko rámcových podmienok, napr. výška poplatkov, ktoré vychádzajú zo životnej úrovne, by sa mala stanoviť na základe zemepisne a nie politicky určeného rozlišovania podľa miesta a času. Poplatky za neutralizáciu externých nákladov by v rámci určitých hraníc museli tieto podmienky spĺňať.

1.5.2. Orgány poverené vyberaním poplatkov, napr. na úrovni členského štátu alebo regionálnej či miestnej správy, musia potom uplatniť svoje podrobné znalosti daného miesta a v rámci spomenutých hraníc spresniť výšku poplatkov.

1.6. Výbor preto považuje za nutné, aby Komisia aj napriek súčasnej kríze predložila konkrétne návrhy na vytvorenie európskeho rámca pre internalizáciu externých nákladov pre všetky druhy dopravy, pričom na ich ďalšom rozpracovaní a uplatňovaní budú s Komisiou spolupracovať členské štáty. Tieto návrhy však musia mať podporu spoločnosti, organizácií na ochranu životného prostredia a zástupcov jednotlivých druhov dopravy. Platby alebo vyberané poplatky budú musieť súvisieť s využívaním dopravných prostriedkov a nie s ich vlastníctvom.

1.7. Výbor sa domnieva, že ak sa internalizácia externých nákladov zavedie do praxe, príjmy z nej sa budú musieť vyčleniť v súlade s rozpočtovými pravidlami jednotlivých štátov na opatrenia zamerané na obmedzenie externého dosahu jednotlivých druhov dopravy, napríklad priamo spôsobených škôd na životnom prostredí alebo zdraví, a to podľa možnosti už pri zdroji.

2. Úvod

2.1. Otázka internalizácie externých nákladov nie je nová. Anglickí ekonómovia Pigou v roku 1924 a neskôr aj Coase v roku 1960 vypracovali teórie o spôsobe, ako prostredníctvom tvorby cien začleniť do trhového mechanizmu náklady na pozitívne i negatívne externé vplyvy. Pigou ich navrhuje začleniť pomocou dotácií a poplatkov a Coase prostredníctvom obchodovateľných vlastnických práv, avšak iba za určitých prísne stanovených podmienok (žiadne alebo takmer žiadne transakčné náklady, stanoviteľná výška škody a obmedzený počet zainteresovaných strán).

2.2. Externé vplyvy sa vyskytujú aj v cestnej premávke, ktorú môžeme definovať ako riadený pohyb dopravných prostriedkov po dopravnej infraštruktúre. V situáciách zahŕňajúcich vysoký počet aktérov, napr. pri vnútrozemskej doprave, je Pigouov prístup vhodnejší najmä preto, že umožňuje dosiahnuť účinnejšiu alokáciu finančných prostriedkov v prípade, ak sa vychádza z hraničných nákladov.

2.3. V EHS sa o tejto téme diskutovalo už na konci šesťdesiatych rokov, avšak úroveň vedeckého vývoja v tom čase ešte neumožňovala zhodnotiť, ako by sa reálne v praxi tieto vplyvy mohli merať a oceňovať. Vtedy bolo cieľom odstraňovať predpokladané rozdiely v konkurenčných podmienkach medzi jednotlivými druhmi dopravy.

2.4. Nesedelo sa však so založenými rukami. Možno napríklad spomenúť zelenú knihu o stanovovaní cien v doprave z roku 1995, bielu knihu o fázovom prístupe k spoločnému rámcu na spoplatnenie používania infraštruktúry z roku 1998, bielu knihu z roku 2001 o európskej dopravnej politike do roku 2010 a jej strednodobé preskúmanie z roku 2006.

2.5. V roku 2006 bola Komisia vyzvaná ⁽¹⁾, aby najneskôr do 10. júna 2008 predložila „po preskúmaní všetkých možností zahŕňajúcich náklady vzťahujúce sa na životné prostredie, hluk, kongesciu a zdravie všeobecne platný, transparentný a zrozumiteľný model posudzovania všetkých externých nákladov, ktorý bude slúžiť ako základ pre budúce výpočty poplatkov za použitie infraštruktúry. Súčasťou tohto modelu bude analýza vplyvu internalizácie externých nákladov pre všetky druhy dopravy a stratégia postupného uplatňovania tohto modelu na všetky druhy dopravy.“

2.6. Cieľom je internalizovať externé náklady pre všetky druhy dopravy a stanoviť tak spravodlivú cenovú úroveň, aby užívatelia infraštruktúry znášali skutočné náklady, ktoré spôsobujú. Vďaka tejto informácii by si používatelia oveľa lepšie uvedomovali dôsledky svojho konania a následne by mohli upraviť svoje správanie tak, aby externé náklady znížili.

2.7. Výbor už v minulosti venoval v niekoľkých svojich stanoviskách pozornosť otázke internalizácie externých nákladov. V stanovisku z roku 1996 poukazuje na to, že nedostatočná internalizácia infraštruktúrnych nákladov pre jednotlivé odvetvia dopravy a externých nákladov môže vytvoriť podmienky pre nekalú konkurenciu. Vo svojom stanovisku k bielej knihe z roku 2001 výbor vyjadril svoj súhlas s tým, že politika Spoločenstva sa musí zamerať na postupný prechod z existujúcich dopravných

daní na účinnejšie nástroje, ktoré umožňujú zahrnúť náklady na infraštruktúru a externé náklady.

2.8. Výbor vo svojom stanovisku k strednodobému preskúmaniu bielej knihy o doprave z roku 2001 uvádza, že je zajedno s pozmeneným prístupom Komisie, ktorý spočíva v upustení od núteného prechodu na iný druh dopravy a v uplatňovaní koncepcie komodality ⁽²⁾. Je to koncepcia, v rámci ktorej sa má každý druh dopravy optimalizovať tak, aby bol konkurencieschopnejší, udržateľnejší, sociálnejší, rentabilnejší, šetrnejší k životnému prostrediu a bezpečnejší, vďaka čomu vzniknú nielen lepšie kombinácie jednotlivých druhov dopravy, ale bude ich aj viac.

2.9. V tejto súvislosti výbor považuje za správne, aby každý druh dopravy ⁽³⁾ znášal svoje celkové náklady.

2.10. Výbor sa viackrát vyjadril aj k otázke trvalo udržateľnej mestskej dopravy, okrem iných v stanovisku na tému „Zelená kniha: Za novú kultúru mestskej mobility“ ⁽⁴⁾ a v prieskumnom stanovisku na tému „Kombinácia energetických zdrojov v doprave“ ⁽⁵⁾. Z pohľadu výboru sem patrí ďalší rozmer: Zásada „používateľ platí“ sa mení na zásadu „znečisťovateľ, v tomto prípade používateľ, platí“.

2.11. Podstata predstavovanej stratégie spočíva v tom, že za všeobecnú zásadu internalizácie externých nákladov sa považuje zásada „hraničných nákladov pre spoločnosť“.

2.12. Podľa tohto prístupu by sa ceny v doprave mali rovnať výške dodatočných nákladov spôsobených každým ďalším užívateľom infraštruktúry. V zásade by tieto dodatočné náklady mali pokrývať náklady používateľa a externé náklady, viesť k účinnému využívaniu infraštruktúry a vytvoriť priamy vzťah medzi využívaním verejných zdrojov a dopravných služieb. Výber poplatkov na základe hraničných nákladov, ktoré znáša spoločnosť, by teda viedol k efektívnemu využívaniu existujúcej infraštruktúry ⁽⁶⁾.

2.13. Výbor sa domnieva, že internalizácia externých nákladov môže mať sociálny dosah. Preto je potrebné zapojiť sociálnych partnerov do diskusie už v čo najskoršom štádiu a dohodnúť sa na tom, ako bude prebiehať implementácia v jednotlivých odvetviach.

3. Zhrnutie oznámenia Komisie a záverov Rady

3.1. Prostredníctvom balíka ekologických opatrení v doprave, ktorý zahŕňa všeobecné oznámenie, návrh pozmeňujúci a doplňujúci smernicu o európskej cestnej nálepky pre ťažké nákladné vozidlá (Eurovignette), oznámenie o opatrení na zníženie hlukosti v železničnej doprave týkajúce sa existujúceho vozňového parku a oznámenie o stratégii, chce Komisia internalizovať externé náklady (emisie CO₂, znečistenie ovzdušia, hluk, dopravné preťaženie) do ceny dopravy, aby jej užívatelia znášali skutočné náklady, ktoré spôsobujú.

⁽²⁾ Strana 4 resp. strana 22 bod 9 slovenského znenia strednodobého preskúmania [KOM(2006) 314 v konečnom znení].

⁽³⁾ Každý druh dopravy, na ktorý sa vzťahujú právne predpisy Európskeho spoločenstva, okrem napríklad vojenských vozidiel a podobných.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 224, 30.8.2009, s. 39.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 52.

⁽⁶⁾ Podľa dokumentu Komisie KOM(2008) 435 v konečnom znení s názvom „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Stratégia implementácie internalizácie externých nákladov“.

⁽¹⁾ Článok 11 smernice 2006/38/ES.

3.2. Naďalej sú potrebné doplňujúce opatrenia, ako politika riešenia problémov pri zdroji, politika vnútorného trhu a podpora technologickej inovácie. Získané príjmy by bolo potrebné investovať do znižovania externých nákladov, napríklad prostredníctvom investícií do výskumu a inovácie, infraštruktúry šetrnej k životnému prostrediu a rozvoja verejnej dopravy. Hodnotenie by sa uskutočnilo v roku 2013.

3.3. Rada už na svojom zasadnutí 8. a 9. decembra 2008 uviedla, že je potrebné dodržiavať postupný, spravodlivý, účinný a vyvážený prístup k rôznym druhom dopravy, ako aj zásadu neutrálnosti z technologického hľadiska. Zároveň poznamenala, že Komisia navrhla rok 2013 ako vhodný termín na zhodnotenie realizácie stratégie. Ďalej vyhlásila, že v záujme získania podpory verejnosti pre internalizáciu externých nákladov je jednoznačne nevyhnutné dodržať spomenuté zásady.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. Výbor zastáva názor, že Komisia sa tejto problematike venuje od roku 2006. Usporiadala verejnú konzultáciu a semináre so zainteresovanými stranami a následne vypracovala návrh spoločného rámca na internalizáciu externých nákladov, hodnotenie dosahu a stratégiu postupnej internalizácie externých nákladov pre každý druh dopravy.

4.2. Skrátka, Komisia vykonala v pomerne krátkom čase veľké množstvo práce v oblasti internalizácie externých nákladov, čo je oblasť, ktorú nemožno nazvať jednoduchou. Nezávisle od niektorých vyvedených záverov výbor považuje pracovné dokumenty Komisie SEC(2008) 2209, SEC(2008) 2208 a SEC(2008) 2207 za veľmi dobre vypracované. Je preto škoda, že sa do oficiálneho oznámenia Komisie z nich nedostalo viac, konkrétne „najlepšie riešenia“ vyplývajúce z analýzy. Výbor by však odporúčal preskúmať, či by bolo možné sprísniť základné údaje z príručky na odhad externých nákladov v odvetví dopravy.

4.3. Komisia a Rada chápu zásadný význam existujúcej spoločenskej podpory objektívneho, všeobecne použiteľného, transparentného a zrozumiteľného systému ako celku, no najmä pri jednotlivých druhoch dopravy.

4.4. Výbor okrem toho zastáva názor, že bude potrebné zohľadniť niekoľko dôležitých aspektov, ako technologický vývoj, dosah zavedenia systému na spoločnosť, dosah na ostrovné, vnútrozemské a odľahlé regióny Spoločenstva, výšku investícií do odvetvia a prínos k napĺňaniu cieľov politiky trvalej udržateľnosti.

4.5. Výbor je zajedno s Komisiou v tom, že je nevyhnutné, aby príjmy z internalizácie externých nákladov boli použité na opatrenia na podporu trvalo udržateľného fungovania dopravy, ktoré budú mať najväčší vplyv na potlačenie znečisťovania, hluku a dopravného preťaženia, a to v súlade s kombináciou a optimalizáciou jednotlivých druhov dopravy.

4.6. Príjmy by sa mali použiť na prevenciu neželaných externých vplyvov alebo na ich zmiernenie, napr. na opatrenia realizované priamo pri zdroji externých vplyvov alebo na náklady na zdravotnú starostlivosť, ktorá jednoznačne priamo súvisí s dopravou prípadne so zachytávaním CO₂.

4.7. Výbor takisto považuje za dôležité, aby jednotlivé zložky externých nákladov pre každý druh dopravy boli známe, uznané a prijateľné.

4.8. V prípade cestnej dopravy by náklady vyplývajúce z preťaženia mali byť proporčne a spravodlivo rozdelené medzi nákladnú dopravu a osobnú dopravu.

4.9. Výbor by v súvislosti s trvalo udržateľným rozvojom druhov dopravy privítal, keby sa v diskusii o internalizácii externých nákladov venovalo viac pozornosti sociálnym aspektom.

4.10. Výbor chce v prvom rade zdôrazniť, že internalizácia externých nákladov nemôže mať nepriaznivé dôsledky na príjmy zamestnancov, náklady musia znášať užívatelia jednotlivých druhov dopravy.

4.11. V zásade teda môže súhlasiť s koncepciou Komisie internalizovať všetky externé náklady (⁷). Želaný efekt sa však podarí dosiahnuť až vtedy, keď sa táto koncepcia bude v rovnakej miere uplatňovať všade tam, kde vznikajú externé náklady.

4.12. Súčasná situácia, kedy externé náklady neznášajú jednotlivé druhy dopravy a ich užívatelia, vedie k tomu, že sú zvýhodnené tie druhy dopravy, ktoré spôsobujú spoločnosti vysoké náklady. Internalizácia týchto externých nákladov zabezpečí zdravú hospodársku súťaž, čo by mohlo viesť k prechodu na ekologickjšie druhy dopravy. Výbor považuje za dôležité, aby sa o tomto aspekte viac hovorilo, keďže by mohol mať za následok aj zmenu štruktúry obsluhy a užívateľov v oblasti dopravy.

4.13. Výbor je zajedno s Komisiou v tom, že je na úrovni Spoločenstva potrebné vytvoriť vhodný právny rámec.

4.13.1. EHSV zastáva názor, že súčasťou právneho rámca musí byť niekoľko rámcových podmienok, ktoré by poplatky za neutralizáciu externých nákladov v rámci určitých hraníc museli spĺňať. Rámcové podmienky by sa týkali rôznych druhov externých nákladov vrátane poplatkov, ktorých výška vychádza zo životnej úrovne a mala by sa stanoviť na základe zemepisne a nie politicky určeného rozlišovania podľa miesta a času.

4.13.2. Orgány poverené vyberaním poplatkov, napr. na úrovni členského štátu alebo regionálnej či miestnej správy, musia potom uplatniť svoje podrobné znalosti daného miesta a v rámci spomenutých hraníc spresniť výšku poplatkov, pričom by mohli zohľadniť rozdiely v životnej úrovni medzi jednotlivými oblasťami.

(⁷) Výbor však upozorňuje na to, že veterány, či už ide o motorové vozidlá, pravidlá alebo lietadlá, by mali byť vyňaté z tohto predpisu.

4.13.3. Pri námornej a leteckej doprave musí internalizácia externých nákladov zohľadňovať celosvetovú konkurenciu, s ktorou sú tieto druhy dopravy konfrontované.

4.13.3.1. Pre tzv. klasické vnútrozemské druhy dopravy pôsobiace v rámci Európy – cestná doprava, železničná doprava a vnútrozemská plavba – musí byť z hľadiska konkurencieschopnosti vytvorená jednotná stratégia a metodológia, ktorej realizácia sa však môže líšiť podľa charakteristík jednotlivých druhov dopravy.

4.13.3.2. Takáto internalizácia je v súlade s politikou komodality a politikou predostretou v oznámení a približuje naplnenie cieľa „1992“ (sic!), čiže dokončenie vnútorného trhu bez hraníc medzi jednotlivými členskými štátmi.

5. Konkrétne pripomienky

5.1. V prípade vnútrozemskej plavby Komisia správne pripomína Mannheimský dohovor ako právny rámec, ktorý si zasluhuje pozornosť. Tento dohovor sa vzťahuje na Rýn, vrátane časti,

ktorá preteká Švajčiarskom, a jeho prítokov. Vzhľadom na to, že Mannheimský dohovor je staršieho dáta ako zmluvy EÚ a že je do neho zapojená aj krajina, ktorá nie je členským štátom EÚ, má prednosť pred právnymi predpismi Spoločenstva ⁽⁸⁾. Na základe dohovoru je zakázané vyberať na Rýne akékoľvek poplatky z plavby, ktorá sa v znení dohovoru označuje ako premávka.

5.2. Výbor chápe obmedzenia vyplývajúce zo súčasnej hlbokej celosvetovej krízy, no na druhej strane je naklonený koncepcii internalizácie externých nákladov, ktoré súvisí najmä s ochranou životného prostredia. Je dôležité nenechať sa odradiť.

5.3. Práve naopak, výbor si želá, aby sa ešte počas krízy podnikli pozitívne kroky v oblasti rozvoja a realizácie rámca internalizácie externých nákladov, ako sa uvádza v bode 4.13.1 a ďalej. Podľa názoru výboru je to úloha, ktorú treba splniť v úzkej spolupráci európskych inštitúcií, členských štátov a podnikateľskej sféry.

V Bruseli 15. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽⁸⁾ Článok 307 Zmluvy o ES.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o telemedicíne v prospech pacientov, systémov zdravotnej starostlivosti a spoločnosti“

[KOM(2008) 689 v konečnom znení]

(2009/C 317/15)

Spravodajca: **pán BOUIS**

Európska komisia sa 4. novembra 2008 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o telemedicíne v prospech pacientov, systémov zdravotnej starostlivosti a spoločnosti“

KOM(2008) 689 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 26. júna 2009. Spravodajcom bol pán Bouis.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza z 15. júla 2009) prijal 160 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 3 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Pripomienky a odporúčania

1.1. EHSV so záujmom prijal oznámenie Komisie, ktoré podporuje a povzbudzuje členské štáty v ich snahách o začlenenie telemedicíny do zdravotných politík.

1.2. EHSV berie na vedomie, že zámerom Komisie je v súlade s princípom subsidiarity vzbudiť dôveru voči telemedicíne, pomôcť, aby bola akceptovaná, zvýšiť právnu istotu v tejto oblasti, vyriešiť technické problémy a uľahčiť rozvoj trhu. Členské štáty zostávajú zodpovedné za svoju politiku v oblasti zdravotnej starostlivosti a teda aj rozvoj telemedicíny podľa svojej investičnej kapacity.

1.3. Podľa názoru EHSV by bolo treba predovšetkým viac informovať zodpovedné orgány verejného zdravotníctva, zdravotníkov a pacientov, ktorým by sa mali predkladať relevantné informácie na posúdenie pomeru nákladov a účinnosti.

1.4. EHSV bude veľmi pozorne sledovať, či práce v oblasti výskumu a vývoja skutočne zaručia bezpečné využívanie, zjednodušia ergonómiu a znížia kúpnu cenu a náklady na využívanie. Berie na vedomie snahu Komisie podporiť veľký pilotný projekt v oblasti telemonitorovania.

1.5. EHSV zdôrazňuje, že telemedicina sa rozvíja len veľmi pomaly, aj keď za jasne stanovených podmienok predstavuje faktor

zlepšenia systému zdravotníctva v prospech pacientov, zdravotníckeho personálu a organizácii sociálneho zabezpečenia. Preto považuje za potrebné definovať oblasti jej uplatnenia a vytvoriť pevný právny základ.

1.6. EHSV považuje za vhodné uplatniť zjednodušenú definíciu lekárskeho výkonu, ktoré spadajú do oblasti telemedicíny, s cieľom zabezpečiť dôverný charakter údajov a čo najväčšiu bezpečnosť.

1.7. EHSV víta zámer vytvoriť v roku 2009 európsku platformu pomoci členským štátom v oblasti výmeny informácií o príslušných vnútroštátnych právnych predpisoch.

1.8. Pri lekárskom úkone, pri ktorom sa používa telemedicina ako doplnková metóda, sa podľa EHSV musia rešpektovať tak práva a povinnosti viažuce sa na každý lekárskeho výkonu, ako aj povinnosti vyplývajúce zo špecifickej povahy tejto metódy, ako napríklad poskytovanie informácií cez technické prostriedky prenosu a zabezpečenia údajov.

1.9. EHSV zdôrazňuje, že vysokorýchlostný internet ⁽¹⁾ rovnakého rozsahu vo všetkých členských krajinách a úplná pripojiteľnosť k internetu sú základnými predpokladmi rozvoja telemedicíny. Musí sa posilniť digitálne vybavenie území, hlavne okrajových a vidieckych oblastí, aby sa zabezpečil rovnaký prístup občanov k zdravotnej starostlivosti.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 175, 28.7.2009, s. 8.

1.10. EHSV podporuje zámer Komisie pripraviť politickú stratégiu na základe platných právnych predpisov alebo pripravovaných predpisov s cieľom zaručiť interoperabilitu, kvalitu a bezpečnosť systémov.

1.11. Okrem výmeny informácií o technických a organizačných aspektoch je podľa EHSV potrebné rozvíjať výmenu informácií o osvedčených klinických postupoch v oblasti telemedicíny.

1.12. EHSV víta návrh stanoviť tri úrovne prijímania opatrení pre nasledujúce roky.

1.13. Na úrovni členských štátov je potrebné venovať osobitnú pozornosť klasifikácii úkonov, ich cenám a výške ich preplácania.

1.14. Na úrovni členských štátov, ktoré budú príjemcami pomoci EÚ, je potrebné vytvoriť mechanizmy na riadenie a hodnotenie technických aspektov a účinnosti telemedicíny.

1.15. V súvislosti s týmito opatreniami Komisie sa EHSV nazdáva, že Komisia by mala podporovať programy informovania a odbornej prípravy o používaní nových technológií určené zdravotníkom a širokej verejnosti a tak rozptýliť obavy užívateľov a posilniť ich dôveru.

1.16. EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že otázkam odbornej prípravy lekárov nie je venovaná osobitná pozornosť. Štruktúrovaný projekt vysokoškolského a ďalšieho vzdelávania počas zamestnania sa javí ako nevyhnutný. Cieľom tejto odbornej prípravy však nie je príprava „telelekárov“, ale príprava všetkých lekárov pre oblasť telemedicíny.

1.17. EHSV vyzýva Komisiu a členské štáty, aby dôsledne rešpektovali odporúčania uvedené v tomto oznámení a dodržiavali harmonogram ich realizácie.

1.18. EHSV sa nazdáva, že organizácie pacientov, spotrebiteľov a pracovníkov v zdravotníctve by mali byť zapojené do procesu definovania spôsobov rozvoja týchto nových technológií. Nazdáva sa, že je dôležité, aby aj on sám bol zapojený do hodnotenia jednotlivých etáp realizácie prijatých opatrení.

1.19. Rozvoj telemedicíny v prospech pacientov, systémov zdravotnej starostlivosti a spoločnosti musí podľa EHSV prebiehať v rámci všeobecného rozvoja systémov a politik ochrany zdravia.

2. Zhrnutie oznámenia Komisie

2.1. Kontext návrhu

2.1.1. „Telemedicina“⁽²⁾ – poskytovanie zdravotníckych služieb diaľku – môže pomôcť zlepšiť kvalitu života pacientov a zdravotníckeho personálu, a zároveň napomôcť riešiť problémy v systémoch zdravotnej starostlivosti (starnutie populácie, vznik chronických chorôb, domáca starostlivosť, izolovaní pacienti alebo pacienti s obmedzenou pohyblivosťou, zdravotná demografia, nevyváženosť územného rozloženia zdravotnej starostlivosti, atď.).

2.1.2. Okrem zlepšenia zdravotnej starostlivosti a účinnosti systémov zdravotnej starostlivosti môže byť telemedicina prínosom pre ekonomiku EÚ aj vzhľadom na dynamiku tohto odvetvia (hlavne malých a stredných podnikov). Telemedicina sa však zatiaľ využíva len málo a jej trh je stále roztrieštený.

2.2. Postup navrhovaný v oznámení

2.2.1. Komisia v tomto oznámení povzbudzuje členské štáty k tomu, aby telemedicínu začlenili do svojich zdravotných politík, aby vypracovali zoznam prekážok, ktoré bránia používaniu telemedicíny, a aby aj pomohli tieto prekážky prekonať a aby ukázali, ako vyvolať záujem o tieto služby a ako zvýšiť mieru ich akceptovania lekármi a pacientmi.

2.2.2. Vzhľadom na to, že členské štáty nesú hlavnú zodpovednosť za organizovanie, financovanie a poskytovanie zdravotnej starostlivosti a vzhľadom na to, že len členské štáty dokážu uskutočniť telemedicínu a pritom zachovať zásadu subsidiarity, Komisia stanoví opatrenia, ktorých zrealizovanie je úlohou členských štátov, samotnej Komisie a zainteresovaných subjektov.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. EHSV berie na vedomie oblasť, ktorej sa týka oznámenie Komisie, ale chce pripomenúť potrebu digitalizovania zdravotných záznamov a úzkeho napojenia na ďalší rozvoj telemedicíny.

3.2. EHSV podporuje rozvoj telemedicíny s hlavným cieľom zabezpečiť pre všetkých rovnaký prístup ku kvalitným zdravotným službám. Zdôrazňuje jej predvídateľný dosah na systém zdravotnej starostlivosti a spôsob práce zdravotníckeho personálu a pokladá za potrebnú zvýšenú ostražitosť v súvislosti s nebezpečenstvom ich komercializácie.

⁽²⁾ Telemedicina zahŕňa telerádiológiu, telepatológiu, teledermatológiu, telekonzultácie, telemonitorovanie a teleoftalmológiu s výnimkou telechirurgie. Oznámenie však nepovažuje portály zdravotných informácií, elektronické zdravotné záznamy, elektronický prenos predpisov alebo výmenných lístkov za telemedicínske služby.

3.2.1. Rozvoj telemedicíny môže byť impulzom pre všeobecné uplatňovanie kolegiálnej spolupráce medzi lekármi a organizovanie zdravotnej starostlivosti v sieti a zároveň činiteľom zvýšenia kvality a dostupnosti starostlivosti. Pred týmito zmenami a počas nich je však potrebné uvažovať o organizovaní, hierarchizovaní a rozdelení úloh ako aj protokolovaní postupov.

3.3. EHSV víta **tri** navrhované **úrovne činnosti** a vyjadruje k nim svoje pripomienky.

3.3.1. Vybudovanie dôvery občanov v telemedicínu a jej akceptovanie.

3.3.1.1. Podľa EHSV by bolo potrebné viac informovať zodpovedné subjekty v zdravotníctve, poskytovateľov zdravotnej starostlivosti a pacientov ako aj príslušné organizácie vytvorením priestoru pre diskusiu. V rámci tejto informačnej povinnosti musia byť k dispozícii informácie potrebné na posúdenie účinnosti telemedicíny. Preto je potrebné poskytnúť relevantné informácie na posúdenie pomeru výdavkov/účinkov. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že rozvoj a udržateľnosť telemedicíny závisia od výšky preplácania ceny týchto služieb a čiastky, ktorú uhrádza pacient.

3.3.1.2. EHSV upozorňuje, že v oblasti výskumu a vývoja nemajú malé a stredné podniky tohto sektoru k dispozícii dostatočné množstvo finančných prostriedkov. Preto predstavuje zásah verejného sektora a verejno-súkromného partnerstva nástroj plošného šírenia telemonitorovacích systémov. V súvislosti s technickým vybavením bude EHSV pozorne sledovať, či jeho ďalší rozvoj umožní zaručiť bezpečnosť, zjednodušenú ergonómiu a nižšie obstarávacie a prevádzkové náklady. Tento rozvoj nemožno ponechať len na priemyselné podniky.

3.3.1.3. EHSV zdôrazňuje, že rozsiahle uplatnenie telemedicíny a hlavne telemonitorovania prináša so sebou nové problémy etického charakteru, ktoré vyplývajú zo zmeny vzťahu medzi pacientom a lekárom. Na to, aby tieto techniky, ktoré nedokážu nahradiť ľudský kontakt, boli akceptované, je podľa výboru nevyhnutné pacientom, ktorí hľadajú ľudský kontakt a zrozumiteľné, presné a upokojujúce vysvetlenia, poskytnúť usmernenia o vzťahoch medzi poskytovateľom a príjemcom starostlivosti.

3.3.1.4. Podľa EHSV je nevyhnutné demokratizovať používanie tohto technického nástroja s cieľom umožniť pacientom zachovať si kontrolu nad vlastným životom a vlastnými rozhodnutiami.

3.3.1.5. Okrem toho by zdravotnícky personál, ktorý bude s pacientom v kontakte cez telefón alebo monitor, mal absolvovať školenia aj v oblasti psychológie, aby vzťahu na dialku dodal ľudský rozmer a aby nahradil chýbajúcu fyzickú prítomnosť, prítomnosť, na ktorej bol doteraz založený osobný rozhovor medzi lekárom a pacientom.

3.3.1.6. EHSV berie so záujmom na vedomie zámer Komisie podporiť v rámci svojho programu pre konkurencieschopnosť a inováciu veľký pilotný projekt telemonitorovania zameraný na platcov. Zdôraznil, že je povinnosťou členských štátov do konca roku 2009 vyhodnotiť svoje potreby a priority v oblasti telemedicíny.

3.3.1.7. EHSV tiež súhlasí s financovaním programov ako bývanie s podporou okolia (*Ambient Assisted Living - AAL*) ⁽³⁾, ktoré sú uskutočňované na základe článku 169 zmluvy a povzbudzuje členské štáty k účasti.

3.3.2. Zvýšenie právnej čistoty

3.3.2.1. EHSV zdôrazňuje, že telemedicina sa rozvíja ťažko, hoci, v prípade jasne stanovených podmienok, je činiteľom zlepšenia systému zdravotníctva v prospech pacientov, lekárov a orgánov sociálneho zabezpečenia. Je efektívnym prostriedkom optimalizácie kvality starostlivosti, pretože umožňuje rýchlu výmenu informácií a tým prispieva k zvýšeniu účinnosti časového manažmentu. Podľa EHSV je potrebné definovať jej pole pôsobnosti a dať jej uspokojivý právny základ.

3.3.2.2. EHSV pokladá za vhodné uplatňovať zjednodušenú definíciu lekárskeho výkonu, ktoré patria do telemedicíny:

- **telekonzultácia:** lekárskeho výkonu, ktorý sa uskutočňuje v spojení s pacientom, ktorý s lekárom vedie rozhovor na dialku, pričom na základe stanovenej diagnózy môže byť vystavený lekárskeho predpis alebo predpísaná starostlivosť,
- **teleexpertíza:** diagnóza a/alebo terapia bez prítomnosti pacienta. Ide o výmenu názorov medzi niekoľkými lekármi, ktorí stanovujú diagnózu na základe údajov nachádzajúcich sa v zdravotnom zázname pacienta,
- **teleasistencia:** výkon, pri ktorom lekár pomáha inému lekárovi, ktorý práve vykonáva lekárskeho výkonu alebo chirurgický zákrok. Tento termín sa používa aj pri asistencii poskytovanej pracovníkovi záchranej služby v nasadení.

Pri týchto výkonoch je potrebné v prvom rade zlepšiť právnu čistotu, aby sa posilnili systémy ochrany údajov a aby sa dohliadalo na čo najväčšiu bezpečnosť pacienta tak pri zbere údajov ako aj ich uchovávaní a používaní.

3.3.2.3. EHSV konštatuje, že medzi jednotlivými členskými štátmi sú rozdiely v definícii lekárskeho výkonu a ich právnych či súdnych dôsledkoch. Rozdiely sú aj vo výške preplácania daných výkonov. Preto pripomína, že príjemcovia služieb poskytovaných v rámci zdravotnej starostlivosti majú právo konzultovať lekára a prijímať lekárske ošetrovanie aj v inom členskom štáte EÚ bez ohľadu na to, akým spôsobom je táto služba poskytovaná ⁽⁴⁾, do čoho je zahrnutá aj telemedicina.

3.3.2.4. EHSV pripomína, že má záujem o zavedenie systémov podávania sťažností o nápravu v prípade ujmy a jasne definovaných spôsobov riešenia sporov a to aj na medzinárodnej úrovni, čo musí viesť k zavedeniu povinného poistenia všetkých pracovníkov v zdravotníctve.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 224, 20.8.2008, s. 8-11.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 175, 28.7.2009, s. 116.

3.3.2.5. EHSV vyjadruje radosť nad zámerom Komisie zriadiť v roku 2009 európsku platformu na podporu členských štátov pri výmene informácií o súčasných vnútroštátnych legislatívnych rámcoch relevantných pre telemedicínu.

3.3.2.6. Podľa EHSV telemedicina nemôže a nesmie nahradiť lekárskeho zákroku. Je doplnčiacim postupom a vzhľadom na absenciu klinických vyšetrení má určité obmedzenia. Platia pre ňu rovnaké práva a povinnosti ako pre akýkoľvek iný lekárskeho úkon. Okrem toho je potrebné venovať osobitnú pozornosť týmto bodom:

- jasne musí byť uvedená kvalifikácia lekára,
- pacient musí mať úžitok z najnovších poznatkov medicíny bez ohľadu na to, aký je jeho vek, finančná situácia a na akú chorobu trpí,
- pacient musí byť informovaný o účele a dosahu úkonu ako aj použitých prostriedkoch,
- pacient musí mať možnosť dať slobodný súhlas,
- musí byť zaručené lekárske tajomstvo,
- lekárskeho predpis vystavený na základe vyšetrenia v rámci telemedicíny musí byť uznaný,
- otázky a odpovede lekára musia byť pre pacienta zrozumiteľné,
- vytvorené dokumenty musia byť zabezpečené a zapísané do zdravotného záznamu pacienta,
- musí byť zaručená kontinuita starostlivosti,
- kvalita lekárskeho úkonu musí mať minimálne úroveň tradičného úkonu,
- chýbajúce klinické vyšetrenia sa nesmú nahrádzať väčším počtom rádiologických alebo biologických vyšetrení,
- musí byť zaručený prísne dôverný charakter, pokiaľ ide o technické podmienky prenosu údajov a podmienky ich spracovania lekárskeho a pomocného lekárskeho personálom.

Konkrétne ide o to, že uskutočňovanie úkonov v rámci telemedicíny si vyžaduje aj informácie o technických prostriedkoch na prenos údajov.

3.3.3. Vyriešenie technických otázok a zjednotenie rozvoja trhu

3.3.3.1. Podľa EHSV je podmienkou rozvoja telemedicíny prístup k vysokorychlostnému internetu, aby bola zabezpečená maximálna bezpečnosť a úplná pripojiteľnosť k internetu ⁽⁵⁾. Dôvera lekárov a pacientov k tomuto postupu sa dá získať zaručením bezpečnosti uplatnených technológií a ľahkosti ich používania.

3.3.3.1.1. Musí sa posilniť digitálne vybavenie území, hlavne okrajových a vidieckych oblastí, pretože telemedicina si vyžaduje efektívne vzájomné prepojenie, keďže sa týka hlavne obyvateľov takýchto oblastí.

3.3.3.1.2. Pokiaľ nemá zdravotnícky personál k dispozícii vysokorychlostný internet, čas na odpoveď sa stáva neprijateľný a nie je možné poslať objemné súbory; poškodenie istých informácií môže spôsobiť vážne zdravotné riziká.

3.3.3.2. EHSV podporuje Komisiu v jej snahe uverejniť v spolupráci s členskými štátmi strategický dokument o spôsobe zabezpečenia interoperability, kvality a bezpečnosti telemonitorovacích systémov vychádzajúci z existujúcich, ako aj z nových noriem, na úrovni celej EÚ. EHSV sa nazdáva, že z dôvodu neustáleho vývoja príslušných technológií môže iba pravidelné hodnotenie spoľahlivosti materiálov upevniť dôveru.

3.4. EHSV sa nazdáva, že pokiaľ rozvoj týchto technológií je príležitosťou pre hospodárstvo vo všeobecnosti, mal by sa zhodnotiť vplyv na neisté financovanie systémov zdravotnej starostlivosti, kde by bola vhodná pomoc Spoločenstva v oblasti výskumu a rozvoja. Domnieva sa, že program v prospech „IKT zameraných na dôstojné starnutie“ ⁽⁶⁾ by sa mal v budúcnosti zaujímať o osobitosti telemedicíny.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. Keďže telemedicina sa nemôže považovať za oblasť, ktorá podlieha iba rozvoju elektronického obchodu, pretože zostáva plnohodnotným lekárskeho úkonom, EHSV vyjadruje potešenie nad návrhom, ktorý má za cieľ definovať tri úrovne činnosti pre nasledujúce roky.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 175, 28.7.2009, s. 8.

⁽⁶⁾ Súčasť siedmeho rámcového programu.

4.1.1. Na úrovni členských štátov EHSV zdôrazňuje pozornosť, ktorá sa má venovať klasifikácii úkonov a ich preplácaniu. Nie všetky systémy zdravotného poistenia zahrnuli telemedicínu ako lekárske úkony a sú obozretné pokiaľ ide o podmienky príslušných lekárskeho predpisov.

4.1.1.1. Je zrejmé, že vzhľadom na objem investícií je nevyhnutné, aby inštitúcie a/alebo organizácie zdravotnej starostlivosti zodpovedné za oblasť zdravotnej politiky hľadali, v rámci platformy výmen medzi rôznymi zainteresovanými stranami, možnosti ako uvoľniť financie a stanoviť zdroje. EHSV však stále znepokojuje riziko, že príspevok chorých na krytie liečebných nákladov sa následkom týchto nových ustanovení značne zvýši.

4.1.2. Na úrovni členských štátov, ktoré využívajú podporu EÚ EHSV zdôrazňuje, že vzhľadom na rôznorodosť nariadení v rôznych krajinách, ako aj postupov a zvykov v tejto oblasti, je vhodné uverejniť v roku 2009 analýzu právneho rámca Spoločenstva, ktorá by sa mohla uplatniť na služby telemedicíny.

4.1.2.1. Podľa EHSV by bolo vhodné, aby sa okrem tejto analýzy vytvorili s pomocou EÚ mechanizmy na riadenie a hodnotenie. Takisto by sa mali určiť strategické a súdržné ciele, aby sa zabezpečilo zviditeľnenie, ktoré rozhodujúci činitelia potrebujú. Toto zviditeľnenie sa dá dosiahnuť pomocou lekársko-hospodárskeho hodnotenia prispôbeného demografickým výzvazom a výzvazom rozvoja systémov zdravotnej starostlivosti v prospech pacientov.

4.1.3. Pokiaľ ide o činnosti, ktoré má Komisia vykonať, EHSV sa nazdáva, že ako reakcia na obavy používateľov a s tým spojený problém dôvery, by mala Komisia podporiť pedagogické programy, ktoré by mali za cieľ oboznámiť pacientov s týmito novými postupmi a nástrojmi, keďže títo pacienti sú často starší ľudia.

4.1.3.1. EHSV vyjadruje poľutovanie na tým, že Komisia neprikladá osobitnú pozornosť aspektom týkajúcim sa odbornej prípravy lekárov, aby ich oboznámila s týmito novými podmienkami vykonávania ich povolania. Kontinuita a koordinácia zdravotníckej starostlivosti vyžaduje takisto ovládanie nových nástrojov dialógu s pacientom.

4.1.3.1.1. EHSV zastáva názor, aby bola za hlavný nástroj zmeny v oblasti telemedicíny, tak ako aj v ostatných oblastiach,

považovaná odborná príprava prispôbená každej kategórii odborníkov v zdravotníckom odvetví. Je potrebný štruktúrovaný projekt univerzitného a celoživotného vzdelávania, ktorý by mal za cieľ optimalizovať využitie telemedicíny, aby sa zlepšila kvalita zdravotnej starostlivosti. To takisto zahŕňa podporu informovania širokej verejnosti.

4.1.3.1.2. EHSV ďalej konštatuje, že interaktívny a mediodborový charakter využívania týchto nových technológií predstavuje samotnú pedagogickú podporu, ktorá uprednostňuje samovzdelávanie v rámci práce v partnerstve a ktorá by sa mala ďalej rozvíjať.

4.1.4. EHSV sa nazdáva, že je nevyhnutné, aby sa z hľadiska technologického výskumu, rozvoja materiálu a softvéru, ako aj z hľadiska hospodárskych aspektov dodávok zariadenia a úhrady nákladov a z hľadiska prijateľnosti a dôvery v telemedicínu, telemedicina považovala za plnohodnotný lekárske postup a nie za jej formu alebo náhradu. Je žiaduce, aby sa rátať s harmonizáciou a typovým schvaľovaním, aby sa uľahčili výmeny medzi prevádzkovateľmi zdravotnej starostlivosti a tiež zapojenie pacientov vďaka družnému prostrediu.

5. Závbery

5.1. Kultúrny vývoj, ktorý predstavuje telemedicina, vyžaduje prispôbenú komunikáciu. Môžu sa vytvoriť nové povolania, ktoré sa k telemedicíne pridružia.

5.2. Podľa EHSV by sa mal rozvoj telemedicíny uskutočňovať v rámci vývoja zdravotných systémov a politik.

5.3. Používatelia zdravotníckeho systému sa vyzývajú, aby sa stali aktívnejšími pokiaľ ide o vlastné zdravie. Zastupujúce organizácie a odborné organizácie zdravotníckeho odvetvia sa musia zapojiť do definície podmienok rozvoja a financovania týchto nových technológií.

5.4. EHSV považuje za dôležité, aby bol zapojený do analýzy etáp uskutočňovania prijatých záväzkov, pretože okrem operačného rozvoja telemedicíny a dostupných prostriedkov ide aj o rovnoprávnosť občanov v prístupe k zdravotnej starostlivosti.

V Bruseli 15. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právach cestujúcich v námornej a vnútrozemskej vodnej doprave, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 2006/2004 o spolupráci medzi národnými orgánmi zodpovednými za presadzovanie právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa“

[KOM(2008) 816 v konečnom znení – 2008/0246 (COD)]

(2009/C 317/16)

Spravodajca: **Bernardo Hernández BATALLER**

Pomocný spravodajca: **Jörg RUSCHE**

Rada sa 12. februára 2009 rozhodla podľa článku 71 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právach cestujúcich v námornej a vnútrozemskej vodnej doprave, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 2006/2004 o spolupráci medzi národnými orgánmi zodpovednými za presadzovanie právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa“

KOM(2008) 816 v konečnom znení – 2008/0246 (COD)

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 26. júna 2009. Spravodajcom bol pán **Bernardo Hernández Bataller**, pomocným spravodajcom pán **Jörg Rusche**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza z 16. júla) prijal 65 hlasmi za, pričom žiadny člen nehlasoval proti a 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV súhlasí s návrhom Komisie v tom zmysle, že vo všeobecnosti bude toto nariadenie predstavovať prehĺbenie vnútorného trhu a posilnenie práv cestujúcich, predovšetkým ľudí s postihnutím.

1.2. Napriek tomu však výbor vyjadruje poľutovanie nad tým, že sa návrh podrobnejšie nezaobrá osobitnou situáciou ľudí s postihnutím, ako aj vyšším štandardom ochrany základných práv a hospodárskych záujmov spotrebiteľov.

1.3. V súvislosti s problematikou zdravotne postihnutých osôb by mal byť stanovený rámec, ktorý by v každom prípade zaručoval prístupnosť v takom rozsahu, aký navrhuje EHSV v predkladanom stanovisku.

1.4. V otázke bezpečnosti treba mať vždy na pamäti čo najvyšší štandard právnych predpisov, ktoré sa s týmto cieľom uplatňujú alebo budú uplatňovať v členských štátoch Európskej únie.

1.5. Ďalšie základné práva, akým je napríklad ochrana súkromia v súvislosti s používaním databáz, by tiež mali byť predmetom osobitnej regulácie, ktorá by posilnila záruky.

1.6. Pokiaľ ide o hospodárske práva spotrebiteľov, predmetný právny predpis treba podstatne vylepšiť v mnohých aspektoch, ako je napr. náhradná doprava a preplatenie nákladov, refundácia

ceny lístka, poskytovanie informácií cestujúcim alebo systém reklamácií.

2. Úvod

2.1. Článok 38 Charty základných práv Európskej únie ⁽¹⁾ stanovuje, že politické opatrenia Únie musia zaisťovať vysokú mieru ochrany spotrebiteľov. Ďalej článok 3 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva stanovuje ako jednu z činností Spoločenstva posilnenie ochrany spotrebiteľov a článok 153 zmluvy splnomocňuje Úniu k podpore záujmov spotrebiteľov a k zaručeniu vysokej miery ochrany.

2.2. Komisia v „Bielej knihe o európskej dopravnej politike do roku 2010: čas rozhodnúť sa“ ⁽²⁾ predpokladala ustanovenie práv cestujúcich vo všetkých druhoch dopravy v rámci definovania spoločných zásad pre všetky druhy dopravy ⁽³⁾ a všimla si potrebu posilnenia celého radu práv, napr. osobitných opatrení pre ľudí s obmedzenou pohyblivosťou, automatické a okamžité riešenia pri prerušení cesty (dlhé meškania, zrušenie cesty alebo odmietnutie prepravy), povinnosť informovať cestujúcich a vybavovanie sťažností a reklamácií a spôsoby odškodnenia.

⁽¹⁾ Ú. v. C 303 zo 14.12.2007. str. 1.

⁽²⁾ KOM (2001) 370, 12.9.2001.

⁽³⁾ Podobne ako Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 z 11. februára 2004, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá systému náhrad a pomoci cestujúcim pri odmietnutí nástupu do lietadla, v prípade zrušenia alebo veľkého meškania letov. Ú. v. EÚ L 46, 17.2.2004.

2.3. V roku 2006 začala Európska komisia verejnú konzultáciu o právach cestujúcich námornou dopravou, ktorá sa čiastočne zamerala aj na ochranu práv osôb so zníženou pohyblivosťou počas plavby po mori a vnútrozemskej vodnej ceste. Väčšina účastníkov sa vyjadrila v tom zmysle, že by mala existovať spoločná minimálna úroveň ochrany práv cestujúcich v celej EÚ, nezávisle od použitého druhu dopravy, alebo od toho, či sa celá cesta uskutočňuje v jednom členskom štáte, alebo prekračuje vnútorné či vonkajšie hranice.

2.4. Na druhej strane, na základe všeobecných záverov nezávislej štúdie ⁽⁴⁾, situácia v oblasti ochrany cestujúcich v EÚ nie je úplne uspokojivá, okrem iného aj kvôli rôznemu rozsahu a miere ochrany práv cestujúcich, chýbajúcemu rámcu okamžitých a vopred stanovených riešení pre prípady meškania a zrušenia cesty a kvôli nedostatočnej informovanosti cestujúcich o ich právach v prípade kritickéj udalosti.

2.5. Hodnotenie dosahov zahŕňalo predovšetkým zásady odškodnenia a asistencie v prípadoch zrušenia cesty či meškania a tiež pravidlá týkajúce sa prístupnosti, a zákaz diskriminácie a poskytnutie pomoci ľuďom s postihnutím a ľuďom s obmedzenou pohyblivosťou, ďalej normy kvality a povinnosti poskytovať informácie, ako aj pravidlá na riešenie reklamácií a dohľad nad ich dodržiavaním.

3. Návrh Komisie

3.1. Cieľom návrhu je stanoviť prostredníctvom nariadenia minimálne spoločné pravidlá na zákaz diskriminácie medzi cestujúcimi, pokiaľ ide o podmienky dopravy, ktorú cestujúcim ponúkajú dopravcovia, ďalej na zamedzenie diskriminácie ľudí s postihnutím a ľudí so zníženou pohyblivosťou a povinnú pomoc týmto osobám, povinnosti dopravcov voči cestujúcim v prípadoch meškania alebo zrušenia cesty, minimálne informácie, ktoré musia byť cestujúcim poskytnuté, riešenie reklamácií a účinné presadzovanie práv cestujúcich.

3.2. Nariadenie sa bude vzťahovať na komerčné poskytovanie služieb osobnej námornej a riečnej dopravy, vrátane okružných plavieb medzi prístavmi či v prístavoch, alebo na ktoromkoľvek mieste naloženia alebo vylozenia, ktoré sa nachádza na území členského štátu, na ktorý sa vzťahuje zmluva.

3.3. Ustanovené budú povinnosti prepravcov v prípade prerušenia cesty v oblasti poskytovania informácií, práva na pomoc, náhradnú dopravu a preplatenie nákladov, refundáciu ceny lístka alebo iné opatrenia v prospech cestujúcich.

3.4. Ustanovuje sa, že každý členský štát určí jeden alebo viac nezávislých orgánov, ktoré budú zodpovedné za uplatňovanie

nariadenia, ktoré budú môcť prijať potrebné opatrenia na zaručenie práv cestujúcich, vrátane dodržania pravidiel prístupnosti.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. EHSV víta tento návrh na spoločnú minimálnu reguláciu a dúfa, že v budúcnosti by mohol byť ešte viac rozpracovaný so zámerom vyššej miery ochrany, priaznivejšej pre spotrebiteľov, v súlade s mandátom stanoveným v Zmluve o ES. Komisia by mala jasne uviesť, že turistické výlety kratšie ako jeden deň nespádajú do pôsobnosti tohto návrhu.

4.1.1. Ide o odvážny návrh, ktorý v súlade s nedávnymi návrhmi Európskej komisie zaraďuje spotrebiteľov na popredné miesto v rámci fungovania vnútorného trhu a vníma ich ako konečných príjemcov výhod otvorenia vnútroštátnych trhov.

4.1.2. Navrhované nariadenie totiž okrem stanovenia súboru pravidiel a zásad na zaručenie hospodárskych práv užívateľov námornej a riečnej vnútroštátnej i medzinárodnej dopravy ustanovuje režim uznania a ochrany základných práv občanov a všeobecne všetkých ľudí.

4.1.3. Na druhej strane tento návrh dopĺňa legislatívu mnohých členských krajín EÚ, ktoré sa touto problematikou nezaoberajú, alebo len veľmi okrajovo, čo v skutočnosti nezaručuje práva zdravotne postihnutých či starších občanov. To sa v súčasnosti týka systémov prístupnosti, informovania a pomoci na lodiach, ako aj včasnej informovanosti, ktoré by sa v mnohých prípadoch dali zlepšiť.

4.1.4. EHSV však vyjadruje svoj nesúhlas s možnosťou, aby členské štáty mohli vylúčiť z rozsahu pôsobnosti návrhu služby kryté zmluvami o poskytovaní verejných služieb, pretože práve tieto služby sú najviac využívané občanmi a najpotrebnejšie pre ľudí so zdravotným postihnutím. Komisia by mohla na základe bodov 19a) a b) doplniť odsek, ktorý by od príslušných orgánov vyžadoval, aby pre takéto prípady zaviedli systém automatického odškodnenia.

Napriek existujúcim právnym predpisom v oblasti námornej bezpečnosti (smernica Rady 1999/35/ES, smernica Rady 98/18/ES a smernica Rady 98/41/ES) sa EHSV domnieva, že by sa do nariadenia malo jednoznačne začleniť právo na bezpečnosť cestujúcich ako ich vlastné a osobitné právo.

V tomto zmysle sa chápe, že pojem bezpečnosti zahŕňa aj koncept prístupnosti, ktorú treba zaručiť nielen počas nastupovania a vystupovania z lode, ale počas celého trvania prepravy.

⁽⁴⁾ Nezávislá štúdia „Analýza a posúdenie úrovne ochrany práv cestujúcich v odvetví námornej dopravy EÚ“, ktorú si objednalo GR TREN v rokoch 2005 – 2006.

Rovnako je potrebné explicitne zaručiť pri každom nalodení a na všetkých prepravných trasách, ktoré spadajú do pôsobnosti tohto nariadenia, možnosť vstupu vodiacim psom, ktoré tvoria neoddeliteľnú jednotu s postihnutými osobami a umožňujú im plne uplatňovať ich právo na voľný pohyb a mobilitu.

4.1.5. EHSV Komisii pripomína, že by mala na úrovni Spoločenstva navrhnúť a schváliť všetky opatrenia potrebné na to, aby zdravotne postihnuté osoby a ľudia so zníženou pohyblivosťou mali rovnaké právo ako ostatní občania na voľný pohyb, možnosť výberu a nediskriminačné zaobchádzanie. Je potrebné vytvoriť „sociálny model postihnutia“, ktorý by zahŕňal aj obezitu, aby všetci ľudia mohli používať dopravné prostriedky.

4.1.6. Pokiaľ ide o právny základ článkov 70 a 81 zmluvy, výbor sa domnieva, že by bolo potrebné doplniť článok 153 zmluvy, ktorý stanovuje vysokú mieru ochrany spotrebiteľov pri činnostiach Spoločenstva.

4.1.7. EHSV sa domnieva, že nariadenie je vhodné ako nástroj, pretože pravidlá stanovené týmto návrhom by sa mali uplatňovať jednotným a efektívnym spôsobom v celej Európskej únii, aby sa zabezpečila primeraná miera ochrany cestujúcich v námornej doprave i primerané podmienky pre dopravcov.

4.1.8. EHSV súhlasí s názorom európskych zákonodarcov, že spoločná regulácia alebo samoregulácia „sa nebudú uplatňovať tam, kde ide o základné práva alebo dôležité politické rozhodnutia, alebo v situáciách, kde sa pravidlá musia uplatňovať jednotným spôsobom vo všetkých členských štátoch“⁽⁵⁾, a preto je návrh nariadenia v súlade so zásadou subsidiarity a proporcionality.

4.1.9. Čo sa týka kapitoly III, cieľ zaručiť rovnaké podmienky pre hospodárske subjekty na vnútornom trhu je dosiahnutý iba čiastočne, pretože nariadenie necháva členským štátom veľký priestor týkajúci sa práv v prípadoch meškania alebo zrušenia cesty. V správe, ktorú má vypracovať Komisia do troch rokov od schválenia tohto nariadenia (článok 30) treba predovšetkým preskúmať, či prípadné rozdiely v legislatíve v tejto oblasti ovplyvnia alebo neovplyvnia konkurencieschopnosť alebo správne fungovanie vnútorného trhu.

4.1.10. EHSV uznáva skutočnosť, že preprava čisto turistického charakteru, predovšetkým exkurzie a turistické výlety, nespadá do oblasti pôsobnosti tohto nariadenia. Mal by sa však zohľadniť aj prípady cestujúcich, ktorí sa dostanú do ťažkej situácie, pretože zlyhá niektoré zo spojení.

4.2. EHSV považuje za dôležité uznanie cestovného lístka ako dokladu o uzatvorení zmluvy o doprave a považuje za dôležité, aby sa ustanovenia nariadenia považovali za záväzné a nevyhnutné v prospech cestujúcich, bez toho, aby bolo ovplyvnené aktuálne platné *acquis* v oblasti ochrany spotrebiteľa, predovšetkým týkajúce sa neprijateľných zmluvných podmienok⁽⁶⁾ a nekalých obchodných praktík⁽⁷⁾.

Je potrebné hľadať špecifické riešenie na to, aby sa zrušila, alebo prípadne upravila do čo možno najprijateľnejšej podoby pre ľudí s postihnutím povinnosť, ktorá je v súčasnosti takmer všeobecne uplatňovaná, spočívajúca v tom, že zdravotne postihnuté osoby musia oznámiť dopravcovi najneskôr do 48 hodín svoj zámer uskutočniť danú cestu. Je zrejmé, že táto prísna lehota môže zdravotne postihnutých ľudí obmedzovať v plnom využívaní spomínaných práv súvisiacich s voľným pohybom osôb, ku ktorým patrí aj právo na trávenie voľného času a právo riešiť akúkoľvek výnimočnú situáciu, v ktorej sa ocitnú.

EHSV žiada, aby bola umožnená určitá flexibilita v súvislosti s oznamovacím systémom pomoci na palube. Tento spôsob dopravy nevyžaduje, aby cestujúci vopred uskutočnil rezerváciu a stanovuje zdravotne postihnutým osobám povinnosť vopred oznámiť, že budú potrebovať pomoc, čím by mohlo byť porušené ich právo na rovnaké zaobchádzanie. Preto by sa malo rozlišovať medzi dlhými a krátkymi cestami, alebo medzi typmi lodí, ktoré sa používajú na prepravu. Európska komisia by dopravcom mala stanoviť povinnosť potvrdiť cestujúcim prijatie ich správy, aby v prípade poruchy systému zasielania informácií mali doklad o tom, že prepravcu informovali o potrebnej pomoci.

4.2.1. Aby sa dosiahlo presadzovanie práv zakotvených v Dohovore OSN o právach osôb so zdravotnými postihnutiami, tieto osoby musia mať k dispozícii pomoc v prístavoch, v miestach nalodenia/vylodenia a na palube osobných lodí. Výbor úplne súhlasí s tým, aby všetky tieto opatrenia na sociálne začlenenie, ktoré si vyžadujú spomínanú pomoc, boli bezplatné, v súlade s článkom 26 Charty základných práv Európskej únie, v súvislosti s právom na začlenenie osôb s postihnutím.

4.2.2. Preto sa EHSV domnieva, že výnimky pre zamietnutie nalodenia zdravotne postihnutých osôb alebo osôb so zníženou pohyblivosťou musia byť založené na objektívnych a nediskriminačných kritériách, ktoré musia byť transparentné a overiteľné.

⁽⁵⁾ Medziinštitucionálna dohoda Európskeho parlamentu, Rady a Komisie o lepších právnych predpisoch (2003/C 321/01), bod 17.

⁽⁶⁾ Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, Ú. v. ES L 95, 21.4.1993, s. 29.

⁽⁷⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/29/ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu, Ú. v. EÚ L 149, 11.6.2005, s. 22.

4.3. EHSV považuje za pozitívny zámer uvedený v článku 8 návrhu nariadenia na uskutočnenie dialógu a diskusii medzi organizáciami organizovanej občianskej spoločnosti a verejnými orgánmi, spočívajúci v tom, že prepravcovia a organizácie zdravotne postihnutých osôb a národné orgány zodpovedné za presadzovanie uvedených ustanovení určia pravidlá prístupu. Normy kvality by mali byť stanovené v súlade s článkom 22 návrhu, v spolupráci so združeniami spotrebiteľov, pričom treba mať na pamäti odporúčania Medzinárodnej námornej organizácie (IMO) a ďalších medzinárodných organizácií kompetentných v danej oblasti.

4.4. Stanovenie poplatkov uvedené v článku 9 ods. 3 návrhu sa zdá byť úplne v rozpore so zásadou bezplatnosti opatrení pre začlenenie do spoločnosti, predovšetkým z dôvodu jednostrannosti. Avšak oddelenie účtovníctva je prirodzeným dôsledkom vyžadovanej minimálnej transparentnosti, i keď auditom overená výročná správa by mala ostať k dispozícii organizáciám osôb s postihnutím a združeniam spotrebiteľov. Napriek tomu EHSV odporúča preskúmať, či záťaž v dôsledku tohto účtovníctva je prípustná pre malé a stredné podniky.

4.5. Odškodnenie za invalidné vozíky a iné zariadenia pre mobilitu sa zdá byť adekvátne a v súlade s cieľmi nariadenia, ako aj umožnenie poskytnutia náhradného vybavenia. Náhrada škôd má byť úplná a musí pokrývať všetky spôsobené škody a porušenia.

4.6. Povinnosti v prípade prerušenia cesty, ako jednotné minimálne pravidlá, sa pri súčasnej neexistencii právnych predpisov v tejto oblasti zdajú byť vhodné. EHSV chápe, že je potrebné, aby najprv na úrovni Spoločenstva existovala určitá rovnosť medzi pravidlami ochrany cestujúcich v leteckej doprave, ale želá si, aby sa čo najrýchlejšie dosiahla najvyššia miera ochrany.

4.6.1. Automatická refundácia ceny cestovného lístka môže byť spravodlivým systémom, pokiaľ bude fungovať flexibilne a bude efektívny. V budúcnosti by tento systém mohol poskytovať vyššie percentuálne odškodnenie v prípade meškania.

4.6.2. Treba objasniť definíciu uvedenú v článku 20 ods. 4 návrhu, týkajúcu sa meškania zapríčineného „mimoriadnymi okolnosťami“. Tento prípad treba objasniť v súlade s judikatúrou Európskeho súdneho dvora⁽⁸⁾ v tom zmysle, že toto ustanovenie sa nevzťahuje na technický problém na lodi, ktorý spôsobil zrušenie cesty, pokiaľ tento problém nie je spôsobený udalosťou, ktorá svojou povahou či pôvodom nesúvisí s normálnym fungovaním činností dopravcu. Okrem toho, skutočnosť, že dopravca

dodržiaval minimálne pravidlá pri údržbe lode nestačí sama o sebe ako dôkaz toho, že spomínaný dopravca prijal „primerané opatrenia“ potrebné na to, aby bol oslobodený od povinnosti poskytnúť odškodnenie. V tejto súvislosti treba tiež zohľadniť platobné osobitosti tohto druhu dopravy.

4.6.3. Ustanovenia článku 21 návrhu o tom, že sa nemá cestujúcim brániť, aby sa prostredníctvom vnútroštátnych súdov domáhali náhrady za škody a porušenia z dôvodu zrušenia cesty alebo meškania je úplne v súlade so základným právom na účinnú právnu ochranu, ktoré je zakotvené v článku 47 Charty základných práv Európskej únie.

4.7. Informovanosť je veľmi dôležitým prvkom pre cestujúcich, preto by informácie mali byť dostupné a byť v súlade s technologickým rozvojom, návrh sa teda v tomto smere javí ako primeraný.

4.8. Reklamácie týkajúce sa občianskej a/alebo obchodnej ujmy je potrebné adresovať na mimosúdne organizácie spotrebiteľov, ktoré boli založené na základe odporúčania Komisie 1998/257/ES z 30. marca, alebo na orgány, ktoré spĺňajú minimálne zásady nezávislosti, transparentnosti, rozporu, účinnosti, legálnosti, slobody a možnosti zastúpenia.

4.9. Národné orgány zodpovedné za presadzovanie ustanovení musia mať právomoci na úplne presadzovanie efektívneho, odrádzajúceho a primeraného systému sankcií, ktorý by v každom prípade zahŕňal možnosť vydať príkaz k platbe odškodného dotknutým cestujúcim, v dôsledku podanej reklamácie.

Nariadenie by malo ďalej obsahovať povinnosť poskytnúť adekvátne a potrebné informácie o sankciách a reklamáciách, ktoré majú byť primerane dostupné.

4.10. V súvislosti s ochranou osobných údajov a voľným pohybom údajov⁽⁹⁾ sa EHSV podobne ako Komisia obáva, či bude uplatňovanie existujúcej právnej úpravy dôsledné, aby sa zabezpečilo rešpektovanie súkromia cestujúcich v súlade so smernicou 95/46/ES a judikatúrou Súdneho dvora. Ide predovšetkým o osobné údaje, ktoré môžu byť postúpené tretím štátom v súvislosti s dopravnými službami. Osoby zaradené do tohto zoznamu musia v každom prípade vedieť o tomto zaradení aj o možnosti prístupu k takémuto zoznamu, možnosti opravy alebo vymazania údajov.

⁽⁸⁾ Rozsudok z 22. decembra 2008, vec C-549/07 (Friederike Wallentin-Hermann/Alitalia-Linee Aeree Italiane SpA).

⁽⁹⁾ Práva na osobný a rodinný život, článok 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach.

4.11. EHSV pripomína Komisii potrebu revidovať smernicu 90/314/ES, aby sa zabezpečila väčšia súdržnosť s týmto návrhom aj s ďalšími sekundárnymi právnymi predpismi Spoločenstva, ale hlavne, aby:

- boli aktualizované definície a objasnili sa výrazy ako „paušálna cena“, „kombinovaná cesta“ alebo „predpokladaná zmena druhu dopravy“;
- bola podrobnejšie definovaná presná zodpovednosť operátora a agenta v prípade nedodržania zmluvy, alebo chybného plnenia zmluvy, odhliadnuc od toho, či operátor alebo agent poskytoval dané služby priamo alebo nepriamo,

- bola stanovená presnejšia a kompletnejšia náhrada pre spotrebiteľov v prípadoch, keď organizátor zmluvu zruší.

4.12. EHSV rovnako Komisii pripomína, že v nariadení je potrebné osobitne uviesť odkaz na smernice týkajúce sa námornej a riečnej dopravy, s cieľom zaručiť vysokú mieru ochrany cestujúcich, predovšetkým ľudí so zníženou pohyblivosťou a v prípade potreby upraviť geografický rozsah jej uplatňovania.

V Bruseli 16. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o európskej železničnej sieti pre konkurencieschopnú nákladnú dopravu“

[KOM(2008) 852 v konečnom znení – 2008/0247 (COD)]

(2009/C 317/17)

Spravodajca: **pán FORNEA**

Rada sa 19. januára 2009 rozhodla podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o európskej železničnej sieti pre konkurencieschopnú nákladnú dopravu“

KOM(2008) 852 v konečnom znení – 2008/0247 (COD).

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 26. júna 2009. Spravodajcom bol pán Fornea.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza z 15. júla 2009) prijal 164 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 1 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery

1.1. EHSV víta návrh nariadenia, ktorý predložila Komisia, a vníma ho ako krok vpred pri podpore vytvárania medzinárodných železničných koridorov nákladnej dopravy a pri rozvoji tohto druhu dopravy v Európe.

1.2. V záujme mobilizácie síl pre rozvoj železničných koridorov nákladnej dopravy je potrebné urobiť **konkrétne politické kroky na úrovni koridoru** nezávisle od akéhokolvek legislatívneho procesu. Na podporu železničných koridorov nákladnej dopravy nepostačuje iba samotné nariadenie. Medzi hlavné priority by malo patriť zabezpečenie **verejných i súkromných investícií do zvyšovania celkovej kvality, účinnosti a kapacity infraštruktúry**, ako aj dôsledná implementácia 1. a 2. železničného balíka v celej EÚ.

1.3. Aby sa dosiahol pokrok v zlepšovaní železničnej infraštruktúry, je nevyhnutná **účinná koordinácia na vysokej úrovni** v rámci každého relevantného koridoru, pričom je nevyhnutné zabezpečiť spoluprácu všetkých ministrov dopravy krajín pozdĺž určitého koridoru. Po uzavretí medzivládnych rozhovorov bude potrebné stanoviť podmienky a záväzky jednotlivých členských štátov. Aj člen Európskej komisie pre dopravu by sa mal v rámci koordinovaných politických krokov na úrovni EÚ aktívnejšie zapájať do mobilizácie ministrov krajín pozdĺž jednotlivých koridorov.

1.4. EHSV súhlasí s tým, že **by nemalo byť povinné vyhradiť kapacitu vopred**, ale mali by ju určovať manažéri infraštruktúry, ak sa ukáže, že je to nevyhnutné. Nútiť manažerov infraštruktúry,

aby vyhradili kapacitu vopred môže vyústiť skôr do plytvania kapacitou ako do jej optimalizácie. Manažérom infraštruktúry by sa však mala ponechať možnosť vyhradiť kapacitu.

EHSV sa domnieva, že manažérom infraštruktúry by sa mala ponechať možnosť **pragmaticky rozhodnúť o uplatňovaní pravidiel prednosti**. Namiesto uprednostňovania jedného druhu dopravy pred iným je dôležité „minimalizovať celkové meškanie v sieti“. V skutočnosti je potrebné zabezpečiť bez ohľadu na to, aké pravidlá platia, aby manažéri infraštruktúry dostatočne informovali prevádzkovateľov o pravidlách týkajúcich sa omeškaných vlakov.

1.5. **Všetky zainteresované strany:** manažéri infraštruktúry, železničné podniky, predstavitelia členských štátov, príslušné odborové zväzy, zákazníci a organizácie na ochranu životného prostredia **by mali byť konzultované alebo zastúpené v riadiacom orgáne železničných nákladných koridorov**. Pri správe koridorov by mali byť plne zastúpení prevádzkovatelia železničnej dopravy, pretože sú blízko trhu a pravdepodobne budú musieť realizovať rozhodnutia zamerané na zlepšovanie resp. budú nimi ovplyvnení.

1.6. **Využívanie „jednotného kontaktného miesta“ by pre železničné podniky nemalo byť povinné**, aby si rôzne subjekty prevádzkujúce infraštruktúru mohli navzájom konkurovať. Tradičný spôsob objednávania trás prostredníctvom jednotlivých národných manažerov infraštruktúry alebo prostredníctvom jedného hlavného manažéra by sa malo ponechať aspoň ako zálohové riešenie pre prípad, že jednotné kontaktné miesto zlyhá.

1.7. **Oprávneným uchádzačom by mal byť odmietnutý prístup na celý koridor v prípade, že im jedna z krajín ležiacich pozdĺž koridoru zamietne prístup na národnej úrovni.** Komisia by mala podrobne preskúmať otázky súvisiace s oprávnenými uchádzačmi, aby umožnila verejnosti v plnej miere pochopiť hospodárske a sociálne dôsledky tohto ustanovenia. EHSV nie je nevyhnutne proti koncepcii nediskriminačného prístupu k infraštruktúre, avšak domnieva sa, že v tomto konkrétnom prípade je potrebné danú otázku podrobnejšie preskúmať a konzultovať s vládami členských štátov, európskymi a národnými sociálnymi partnermi, zákazníkmi, ktorí železničné služby využívajú, a ďalšími organizáciami občianskej spoločnosti.

1.8. **Príslušnosť k sieti TEN-T by nemala byť výhradným kritériom pre výber koridoru nákladnej dopravy.** Koridory by nemali byť definované zvonku, a to iba na základe politických alebo zemepisných kritérií. Je potrebné zabezpečiť, aby voľba koridorov bola flexibilná a trhovo orientovaná. Výber koridorov by mal vychádzať z trhových cieľov a zahŕňať dôležité jestvujúce alebo potenciálne toky nákladnej dopravy. Hnacím mechanizmom by mal byť trh a pomer nákladov a úžitku.

1.9. **Do nariadenia by sa mala pridať možnosť rozšíriť výber aj mimo siete TEN-T.** Ak je napríklad úsek, ktorý nie je súčasťou TEN-T, dôležitý pre dynamiku nákladnej železničnej dopravy, malo by byť možné zahrnúť ho už od začiatku do koridoru a neskôr aj do TEN-T.

1.10. Koncepcia strategických terminálov je v rozpore s hospodárskou súťažou. Tento prístup môže viesť k posilneniu silného postavenia tzv. strategických terminálov na úkor terminálov považovaných za nestrategické. Odkaz na strategické terminály by sa z nariadenia mal vypustiť, aby sa pre dnešné nestrategické terminály vytvorila príležitosť rozvíjať sa a prípadne stať sa strategickým terminálom v budúcnosti.

1.11. Sloboda pohybu tovaru by však osobám, ktoré v týchto koridoroch pracujú nemala brániť vo výkone ich základných práv.

2. Návrh Komisie

2.1. Európska komisia sa zaviazala urýchliť vytvorenie a usporiadanie európskej železničnej siete pre konkurencieschopnú nákladnú dopravu založenej na medzinárodných nákladných železničných koridoroch. V záujme dosiahnutia tohto cieľa sa Komisia rozhodla predložiť návrh nariadenia, ktoré nadväzuje na rozsiahly proces verejnej konzultácie a hodnotenia rôznych možností prostredníctvom štúdie hodnotenia vplyvu. Hodnotenie vplyvu ukázalo, že najlepšie hospodárske výsledky by priniesol legislatívny prístup, keďže s dobrovoľným prístupom sa spája väčšie riziko, že sa navrhnuté ciele nepodarí splniť.

2.2. Ustanovenia návrhu nariadenia sú zamerané predovšetkým na dôležitých hospodárskych aktérov, manažérov infraštruktúry a železničné podniky, pričom sa týkajú predovšetkým:

- postupov výberu železničných koridorov nákladnej dopravy,
- riadenia všetkých týchto koridorov,
- vlastností, ktoré železničné koridory nákladnej dopravy musia mať,

2.3. Nariadenie sa nevzťahuje na:

- miestne a regionálne izolované siete určené na osobnú prepravu po železničnej infraštruktúre;
- siete určené výlučne na prevádzkovanie služieb mestskej a prímestskej osobnej prepravy,
- regionálne siete využívané na regionálnu nákladnú dopravu iba jediným železničným podnikom, ktorý nepatrí do rozsahu pôsobnosti smernice 91/440/EHS, pokiaľ iný uchádzač nepožiadá o využívanie kapacity tejto siete,
- železničnú infraštruktúru v súkromnom vlastníctve vyhradená výlučne na činnosti nákladnej dopravy vlastníka infraštruktúry ⁽¹⁾.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. Európska dopravná politika sa zameriava na optimálny rozvoj všetkých druhov dopravy v rámci členských štátov, pričom rešpektuje ochranu životného prostredia, bezpečnosť, hospodársku súťaž a energetickú účinnosť, ako sa to uvádza v strednodobom preskúmaní bielej knihy Európskej komisie o doprave z roku 2001 (KOM(2006) 314 v konečnom znení).

3.2. Európska únia je pevne odhodlaná znížiť objem emisií skleníkových plynov do roku 2020 o 20 %. To však nebude možné splniť, pokiaľ drasticky neklesne objem emisií v odvetví dopravy. Preto je dôležité v podstatnej miere uprednostňovať najúčinnnejšie a najekologickejšie druhy dopravy. V tejto súvislosti sa všetky zainteresované strany zhodli na tom, že železničná doprava je z hľadiska spotreby energie a emisií ekologickým druhom dopravy ⁽²⁾.

3.3. Európsky hospodársky a sociálny výbor už vyjadril svoj postoj k **uprednostňovaniu nákladnej dopravy na železničnej sieti** ⁽³⁾. V tomto stanovisku nebudeme opakovať všeobecné pripomienky, ktoré sa vzťahujú aj na návrh nariadenia o európskej železničnej sieti pre konkurencieschopnú nákladnú dopravu.

⁽¹⁾ KOM(2008) 852 v konečnom znení, článok 1 ods. 2.

⁽²⁾ Približne 80 % železničnej dopravy v Európe sa realizuje na elektrifikovaných tratiach.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 27, 3.2.2009, s. 41 – 44.

3.4. Súčasný stav v nákladnej doprave v Európskej únii si vyžaduje účinné legislatívne nástroje na európskej i národnej úrovni a politickú aktivizáciu s cieľom identifikovať potrebné finančné prostriedky na investície do železničnej infraštruktúry. EHSV v tejto súvislosti víta návrh nariadenia, ktorý predložila Komisia, a vníma ho ako krok vpred pri podpore vytvárania medzinárodných železničných koridorov nákladnej dopravy a pri rozvoji tohto druhu dopravy v Európe ⁽⁴⁾.

3.5. Potenciálne prínosy vytvárania takých koridorov:

- podpora druhu dopravy šetrného k životnému prostrediu – celkové zníženie dosahu dopravnej činnosti na životné prostredie v Európe,
- zníženie počtu nehôd v odvetví dopravy,
- iniciatíva spĺňajúca ciele Lisabonskej agendy v oblasti rastu,
- významný prínos k obmedzeniu problematických miest v cestnej doprave,
- podpora komodality (železničné, námorné, vnútrozemské vodné cesty),
- vytvorenie koridorov prispeje k zaisteniu bezpečnosti dodávok surovín pre priemysel EÚ prostredníctvom jedného z najekologickejších druhov dopravy voľne ložených materiálov,
- podpora vytvárania logistických centier prepojených železnicou (logistické terminály by mohli čoraz častejšie slúžiť ako distribučné sklady, ktoré sú v súčasnosti väčšinou pokračovaním výrobných závodov),
- posilnenie hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti v Európskej únii.

3.6. Environmentálne ciele prevádzky železničných nákladných koridorov

- infraštruktúra a vozidlá pre železničnú nákladnú dopravu šetrné k životnému prostrediu,
- nízke špecifické emisie,
- nízka úroveň prevádzkového hluku vďaka protihlukovým bariéram a využívaniu bezhlukových technológií pre koľajové vozidlá a železničnú infraštruktúru;
- úplná elektrifikácia koridorov železničnej dopravy;
- zvýšený podiel obnoviteľných zdrojov energie v rámci zdrojov trakčného prúdu.

⁽⁴⁾ Potreba účinných legislatívnych nástrojov, politickej aktivizácie a investícií sa znovu zdôraznila aj počas verejnej diskusie na tému „Európska železničná sieť pre konkurencieschopnú nákladnú dopravu“, ktorú usporiadal EHSV 28.4.2009 v Brne pod záštitou českého predsedníctva Rady Európskej únie.

4. Konkrétne pripomienky k navrhovanému zneniu nariadenia

4.1. Investície do infraštruktúry železničných koridorov nákladnej dopravy, terminálov a ich vybavenia

4.1.1. V poslednom desaťročí sa vďaka európskej politike podarilo dosiahnuť pokrok smerom k otvoreniu trhu, avšak pokiaľ ide o spravodlivú hospodársku súťaž medzi jednotlivými druhmi dopravy a účinné investície do modernej interoperabilnej infraštruktúry, sú výsledky dosiahnuté v členských štátoch obmedzené.

4.1.2. Zdá sa, že finančná kapacita členských štátov nepostačuje na splnenie ambiciózných cieľov Komisie. Významnou úlohou európskych inštitúcií bude preto uľahčiť využívanie európskych nástrojov pomoci na rozvoj európskej železničnej siete pre konkurencieschopnú nákladnú dopravu, a to prostredníctvom spolufinancovania tvorby železničných koridorov nákladnej dopravy z rozpočtu programu transeurópskych dopravných sietí (TEN-T), Európskeho fondu regionálneho rozvoja a Kohézneho fondu, ako aj pôžičkami Európskej investičnej banky.

4.1.3. EHSV sa nazdáva, že investičné potreby (a ich krytie) by v nariadení mali byť jednoznačnejšie zdôraznené ⁽⁵⁾. V období medzi rokmi 1970 a 2004 sa celková dĺžka diaľničnej siete v krajinách EÚ-15 zvýšila o 350 %, pričom dĺžka železničnej siete poklesla o 14 %. Keď dôjde k preťaženiu cestnej siete, rozhodnutia zmodernizovať ju alebo vybudovať novú cestnú infraštruktúru sa realizujú veľmi rýchlo. EHSV zastáva názor, že železničná doprava nebude môcť pojať väčší objem prepravy, pokiaľ sa investičná politika uplatňovaná v cestnej doprave počas ostatných štyroch desaťročí nezačne uplatňovať aj v železničnej doprave.

4.1.4. V tejto súvislosti by sa nemala zanedbať nevyhnutnosť investovať do železničných spojení medzi priemyselnými zónami a hlavnou železnicou sieťou. Cestné prepojenia priemyselných zón s hlavnou cestnou sieťou sa zvyčajne financujú z verejných zdrojov. K železničným prepojeniam priemyselných zón s hlavnou železničnou sieťou sa však vo väčšine krajín EÚ nepristupuje rovnako. Zvyčajne ich financuje spoločnosť prevádzkujúca priemyselnú zónu spolu s poskytovateľom železničnej dopravy, s ktorým táto spoločnosť spolupracuje. Treba hľadať investičné riešenia tak na európskej, ako aj na národnej úrovni, ktoré by napomohli železničnej doprave (napr. prostredníctvom nástrojov, ako sú verejné systémy financovania, ako je to v prípade Nemecka, Rakúska a Švajčiarska).

⁽⁵⁾ Podľa štúdie Spoločenstva európskych železníc (CER) zameranej na železničné nákladné koridory, ktorú zrealizovala poradenská firma McKinsey, by bolo vďaka investíciám vo výške 145 miliárd EUR do roku 2020 možné zvýšiť kapacitu železničnej dopravy o 72 % v šiestich hlavných železničných nákladných koridoroch ERMTS, v rámci ktorých sa realizuje 34 % objemu prepravovaného nákladu v Európe.

4.1.5. Jedným z cieľov Komisie je presadiť všetky technické a legislatívne nástroje na zaistenie bezpečnosti dodávok surovín pre európsky priemysel. Železničné koridory budú významným prínosom k dosiahnutiu tohto strategického cieľa a v tejto súvislosti má nákladná doprava medzi Európou a jej východnými partnermi veľmi veľký význam. Preto je veľmi dôležité, aby EÚ investovala do zlepšenia železničnej infraštruktúry medzi západom a východom, ako aj do príslušných zariadení na prekládku. K dosiahnutiu tohto cieľa prispeje navyše i revízia programu TEN-T.

4.1.6. Osobitnú pozornosť treba venovať colným službám, aby sa zjednodušili postupy v rámci EÚ ⁽⁶⁾, a tým zabezpečila rýchla cezhraničná preprava nákladov po železnici. Európska finančná podpora je nevyhnutná na prípravu zavedenia systému colných povinností založeného na EDI ⁽⁷⁾, ako aj na zabezpečenie investícií do železníc, ktoré dnes nedisponujú automatizovanými systémami umožňujúcimi splniť colné povinnosti.

4.1.7. EHSV považuje za dôležité, aby existovali jasnejšie usmernenia pre štátnu podporu, ktoré by jednoznačne ukázali, akú finančnú podporu odvetviu železničnej dopravy z verejných zdrojov by útvary Komisie považovali za vhodnú. Výbor zároveň zdôrazňuje, že používanie viacročných zmlúv by mohlo prispieť k udržateľnému financovaniu európskej železničnej siete.

4.1.8. V súvislosti s koncepciou „strategických terminálov“ uvedenou v článku 9 nariadenia, EHSV upozorňuje, že to môže viesť k posilneniu pozície tzv. strategických terminálov na úkor tých, ktoré sa považujú za „nestrategické“.

4.1.9. Sloboda pohybu tovaru by však osobám, ktoré v týchto koridoroch pracujú nemala brániť vo výkone ich základných práv.

4.2. Výber železničných koridorov nákladnej dopravy a správa siete

4.2.1. Revízia politiky TEN-T ponúka odvetviu železničnej dopravy príležitosť zdôrazniť význam ďalšieho rozvoja flexibilných diaľkových železničných koridorov nákladnej dopravy ako kostry dopravnej siete EÚ.

4.2.2. EHSV zdôrazňuje, že koridory by sa nemali obmedziť iba na TEN-T (ako to stanovuje kapitola II, čl. 3, bod 1, písm. a) návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, KOM(2008) 852 v konečnom znení) alebo jestvujúce ERTMS koridory, pretože takýto prístup by mohol vylúčiť trate, ktoré sú dôležité pre nákladnú dopravu, alebo sa v budúcnosti dôležitými môžu stať, avšak zatiaľ nie sú súčasťou koridorov TEN-T alebo ERTMS. Naopak, keď sa vytvoria nové železničné koridory nákladnej dopravy, TEN-T by sa mal prispôbiť.

⁽⁶⁾ V tejto súvislosti je na úrovni EÚ dôležité zabezpečiť účinnú implementáciu nariadenia Komisie (ES) č. 1875/2006, ktorým sa ustanovuje Colný kódex Spoločenstva.

⁽⁷⁾ Electronic Data Interchange (Elektronická výmena údajov).

4.2.3. Všetky zainteresované strany, vrátane príslušných odborových zväzov, zákazníkov a organizácií na ochranu životného prostredia, by mali byť povinne konzultované, alebo by mali byť zastúpené v riadiacom orgáne. Železničné podniky by mali byť súčasťou riadiaceho orgánu na rovnakej úrovni ako manažéri infraštruktúry, pretože tieto podniky koridory využívajú, zabezpečujú styk so zákazníkmi a sú najbližšie trhu. Rozhodnutia riadiaceho orgánu budú mať na ne dosah a niektoré z týchto rozhodnutí budú zrejme musieť vykonávať. Preto by bolo spravodlivé, aby boli zastúpené v riadiacom orgáne.

4.2.4. Vhodné zastúpenie železničných podnikov využívajúcich koridor je možné bez preťaženia štruktúry správy. Môžu byť zastúpené napríklad ako jednotlivé spoločnosti, skupiny spoločností, alebo ako kombinácia oboch možností. Avšak aby skutočne mohli prispieť k zlepšeniu koridoru, sú naozaj dôležité iba podniky, ktoré koridor využívajú.

4.3. Prevádzkové opatrenia

4.3.1. EHSV sa domnieva, že je ťažké a chýlostivé všeobecne diskutovať o pravidlách prednosti (uvolňovanie trás, rezervácia kapacít a prednosť v prípade meškaní) pre všetky koridory nákladnej dopravy (kapitola IV, článok 11, 12 a 14). Tieto pravidlá by sa mali sformulovať tak, aby sa dali prakticky implementovať na úrovni jednotlivých koridorov a aby manažéri infraštruktúry pridelovali trasy čo najspravodlivejším a najtransparentnejším spôsobom.

4.3.2. Vyhradzovanie kapacít by nemalo byť povinné, ale ak sa ukáže, že je to potrebné, mali by ich vyhraďovať manažéri infraštruktúry. Nútiť manažerov infraštruktúry vyhradzovať kapacitu vopred môže viesť skôr k plytvaniu kapacity ako k jej optimalizácii, obzvlášť ak nie je možné zaručiť niekoľko mesiacov vopred, že vlaky budú jazdiť.

4.3.3. Rovnako zmena pravidiel prednosti nemusí byť potrebná a rozhodne nevedie k zvýšeniu kapacity. Zmena pravidiel prednosti by iba presunula frustráciu z jednej kategórie používateľov na druhú. Prvoradým pravidlom by v každom prípade mala byť minimalizácia celkového meškania v sieti a čo najrýchlejšie odstránenie dopravného preťaženia.

4.3.4. V súvislosti s ustanoveniami kapitoly IV, článok 10 o využívaní „jednotného kontaktného miesta“ EHSV je presvedčený, že o tejto otázke by mali mať možnosť rozhodnúť jednotlivé správy koridorov, pričom by zohľadnili požiadavky trhu alebo železničných podnikov využívajúcich daný koridor.

4.3.5. Železničné podniky by si mali zachovať možnosť objednať si trasy podľa vlastnej voľby (prostredníctvom jednotného kontaktného miesta alebo tradičným spôsobom). Nepovinné využívanie jednotného kontaktného miesta umožňuje železničným podnikom podnietiť konkurenciu medzi rôznymi subjektmi prevádzkujúcimi infraštruktúru (t. j. jednotným kontaktným miestom a jednotlivými manažermi infraštruktúry pôsobiacimi v koridore), a stimulovať ich tak k zlepšovaniu.

4.3.6. Povinné využívanie jednotných kontaktných miest by mohlo viesť k vytvoreniu rozsiahleho monopolu na infraštruktúru bez akejkoľvek záruky, že jednotné kontaktné miesto bude naozaj poskytovať lepšie služby ako jednotliví manažéri infraštruktúry. Navyše obvyklý spôsob prevádzkovania jednotného kontaktného miesta je dysfunkčný.

4.3.7. Možnosť, aby oprávnení uchádzači (napr. prepravcovia, zasielateľia, prevádzkovatelia viacerých druhov dopravy) kupovali trasy, môže kvôli vysokému riziku spojenému s dostupnosťou trasy odradiť železničné spoločnosti (najmä novo vstupujúce na trh) od investícií do rušňovodičov a lokomotív, čo by narušilo hospodársku súťaž na domácom trhu na úkor železničných podnikov a kvality pracovných miest, ktoré tieto podniky ponúkajú.

Ceny by vzrástli, dostupné kapacity by boli naďalej obmedzené a rozšírila by sa špekulácia.

4.3.8. Skutočnosť v dnešnej Európskej únii je však taká, že spoločnosti, ktoré nie sú železničnými podnikmi (t. j. poskytovatelia logistických služieb, obchodníci, výrobcovia) majú silný záujem viac využívať služby železnice⁽⁸⁾. Niektoré európske železničné podniky už kúpili spoločnosti poskytujúce logistické služby v snahe prilákať na železniciu náklad, ktorý sa doposiaľ prepravoval cestnou dopravou. Za týchto podmienok je možné, že prostredníctvom sociálne zodpovedného a inovatívneho prístupu budú oprávnení uchádzači v blízkej budúcnosti zohrávať významnú úlohu v rozvoji železničných koridorov nákladnej dopravy.

V Bruseli 15. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽⁸⁾ Stanovisko Európskej organizácie pre zasielateľstvo a logistiku (CLECAT), 19.1.2009, Brusel.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právach cestujúcich v autobusovej a autokarovej doprave, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 2006/2004 o spolupráci medzi národnými orgánmi zodpovednými za vynucovanie právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa“

[KOM(2008) 817 v konečnom znení – 2008/0237 (COD)]

(2009/C 317/18)

Spravodajkyňa: **pani DARMANIN**

Rada EÚ sa 19. januára 2009 rozhodla podľa článku 71 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právach cestujúcich v autobusovej a autokarovej doprave, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 2006/2004 o spolupráci medzi národnými orgánmi zodpovednými za vynucovanie právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa“

KOM(2008) 817 v konečnom znení – 2008/0237 (COD).

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 26. júna 2009. Spravodajkyňou bola pani Darmanin.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza zo 16. júla 2009) prijal 75 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a nikto sa hlasovania nezdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV víta návrh Komisie o právach cestujúcich v autobusovej a autokarovej doprave vzhľadom na to, že tento spôsob dopravy sa využíva vo veľkom rozsahu a pre cestujúcich predstavuje lacnejšiu alternatívu cestovania.

1.2. V návrhu sa uvádzajú rôzne základné práva, ktoré boli zakotvené v Charte základných práv Európskej únie, ako napr. voľný pohyb osôb, nediskriminácia na základe zdravotného postihnutia a ochrana spotrebiteľov. EHSV preto plne podporuje tento návrh nariadenia Komisie, má však aj niekoľko odporúčaní na jeho vylepšenie.

1.3. EHSV sa domnieva, že je potrebné objasniť niektoré časti textu, ktoré môžu viesť k jeho chybnjej interpretácii. Ide o tieto objasnenia:

- Text v časti o povinnosti poskytovania služieb zdravotne postihnutým osobám by mal zrozumiteľnejšie zdôrazniť hlavný cieľ Komisie, ktorým je zníženie diskriminácie z hľadiska informácií poskytovaných cestujúcim (alebo ich nedostatku) o službách dostupných zdravotne postihnutým osobám.
- Je potrebné jasne stanoviť zodpovednosť prevádzkovateľa za stratu batožiny a vytvoriť určitý systém jej registrácie.
- Je veľmi náročné poskytovať informácie na autobusových alebo autokarových zastávkach po začatí cesty, a preto treba zabezpečiť praktický aspekt zisťovania a poskytovania takýchto informácií.

— Používanie slova „terminál“ je v prípade autobusovej a autokarovej dopravy nevhodné, keďže veľmi často neexistuje žiadny terminál, ale len autobusová zastávka a ak aj takýto terminál existuje, nie je v právomoci prevádzkovateľa.

1.4. EHSV poznamenáva, že rozšírením ustanovení o práva cestujúcich mestskou a prímestskou dopravou by sa zlepšila kvalita služieb a obraz celého odvetvia. EHSV však poukazuje na to, že medzi službami mestských autobusov a autobusov určených na medzinárodnú dopravu je veľa rozdielov, a preto sa domnieva, že by bolo praktickejšie oddeliť práva cestujúcich, ktorí využívajú tieto dva odlišné spôsoby dopravy, a vypracovať osobitné ustanovenia pre cestujúcich mestskou a prímestskou dopravou. EHSV preto verí, že ustanovenia uvedené v návrhu nariadenia by sa nemali nevyhnutne vzťahovať na mestskú a prímestskú dopravu.

1.5. Odborná príprava zamestnancov je pre poskytovanie služieb zdravotne postihnutým osobám rozhodujúca. EHSV preto plne podporuje zahrnutie článku 18 týkajúceho sa odbornej prípravy, ktorá by mala byť poskytnutá šoférom autobusov a autokarov.

2. Návrh Komisie

2.1. V roku 2005 začala Komisia konzultačný proces v súvislosti s ustanovením práv cestujúcich, ktorí využívajú medzinárodné autokary a autobusy. Konzultácia vyvolala širokú odozvu špecializovaných organizácií, občianskej spoločnosti, národných agentúr a členských štátov.

2.2. Komisia tiež vykonala posúdenie vplyvu politických možností, ktoré zahŕňali:

- zachovanie statusu quo,

- poskytnutie minimálnej ochrany,
- poskytnutie maximálnej ochrany,
- dobrovoľný záväzok a samoreguláciu.

Po tomto zhodnotení bol pre rôzne aspekty ochrany stanovený súbor možností.

2.3. Návrh nariadenia sa v podstate zameriava na ustanovenie práv cestujúcich v autobusovej a autokarovej doprave s cieľom zvýšiť atraktivnosť autokarovej a autobusovej dopravy a dôveru v tieto druhy dopravy, ako aj dosiahnuť rovnaké podmienky medzi prepravcami z rôznych členských štátov a medzi jednotlivými druhmi dopravy.

2.4. Návrh v zásade obsahuje ustanovenia o:

- zodpovednosti v prípade smrti alebo zranenia cestujúcich a straty alebo poškodenia ich batožiny,
- nediskriminácii na základe štátnej príslušnosti alebo miesta bydliska, pokiaľ ide o prepravné podmienky, ktoré autobusové a autokarové podniky ponúkajú cestujúcim,
- pomoci určenej zdravotne postihnutým osobám a osobám so zníženou pohyblivosťou,
- povinnostiach autobusových a autokarových podnikov v prípade zrušenia alebo odloženia cesty,
- povinnosti poskytovať informácie,
- vybavovaní sťažností a reklamácií,
- všeobecných pravidiel presadzovania uvedených ustanovení.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. EHSV víta návrh Komisie o právach cestujúcich v autobusovej a autokarovej doprave, ktoré sa v súčasnosti v jednotlivých členských štátoch výrazne odlišujú. EHSV je presvedčený, že na ochranu práv cestujúcich, ktorí využívajú tento spôsob dopravy, sú potrebné jasné usmernenia, a to obzvlášť preto, že vo väčšine krajín je autobusová a autokarová doprava najmenej regulovaným druhom dopravy.

3.2. EHSV víta spôsob, akým tento návrh presadzuje princíp nediskriminácie a podporuje osoby s postihnutím alebo zníženou pohyblivosťou. EHSV však žiada lepšie objasnenie niektorých častí textu Komisie, aby sa odstránili nejasnosti, ktorých interpretácia by mohla byť zavádzajúca.

3.3. Keďže niektoré ustanovenia sú prevzaté z Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, členské štáty by mali vypracovať systém sankcií, ktoré budú uplatňovať na dopravné podniky v prípade porušenia týchto práv.

3.4. Výbor zastáva názor, že v oblasti práv zdravotne postihnutých cestujúcich sa musí uplatňovať prístup maximálnej ochrany. Takýto prístup zabezpečí, že jednotlivec bude rešpektovaný a jeho dôstojnosť a práva budú zachované. Výbor sa však obáva, že tieto pravidlá by mohli byť uplatňované nesprávne, a preto je nevyhnutné, aby takéto regulačné postupy boli čo najskôr zavedené do praxe a starostlivo monitorované.

3.5. Výbor súhlasí s tým, že súčasť návrhu tvoria ustanovenia o autobusových a autokarových službách. Článok 2 ods. 2 návrhu nariadenia zaručuje podobnú úroveň práv v celej EÚ, čo je v súlade so zásadou subsidiarity a zohľadňuje rôznorodosť situácií.

3.6. Pokiaľ ide o zodpovednosť autobusových a autokarových podnikov za cestujúcich a batožinu, je potrebné objasniť, že výška odškodnenia, ktorú stanovuje návrh, by nemala spotrebiteľom brániť, aby, ak je to potrebné, vyhládali právnu ochranu. Mal by sa vypracovať podobný systém náhrady škody, ako sa využíva pri iných druhoch dopravy.

3.7. EHSV zdôrazňuje, že tento spôsob cezhraničnej dopravy veľmi často využívajú najzraniteľnejšie skupiny obyvateľov, a preto víta nové ochranné opatrenia, ktoré má Komisia v úmysle posilniť.

3.8. EHSV zastáva názor, že by mal byť vytvorený akčný plán, pomocou ktorého by sa osobám so zníženou pohyblivosťou zabezpečila potrebná pomoc na autobusových staniciach a zástavkách ako aj v samotnom vozidle, a že zástupcovia zdravotne postihnutých osôb a zástupcovia autobusových alebo autokarových podnikov by mali v tomto procese zohrávať hlavnú úlohu.

3.9. Keďže sa výbor domnieva, že prvoradým cieľom by vždy malo byť, aby mali cestujúci čo najmenej ťažkostí, odškodnenie a náhrada výdavkov by sa mali vzťahovať na tieto prípady:

- zranenie alebo smrť v dôsledku použitia tohto druhu dopravy,
- zrušenie, odloženie alebo odklonenie,
- strata majetku zavinená prevádzkovateľom a
- nedostatok informácií.

3.10. Vo všetkých uvedených prípadoch však musí byť prevádzkovateľovi dokázaná vina a záťaž odškodnenia nesmie byť taká, aby musel prevádzkovateľ kvôli nej ukončiť svoju činnosť. Výška odškodnenia by preto mala byť primeraná a termín jeho vyplatenia by mal vyhovovať rovnako spotrebiteľovi ako prevádzkovateľovi.

3.11. Malo by byť jednoduché požiadať o náhradu škody a mal by sa stanoviť zoznam miest v ktoromkoľvek členskom štáte, ktorý je cieľovou destináciou alebo miestom pobytu cestujúceho, kde je možné podať žiadosť o náhradu škody.

3.12. Dostupnosť informácií je veľmi dôležitá. EHSV preto víta prístup maximálnej ochrany v tejto oblasti, keďže informácie predstavujú základný nástroj, ktorý pomáha odstrániť problémy spotrebiteľov spojené s cestovaním.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. Mestská doprava

4.1.1. EHSV podporuje návrh Komisie, keďže uplatňovaním tohto nariadenia sa všeobecne posilní vnútorný trh a práva cestujúcich, obzvlášť tých so zdravotným postihnutím.

EHSV víta skutočnosť, že členské štáty môžu z rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia vylúčiť mestské, prímestské a regionálne dopravné služby, ktoré upravuje nariadenie č. 1370/2007 z 23. októbra 2007.

EHSV sa však domnieva, že ochrana práv spotrebiteľov v rozsahu stanovenom týmto návrhom nariadenia by si vyžadovala zmenu celého radu zmlúv o poskytovaní služieb vo verejnom záujme, na ktoré sa vzťahuje nariadenie č. 1370/2007. Okrem toho vzhľadom na veľké rozdiely v podmienkach, infraštruktúre a zariadeniach medzi službami cestnej dopravy (nariadenie č. 1370/2007) a službami medzinárodnej prepravy osôb autobusom alebo autom nemožno tieto dve oblasti porovnávať.

EHSV odporúča úplne vyčleniť mestské, prímestské a regionálne dopravné služby z tohto návrhu a venovať právam zákazníkov tohto druhu verejnej dopravy osobitné nariadenie.

4.2. Prístupnosť

4.2.1. EHSV vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že sa návrh nezaobrá situáciou osôb so zdravotným postihnutím konkrétnejšie a podrobnejšie a že nestanovuje modernejšie normy na ochranu práv osôb so zdravotným postihnutím a zníženou pohyblivosťou. Tieto skupiny osôb musia mať zabezpečený prístup k doprave.

Posilnenie uplatňovania práv osôb so zdravotným postihnutím v praxi by spoločnostiam neprineslo novú záťaž, keďže väčšina povinností stanovených v nariadení vyplýva z ustanovení iných legislatívnych nástrojov Spoločenstva, ako napr. zo smernice 2001/85/ES⁽¹⁾, ktorej 11. bod zdôvodnenia hovorí, že „je taktiež nevyhnutné stanoviť technické predpisy umožňujúce osobám so zníženou pohyblivosťou prístupnosť k vozidlám, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, v súlade s dopravnou a sociálnou politikou spoločenstva. Na zlepšenie prístupu k takýmto vozidlám sa musí vyvinúť maximálna snaha“.

(1) Ú. v. ES L 42, 13.2.2002, s. 1–102.

4.2.2. Výbor sa preto domnieva, že nové povinnosti pre prevádzkovateľov by sa mali považovať za povinnosti služby vo verejnom záujme a finančné odškodnenie by malo byť poskytované podľa nariadenia (ES) č. 1370/2007 o službách vo verejnom záujme v železničnej a cestnej osobnej doprave.

4.2.3. Cieľom je poskytnúť osobám so zníženou pohyblivosťou, vrátane osôb trpiacich obezitou, rovnaké možnosti cestovať autobusom alebo autom, aké majú ostatní jednotlivci. EHSV preto podporuje vytvorenie pravidiel na ochranu proti diskriminácii a v súlade s ustanoveniami návrhu nariadenia (aj keď nedostatočnými) žiada pre tieto skupiny cestujúcich pomoc počas cesty. EHSV zastáva názor, že združenia dopravcov musia spoločne so združeniami zdravotne postihnutých osôb určiť možnosti prístupnosti služieb.

4.2.4. Služba nemusí byť poskytnutá v prípade opodstatnených dôvodov, ako napríklad bezpečnosť na cestách, ale výlučne ekonomické dôvody by nemali byť jediným dôvodom pre neposkytnutie takýchto služieb. Služba nebude poskytnutá len z objektívnych, nediskriminačných dôvodov primeraných účelu, ktoré boli vopred zverejnené a definované, keďže ide o obmedzenie voľného pohybu osôb. Ako správne uvádza článok 5 návrhu, sú to neodňateľné práva.

4.2.5. EHSV vyzýva Komisiu, aby spustila proces potrebný na štandardizovanie výroby invalidných vozíkov a zadržiavacích systémov pre invalidné vozíky, aby mohli byť bezpečne používané v autobusoch a autokaroch.

4.2.6. EHSV podporuje iniciatívy ako napr. doprava na objednávku, ktorá môže byť vhodnou alternatívou prepravy zdravotne postihnutých osôb. Výbor preto odporúča zaviesť takúto službu ako podmienku pri zadávaní verejných súťaží v oblasti dopravy.

4.2.7. V kapitole III návrhu sa zakazuje odmietnuť služby osobám so zdravotným postihnutím a uvádzajú sa v nej ustanovenia týkajúce sa práva na pomoc na zastávkach a vo vozidlách, podmienok poskytovania takejto pomoci, poskytovania informácií a náhrady škody, pokiaľ ide o invalidné vozíky a mobilné pomôcky, ktoré sú primerané, ale možno ich zlepšiť. EHSV navrhuje zaviesť ocenenie pre prevádzkovateľov, ktorí ponúkajú služby nad rámec svojich povinností, aby mohli zdravotne postihnutým osobám poskytnúť vhodne prispôbené dopravné služby.

4.3. Odborná príprava zamestnancov

4.3.1. EHSV sa domnieva, že pri poskytovaní služieb zdravotne postihnutým osobám je najdôležitejšia odborná príprava. Výbor preto plne súhlasí s článkom 18. Výbor ďalej zastáva názor, že odborná príprava by mohla byť vhodnou príležitosťou na ďalšiu spoluprácu medzi združeniami dopravcov a združeniami zdravotne postihnutých osôb, pričom združenia zdravotne postihnutých osôb by túto prípravu mohli poskytovať.

4.4. Náhrada škody v prípade usmrtenia

4.4.1. EHSV uznáva, že súčasný systém vyplácania záloh odškodnenia príbuzným obetí dopravných nehôd je niekedy veľmi zdĺhavý. Na druhej strane však EHSV považuje pätnásť dní za primeranú lehotu na to, aby bola rodinám obetí smrteľných nehôd, vzhľadom na stratu, ktorú utrpeli, alebo samotným obetiam, ktoré pri nehode utrpeli úraz alebo psychickú ujmu, vyplatená záloha, ktorá im umožní zabezpečiť svoje okamžité ekonomické potreby.

4.4.2. EHSV v tejto súvislosti odporúča objasniť znenie článku 8 a definovať osoby, ktoré majú právo na odškodnenie ako neplnoleté deti, ktoré stratili svojho rodiča (alebo pestúna), ktorý ich živil.

4.5. Strata batožiny

4.5.1. EHSV uznáva, že by sa mali dodržiavať práva cestujúcich, ktorých batožina sa stratila alebo bola odcudzená, a teda že tieto osoby majú nárok na odškodnenie. Prevádzkovatelia autobusov a autokarov by mali niesť zodpovednosť za stratu batožiny, ktorá im bola zverená. Komisia by preto mala v záujme právnej istoty objasniť ustanovenia článku 9 návrhu, keďže súčasné znenie je nejasné a v prípade rôznych okolností poskytuje rôzne odpovede.

4.5.2. EHSV v tejto súvislosti spresňuje, že podľa návrhu prevádzkovateľ nie je povinný poskytovať spotrebiteľovi službu registrácie.

4.5.3. EHSV sa tiež domnieva, že by sa mali zaviesť osobitné ustanovenia, ktoré by sa týkali straty alebo poškodenia vybavenia, ktoré používajú zdravotne postihnuté osoby.

4.6. Informácie o prerušení cesty

4.6.1. EHSV sa domnieva, že treba urobiť všetky potrebné opatrenia, aby sa zabezpečilo, že informácia o odložení alebo prerušení cesty sa dostane k cestujúcemu včas. V tejto súvislosti však EHSV poznamenáva, že takýto druh informácie je niekedy veľmi náročné doručiť. Z tohto hľadiska považuje článok 21 za nepraktický a veľmi náročný na uplatnenie v praxi, a to vzhľadom na špecifický charakter autobusových zastávok a neprítomnosť obsluhy.

4.6.2. EHSV navrhuje, aby Komisia vyčlenila z fondov určených na výskum a rozvoj prostriedky na rozvoj a implementáciu nástrojov informačných a komunikačných technológií, ktoré by sa použili na zriadenie spoľahlivých, presných a bezpečných informačných systémov pre cestujúcich na autobusových zastávkach, ako aj na rozvoj ľahkých zabudovaných inteligentných dopravných systémov (Intelligent Transport Systems).

4.7. Terminály autobusovej a autokarovej dopravy

4.7.1. V návrhu sa niekoľkokrát spomínajú terminály umiestnené na autobusových alebo autokarových trasách. Je potrebné poznamenať, že takéto terminály vo všeobecnosti neexistujú, a tam, kde existujú za ne zväčša zodpovedajú železničné stanice alebo letiská. Vo väčšine ostatných prípadov nejde o terminály, ale len o zastávky, ktoré sú bez obsluhy.

V Bruseli 16. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1321/2004 o štruktúrach riadenia európskych programov satelitnej rádiovkej navigácie“

[KOM(2009) 139 v konečnom znení – 2009/0047 (COD)]

(2009/C 317/19)

Spravodajca: **pán MCDONOGH**

Európska rada sa 21. apríla 2009 rozhodla podľa článku 156 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1321/2004 o štruktúrach riadenia európskych programov satelitnej rádiovkej navigácie“

KOM(2009) 139 v konečnom znení – 2009/0047 (COD).

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 26. júna 2009. Spravodajcom bol pán McDONOGH.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza z 15. júla) prijal 174 hlasmi za, pričom žiadny člen nehlasoval proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1. Dôrazne podporujeme návrhy Komisie, pretože právne predpisy, ktoré boli schválené v roku 2004, sú už pravdepodobne veľmi zastarané.

1.2. Bezpečnosť systémov má rozhodujúci význam a je potrebné prijať opatrenia zamerané proti hackerom.

1.3. Keďže riadiacu štruktúru tvoria civilní zamestnanci, je z bezpečnostných dôvodov nutné kontrolovať ich spoľahlivosť. Zamestnanci by si mali uvedomovať svoju veľkú zodpovednosť voči konečným užívateľom a zaisťovať kontinuitu a spoľahlivosť služby.

1.4. Cena pre užívateľov musí byť konkurencieschopná v porovnaní s podobnými systémami.

1.5. Je dôležité, aby Európska únia nebola závislá na iných poskytovateľoch, ktorí by mohli systémy svojvoľne vypnúť resp. monitorovať činnosť konečných užívateľov na komerčné alebo vojenské účely.

1.6. Občanom EÚ treba program Galileo dôkladne vysvetliť, aby mohli plne využívať jeho potenciál, a preto, že priamo alebo nepriamo ovplyvní životy väčšiny občanov, od pilotov až po baníkov a farmárov.

1.7. EHSV by mal byť v rôznych fázach rozhodovania konzultovaný o pokroku dosiahnutom v oblasti implementácie tohto projektu.

1.8. EHSV podporuje financovanie európskych programov globálnych navigačných satelitných systémov (GNSS) a zdôrazňuje, že na zabezpečenie ich úspechu treba zaistiť viacročné financovanie.

1.9. Úloha EHSV by mala byť uznaná. Programy GNSS majú priamy dosah na občanov a EHSV by mal byť v plnej miere informovaný a konzultovaný. Galileo rozvíjajú a riadia civilisti a je potrebné zabezpečiť transparentnosť. Európska komisia by mala naďalej konzultovať EHSV, pretože hlavné otázky spojené s bezpečnosťou, právami jednotlivcov a ochranou súkromia sa objavia neskôr.

2. Úvod

2.1. EHSV už v súvislosti s programom Galileo prijal niekoľko stanovísk ⁽¹⁾.

2.2. Je dôležité čo najskôr rozbehnúť program Galileo, aby Európa mala, podobne ako USA, k dispozícii svoj vlastný satelitný navigačný systém a nebola z hľadiska dodávania týchto služieb závislá od iných.

2.3. Z hľadiska jednotlivých členských štátov to pomôže zvýšiť bezpečnosť a z komerčného hľadiska bude Galileo predstavovať zdroj príjmov. Malo by to umožniť zavedenie na trh a vytvoriť cenný zdroj výnosov.

2.4. EHSV by mal v spojitosti s týmto právnym predpisom, ktorý je bezodkladne potrebný, Komisiu v plnej miere podporiť.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 256, 27.10.2007, s. 73-75.

Ú. v. EÚ C 256, 27.10.2007, s. 47.

Ú. v. EÚ C 324, 30.12.2006, s. 41-42.

Ú. v. EÚ C 221, 8.9.2005, s. 28.

3. Všeobecné pripomienky k európskym programom GNSS

3.1. Je dôležité, aby EÚ bola nezávislá od iných významných poskytovateľov globálnych satelitných služieb. Galileo však bude účinnejší na svetovom trhu a EGNOS bude dopĺňať iné systémy a zlepšiť kvalitu informácií.

3.2. Galileo tiež ponúka prístup do vesmíru niektorým členským štátom, ktoré by sa inak do skúmania vesmíru nezapájali. Programy GNSS by tiež mali byť dobre spropagované na verejnosti, vďaka čomu by sa zlepšil obraz EÚ v očiach verejnosti a zabezpečil úspech programov. Je nevyhnutné rozvíjať aktivity zamerané na zvyšovanie povedomia o prínosoch európskych programov GNSS, aby verejnosť mohla v plnej miere využiť nové príležitosti.

3.3. Európske programy GNSS môžu mať pozitívny vplyv na politiku EÚ v iných oblastiach.

3.4. Mal by sa podporovať výskum v tejto oblasti.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. Nariadenie (ES) č. 1321/2004 je potrebné jasne a rýchlo zmeniť a doplniť z týchto dôvodov:

- Súčasná situácia, ktorá sa vyznačuje koexistenciou dvoch čiastočne si protirečiacich právnych noriem – nariadenia (ES) č. 1321/2004 a nariadenia (ES) č. 683/2008 – nie je z právneho hľadiska uspokojivá.
- Hoci nariadenie (ES) č. 683/2008 ustanovuje, že Komisia riadi všetky otázky súvisiace s bezpečnosťou systémov, zároveň poveruje úrad pre dohľad úlohou zabezpečovať bezpečnostnú akreditáciu. Presná úloha úradu v oblasti bezpečnosti a akreditácie sa musí rýchlo objasniť.

4.2. Touto zmenou a doplnením nariadenia sa Európskej vesmírnej agentúre určujú tieto ciele:

- riadiť bezpečnostnú akreditáciu: agentúra iniciuje a monitoruje vykonávanie bezpečnostných postupov a uskutočňuje audity bezpečnosti európskych systémov GNSS,
- prispievať k príprave uvádzania európskych systémov GNSS na trh vrátane vypracovania potrebnej analýzy trhu,
- prevádzkovať bezpečnostné stredisko Galileo.

4.3. Hodnotenie ex-ante sa uskutočnilo pri zriadení agentúry v roku 2004.

4.4. Cieľom tejto zmeny a doplnenia nariadenia o agentúre je vziať do úvahy ponaučenia získané zo skúseností s riadením agentúry a z jej prínosu a úlohy v európskych programoch satelitnej navigácie.

4.5. Je teda nutné vytvoriť nový rámec verejného riadenia. Nariadenie (ES) č. 683/2008:

- ustanovuje prísne rozdelenie právomocí medzi Európske spoločenstvo zastúpené Európskou komisiou, úrad pre dohľad a Európsku vesmírnu agentúru,
- poveruje Komisii riadením programov,
- presne vymenúva úlohy, ktorými bol poverený úrad pre dohľad.

4.6. Vybudovanie systémov satelitnej navigácie nie je možné uspokojivo dosiahnuť na úrovni členských štátov, keďže tento cieľ presahuje finančné a technické možnosti jednotlivých štátov. Úspešne uskutočnenie európskych programov GNSS (Galileo a EGNOS) možno preto najlepšie dosiahnuť na úrovni Spoločenstva.

V Bruseli 15. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha o pracovnej sile v európskom zdravotníctve“

[KOM(2008) 725 v konečnom znení]

(2009/C 317/20)

Spravodajca: **pán Arno METZLER**

Európska komisia predložila 10. decembra 2008 oznámenie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov:

„Zelená kniha o pracovnej sile v európskom zdravotníctve“

KOM(2008) 725 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 25. júna 2009. Spravodajcom bol pán Arno Metzler.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza z 15. júla 2009) prijal 104 hlasmi za, pričom 29 členovia hlasovali proti a 29 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV víta predloženie Zelenej knihy Európskej komisie o pracovnej sile v európskom zdravotníctve. Zelená kniha popisuje demografické zmeny a jej účinky na pracovnú silu a pracovné zaťaženie v zdravotníctve.

1.2. Podľa názoru EHSV je potrebné prijať opatrenia, ktoré mladým ľuďom zatraktívnia prácu v zdravotníctve, aby vo zvýšenom počte prijímali prácu zdravotníka.

1.3. EHSV odporúča vytvoriť dostatočné personálne kapacity v zdravotníctve, aby sa tým reagovalo na potreby zdravotnej starostlivosti a posilnil skríning, podpora zdravia a prevencia chorôb.

1.4. Proti nežiaducemu odlivu odborníkov v oblasti zdravotníctva do iných krajín je podľa názoru EHSV možné pôsobiť vyššími mzdami, lepšími pracovnými podmienkami, prípadne novými zodpovednosťami. Nové zodpovednosti vyžadujú príslušnú kvalifikáciu. To by aj všeobecne zvýšilo príťažlivosť odvetvia.

1.5. Je nutné významne rozšíriť rozsah štatistických údajov týkajúcich sa pracovných síl v zdravotníctve v EÚ, najmä v oblasti migrácie a mobility, ktoré slúžia ako základ prijímania rozhodnutí.

1.6. V zdravotníctve je potrebné podporovať používanie nových technológií, ktoré odbremenujú zdravotníckych pracovníkov, zvyšujú kvalitu poskytovania služieb a pomáhajú pacientom. EHSV si uvedomuje, že to môže viesť k prehodnoteniu spôsobov fungovania reťazcov zodpovednosti zdravotníckych pracovníkov.

1.7. EHSV zdôrazňuje dôležitú úlohu sociálnych noriem na zabezpečenie vysokej kvality starostlivosti o pacientov a bezpečnosti pacientov a jednoznačne odmieta všetky pokusy vyhnúť sa im (žiadne zmierňovanie noriem).

1.8. EHSV zdôrazňuje dôležitú úlohu, ktorú popri nemocniciach a verejných službách zdravotnej starostlivosti zohrávajú v zdravotníctve slobodné povolania, pretože aj vďaka nim je možné zabezpečiť pre ľudí kompetentné a bezpečné ošetrovanie a starostlivosť. Vďaka úsiliu, ktoré vyvíja občianska spoločnosť v jednotlivých členských štátoch na podporu verejného vzdelávania, sú títo pracovníci vysoko kvalifikovaní. Členovia EHSV, ktorí občiansku spoločnosť zastupujú, sa domnievajú, že k zámeru Komisie podporovať prechod zdravotníckeho personálu k slobodným povolaniam, treba pristupovať opatrne. Zároveň sa EHSV pozerá kriticky na stúpajúcu tendenciu zdanlivo samostatnej zárobkovej činnosti všade tam, kde sa to vzhľadom na druh činnosti javí ako problematické (napr. pri starostlivosti o chorých a starých ľudí).

1.9. EHSV so znepokojením sleduje diskusiu o novom rozdelení úloh v zdravotníctve s cieľom nahradiť lekársku starostlivosť, ktorú poskytujú kvalifikované sily, lacnejšími alternatívami. EHSV zastáva názor, že úvahy o štrukturálnom prerozdelení úloh v zdravotníckych povolaniach by sa mali orientovať podľa medicínskych potrieb, úrovne kvalifikácie a potrieb pacientov.

1.10. EHSV rozhodne zastáva názor, že zdravotnícke zariadenia so svojimi pracovnými silami predstavujú zariadenia existencnej starostlivosti, a preto by štrukturálny fond mal byť intenzívnejšie využívaný na zabezpečenie ich vzdelávania. EHSV zdôrazňuje nevyhnutnú potrebu zabezpečiť pre týchto pracovníkov podmienky, ktoré umožnia ich pokračujúce vzdelávanie, ako aj rozširovanie a prehľbovanie kvalifikácie, ale tiež na odstránenie nedostatku pracovníkov v regiónoch so slabou štruktúrou.

1.11. EHSV zdôrazňuje výnimočnú úlohu sociálnych partnerov a sociálneho dialógu pri určovaní pracovných a mzdových podmienok a kvalifikácie pracovných síl v zdravotníctve.

1.12. Podľa názoru EHSV zohrávajú povolania v sociálnej oblasti dôležitú úlohu v starostlivosti o pacientov a ich ošetrovaní, a tým aj významnú úlohu v zdravotníctve.

2. Zhrnutie dokumentu Komisie

2.1. Zelená kniha má slúžiť ako základ intenzívnej diskusie medzi inštitúciami EÚ, členskými štátmi EÚ a rozhodujúcimi sociálnymi a hospodárskymi aktérmi na európskej a národnej úrovni. Predstavuje rámec, v ktorom sa môžu požiadavky dlhodobu zohľadňovať.

2.2. Zelená kniha sa zameriava na deväť hlavných oblastí:

- demografické zmeny,
- kapacitu zdravotníctva,
- odbornú prípravu,
- riadenie mobility a odliv zdravotníckych pracovníkov v rámci EÚ,
- celosvetovú migráciu zdravotníckych pracovníkov,
- údaje ako podklady na rozhodovanie,
- zavádzanie a šírenie nových technológií na zvyšovanie efektívnosti a kvality starostlivosti,
- posilnenie zásady samostatnej zárobkovej činnosti,
- kohéznu politiku.

2.3. Súvislosti

2.3.1. Systavy zdravotníctva v EÚ musia zvládať stále sa zvyšujúci dopyt po zdravotníckych službách, reagovať na meniace sa zdravotné potreby ľudí a musia byť pripravené na väčšie krízy v oblasti verejného zdravia. To všetko v súvislosti s očakávaním vysoko kvalitnej zdravotnej starostlivosti. Musí sa uznať, že ide o hospodárske odvetvie náročné na pracovnú silu, v ktorom pracuje každý desiaty európsky zamestnanec a že v priemere 70 % výdavkov na zdravotníctvo sa použije na mzdy a platy.

2.3.2. V článku 152 Zmluvy o EÚ sa uvádza, že „činnosť Spoločenstva v oblasti verejného zdravia plne rešpektuje zodpovednosť členských štátov za organizáciu zdravotníctva a poskytovanie zdravotníckych služieb a zdravotnej starostlivosti“ a že by sa zároveň mala uprednostňovať spolupráca medzi členskými štátmi s cieľom podporovať koordináciu stratégií a programov, ako aj vzájomnú výmenu informácií o úspešných programoch v jednotlivých členských štátoch.

2.3.3. V zelenej knihe nastoluje Európska komisia kľúčové otázky, ktoré sa venujú problémom a výzvam v oblasti zdravotnej starostlivosti s cieľom vyvolať diskusiu. Tieto kľúčové otázky zahŕňajú:

- starnúce obyvateľstvo,
- nové technológie,
- nutnosť zlepšiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti,
- kvalitu ponuky a s tým súvisiacu nákladnejšiu liečbu,
- výskyt a potenciál epidemicky vznikajúcich chorôb a
- dostupnosť zdravotníckej starostlivosti v blízkosti miesta bydliska.

Definícia pracovných síl: pod pojmom „pracovné sily v zdravotníctve“ sa rozumie všetci pracovníci v zdravotníctve, ktorí poskytujú služby v oblasti zdravotnej starostlivosti a opatery, sociálneho zabezpečenia a sociálnej starostlivosti a opatery, ako aj všetky osoby vykonávajúce odbornú činnosť.

2.3.4. Vo všetkých členských štátoch prebieha v súčasnosti diskusia o nevyhnutnom rozsahu a dostupnosti potenciálu pracovnej sily, ktorý bude v najbližšom desaťročí a neskôr potrebný. V niektorých členských štátoch už teraz existuje značný nedostatok mladých a odborných pracovných síl, najmä v tých oblastiach, kde pracujú prevažne starší pracovníci.

2.3.5. Okrem nedostatku pracovných síl, vyplývajúceho z tejto skutočnosti, je možné konštatovať aj odliv pracovníkov z EÚ do iných krajín, napr. USA alebo Švajčiarska, predovšetkým v tom odvetví zdravotníctva, ktoré vyžaduje vysokú kvalifikáciu.

Aj v rámci EÚ je možné zaznamenať vysokú mieru mobility a migrácie. Medzi jednotlivými krajinami dochádza k výrazným migračným pohybom.

Migrácia zdravotníckych pracovníkov je v ich existenčnom záujme. Príčinou tohto vývoja sú rozdiely v platoch a pracovných podmienkach. Rozdiely v štruktúre systémov silne ovplyvňujú štruktúru ponuky a kvalifikácie.

2.3.6. Prostredníctvom zelenej knihy a verejnej konzultácie o budúcnosti pracovných síl v európskom zdravotníctve Komisia poukazuje na problémy, ktorým čelí pracovná sila v zdravotníctve a poskytuje jasný obraz o budúcich výzvach. Uznáva tým skutočnosť, že zdravotná starostlivosť je ústrednou a základnou potrebou všetkých občanov EÚ. Takisto tým zohľadňuje fakt, že bez dostatočnej zdravotnej starostlivosti by v Európskom spoločenstve mohlo veľmi rýchlo dôjsť k obmedzeniu základných slobôd.

2.3.7. Preventívna aj liečebná starostlivosť majú ekonomickú zložku. Zdravotníctvo si vyžaduje vzdelaných a veľmi skúsených pracovníkov s uznávanou kvalifikáciou, ktorí predstavujú významnú súčasť spoločnosti založenej na vedomostiach.

3. Pripomienky EHSV k riešeniam navrhovaným v zelenej knihe

3.1. Návrhy riešení Európskej komisie

Vzhľadom na obmedzenú právomoc v oblasti zdravotnej starostlivosti je Komisia pri navrhovaní riešení zdržanlivá. Na jednej strane si uvedomuje, že podiel žien v zdravotníckych povolaniach v posledných rokoch narástol a preto v záujme zabezpečenia ponuky zdravotníckych pracovníkov a odborného personálu navrhuje prijať nevyhnutné opatrenia na dosiahnutie lepšej rovnováhy medzi pracovným, rodinným a súkromným životom. Na druhej strane požaduje dôkladné stratégie plánovania a navrhuje vo všetkých európskych štátoch zvýšiť investície do rozširovania ďalšieho vzdelávania, aby nedošlo k tomu, že zdravotnícki pracovníci budú dostávať vzdelanie iba v niekoľkých štátoch a v iných štátoch budú zamestnávaní, čo by mohlo viesť k ďalšiemu zníženiu vzdelávacích kapacít. Zlepšením možností získavania kvalifikácie, najmä v oblasti ďalšieho vzdelávania a jeho rozširovania, by sa zlepšila aj motivácia zamestnávať personál a vzdelávať ho.

3.2. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) víta zelenú knihu ako obsiahly diskusný dokument o veľkých výzvach, ktoré sa týkajú sústav zdravotníctva, odvetvia zdravotníctva a zdravotníckych pracovníkov v Európe. Zelená kniha nabáda na verejné diskusie v rámci Lisabonskej stratégie s cieľom podporiť poskytovanie služieb založené na vedomostiach. Považuje zdravotnícku starostlivosť za integrálny odbor.

3.3. EHSV zastáva názor, že trh so zdravotníckymi službami treba považovať za trh s osobitnými pravidlami, pretože má priamy vplyv na zdravie obyvateľstva. EHSV preto navrhuje diskusiu o problémoch, ktoré sú spôsobené roztriešteným charakterom zdravotníckej starostlivosti v niektorých krajinách, predovšetkým tých sústav, ktoré nie sú priamo kontrolované štátom, čo veľmi sťažuje zabezpečenie jednotného štandardu v rozvoji kvalifikácií a ďalšieho vzdelávania.

3.4. Demografia a podpora udržateľnej pracovnej sily v zdravotníctve

3.4.1. EHSV zdôrazňuje, že v zdravotníctve už pracuje vysoký podiel žien a že ich počet bude veľmi pravdepodobne ďalej narašťať. Platí to pre všetky druhy činnosti. Rovnoprávnosť je nevyhnutná s cieľom dosiahnuť v súlade so smernicami o rovnoprávnosti rovnaké podmienky pre obe pohlavia a presvedčiť viac mužov, aby pracovali v rôznych oblastiach zdravotníctva. Okrem iných by sem patrili aj také opatrenia, ktoré by prispeli k zosúladieniu pracovného a rodinného života, uznaniu potrebných schopností a namáhavosti a podporili by ženy pri ich zotrvaní v zamestnaní a ich návrate na trh práce po dlhšom čase strávenom starostlivosťou o rodinu.

3.4.2. Neprekvapuje, aký vplyv majú na zamestnancov v zdravotníctve vyhovujúce pracovné podmienky, bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci. Spokojní a zabezpečení pracovníci sa viac starajú o pacientov. Na zabezpečenie vysokej úrovne kvality, bezpečnosti pacientov a zodpovedajúceho zabezpečenia starostlivosti má mimoriadny význam kvalita pracovných miest, starostlivosť o personál a spôsob riešenia osobitného zaťaženia na zdravotníckych pracoviskách. Zelená kniha sa tým takmer vôbec nezaobrá.

3.4.3. EHSV berie na vedomie výskum, ktorý realizujú sociálni partneri pokiaľ ide o možnosti „návratu do práce“. EHSV sa domnieva, že tieto programy môžu zohrať kľúčovú úlohu pri zotrvaní zdravotníckych pracovníkov, najmä žien v práci, ako aj ich návrate do práce, a že sa stanú čoraz dôležitejšími pri riešení nedostatku pracovníkov.

3.4.4. Podľa názoru EHSV je potrebné v niektorých členských štátoch prijať opatrenia, ktoré mladým ľuďom zatriaktívnia prácu v zdravotníctve, aby vo zvýšenom počte prijímali prácu zdravotníka resp. hľadali uplatnenie v oblasti zdravotníctva. Aby bolo viac mladých ľudí a tiež viac mužov motivovaných zamestnať sa v oblasti zdravotníctva, ošetrovateľstva a sociálnej starostlivosti, je potrebné toto zamestnanie zatriaktívniť lepšími pracovnými a mzdovými podmienkami počas celého obdobia zamestnania.

3.5. Kapacita zdravotníctva

3.5.1. Úspešná prevencia a podpora zdravia, ako aj lepšie riadenie zdravotníctva môžu znížiť dopyt po liečebnej a ošetrovateľskej starostlivosti. EHSV preto odporúča zabezpečiť dostatočné kapacity v zdravotníctve, aby sa posilnil skrining, podpora zdravia a prevencia chorôb. Podmienkou však musí byť, že budú k dispozícii vedecky podložené opatrenia, ktoré budú celoplošne a trvalo financované. Podľa názoru EHSV by Spoločenstvo v súvislosti so zdravotníckymi povolaniami malo mať na zreteli aj podporu podnikovej starostlivosti o zdravie samotných zdravotníckych pracovníkov, aby sami zostali zdraví a schopní výkonu („syndróm vyhorenia“). Malo by sa dbať predovšetkým na výkonnosť pracovníkov na konci ich kariéry, aby boli schopní pracovať bez zdravotných problémov a mala by byť zohľadnená náročnosť ich práce pri stanovení podmienok ich odchodu do dôchodku.

3.6. Odborná príprava

3.6.1. EHSV navrhuje zaoberať sa problémami roztrieštenosti štruktúr ponuky v zdravotníctve v jednotlivých krajinách, najmä v tých, ktoré nie sú priamo riadené štátom, čo sťažuje získavanie kvalifikácie a odbornú prípravu na vysokej úrovni. Kladie dôraz na preskúmanie otázky, do akej miery by bolo možné lepšie využiť tieto roztrieštené štruktúry ponuky s ohľadom na tvorbu pracovných miest. EHSV nastoľuje otázku povinného ďalšieho a neustáleho vzdelávania a presadzovania prísnych noriem, ako aj ich sprehľadnenie prostredníctvom certifikácie a jednotných noriem na európskej úrovni a ich zabezpečenia. Okrem toho sa pýta, do akej miery boli krajiny podnecované, aby dosiahli v tomto smere pokrok.

3.6.2. EHSV kladie otázku k prepojeniu smernice o uznávaní diplomov s prípadnou smernicou o kvalifikáciách v zdravotníctve. Pýta sa, ako by mohla byť previazaná s existujúcimi osobitnými smernicami pre niektoré povolania. Kladie si otázku, ako tieto smernice ovplyvnili jednotnosť kvalifikácií a spôsobilostí a ďalšieho vzdelávania v Európe a určujú jednotnosť pracovných podmienok v každodennom živote.

3.6.3. EHSV sa bude zaoberať úvahami o nákladoch a prínosoch pre príslušnú štruktúru požiadaviek na ďalšie vzdelávanie európskych poskytovateľov zdravotnej starostlivosti.

3.7. Riadenie mobility a odliv zdravotníckych pracovníkov v rámci EÚ

3.7.1. EHSV si kladie otázku v súvislosti s dosahom ponúkaných služieb a účinnosťou podporných programov a žiada, aby sa vedecky doložilo, do akej miery štátne hranice, ale aj jazykové hranice, príp. kultúrne rozdiely v Európe ovplyvňujú migráciu pracovníkov v tejto oblasti, v ktorej je obzvlášť potrebná empatia a znalosti.

3.8. Celosvetová migrácia zdravotníckych pracovníkov

3.8.1. Ako sa v zelenej knihe požaduje, je potrebné pri náboře pracovníkov rešpektovať etické zásady. Preto by sa napríklad okrem možnosti prijímať pracovníkov z iných krajín malo v dostatočnej miere podporovať zamestnávanie vlastnej mladej generácie pracovníkov. Nedostatočná podpora mladých zamestnancov nesmie byť kompenzovaná odlákaním pracovníkov z iných krajín. Vzhľadom na množstvo existujúcich dobrovoľných záväzkov a spoluprácu EÚ pri vypracovaní kódexu správania Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO), EHSV žiada preskúmať, akým dodatočným prínosom by bol kódex správania Európskej únie k už existujúcemu kódexu WHO.

3.8.2. Rovnako je nevyhnutné zabrániť úniku mozgov z rozvojových krajín. Nábor zdravotníckych pracovníkov by mal v čo najväčšej miere prebiehať v inštitucionalizovanom rámci, ktorý podporuje mobilitu pracovných síl na základe dvojstranných a mnohostranných programov spolupráce. V tejto súvislosti je potrebné investovať do vzdelávania zdravotníckych pracovníkov a zlepšiť ich pracovné podmienky. Ak sa nebudú riešiť príčiny migrácie, t. j. obrovské rozdiely v mzdách a pracovných podmienkach, migrácia bude pokračovať a povedie k ešte väčšiemu nedostatku zdravotníckych pracovníkov v rozvojových krajinách.

3.9. Údaje ako podklady na rozhodovanie

3.9.1. EHSV okrem toho požaduje, aby boli národné štatistiky porovnateľné v rámci celej Európy. Tomu však bráni problém klasifikácie pracovných síl v zdravotníctve, ktorá je v jednotlivých členských štátoch čiastočne odlišná. Národné osobitosti v oblasti kompetencií a označovania zdravotníckych povolaní by sa nemali v záujme vytvorenia jednotných ukazovateľov popierať. EHSV navrhuje, aby sa zhromažďovali príslušné štatistiky o zdravotníckych povolaniach v Európe a o migrácii medzi štátmi. V súvislosti s myšlienkou navrhnutou v zelenej knihe vytvoriť stredisko pre

monitorovanie vývoja pracovnej sily v zdravotníctve vyvstáva otázka, či je toto stredisko vôbec potrebné, resp. či by nebolo možné na uvedené účely využívať existujúce inštitúcie, ako napr. Eurostat alebo Dublinškú nadáciu.

3.9.2. Vo všeobecnosti by sa mali údaje zlepšiť pomocou registra údajov. EHSV navrhuje, aby stredisko pre monitorovanie pracovnej sily v zdravotníctve uvedené v zelenej knihe bolo prepojené s inými projektmi EÚ, napr. projektom podpory informačných systémov v zdravotníctve a aby sa zlepšila komunikácia národných registrov – pokiaľ existujú – pre všetky povolania.

3.9.3. Keďže vo väčšine členských štátov je zdravotníctvo organizované resp. regulované štátom, EHSV víta podporu Európskej komisie, ktorá povedie k lepšiemu plánovaniu. Preto navrhuje, aby Európska únia poskytla prostriedky na vypracovanie analýz zdravotnej starostlivosti v členských štátoch. Tieto analýzy zdravotnej starostlivosti majú byť základom vybudovania lekárskeho a opatrovateľských služieb poskytovaných obyvateľom na celom území a v blízkosti miesta ich bydliska.

3.10. Zavádzanie a šírenie nových technológií na zvyšovanie efektívnosti a kvality starostlivosti

3.10.1. EHSV navrhuje preskúmať, či je možné v záujme pracujúcich využiť nové technológie s novými možnosťami liečby, ktoré sú napojené na elektronické komunikačné siete a môžu byť ponúkané na celom území aj v najodľahlejších oblastiach, na samourčenie diagnózy alebo určenie diagnózy za účasti pacienta. Pritom by sa mali zohľadniť skúsenosti z iných štátov. Skôr než sa budú môcť nové technológie zaviesť, musí sa zabezpečiť, aby ich zdravotnícki pracovníci prijali. Aby sa medzi zdravotníckymi pracovníkmi toto prijatie dosiahlo, musia byť zapojení do vývoja technológie elektronického zdravotníctva (e-health) s cieľom zabezpečiť, že elektronické nástroje sa budú môcť v každodennej praxi jednoducho a bezpečne používať. Primeraná odborná príprava zdravotníckych pracovníkov zameraná na optimálne používanie nových technológií je nevyhnutným predpokladom ich úspešného zavedenia. EHSV poukazuje na to, že popri všetkých výhodách nových technológií sa musia zohľadniť aj riziká, ako napr. aspekty ochrany údajov. Zavádzanie nových technológií sa musí odvíjať od rôznych národných sústav zdravotníctva a môže viesť k prispôbaniu národných právnych predpisov v oblasti zodpovednosti, ktoré sa vzťahujú na zdravotníckych pracovníkov v každom členskom štáte. Výbor sa pýta, do akej miery sú rôzne opatrenia a pilotné projekty podporované Komisiou v rozpore s budovaním národných infraštruktúr informačných technológií alebo ich dokonca nivelizujú.

3.11. Úloha zdravotníkov-podnikateľov v pracovnej sile

3.11.1. V niektorých krajinách Európskej únie zohrávajú zdravotnícki pracovníci s vlastnou ambulanciou, ktorí takto zavádzajú podnikateľské zmyslenie do praxe, dôležitú úlohu v ponuke služieb zdravotnej starostlivosti v členských štátoch. Zelená kniha uznáva význam slobodných povolaní v zdravotníctve a úlohu, ktorú zohrávajú popri verejnom sektore. Často práve vďaka nim

je možné zabezpečiť ľuďom ošetrovanie a zdravotnú starostlivosť so zárukami kompetentnosti a bezpečnosti. Výbor však zdôrazňuje, že väčšina samostatne zárobkovo činných zdravotníckych pracovníkov v EÚ získala svoju kvalifikáciu v priebehu mnohých rokov, a to vďaka úsiliu spoločenstva, ktoré podporuje bezplatné verejné vzdelávanie. Občianska spoločnosť má preto právo očakávať, že sa jej investície vrátia (cena i náklady), a jej zástupcovia sa domnievajú, že k želaniu Komisie uvedenému v bode 6, ktoré, ako sa zdá, podporuje zvýšenie počtu súkromných foriem tohto článku zdravotníckych systémov, treba pristupovať opatrne. Zároveň sa EHSV pozerá kriticky na stúpajúcu tendenciu zdanlivo samostatnej zárobkovej činnosti všade tam, kde sa to vzhľadom na druh činnosti javí ako problematické (napr. pri starostlivosti o chorých a starých ľudí).

3.12. Kohézna politika

3.12.1. EHSV sa prihovára za väčšie využívanie štrukturálnych fondov na vzdelávanie a odbornú prípravu zdravotníkov. Nodostatok zdravotníckych pracovníkov v regiónoch so slabou štruktúrou bude možné riešiť napríklad aj tým, že sa zavedie a bude podporovať vzdelávanie a odbornú prípravu v tých regiónoch, v ktorých sú vyskolené pracovné sily najnaliehavejšie potrebné. Táto požiadavka sa zakladá na zistení, že zdravotnícki pracovníci sa prednostne usadzujú tam, kde získali kvalifikáciu. Kohézna politika by mohla ponúknuť rámec na podporu modelových projektov, ktoré sa zaoberajú týmito nadhodenými otázkami. Výbor ďalej navrhuje uvoľniť prostriedky z európskych štrukturálnych fondov na zlepšenie infraštruktúry zdravotníctva príp. zlepšenie komunikačných schopností alebo nových noriem liečebnej starostlivosti (evidence based medicine).

3.12.2. EHSV so znepokojením sleduje v zásade ekonomicky motivovanú diskusiu, vedenú predovšetkým medzi riadiacimi pracovníkmi a zainteresovanými profesijnými skupinami, o novom rozdelení úloh v zdravotníctve s cieľom nahradiť lekársku starostlivosť, ktorú poskytujú kvalifikované sily, lacnejšími alternatívami. Naproti tomu by lepším riešením bola lepšia koordinácia, optimalizácia postupov a vytváranie sietí spolu s pružným rozdelením úloh. EHSV pritom kladie veľký dôraz na získavanie príslušných spôsobilostí, aby sa vylúčilo zníženie kvality liečby.

3.12.3. EHSV zastáva názor, že priradovanie spôsobilostí resp. povolaní k úlohám by sa malo riadiť:

1. medicínskymi potrebami,

2. vzdelaním, pracovnou náplňou a zodpovednosťou,

3. potrebami pacientov.

3.12.4. EHSV zastáva názor, že napriek finančnej kríze by sa mala zachovať ochota členských štátov financovať svoje sústavy zdravotníctva v dostatočnej miere (finančné riadenie), aby boli zabezpečené dostatočné personálne zdroje, ktoré môžu poskytovať kvalitné služby. K tomu tiež patrí zlepšenie pracovných podmienok zamestnancov v tomto odvetví.

3.13. Sociálne partnerstvo

3.13.1. EHSV zdôrazňuje dôležitú úlohu a zodpovednosť sociálnych partnerov pri určovaní pracovných podmienok pracovných síl v zdravotníctve a výraznú rôznorodosť zdravotníckych profesií, a poukazuje na prácu sociálnych partnerov, ktorú v tejto oblasti odviadli.

3.13.2. Demografické zmeny, ktoré vedú k znižovaniu počtu mladých pracovníkov, nesmú viesť k zníženiu úrovne spôsobilostí a miezd (žiadne zmiernovanie noriem). EHSV sa domnieva, že členské štáty musia za to prevziať zodpovednosť.

3.13.3. EHSV víta vytvorenie sociálneho dialógu v európskom sektore nemocníc a konštatuje, že pracovný program, na ktorom sa dohodli sociálni partneri, zahŕňa všetky témy uvedené v zelenej knihe. EHSV preto vyslovuje poľutovanie, že zelená kniha na tento proces nepoukazuje.

3.13.4. EHSV zdôrazňuje dôležitú úlohu zásady rovnakej mzdy za rovnakú prácu bez ohľadu na pohlavie.

3.13.5. Osobitné pracovné podmienky pri režime 24 hodín denne a 7 dní v týždni vyžadujú osobitné kompenzačné mechanizmy (zaplatenie práce nadčas a nočnej práce, poskytovanie náhradného voľna), aby sa kompenzovalo vysoké pracovné zaťaženie pracovníkov. V tejto súvislosti sa EHSV veľmi kriticky pozerá na to, ako v mnohých členských štátoch pribúdajú stimuly na podporu samostatnej zárobkovej činnosti, ktoré prispievajú k strate sociálnej a pracovnoprávnej ochrany.

V Bruseli 15. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa ustanovujú minimálne normy pre prijímanie žiadateľov o azyl“

[KOM(2008) 815 v konečnom znení – 2008/0244 (COD)]

(2009/C 317/21)

Spravodajkyňa: **pani LE NOUAIL MARLIÈRE**

Rada sa 1. apríla 2009 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa ustanovujú minimálne normy pre prijímanie žiadateľov o azyl“ (prepracované znenie)

KOM(2008) 815 v konečnom znení – 2008/0244 (COD).

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 25. júna 2009. Spravodajkyňou bola pani LE NOUAIL MARLIÈRE.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza z 16. júla 2009) prijal 154 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery

1.1. Výbor je znepokojený skutočnosťou, že príliš obmedzujúci alebo nedostatočne otvorený rámec predstavuje nepriamu podporu najviac autoritárskym a najmenej demokratickým režimom a schvaľuje prepracovanie a zlepšenie smernice o „minimálnych normách“ pre prijímanie žiadateľov o azyl, opätovne však uvádza niekoľko odporúčaní uvedených v predchádzajúcich stanoviskách a hlavne vo svojej reakcii na zelenú knihu o budúcom spoločnom európskom azylovom systéme ⁽¹⁾ a na akčný plán pre budúci azylový režim ⁽²⁾.

V oblasti prijímania žiadateľov o azyl by mal návrh prepracovaného znenia smernice podporovať „spoločné“, a nie „minimálne“ normy a zahŕňať ochranné doložky pre normy uplatňované členskými štátmi, ktoré najviac rešpektujú základné práva žiadateľov o medzinárodnú ochranu, postavenie utečenca alebo doplnkovú ochranu, hlavne pokiaľ ide o:

- zaručenie prístupu na územie,
- sloboda výberu miesta, kde je podaná žiadosť o azyl a ochranu,
- v prvom rade preskúmanie postavenia podľa dohovorov a v druhom rade doplnkovej ochrany, a to iba ak nie sú požadované podmienky prvého postavenia splnené,

⁽¹⁾ Pozri stanovisko z 12. 3. 2008 na tému „Zelená kniha o budúcom spoločnom európskom azylovom systéme“, spravodajkyňa: pani Le Nouail Marlière, Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008.

⁽²⁾ Pozri stanovisko EHSV z 25. 2. 2009 na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Plán politiky v oblasti azylu – Integrovaný prístup k ochrane v rámci celej EÚ“, spravodajca: pán Pariza Castaños, pomocná spravodajkyňa: pani Bontea (Ú. v. EÚ C 218, 11.9.2009)

- neprípustnosť vyhostovania osôb, ak je život žiadateľa v jeho krajine pôvodu alebo v tranzitnej krajine ohrozený,
- odvolanie s odkladným účinkom opatrení na vyhostenie, kým nevydá rozhodnutie príslušný súd, s cieľom dosiahnuť plnú účinnosť tohto práva na odvolanie, v súlade s judikatúrou Európskeho dvora ľudských práv (pozri nižšie bod 4.8.1),
- osobitná ochrana maloletých alebo tých, ktorí sú za nich považovaní,
- rešpektovanie individuálnych práv osôb a obzvlášť práva žien podať žiadosť o ochranu.

1.2. Výbor vyjadril želanie, aby sa v prípade maloletých osôb sústavne uvádzalo, že „najlepší záujem detí“ sa má chápať v **súvislosti s článkom 3 ods. 1 Medzinárodného dohovoru o právach dieťaťa (článok 22 ods. 1)**.

1.3. K „zadržaniu“ by malo dôjsť len v krajnom prípade, keď sa vyčerpajú iné možnosti a nikdy bez rozhodnutia príslušného súdu, pri rešpektovaní práva na obhajobu, v súlade s Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

1.4. Príslušné mimovládne organizácie v oblasti ľudských práv by mali mať vždy prístup k žiadateľom o ochranu a žiadatelia by mali mať vždy možnosť využívať právnu a humanitárnu pomoc, či už pochádza zo strany štátov alebo mimovládnych organizácií.

1.5. Výbor povzbudzuje členské štáty, aby urýchlili vyjednávania s cieľom prijať postupom spolurozhodovania s Európskym parlamentom toto prepracované znenie, ktoré umožní Európskej únii zlepšiť jej schopnosť dôstojne spracovať požiadavky o ochranu, ktoré predkladajú žiadatelia o azyl.

1.6. Výbor sa vyslovuje za vytvorenie podporného úradu pre členské štáty v oblasti azylu a medzinárodnej ochrany, ktorý by mal umožniť urýchliť rozdelenie povinností pri prijímaní a ochrane medzi členskými štátmi a EÚ, zabezpečiť transparentnosť v oblasti prijímania žiadateľov o azyl a medzinárodnú ochranu, zhodnotiť skúsenosti združení a aktívnych organizácií v oblasti pomoci a asistencie žiadateľom o azyl a medzinárodnú ochranu a zlepšiť postupy individuálnych posudkov.

2. Úvod a zhrnutie návrhu Komisie

2.1. Spoločný európsky azylový systém sa vyvinul v dvoch rozdielnych fázach. Prvá fáza sa začala na zasadnutí **Európskej rady v Tampere** (1999) po prijatí Amsterdamskej zmluvy, ktorá dala prístahovaleckej a azylovej politike európsky rozmer. Táto fáza sa skončila v roku 2005.

2.2. V **prvej fáze** sa dosiahol pokrok vo vypracovávaní smerníc týkajúcich sa azylovej politiky, zlepšila sa spolupráca medzi členskými štátmi, ako aj niektoré aspekty vonkajšieho rozmeru azylovej politiky.

2.3. **Druhá fáza** vytvárania spoločného európskeho azylového systému (CEAS) sa začala zavedením **Haagskeho programu** (prijatého v novembri 2004), ktorý stanovuje rok 2010 za termín dosiahnutia hlavných cieľov CEAS prostredníctvom prijatia nástrojov a opatrení zameraných na väčšiu harmonizáciu a zlepšenie noriem ochrany, aby mohol byť spoločný európsky azylový systém zavedený.

2.4. Pred prijatím nových iniciatív vypracovala Komisia v roku 2007 **zelenú knihu** ⁽³⁾ s cieľom podnietiť diskusiu medzi rôznymi inštitúciami, členskými štátmi a občianskou spoločnosťou ⁽⁴⁾, na základe ktorej Komisia potom prijala Plán politiky v oblasti azylu. Ten vytyčuje orientačný plán pre nasledujúce roky a uvádza opatrenia, ktoré má Komisia v úmysle prijať v záujme ukončenia druhej etapy vytvárania systému CEAS.

⁽³⁾ KOM (2007) 301 v konečnom znení, zo 6. 6. 2007.

⁽⁴⁾ K tejto téme sa EHSV vyjadril prostredníctvom stanoviska ESHV z 12. 3. 2008 na tému „Zelená kniha o budúcom spoločnom európskom azylovom systéme“, spravodajkyňa: pani LE NOUAIL MARLIÈRE, Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008.

2.5. Do tohto kontextu možno situovať smernicu, ktorej prepracovanie Komisia teraz navrhuje, ktorá bola prijatá v Rade 27. januára 2003 a bola tiež predmetom stanoviska EHSV ⁽⁵⁾.

2.6. Tento návrh má za hlavný cieľ zabezpečiť v oblasti prijímacích podmienok vyššiu úroveň noriem zaobchádzania so žiadateľmi o azyl, čím by sa zaistila dôstojná životná úroveň v súlade s medzinárodnými právnymi predpismi. Ďalšie zosúladovanie vnútroštátnych pravidiel o prijímacích podmienkach je potrebné aj na obmedzenie fenoménu sekundárnych pohybov žiadateľov o azyl medzi členskými štátmi, keďže tieto pohyby sú spôsobené rozdielnymi vnútroštátnymi politikami prijímania žiadateľov o azyl.

2.7. Návrh rozširuje rozsah pôsobnosti smernice tak, aby zahŕňala žiadateľov o doplnkovú ochranu a mala by sa uplatňovať na všetky druhy azylových konaní a na všetky zemepisné oblasti a zariadenia, v ktorých sa nachádzajú žiadatelia o azyl.

Cieľom návrhu je aj uľahčenie prístupu na pracovný trh. V návrhu sa ustanovuje, že žiadatelia o azyl získajú prístup k zamestnaniu najneskôr do šiestich mesiacov po podaní žiadosti o medzinárodnú ochranu a že stanovenie podmienok platných pre pracovný trh daného štátu nemôže viesť k neoprávnenému obmedzovaniu prístupu žiadateľov o azyl k zamestnaniu.

2.8. S cieľom zabezpečiť, aby prístup k materiálnym prijímacím podmienkam zaručoval „životnú úroveň, ktorá je primeraná zdravotnému stavu žiadateľa o azyl a ktorá je schopná zabezpečiť dostatok prostriedkov na jeho živobytie“, ukladá návrh členským štátom povinnosť, aby pri poskytovaní finančnej pomoci žiadateľom o azyl zohľadnili úroveň sociálnej pomoci určenej vlastným štátnym príslušníkom.

2.9. Návrh zabezpečuje, aby zadržanie mohlo byť umožnené iba vo výnimočných prípadoch ustanovených smernicou.

2.10. Návrh tiež poskytuje záruku, že sa so zadržanými žiadateľmi o azyl sa bude zaobchádzať humánnym a dôstojným spôsobom, budú sa rešpektovať ich základné práva a dodržiavať medzinárodné a vnútroštátne právne predpisy.

2.11. Návrh zabezpečuje, aby sa zaviedli vnútroštátne opatrenia, prostredníctvom ktorých sa okamžite zistia osobitné potreby.

V návrhu je navyše zahrnutých viacero záruk, ktoré majú zabezpečiť, aby boli prijímacie podmienky osobitne navrhnuté v súlade s osobitnými potrebami žiadateľov o azyl.

2.12. Pokiaľ ide o vykonávanie a zlepšenie vnútroštátnych režimov, návrh obsahuje opatrenia, ktorých cieľom je zabezpečiť kontinuitu monitorovania a posilniť postavenie Komisie ako ochrankyne právnych predpisov EÚ.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV z 28. 11. 2001 na tému „Návrh smernice Rady, ktorou sa ustanovujú minimálne normy pre prijímanie žiadateľov o azyl v členských štátoch“, spravodajca: pán MENGÖZZI; pomocný spravodajca: pán PARIZA CASTAÑOS (Ú. v. ES C 48, 21.2.2002).

3. Všeobecné pripomienky

3.1. Výbor schvaľuje pozitívny vývoj návrhov Komisie, ktoré majú za cieľ zlepšiť podmienky prijímania osôb žiadajúcich o medzinárodnú ochranu a vôľu zosúladiť vnútroštátne pravidlá a rozšírenie rozsahu pôsobnosti o doplnkovú ochranu. Pripomína však, že je potrebné individuálne preskúmať situáciu každého žiadateľa vrátane fázy určenia zodpovednosti členských štátov pokiaľ ide o vyčerpávajúce preskúmanie žiadosti a zvážiť doplnkovú ochranu iba v prípade, ak nie sú splnené podmienky požadované v prvom postavení podľa dohôd (utečencov).

3.2. Výbor podporuje cieľ zabezpečiť dôstojnú životnú úroveň žiadateľom o ochranu a uľahčiť ich integráciu do prijímajúcej krajiny⁽⁶⁾ a jej uskutočnenie prostredníctvom prístupu na pracovný trh v maximálnej lehote 6 mesiacov, bez toho, aby ho mohli „neoprávnene“ (článok 15 odsek 2) obmedziť vnútroštátne podmienky prístupu na pracovný trh, pri úplnom rešpektovaní základných práv žiadateľov o azyl alebo medzinárodnú ochranu, ako by malo vyplývať z pozitívneho európskeho práva, a to v rámci Všeobecnej deklarácie ľudských práv a jej článku 23 odsek 1⁽⁷⁾, Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (články 2, 9, 10, 11 a 12), Dohovoru ILO č. 118 týkajúceho sa rovnosti zaobchádzania so štátnymi príslušníkmi a s cudzincami v oblasti sociálnej ochrany, Európskej sociálnej charty, Charty základných práv a Ženevského dohovoru týkajúceho sa utečencov⁽⁸⁾. To isté platí, pokiaľ ide o úroveň udelenej sociálnej pomoci a rozlíšenie podmienok ubytovania podľa osobitných potrieb osôb a rozšírenú koncepciu rodinných vzťahov žiadateľa, ako aj potrebu náležite ich zohľadniť pri skúmaní jeho žiadosti.

3.3. Pokiaľ ide o všeobecné princípy a medzinárodné referencie, z ktorých vychádza uznanie a ochrana základných práv osôb v núdzovej situácii a pokiaľ ide o zadržanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu, v súlade so Ženevským dohovorom, a hlavne jeho článkom 26 o slobode pohybu a jeho článkom 31 o nelegálnych utečencoch v prijímajúcej krajine⁽⁹⁾, ako pripomína Komisia vo svojej dôvodovej správe (§16), nikto nemôže byť zadržaný iba kvôli tomu, že podal žiadosť o ochranu. Preto by sa

o zadržaní malo uvažovať len v prípade náležite odôvodnenej absolútnej nevyhnutnosti a nemalo by sa považovať za prijateľnú prax v prípadoch, ktoré nie sú spojené s podvodnými alebo pochybnými zámermi žiadateľa.

3.4. Pokiaľ ide o maloleté deti, výbor schvaľuje opatrenia odporúčané v smernici na zabezpečenie ich osobitných potrieb. Konštatuje však, že odkaz na Dohovor OSN o právach dieťaťa z roku 1989 by bol presnejší, ak by sa okrem článku 37⁽¹⁰⁾ sústavne pripomínal článok 3 ods. 1⁽¹¹⁾ a nie iba formulácia „najlepší záujem dieťaťa“, ktorá môže byť rozdielne vykladaná.

3.5. Výbor pozorne sleduje systematické zavedenie možnosti odvolania žiadateľov alebo utečencov v súvislosti s príslušnými právnymi alebo administratívnymi rozhodnutiami. Konštatuje však, že tieto odvolania musia mať stále odkladný účinok, aby mohli byť plne účinné.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. Informácie (kapitola II – článok 5)

4.1.1. Výbor odporúča doplniť do textu nasledujúce ustanovenie: „Členské štáty informujú členov rodiny žiadateľa o azyl o možnosti predložiť samostatnú žiadosť“.

4.2. Zadržanie a podmienky zadržania (kapitola II – články 8 až 11)

4.2.1. Podľa výboru musí všeobecné pravidlo zaobchádzania so žiadateľmi o ochranu vychádzať z článku 7 návrhu smernice, v ktorom sa zakotvuje zásada slobody pohybu osôb a podotýka, že treba podporovať iné riešenia než je zadržanie.

4.2.1.1. To značí, že žiadateľov možno zadržať (**článok 8**) len za výnimočných okolností, ktoré sú stanovené takto:

— bola predložená žiadosť o azyl hoci žiadateľ bol upovedomený o opatrení na vyhostenie,

— pri rozhodovaní o jeho žiadosti o azyl v súvislosti s postupom pri rozhodovaní o práve žiadateľa na vstup na územie, v prípade zadržania alebo umiestnenia do čakacej zóny.

(6) Pozri stanovisko EHSV z 28. 11. 2001 na tému „Návrh smernice Rady, ktorou sa ustanovujú minimálne normy pre prijímanie žiadateľov o azyl v členských štátoch“, spravodajca: pán MENGIOZZI; pomocný spravodajca: pán PARIZA CASTAÑOS (Ú. v. ES C 48, 21.2.2002).

(7) „Každý má právo na prácu, na slobodnú voľbu zamestnania, na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky a na ochranu pred nezamestnanosťou.“

(8) 1951.

(9) Ženevský dohovor, článok 31: „Zmluvné štáty nebudú postihovať z dôvodu nezákonného vstupu alebo pobytu utečencov, ktorí prišli z územia, kde je ich život alebo sloboda ohrozená v zmysle prvého článku, ktorí vstúpili na ich územie bez povolenia, alebo sa na ňom nachádzajú, za podmienky, že sa bezodkladne dostavia pred orgány a predložia im právoplatne uznané dôvody ich vstupu alebo nezákonnej prítomnosti.“ [neoficiálny preklad]

(10) Článok 37 súvisí hlavne do zadržaním.

(11) Medzinárodný dohovor o právach dieťaťa. Článok 3 ods. 1: Záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akýchkoľvek postupoch týkajúcich sa detí, či už vykonávaných súkromnými alebo verejnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

4.2.1.2. Výbor sa nazdáva, že okrem uvedených dvoch prípadov nemožno žiadateľov o azyl zadržiavať a že žiadne rozhodnutie o zadržaní nemožno odôvodňovať nutnosťou „stanoviť, zistiť alebo overiť totožnosť alebo štátnu príslušnosť žiadateľa“ a už vôbec nie „na účely zistenia skutočností, na ktorých je založená žiadosť o azyl a ktoré by sa inak mohli stratiť“.

4.2.1.3. EHSV navrhuje upraviť formuláciu prepracovaného článku 9 ods. 5 nasledujúcim spôsobom: *Predĺženie lehoty zadržania preskúma z úradnej moci súdny orgán v primeraných časových intervaloch a na žiadosť príslušného žiadateľa o azyl vždy, keď sa vyskytnú nové okolnosti alebo informácie, ktoré ovplyvnia zákonnosť zadržania.*

4.2.2. Podľa EHSV by podmienky zadržania mali zaručovať ľudskému zaobchádzaniu s daným človekom a rešpektovanie jeho ľudskej dôstojnosti. Pokiaľ ide o podmienky zadržania (**článok 10**) v špecializovaných centrách, ktoré nie sú väzenskými zariadeniami, bolo by oprávnené, aby sa zlúčenie žiadateľa s ostatnými štátnymi príslušníkmi, ktorí nepožiadali o azyl, nemohlo uskutočniť bez **písomného súhlasu** dotknutej osoby (**článok 10 ods. 1**).

4.2.3. Okrem toho vzhľadom na rôznorodosť spôsobov zadržiavania v jednotlivých krajinách Európskej únie treba uviesť, že UNHCR a iné organizácie môžu komunikovať so žiadateľmi a navštevovať ich na **všetkých miestach**, kde sú zadržiavani (**článok 10 ods. 2**) a tá istá terminológia by sa mala použiť aj v článku 10 ods. 3.

4.2.3.1. Okrem toho výbor rovnako ako v prípade návrhu prepracovaného znenia 2. dublinského nariadenia, „ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov“⁽¹²⁾, odporúča, aby žiadateľovi o medzinárodnú ochranu boli oznámené informácie uvedené v článku 10 ods. 3, a to v jeho jazyku alebo v jazyku, ktorému rozumie, vrátane poskytnutia súdneho tlmočníka alebo súdne overeného prekladu.

4.2.4. V snahe o lepšiu súvislosť textu by mal výraz „žadatelia o azyl“ nahradiť výrazom „**žadatelia o medzinárodnú ochranu**“ (**článok 11 ods. 4**).

4.2.5. EHSV víta zákaz zadržania maloletých osôb bez sprievodu (prepracované znenie článku 11 ods. 1) a podporuje tvrdenie, že osoby s osobitnými potrebami by sa v zásade nemali zadržiavať (prepracované znenie článku 11 ods. 5).

4.3. Školská dochádzka maloletých osôb, zamestnanie a odborná príprava (kapitola II – články 14 až 16)

4.3.1. Cieľom návrhu smernice je uľahčiť a urýchliť začlenenie žiadateľov do spoločnosti v krajine, ktorá ich prijala. Školská dochádzka maloletých osôb, prístup k zamestnaniu a odborná príprava prispievajú k naplneniu tohto cieľa.

4.3.1.1. V tomto duchu sa výbor nazdáva, že začlenenie maloletých do školského systému netreba odďaľovať a že trojmesačná lehota sa javí ako zbytočne dlhá a bolo by užitočné ju skrátiť na **dva mesiace (článok 14 ods. 2)**.

4.3.2. Výbor schvaľuje iniciatívu Komisie umožniť žiadateľom o azyl prístup na pracovný trh najneskôr do šiestich mesiacov a považuje za nutné zúžiť možný výklad článku 15 ods. 1 doplnením nasledujúcej formulácie: „Členské štáty sa usilujú o to, aby žiadatelia mali **skutočne** prístup na pracovný trh“, čo predpokladá prístup k sociálnym službám a poradenstvu pre žiadateľov o azyl.

4.3.2.1. Výbor uznáva, že stanovené postupy prijímania žiadateľov môžu prospieť konkrétnemu štátu aj samotnému žiadateľovi o azyl, pretože žiadateľovi poskytujú možnosť dosiahnuť určitý stupeň sebestačnosti.

4.3.3. Výbor pripomína svoje stanovisko⁽¹³⁾ na tému prvej smernice o prijímaní žiadateľov o azyl a zdôrazňuje skutočnosť, že „štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú v starostlivosti prijímacieho štátu, by mali získať čo najrozsiahlejšie vzdelanie, a to z dvoch dôvodov: po prvé, všetky poznatky, ktoré tieto osoby získajú, pozitívne ovplyvnia rozvoj ich krajiny pôvodu, ak by sa do nej vrátili. (...). Po druhé, ak tieto osoby zostanú v členskom štáte, vzdelanie im uľahčí prístup na pracovný trh“. V tomto duchu výbor pokladá za nevyhnutné obmedziť manévrovací priestor členských štátov v oblasti výkladu článku 16 a prijať priamejšiu a úplnejšiu formuláciu: „Členské štáty **povoľujú a organizujú** prístup žiadateľov o azyl k odbornej príprave bez ohľadu na to, či majú žiadatelia o azyl prístup na pracovný trh alebo nie“.

4.4. Všeobecné pravidlá o materiálnych prijímacích podmienkach a zdravotnej starostlivosti (článok 17)

4.4.1. Výbor odporúča, aby sa spresnilo, že počas odvolacieho konania sa naďalej uplatňujú príslušné normy.

⁽¹³⁾ Pozri stanovisko EHSV z 28. 11. 2001 na tému „Návrh smernice Rady, ktorou sa ustanovujú minimálne normy pre prijímanie žiadateľov o azyl v členských štátoch“, spravodajca: pán Mengozzi; pomocný spravodajca: pán Pariza Castaños (Ú. v. ES C 48, 21.2.2002) – smernica 2003/9/CE.

⁽¹²⁾ Pozri stranu 115 tohto úradného vestníka.

4.4.2. EHSV podporuje prepracované znenie článku 17 ods. 5, ktorým by sa mala zvýšiť úroveň materiálnych prijímacích podmienok v členských štátoch, kde je súčasná úroveň nedostatočná.

4.5. Obmedzenie alebo zrušenie materiálnych prijímacích podmienok (kapitola III – článok 20)

4.5.1. Výbor je znepokojený týmto opatrením, ktoré sa uplatňuje v prípade, že žiadateľ o azyl „už podal žiadosť v tom istom členskom štáte“. V praxi sa totiž často stáva, že po prvej žiadosti môže nasledovať žiadosť o preskúmanie kvôli poskytnutiu doplňujúcich informácií o situácii žiadateľa alebo kvôli predloženiu dodatočných podkladov. Žiadateľ by bol teda veľmi znevýhodnený, ak by bol vylúčený z materiálneho prijímacieho systému. Výbor teda žiada, aby sa toto **ustanovenie vypustilo (článok 20 ods. 1 písm. c)**.

Toto opatrenie navyše podľa všetkého protirečí duchu, ktorým sa riadi prepracovanie nariadenia, ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu⁽¹⁴⁾ a ustanoveniam v ňom uvedeným.

4.5.2. EHSV víta návrh obmedziť možnosti zrušiť zabezpečovanie materiálnych prijímacích podmienok v prepracovanom článku 20 ods. 2 a návrh posilniť ustanovenie v prepracovanom článku 20 ods. 4, ktoré má zabezpečiť, aby sa minimálne materiálne prijímacie podmienky poskytovali všetkým žiadateľom o azyl.

4.6. Opatrenia pre osoby s osobitnými potrebami (kapitola IV – články 21 až 24)

Výbor vyjadruje želanie, aby sa v prípade maloletých sústavne uvádzalo, že „najlepší záujem detí“ treba chápať s **odkazom na článok 3 ods. 1 Medzinárodného dohovoru o právach dieťaťa (článok 22 ods. 1)**.

4.7. Obete mučenia a násilia (článok 24)

4.7.1. Výbor odporúča, aby sa obetiam mučenia a násilia a osobám, ktoré majú fyzické a psychické zdravotné problémy, poskytla vhodná nemocničná starostlivosť.

4.7.2. Ak je to potrebné, mal by im byť umožnený prístup do špecializovaných centier. Všeobecní a špecializovaní zdravotníci musia mať prístup do prijímacích alebo zadržiavacích centier a žiadatelia o medzinárodnú ochranu musia mať prístup k diagnostikovaniu alebo osobitnej starostlivosti poskytovanej personálom vyškoleným v súlade so všeobecne platnými pravidlami zdravotníckeho systému v prijímacom štáte.

4.7.3. Hoci EK nenavrhuje zmeny v článku 13, ktorý umožňuje členským štátom vyžadovať lekárske vyšetrenie žiadateľov z dôvodov ochrany zdravia obyvateľstva, výbor by chcel pripomenúť, že povinné testovanie na HIV je porušením viacerých ľudských práv, najmä práva na súkromie⁽¹⁵⁾. Testovanie by nemalo byť podmienkou povolenia vstupu na územie štátu alebo na začatie azylového konania u osôb, ktoré žiadajú o medzinárodnú ochranu. K lekárskeým vyšetreniam by sa mali poskytovať potrebné informácie v jazyku, ktorému žiadateľ rozumie (pozri bod 4.2.3.1) a mali by poskytovať záruky súhlasu, poradenstva a dôvernosti, ako aj potrebnej lekárskej starostlivosti a liečby.

4.8. Odvolania (kapitola V – článok 25)

4.8.1. Výbor podporuje ustanovenie, podľa ktorého musia štáty zabezpečiť žiadateľom právnu pomoc (článok 25 ods. 2) no nadržáva sa, že by sa malo spresniť, že **odvolanie má odkladný účinok (článok 25 ods. 1)**, pretože inak by ustanovenie mohlo stratiť akýkoľvek operatívny charakter⁽¹⁶⁾.

V Bruseli 16. júla 2009

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Mario SEPI

⁽¹⁴⁾ KOM (2008) 820 v konečnom znení, ktorý je predmetom stanoviska EHSV z 16. 7. 2009 na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov“ (prepracované znenie), spravodajkyňa: pani Le Nouail Marlière (CESE 443/2009 – SOC/333). Nachádza sa aj v tomto istom dokumente.

⁽¹⁵⁾ Uvedené okrem iného aj v Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, článok 8.

⁽¹⁶⁾ Rozsudok vo veci Gebremedhin proti Francúzsku; Európsky súd pre ľudské práva, 26. apríla 2007: Dohovor Rady Európy o ochrane ľudských práv a základných slobôd, 1950, článok 3 a článok 13, definítívna povaha škody, ktorá mohla vzniknúť, ak by sa naplnilo riziko mučenia alebo zlého zaobchádzania, priznanie plného odkladného účinku. Odseky 66 a 67
<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?action=html&documentId=816069&portal=hbkm&source=externalbydocnumber&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649>.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov“

[KOM(2008) 820 v konečnom znení – 2008/0243 (COD)]

(2009/C 317/22)

Spravodajkyňa: **pani LE NOUAIL MARLIÈRE**

Rada sa 1. apríla 2009 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov (prepracované znenie)“

KOM(2008) 820 v konečnom znení – 2008/0243 (COD).

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 25. júna 2009. Spravodajkyňou bola pani LE NOUAIL MARLIÈRE.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza zo 16. júla 2009) prijal 154 hlasmi za, pričom 6 členovia hlasovali proti a 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery

1.1. Výbor pozitívne hodnotí zmeny a doplnenia, ktoré Komisia navrhuje zapracovať do nariadenia Dublin II s cieľom posilniť účinnosť systému a pri uplatňovaní tohto postupu zabezpečiť dodržiavanie práv všetkých osôb, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, ako aj s cieľom riešiť situácie, keď určité členské štáty vzhľadom na problémy so svojimi prijímacími kapacitami nedokážu zaručiť potrebnú ochranu.

1.2. Výbor schvaľuje a podporuje snahu zaručiť účinný prístup k azylovému konaniu a zavedenie povinnosti pre každý zodpovedný členský štát vykonať úplné posúdenie potreby ochrany žiadateľov o azyl, ktorí mu boli odovzdaní.

1.3. EHSV berie na vedomie viditeľný pokrok v návrhu Komisie pokiaľ ide o zabezpečenie vyššej úrovne ochrany, ktorá sa získa najmä zlepšením informovania žiadateľov o azyľ o priebehu posúdenia ich žiadosti; má však pripomienky k jazykovému aspektu tohto postupu a k jazyku, v ktorom sú žiadateľom poskytnuté informácie o spracovaní ich žiadosti alebo o ich odovzdaní do zodpovedného členského štátu. Keďže tieto informácie majú charakter oznámenia a súvisia s právom na odvolanie a lehotami, žiadateľovi o medzinárodnú ochranu by mali byť vždy poskytnuté v jeho jazyku alebo v jazyku, o ktorom vyhlási, že mu rozumie, napríklad aj prostredníctvom prísazného tlmočníka alebo oficiálneho prekladu alebo prostredníctvom obhaju, ktorého automaticky vymenuje súd alebo si ho zvolí sám žiadateľ.

1.4. Žiadateľom o medzinárodnú ochranu by mala byť automaticky poskytnutá bezplatná obhajoba a právna pomoc.

1.5. Výbor oceňuje rozšírenie ustanovení o uplatnení humanitárnych dôvodov na ustanovenia o práve vlastného uváženia, ale domnieva sa, že by sa mal spresniť ich rámec uplatňovania, aby sa ustanovenia o práve vlastného uváženia a ustanovenia o uplatnení vzruchovanosti neobrátili proti záujmom a ochrane žiadateľov o azyl.

1.6. Zdôrazňuje, že situáciu každého žiadateľa je potrebné preskúmať vždy individuálne, a to aj vo fáze určenia zodpovednosti členského štátu, v záujme dôkladného preskúmania jednotlivých žiadostí, a aby sa o doplnkovej ochrane uvažovalo len a len vtedy, ak nie sú splnené podmienky požadované pre priznanie prvého štatútu (utečenec) podľa dohovoru.

1.7. Opakuje svoje odporúčanie adresované členským štátom a Európskej únii, aby nevyužívali zoznamy tzv. bezpečných tretích krajín dovtedy, kým sa pre členské štáty nevypracuje spoločný zoznam, ktorý sa postúpi mimovládny organizáciám pôsobiacim v oblasti ľudských práv, Európskemu parlamentu a národným parlamentom. Platí to hlavne vo fáze, keď sa určuje členský štát zodpovedný za preskúmanie žiadosti.

1.8. Vyjadruje poľutovanie nad tým, že **zadržiavanie žiadateľov o azyl** nebolo označené ako neprijateľný postup v prípadoch, keď nebolo nariadené justičným orgánom.

1.9. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva si želá, aby sa pri „odvolaniach“ systematicky priznával „odkladný účinok v súvislosti s núteným alebo tzv. dobrovoľným návratom“.

1.10. Odporúča, aby sa využili skúsenosti mimovládnych organizácií pôsobiach v oblasti ľudských práv, aby im bol umožnený prístup k žiadateľom o medzinárodnú ochranu, aby mohli byť žiadateľom o azyl poskytovaná pomoc, aby členské štáty mohli využívať svoje právomoci na prípadné zapojenie sa do vzdelávacích programov pre pracovníkov zodpovedných za posudzovanie žiadostí o ochranu, a to aj v kľúčovej fáze určenia zodpovedného členského štátu, a aby sa zohľadnil miestny rozmer tým, že sa miestnym a regionálnym orgánom poskytne možnosť využívať pomoc a podporu príslušných mimovládnych organizácií.

1.11. Odporúča členským štátom, aby aktívnejšie bojovali proti zločincom zodpovedným za obchodovanie s ľuďmi, aby ratifikovali medzinárodné nástroje boja proti zločinu, vrátane dvoch protokolov dopĺňujúcich Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu, aby zo svojich zoznamov tretích bezpečných krajín vyradili krajiny, ktoré neratifikovali tieto nástroje ani Ženevský dohovor o ochrane utečencov, aby tiež zabezpečili ochranu obetiam obchodovania s ľuďmi a prestali ich stíhať, aby viac rešpektovali ich práva na medzinárodnú ochranu, keď žiadajú o azyl a ochranu, a to hneď ako sa pracovníci verejných orgánov o týchto situáciách dozvedia, a aby v tejto súvislosti zabezpečili odbornú prípravu uvedených pracovníkov.

1.12. Dôvernitosť osobných údajov a ich spracúvanie

- EHSV víta návrhy na zvýšenie bezpečnosti údajov v systéme Eurodac (KOM-2008/825-3), vrátane zahrnutia povinnosti všetkých členských štátov vypracovať bezpečnostný plán zameraný na fyzickú ochranu údajov, odopretie prístupu neoprávneným osobám a zabránenie neoprávnenému používaniu, napr. čítaniu, kopírovaniu alebo vkladaniu údajov ⁽¹⁾. Vzhľadom na mimoriadnu zraniteľnosť žiadateľov o azyl v súvislosti s rizikami, ktoré by mohli pre nich vyplývať zo zverejnenia údajov, je potrebné zabezpečiť vysokú mieru dôvernosti a bezpečnosti.
- Podporuje aj ďalšie ustanovenia zamerané na „efektívnejšie riadenie vymazávania údajov“, ktoré zabezpečia, aby sa citlivé informácie neuchovávali v databáze dlhšie ako je potrebné, a najmä nie po vydaní povolenia na trvalý pobyt alebo po tom, ako príslušný jednotlivец opustí územie členských štátov.

1.13. Ochrana utečencov v tretích krajinách susediacich s EÚ

Výbor vyzýva EÚ, aby vybavovanie a individuálne posudzovanie prípadov žiadateľov o azyl nepostupovala krajinám, ktoré neratifikovali Medzinárodný dohovor o ochrane utečencov ⁽²⁾ alebo jeho dopĺňujúci protokol ⁽³⁾.

2. Úvod a zhrnutie návrhu Komisie

2.1. Spoločný európsky azylový systém (CEAS) sa vyvíjal v dvoch rozdielnych fázach. Prvá fáza sa začala na zasadnutí

Európskej rady v Tampere (1999) po nadobudnutí účinnosti Amsterdamskej zmluvy, ktorá dala prístahovaleckej a azylovej politike európsky rozmer. Táto fáza sa zavŕšila v roku 2005.

2.2. Počas **prvej fázy** sa vypracovalo niekoľko smerníc o azyle a začala sa postupne rozvíjať spolupráca medzi členskými štátmi.

2.3. **Druhá fáza** budovania CEAS sa začala spustením **Haagskeho programu** (prijatého v novembri 2004), ktorý stanovuje, že hlavné ciele CEAS musia byť dosiahnuté do roku 2010 prostredníctvom prijatia nástrojov a opatrení zameraných na väčšiu harmonizáciu a zlepšenie úrovne ochrany, aby mohol byť vytvorený spoločný európsky azylový systém.

2.4. Pred prijatím nových iniciatív vypracovala Komisia v roku 2007 **zelenú knihu** ⁽⁴⁾ ktorú predložila jednotlivým inštitúciám, členským štátom a občianskej spoločnosti ⁽⁵⁾, a na je základe potom prijala Plán politiky v oblasti azylu. V tomto dokumente Komisia uvádza opatrenia, ktoré zamýšľa prijať v rámci realizácie druhej fázy CEAS.

2.5. Nariadenie Rady (ES) č. 343/2003 z 18. februára 2003 ustanovujúce kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov (ďalej len „Dublinské nariadenie“ ⁽⁶⁾), ktorého prepracované znenie tu Komisia navrhuje, už bolo preskúmané v jednom zo stanovísk EHSV ⁽⁷⁾.

2.6. Toto prepracované znenie má za cieľ zvýšiť účinnosť systému a zabezpečiť vyššiu úroveň ochrany osôb, na ktoré sa vzťahuje dublinský postup, na základe ktorého sa určuje členský štát zodpovedný za individuálne posudzovanie žiadostí o azyl alebo doplnkovú ochranu, medzinárodnú ochranu v zmysle Ženevského dohovoru z roku 1965, Newyorského protokolu z roku 1967, smernice Rady 2003/9/ES z 27. januára 2003 o podmienkach prijímania a smernice Rady 2004/83/ES z 29. apríla 2004 o priznaní azylu, ktoré sa v súčasnosti tiež prepracúvajú. Jeho cieľom je tiež prispieť k lepšiemu riešeniu situácií, keď sú prijímacie kapacity členských štátov vystavené osobitnému tlaku.

⁽⁴⁾ KOM (2007) 301 v konečnom znení, prezentovaná 6.6.2007.

⁽⁵⁾ EHSV vydal k tejto zelenej knihe stanovisko z 12.3.2008 na tému „Zelená kniha o budúcom spoločnom európskom azylovom systéme“, spravodajkyňa: pani LE NOUAIL MARLIÈRE (Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008).

⁽⁶⁾ Pozri nariadenie Rady (ES) č. 343/2003 z 18. februára 2003 ustanovujúce kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov (Ú. v. EÚ L 50, 25.2.2003, s. 1).

⁽⁷⁾ Pozri stanovisko EHSV z 20.03.2002 na tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov“, spravodajca: pán SHARMA (Ú. v. ES C 125, 27.5.2002) [nie je dostupné v slovenskom jazyku].

⁽¹⁾ Pozri článok 19 (KOM-2008/825-3).

⁽²⁾ Ženeva 1951.

⁽³⁾ New York 1967.

2.7. Riadi sa rovnakými zásadami ako platné Dublinské nariadenie, a to predovšetkým zásadou, že zodpovedný za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu je primárne ten štát, ktorý zohral najväčšiu úlohu pri vstupe žiadateľa na územia členských štátov a jeho pobyte na nich, pričom však platia výnimky, ktorých cieľom je chrániť jednotu rodiny.

2.8. Zachováva väčšiu časť záväzkov, ktoré majú členské štáty navzájom voči sebe, a ustanovenia, ktorými sa upravujú povinnosti členských štátov voči žiadateľom o azyl, na ktorých sa vzťahuje dublinský postup, a to v rozsahu, v akom sa tieto ustanovenia dotýkajú priebehu konaní medzi členskými štátmi alebo sú nevyhnutné na zabezpečenie súladu s ostatnými nástrojmi azylovej politiky. Nové ustanovenia posilňujú existujúce procesné záruky s cieľom zabezpečiť vyšší stupeň ochrany a zameriavajú sa výlučne na lepšie uspokojovanie osobitných potrieb osôb, na ktoré sa vzťahuje dublinský postup, a na predchádzanie vzniku medzier v ich ochrane.

V snahe zosúladiť toto prepracované znenie so smernicou 2004/83/ES o priznaní azylu sa rozširuje rozsah pôsobnosti nariadenia na žiadateľov o doplnkovú ochranu a osoby požívajúce doplnkovú ochranu (pôvodné nariadenie (ES) č. 343/2003 zahŕňalo len samotných žiadateľov o azyl). Vylepšujú sa tu tiež niektoré ustanovenia, s cieľom zabezpečiť hladké fungovanie postupu a systému na určovanie zodpovednosti každého členského štátu, posilniť právne záruky žiadateľov o medzinárodnú ochranu a umožniť im, aby sa mohli lepšie domáhať svojich práv.

Osobitný dôraz sa v tejto súvislosti kladie na opatrenia zamerané na zachovanie jednoty rodiny a ochranu maloletých osôb bez sprievodu ako aj „ďalších zraniteľných skupín“.

Napokon, s cieľom predísť tomu, aby niektoré členské štáty s obmedzenými prijímacími alebo absorpčnými kapacitami, ktoré sú vystavené osobitnému tlaku, boli ešte dodatočne zaťažované odovzdaniami žiadateľov v rámci dublinského systému, bol do nariadenia zaradený nový postup, ktorý umožňuje pozastavenie odovzdania v rámci dublinského systému.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. Tento návrh, ktorý je súčasťou opatrení ohlásených v Pláne politiky v oblasti azylu v súvislosti s ustanovením spoločného európskeho azylového systému (CEAS) ⁽⁸⁾, spadá do procesu harmonizácie, ktorú výbor presadzuje, a zohľadňuje medzery zistené v rámci konzultácií zameraných na Zelenú knihu o budúcom spoločnom európskom azylovom systéme. Treba však poznamenať, že nespochybňuje zásadu, podľa ktorej členský štát, ktorý zohral najväčšiu úlohu pri vstupe žiadateľa na územia členských štátov a jeho pobyte na nich, je zodpovedný za posúdenie žiadosti o azyl (pričom platia určité výnimky), a že samotná Komisia navrhuje výraznejšie zmeny bez toho, aby uviedla presný dátum

skončenia platnosti (zhrnutie posúdenia vplyvu SEK(2008) 2962/2963-2, kapitola „Monitorovanie a hodnotenie“, tretí odsek), a podľa ktorej by sa zodpovednosť určovala podľa miesta podania žiadosti (KOM(2008) 820, dôvodová správa, bod 2) – „Konzultácie so zainteresovanými stranami“, tretí odsek.

3.2. Výbor poznamenáva, že tento postoj Komisie zjavne zastáva aj väčšina členských štátov, ale pripomína, že on sám sa už od roku 2001 jednoznačne zasadzoval o to, aby si žiadateľ o azyl mohol vybrať, či podá svoju žiadosť „v určitom členskom štáte a nie v inom [pričom] ... však kultúrne a sociálne aspekty budú naďalej zohrávať nepopierateľnú úlohu v integrácii utečencov v hostiteľskej krajine“ ⁽⁹⁾. V súvislosti s budúcim CEAS ⁽¹⁰⁾ podotýka, že jeho postoj podporujú tiež „mnohé organizácie občianskej spoločnosti“, ako aj samotný UNHCR.

3.3. Odhliadnuc od pripomienok k spomínanej zásade, výbor schvaľuje skutočnosť, že bol určený nový postup, ktorý umožní pozastaviť odovzdanie žiadateľov v rámci dublinského systému do zodpovedného členského štátu, ktorý by mohol byť vystavený dodatočnému tlaku.

3.4. EHSV konštatuje, že tieto opatrenia sú jasným výsledkom snahy o vytvorenie lepších právnych a procesných záruk v záujme dodržiavania základných práv žiadateľov o azyl.

3.5. Výbor vyjadruje poľutovanie nad tým, že **zadržiavanie žiadateľov o azyl** nebolo označené ako neprijateľný postup (vynímajúc prípady označené súdom ako prípady s podvodným úmyslom alebo ako prípady úmyselného zdržiavania zo strany žiadateľa), a že toto zadržiavanie sa síce týka len jednoznačne „výnimočných“ prípadov, ale príslušné kritéria ponechávajú daným členským štátom príliš široký priestor na vlastné uváženie a nútia obhajcov žiadateľov využívať početné a zdĺhavé postupy.

3.6. EHSV schvaľuje systematické uplatňovanie zásady práva na justičný opravný prostriedok pri všetkých rozhodnutiach, a najmä pri tých, ktoré by mali viesť k „odovzdaniu“. Domnieva sa, že v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva by mali mať tieto opravné prostriedky „**odkladný účinok**“, aby sa mohla naplno prejavíť ich právna záruka.

⁽⁹⁾ Pozri najmä:

- Stanovisko EHSV z 20.3.2002 na tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov“ [Dublin II] (KOM(2001) 447 v konečnom znení, spravodajca: pán SHARMA (Ú. v. ES C 125, 27.5.2002, s. 28-31) [nie je dostupné v slovenskom jazyku];
- Stanovisko EHSV z 12.3.2008 na tému „Zelená kniha o budúcom spoločnom európskom azylovom systéme“ (KOM(2007) 301 v konečnom znení, spravodajkyňa: pani LE NOUAIL MAR-LIÈRE (Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008, s. 77-84).

⁽¹⁰⁾ Zelená kniha o budúcom spoločnom európskom azylovom systéme (KOM (2007) 301).

⁽⁸⁾ EHSV nebol zapojený do konzultácií o zmenách v rámci systému Európskeho azylu (KOM(2008) 825). Nariadenie Rady (ES) č. 2725/2000 z 11. decembra 2000 priamo dopĺňa Dublinské nariadenie.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. Odôvodnenia návrhu nariadenia

4.1.1. Jednota rodiny (12): Súčasné vybavenie žiadostí jednej rodiny by sa nemalo presadzovať len preto, „aby členovia jednej rodiny neboli odlúčení“. Cieľom by malo byť **zaručenie opätovného zjednotenia** rodín osôb hľadajúcich medzinárodnú ochranu, pričom by sa mali rešpektovať samostatné práva každého žiadateľa, a najmä práva žien.

4.1.2. EHSV jednoznačne podporuje návrh, aby **mal každý členský štát možnosť odchyliť sa od kritérií zodpovednosti**, a to najmä z humanitárnych dôvodov (14).

4.1.3. V súvislosti s právom na prostriedok nápravy pri rozhodovaní o odovzdaní do zodpovedného členského štátu (16, 17) musí byť priznaný **odkladný účinok**. V opačnom prípade by mohla byť spochybnená efektívnosť tohto prostriedku ⁽¹¹⁾.

4.1.4. V súlade so Ženevským dohovorom sa môže **zadržívanie** žiadateľov o azyl (18) využiť len „za výnimočných okolností“. Na rozdiel od odôvodnení navrhovaného textu tu spomínané výnimočné okolnosti nie sú presne definované. Výbor sa domnieva, že zadržanie žiadateľa o azyl by malo byť možné jedine vtedy, **ak podal svoju žiadosť napriek tomu, že dostal príkaz na vysťahovanie**.

4.2. Predmet úpravy a vymedzenia pojmov (kapitola I, článok 1 a 2)

4.2.1. Výbor vyjadruje pochybnosti nad tým, či bolo vhodné do vymedzení pojmov zaradiť „**riziko úteku**“ (článok 2 písm. l)), keďže ďalej v texte prepracovaného znenia nariadenia sa tento pojem uvádza v súvislosti s určením prípadov „zadržania a väzby“. V každom prípade treba obmedziť „*dôvod[y], ktoré vychádzajú z objektívnych kritérií vymedzených právom*“, a pri ktorých možno predpokladať riziko úteku osoby, ktorej sa týka rozhodnutie o odovzdaní, pričom treba podotknúť, že tieto dôvody musí najprv posúdiť príslušný súd berúc do úvahy právo na obhajobu, v súlade s Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

4.3. Všeobecné zásady a záruky (kapitola II, článok 3 a 6)

Právo na informácie

4.3.1. Žiadateľ o azyl musí byť informovaný o **svojom práve „napadnúť rozhodnutie o odovzdaní“**. Musia mu byť **poskytnuté informácie o postupoch na jeho uplatnenie**, a nielen o skutočnosti, že toto právo „môže“ využiť (článok 4 ods. 1 písm. e)).

⁽¹¹⁾ Rozsudok Gebremedhin v. Francúzsko, Európsky súd pre ľudské práva, 26.4.2007: Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Rada Európy, 1950, článok 3 a 13, nezvratnosť ujmy, ktorá môžu byť spôsobená v prípade naplnenia rizika mučenia alebo zlého zaobchádzania, právo na opravné prostriedky s odkladným účinkom. Odseky 66 a 67:
<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?action=html&documentId=816069&portal=hbk&source=externalbydocnumber&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649>.

4.3.2. Výbor sa domnieva, že formulácia „informácie sa poskytujú v jazyku, o ktorom sa odôvodnene predpokladá, že mu žiadateľ rozumie“ dáva zástupcom orgánov hodnotiacu právomoc, pričom nemožno zaručiť, že títo zástupcovia majú dostatočné jazykové znalosti na to, aby spomínanú právomoc mohli vykonávať (článok 4 ods. 2). Želá si, aby sa v tejto súvislosti uviedlo, že informácie sa žiadateľovi poskytnú v **jazyku, o ktorom vyhlási, že mu rozumie**.

Záruky pre maloleté osoby

4.3.3. „Najlepší záujem dieťaťa“ musí byť prvoradé kritérium, na ktoré treba prihliadať v rámci všetkých postupov (článok 6 ods. 1). V tejto súvislosti by sa malo výslovne uviesť, že táto zásada je **ustanovená v článku 3 ods. 1 Medzinárodného dohovoru o právach dieťaťa**, aby sa na ňu dalo právne odvolať pred súdom.

Závislí príbuzní (článok 11 ods. 1)

4.3.4. V záujme ucelenosti textu by sa malo nahradiť slovné spojenie „žiadateľ o azyl“ slovným spojením „**žiadateľ o medzinárodnú ochranu**“.

4.3.5. Skutočnosť, že želanie žiadateľa musí byť vyjadrené „písomne“ môže obmedziť jeho možnosti vyjadrenia, čo je v rozpore s celkovým zmyslom textu. Bolo by vhodnejšie, ak by sa v tejto súvislosti uviedlo: **táto žiadosť môže byť vyjadrená akýmkoľvek spôsobom, ktorý umožní príslušným orgánom zaevidovať ju (písomná žiadosť, ústny pohovor, dotazník)**.

Ustanovenia o práve vlastného uváženia (kapitola IV, článok 17)

4.3.6. Výbor súhlasí s ustanovením, podľa ktorého „[v] rozhodnutí [dožiadaného členského štátu] o zamietnutí dožiadania sa uvedú dôvody, na ktorých sa toto rozhodnutie zakladá“ (článok 17 ods. 2 podods. 3). Domnieva sa, že uvedené ustanovenie by sa malo doplniť takto: **„V prípade nekonania v dvojmesačnej lehote sa prenáša zodpovednosť za posúdenie žiadosti na dožiadaný štát.“**

Postupy na prevzatie a prijatie späť (kapitola VI, článok 20 až 31)

4.3.7. Výbor vyzýva členské štáty, aby žiadosť o prijatie späť podali čo najskôr (článok 23 ods. 2), vždy však v rámci lehoty odporúčanej Komisiou (do dvoch mesiacov v prípade využitia systému Eurodac, do troch mesiacov v ostatných prípadoch).

4.3.8. Záujem poskytnúť žiadateľovi čo najúplnejšie informácie, ktorým bude rozumieť, nestačí vyjadriť formuláciou „v jazyku, o ktorom sa odôvodnene predpokladá, že mu táto osoba rozumie“ (článok 25 ods. 1). Podobne ako v prípade článku 4 ods. 2 si výbor želá, aby sa rozhodnutia žiadateľovi oznamovali v **jazyku, o ktorom vyhlási, že mu rozumie**.

Malo by sa tu tiež uviesť, že odvolanie má **odkladný účinok (článok 25 ods. 2 a článok 26 ods. 1), ako už bolo uvedené v predchádzajúcich bodoch (odôvodnenie 16 a 17).**

4.3.9. Výbor považuje za rozporuplnú skutočnosť, že sa na jednej strane presadzuje, aby mal právo na **opravný prostriedok** (s odkladným účinkom) žiadateľ, na ktorého sa vzťahuje rozhodnutie o odovzdaní, a na druhej strane sa počíta s tým, že sa dotknutej osobe nemusí povoliť zotrvať na území daného členského štátu až do prijatia rozhodnutia vo veci odvolania alebo preskúmania (**článok 26 ods. 3 a článok 26 ods. 4**).

4.3.10. V záujme toho, aby sa podporila zásada Ženevského dohovoru, podľa ktorej žiadny štát nesmie **zadržiavať** osobu len z toho dôvodu, že je žiadateľom o medzinárodnú ochranu (**článok 27 ods. 1**), výbor navrhuje, aby sa **článok 27 ods. 3 zaradil pred článok 27 ods. 2**. Iné riešenia ako je zadržanie by tým získali na váhe.

4.3.11. Výbor súhlasí s ustanovením, v ktorom je výslovne uvedené, že maloleté osoby môžu byť zadržiavané len pokiaľ sú v sprievode dospelého (**článok 27 ods. 10**).

V Bruseli 16. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady o vzájomnej pomoci pri vymáhaní pohľadávok týkajúcich sa daní, odvodov a ďalších opatrení“

[KOM(2009) 28 v konečnom znení – 2009/0007 (CNS)]

a

„Návrh smernice Rady o administratívnej spolupráci v oblasti daní“

[KOM(2009) 29 v konečnom znení – 2009/0004 (CNS)]

(2009/C 317/23)

Spravodajca: **Sergio SANTILLÁN CABEZA**

Rada sa 13. februára 2009 rozhodla podľa článku 93 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

„Návrh smernice Rady o vzájomnej pomoci pri vymáhaní pohľadávok týkajúcich sa daní, odvodov a ďalších opatrení“

KOM(2009) 28 v konečnom znení – 2009/0007 (CNS)

a

„Návrh smernice Rady o administratívnej spolupráci v oblasti daní“ KOM(2009) 29 v konečnom znení – 2009/0004 (CNS).

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 24. júna 2009. Spravodajcom bol Sergio SANTILLÁN CABEZA.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza zo 16. júla) prijal 114 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV s uspokojením víta návrh smernice o vzájomnej pomoci pri vymáhaní pohľadávok týkajúcich sa daní a návrh smernice o administratívnej spolupráci v oblasti daní, pretože bolo naliehavé takéto smernice navrhnúť. Normy, ktoré budú nahradené, boli stanovené pred troma desaťročiami a nezodpovedajú súčasným požiadavkám. Skutočnosť, že v súčasnosti sa zinkasuje len 5 % vymáhaných pohľadávok, si vyžaduje okamžitú reakciu.

1.2. Návrhy Komisie vychádzajú zo štúdií, návrhov a odporúčaní, ktoré boli vypracované v Európskej únii, členských štátoch a v rámci medzinárodných inštitúcií a fór ako G-20 a OECD. EHSV takisto vo viacerých svojich stanoviskách bezvýhradne podporil návrhy na zlepšenie účinnosti systémov spolupráce medzi štátmi v oblasti daní (bod 4.8 tohto stanoviska).

1.3. Nevyhnutnosť uskutočniť reformu v tejto oblasti je v súčasnosti ešte naliehavejšia, pretože spoločnosti musia čeliť hospodárskym a sociálnym dôsledkom hospodárskej krízy, ktorá vypukla v dôsledku finančných špekulácií a podvodov vychádzajúcich na svetlo od konca roka 2007. Vzhľadom na túto situáciu, ktorá bude v nasledujúcich rokoch znamenať veľkú záťaž pre daňových poplatníkov, je naliehavé prijať účinné opatrenia proti podvodníkom, ktorí konajú pod ochranou daňových rajov alebo používajú legálne spôsoby, ako sa vyhnúť plateniu daní.

1.4. V dôsledku globalizácie je čoraz nevyhnutnejšie, aby štáty vzájomne spolupracovali v oblasti daní. Základné slobody, ktoré sú podstatou fungovania Európskej únie, by nemali byť zámienkou na to, aby sa neplnila verejná povinnosť platiť dane.

1.5. Komisia sa preto správne rozhodla, že namiesto čiastočnej reformy súčasných predpisov vytvorí nový právny rámec v tejto oblasti.

1.6. EHSV podporuje hlavný cieľ návrhov Komisie, ktorým je vytvoriť spoločnú administratívnu kultúru a poskytnúť úradom primerané nástroje, vďaka využívaniu moderných technológií (ako je podávanie formulárov elektronickou cestou), aby sa zjednodušili a urýchlili postupy. Okrem toho treba vyzdvihnúť aj ustanovenia týkajúce sa jazykového režimu, ktorý je jednou z veľkých prekážok spolupráce v oblasti daní (bod 5.1).

1.7. Povinnosť informovať a stanovenie jej limitov (bod 5.2) sú v súlade s požiadavkami OECD a ich cieľom je zamedziť, podľa názoru EHSV správne, zneužívaniu bankového tajomstva a iných zdanlivo legálnych postupov, ako oklamať daňové úrady.

1.8. Prítomnosť úradníkov žiadajúceho štátu na vyšetrovaniach, ktoré prebiehajú na území požadovaného štátu nadväzuje na určité v súčasnosti platné právne predpisy (bod 5.3). V tomto a ďalších aspektoch návrhy Komisie rešpektujú zvrchovanosť štátov (bod 5.5).

1.9. Záruky daňových poplatníkov vo vzťahu k daňovým úradom sa v rámci medzištátnej spolupráce zachovávajú, keďže sa počíta s možnosťou odvolať sa voči vyšetrovaniu a postupovaniu príslušných úradov z dôvodu neoprávnenosti (bod 5.4).

1.10. EHSV odporúča, aby Komisia v budúcnosti uvažovala o zjednotení daňových predpisov (bod 5.6).

2. Návrh smernice Rady o vzájomnej pomoci pri vymáhaní pohľadávok týkajúcich sa daní, odvodov a ďalších opatrení (KOM(2009) 28 v konečnom znení)

2.1. Zdôvodnenie návrhu Komisie

2.1.1. V súčasnosti platné právne predpisy v oblasti vzájomnej pomoci ⁽¹⁾ sú pomalé, rozdielne, nedostatočne skoorinované a netransparentné.

2.1.2. Daňové úrady nemajú dostatočné právomoci na to, aby mohli vymáhať dane mimo územia svojho štátu, pretože právne predpisy majú vnútroštátny charakter: aby sa im to podarilo, musia požiadať o pomoc iný štát (iné štáty), a to pomocou postupov, ktoré sa ukázali ako neúčinné. Tieto obmedzené právomoci predstavujú čoraz väčší problém, keďže mobilita kapitálu a osôb sa neustále zvyšuje. Voľný pohyb, hlavný cieľ Európskej únie, má napokon v tomto prípade negatívny dosah, pretože pomáha daňovým podvodníkom. Preto je jasné, že treba prijať nové opatrenia.

2.1.3. Na vysvetlenie stačí uviesť fakt, že v roku 2007 dostali členské štáty od iných členských štátov 11 794 žiadostí o pomoc pri vymáhaní pohľadávok týkajúcich sa daní. Skutočne zinkasované sumy však predstavujú len asi 5 % celkovej sumy.

2.1.4. Mimoriadne veľa podvodov sa robí v súvislosti s DPH, čo má za následok dve skutočnosti, ktorým treba zamedziť: skresľuje to podmienky hospodárskej súťaže na vnútornom trhu a znižuje sa tým objem vybraných daní v členských štátoch a Spoločenstve ⁽²⁾.

2.2. Navrhované opatrenia v oblasti vymáhania pohľadávok

2.2.1. Rozšírenie rozsahu uplatnenia vzájomnej pomoci. Na rozdiel od smernice 2008/55/ES, ktorá obsahuje obmedzený zoznam pohľadávok, ktoré možno vymáhať, predložený návrh sa

vzťahuje na pohľadávky, ktoré sa týkajú „všetkých daní a odvodov, ktoré uložili územné alebo správne celky členských štátov vrátane miestnych orgánov, alebo ktoré boli uložené v ich mene“, povinných príspevkov na sociálne zabezpečenie verejného charakteru, „úhrad, intervencií a iných opatrení“ spojených s Európskym poľnohospodárskym záručným fondom ⁽³⁾ a s Európskym poľnohospodárskym fondom pre rozvoj vidieka ⁽⁴⁾ a tiež „odvodov a iných poplatkov ustanovených podľa spoločnej organizácie trhu pre sektor cukru“ (články 1 a 2).

2.2.2. Zlepšenie výmeny informácií. Okrem spontánnej výmeny informácií (článok 5) pribudla možnosť aktívnej účasti úradníkov žiadajúceho členského štátu na vyšetrovaniach v iných štátoch, čo je veľmi dôležité (článok 6).

2.2.3. Zjednodušenie postupu oznamovania dokumentov (články 7 a 8).

2.2.4. Zefektívnenie vymáhania a preventívnych opatrení (kapitola IV). Tieto ustanovenia sú dôležitými prvkami návrhu a zameriavajú sa na nasledujúce aspekty:

- podmienky podávania žiadosti o vymáhanie pohľadávky v žiadajúcom členskom štáte (články 9 a 12),
- posudzovanie pohľadávky: „Na účely vymáhania v dožiadanom členskom štáte sa s každou pohľadávkou, na ktorú bola podaná žiadosť o vymáhanie, zaobchádza tak, akoby išlo o pohľadávku dožiadaného členského štátu, pokiaľ nie je v tejto smernici ustanovené inak“ (článok 12 ods. 1) ⁽⁵⁾. Pohľadávka sa vymáha v mene, ktorá sa používa v požadovanom štáte,
- ďalšie aspekty týkajúce sa vymáhania pohľadávok: informovanie žiadajúceho štátu, prípadné poukázanie vybraných súm, úroky z omeškania, platba v splátkach (článok 12 ods. 2 až 5),
- preventívne opatrenia na zabezpečenie vymáhania pohľadávky (články 15 a 16),
- obmedzenia povinností požadovaného orgánu (článok 17),
- premlčanie pohľadávok (článok 18),
- náklady súvisiace s vymáhaním (článok 19).

2.2.5. Štandardizácia a zjednodušenie všeobecných predpisov týkajúcich sa žiadostí o pomoc, pokiaľ ide o formuláre, komunikačné prostriedky, jazykový režim atď. (články 20 až 23).

(1) Smernica Rady 76/308/EHS z 15. mája 1976, kodifikovaná neskôr smernicou Rady 2008/55/ES z 26. mája 2008.

(2) KOM(2009) 28 v konečnom znení: „Keďže smernicou 2000/65/ES sa zrušila možnosť podať žiadosť určeným zástupcom pre DPH a následkom expanzie podvodu s DPH – najmä tzv. kolotočového podvodu – došlo k situácii, že sa 57,50 % všetkých žiadostí o vymáhanie vzťahuje na pohľadávky DPH (stav v roku 2007)“. Pozri tiež Oznámenie Komisie o koordinovanej stratégii na zefektívnenie boja proti podvodom v oblasti DPH v Európskej únii, KOM(2008) 807 v konečnom znení.

(3) EPZF.

(4) EPFRV.

(5) V súčasnosti platná smernica 2008/55/ES obsahuje podobné ustanovenie (článok 6 ods. 2). Podľa tohto ustanovenia, pohľadávka nie je pohľadávkou dožiadaného členského štátu, ale **bude sa za takúto považovať**, to znamená, že k nej bude požadovaný štát pristupovať tak, ako pristupuje k svojim vlastným pohľadávkam.

3. Návrh smernice Rady o administratívnej spolupráci v oblasti daní (KOM(2009) 29 v konečnom znení)

3.1. Zdôvodnenie návrhu Komisie

3.1.1. Pracovná skupina Rady na vysokej úrovni proti podvodom⁽⁶⁾, ako aj Komisia⁽⁷⁾ a členské štáty dospeli k záveru, že právne predpisy týkajúce sa vzájomnej pomoci príslušných úradov v oblasti priamych daní a daní z poistného nie sú primerané⁽⁸⁾. Podľa názoru Komisie vzniká v dôsledku vážnych nedostatkov smernice 77/799/EHS čoraz intenzívnejší problém týkajúci sa správneho vymierania daní, ktorý ovplyvňuje fungovanie daňových systémov a je spojený s dvojitém zdanením, ktoré vedie k daňovým podvodom a daňovým únikom, keďže kontrolné právomoci sú naďalej na vnútroštátnej úrovni⁽⁹⁾.

3.1.2. Preto Komisia navrhuje zaujať novátorský prístup, a nielen uskutočniť zmeny v platnej smernici. Nová úprava predstavuje teda nový a integrovaný právny rámec, ktorý zahŕňa všetky základné aspekty administratívnej spolupráce v oblasti daní a výrazne posilňuje schopnosť úradov bojovať proti podvodom a daňovým únikom.

3.1.3. Keďže ide o vytvorenie účinných mechanizmov spolupráce medzi úradmi Spoločenstva a členskými štátmi, ako aj medzi jednotlivými členskými štátmi navzájom, hlavným cieľom oboch návrhov je stanoviť spoločné pravidlá, ktoré budú rešpektovať plnú zvrchovanosť jednotlivých štátov v oblasti daní.

3.2. Navrhované opatrenia na zlepšenie administratívnej spolupráce medzi štátmi

3.2.1. Rozšírenie rozsahu pôsobnosti, podobne ako v predchádzajúcom návrhu (vymáhanie pohľadávok).

3.2.2. Výmena informácií. V súvislosti s výmenou informácií sa uvádzajú tri možnosti:

- výmena informácií na požiadanie žiadajúceho orgánu (články 5 až 7). Žiadosť o informácie môže byť spojená so „správnym prešetrením“ nevyhnutným na získanie týchto informácií,
- automatická výmena (článok 8). Ide o systematické oznamovanie vopred určených informácií ďalšiemu štátu bez predchádzajúceho požiadania vo vopred stanovených

pravidelných časových intervaloch alebo vtedy, keď sú uvedené informácie dostupné (článok 3 ods. 4). Špecifické aspekty tejto výmeny informácií však budú do dvoch rokov vymedzené na základe komitologického postupu uvedeného v článku 24,

- spontánna výmena, keď to príslušný orgán nejakého členského štátu považuje za vhodné (článok 9).

3.2.3. Ďalšie formy spolupráce:

- prítomnosť úradníkov žiadajúceho štátu v úradoch správnych orgánov a na správnom prešetrení vykonávanom na území požiadaného členského štátu (článok 10),
- súčasne vykonávané kontroly jednej alebo viacerých osôb na rôznych územiach (článok 11),
- formality týkajúce sa administratívneho oznamovania, o ktorom sa rozhodne v inom štáte (článok 12).

3.2.4. Všeobecné aspekty administratívnej spolupráce:

- spätná väzba (článok 13). Dôraz sa okrem iného kladie na rýchlosť odpovede,
- výmena osvedčených postupov a skúseností (článok 14),
- rozličné aspekty spolupráce. Príslušné orgány (žiadajúce alebo požiadané) budú môcť informácie a dokumenty, ktoré získali poskytnúť iným orgánom a použiť ich na iné účely, než bolo pôvodne určené (článok 15). Ďalšími aspektmi, ktorými sa smernica zaoberá sú: podmienky, ktorým podliehajú povinnosti členských štátov (článok 16), limity povinností v rámci spolupráce (článok 17), uplatňovanie zásady „najuprednostňovanejšieho štátu“ (článok 18), formuláre a elektronické formáty (článok 19) a využívanie spoločnej informačnej siete (sieť CCN, článok 20).

4. Všeobecné pripomienky

4.1. EHSV plne súhlasí s tvrdením Komisie, že „v ére globalizácie je čoraz dôležitejšia nevyhnutnosť vzájomnej spolupráce členských štátov v oblasti daní, a najmä priamych daní. Nesmierne sa rozvíja mobilita daňových poplatníkov, počet cezhraničných transakcií a internacionalizácia finančných nástrojov, a táto skutočnosť spôsobuje, že pre členské štáty je čoraz problematickejšie správne vymerať dane, keďže trvajú na národnej zvrchovanosti v súvislosti s úrovňou daní“⁽¹⁰⁾.

⁽⁶⁾ Správa z mája 2000 (dokument Rady 8668/00 s názvom „Fight against tax fraud“).

⁽⁷⁾ Oznámenie z roku 2004 (KOM(2004) 611 v konečnom znení) a oznámenie z roku 2006 (KOM(2006) 254 v konečnom znení).

⁽⁸⁾ Smernica Rady 77/799/EHS z 19. decembra 1977.

⁽⁹⁾ KOM(2009) 29 v konečnom znení, s. 2.

⁽¹⁰⁾ Dôvody a ciele návrhu, KOM(2009) 29 v konečnom znení.

4.2. Oba návrhy vychádzajú zo zistenia, že normy stanovené pred viac než troma desaťročiami (v čase, keď mala EÚ deväť členských štátov) sú v súčasnosti nepostačujúce vzhľadom na zmeny, ktoré sa odvtedy uskutočnili na vnútornom trhu: v druhej polovici sedemdesiatych rokov ešte nebol voľný pohyb a integrácia bol obmedzená.

4.3. Veľké množstvo podvodov a daňových únikov v EÚ už niekoľko rokov vyvoláva obavy. Komisia sa touto otázkou zaoberala v roku 2004 v súvislosti so škandálmi, ktoré vyvolali nezákonné postupy niektorých podnikov (¹¹), pričom navrhla sériu opatrení, „aby sa zlepšila transparentnosť daňových systémov“, a ponúkla sa, že vypracuje konkrétne návrhy zamerané „na prípady daňových podvodov a vyhýbania sa daňovým povinnostiam, ktoré zahŕňujú komplexné a neprehľadné štruktúry“. Komisia uviedla konkrétne prípady (¹²) a poukázala na to, že tieto škandály vyvolali „neistotu na kapitálových trhoch, čo spôsobilo škody na celej ekonomike“.

4.4. Ubehlo päť rokov a môžeme skonštatovať, že fakty uvedené v oznámení z roku 2004 sú v porovnaní s nedávnymi udalosťami takmer zanedbateľné, nehovoriac o hospodárskych škodách, ktoré sú dnes podstatne väčšie.

4.5. Táto otázka nadobudla teraz globálny dosah v dôsledku hospodárskej a finančnej krízy, ktorú spôsobili podvodné praktiky vychádzajúce na svetlo od konca roka 2007. Úlohou G-20 je okrem iného navrhnuť vytvorenie medzinárodných pravidiel, ktoré pomôžu zvýšiť transparentnosť a spoľahlivosť obchodných transakcií a posilnia boj proti daňovým podvodom a únikom (¹³).

4.6. Škandály, ktoré vypukli v niektorých krajinách EÚ v súvislosti s mechanizmami daňových únikov do bezpečia daňových rajov (ako je to v prípade podvodov, ktoré sa stali v Lichtenštajnsku na úkor nemeckého hospodárstva) vyvolali všeobecné odmietnutie zo strany obyvateľstva, ktoré žiada účinnejšie opatrenia na boj proti daňovým únikom a finančnej kriminalite.

4.7. Výmena informácií a ľahší prístup k údajom v záujme boja proti daňovým podvodom takisto patria medzi ciele OECD (¹⁴).

(¹¹) Oznámenie Komisie o prevencii a boji proti nezákonným firemným a finančným praktikám (KOM(2004) 611 v konečnom znení).

(¹²) Ako Parmalat a Enron, ktorých akcionári stratili okolo 67 miliárd dolárov.

(¹³) G-20 Washingtonské vyhlásenie (15.11.2008): „Daňové úrady, ktoré sa opierajú o prácu takých organizácií ako je Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), by sa mali ďalej usilovať presadzovať výmenu informácií týkajúcich sa daní. Nedostatočná transparentnosť a nefungujúca výmena informácií o daniach sú problémami, ktoré treba rozhodne riešiť.“

(¹⁴) Globálne fórum o daniach, na ktorom sa zúčastnili aj krajiny, ktoré nie sú členmi OECD. Pozri: „Tax co-operation: towards a level playing field – 2008 Assessment by the Global Forum on Taxation“, OECD, august 2008.

4.8. EHSV už dlho dôrazne podporuje opatrenia na posilnenie spolupráce a požaduje nástroje a mechanizmy väčšej kontroly (¹⁵).

4.9. Vzhľadom na uvedené skutočnosti EHSV prijíma oba návrhy smerníc s uspokojením, pretože by mohli znamenať značný pokrok pre európsku integráciu. Plnenie si daňových povinností je základnou podmienkou fungovania sociálneho štátu.

5. Konkrétne pripomienky

5.1. Vytvorenie administratívnej kultúry Spoločenstva

5.1.1. Najdôležitejším prvkom oboch návrhov, a najmä návrhu o administratívnej spolupráci, je podľa názoru EHSV vôľa vytvoriť „administratívnu kultúru Spoločenstva“, ktorá má rozhodujúci význam pre boj proti podvodom, ako to vyplýva z oznámenia Komisie z roku 2006 (¹⁶).

5.1.2. Toto rozhodnutie je reakciou na skúsenosti, ktoré daňové úrady získali postupom času a prejavuje sa v rôznych aspektoch, ako je povinnosť určiť v každom členskom štáte jediný kontaktný daňový úrad, pričom by sa tiež mohli určiť špecifické kontaktné daňové oddelenia, ktoré by priamo komunikovali medzi sebou; možnosť vymenovať príslušných úradníkov, ktorí sa budú zúčastňovať priamo na administratívnej spolupráci; určenie lehôt (ktoré v súčasnosti neexistujú) na poskytovanie informácií; povinnosť spätnej väzby atď.

(¹⁵) Pozri stanovisko EHSV na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru o potrebe rozvinúť koordinovanú stratégiu s cieľom zlepšiť boj proti daňovým podvodom“, Ú. v. EÚ C 161, 13.7.2007, s. 8. V tomto stanovisku je uvedený podrobný zoznam právnych predpisov Spoločenstva. Pozri tiež stanoviská k týmto návrhom:

— Návrh nariadenia Rady (ES) o administratívnej spolupráci v oblasti dane z pridanej hodnoty a Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 77/799/EHS o vzájomnej pomoci príslušných úradov členských štátov v oblasti priamych a nepriamych daní, Ú. v. ES C 80, 3.4.2002, s. 76.

— Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o administratívnej spolupráci v oblasti spotrebných daní a Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 77/799/EHS o vzájomnej pomoci príslušných úradov členských štátov v oblasti priamych daní, niektorých spotrebných daní a dane poistnej prémie a Smernica Rady 92/12/EHS o všeobecných systémoch pre výrobky podliehajúce spotrebnej dani a o vlastníctve, pohybe a monitorovaní takýchto výrobkov, Ú. v. EÚ C 112, 30.4.2004, s. 64.

— Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje program Spoločenstva na zlepšenie fungovania daňových systémov na vnútornom trhu (Fiscalis 2013), Ú. v. EÚ C 93, 27.4.2007, s. 1.

(¹⁶) Vyjadrenie skupiny Rady ad hoc pre daňové podvody (pozri dokument KOM(2006)254, bod.3.1).

5.1.3. EHSV víta vytvorenie štandardných formulárov a elektronických formulárov, ktoré podstatne uľahčia vybavovanie žiadostí.

5.1.4. Takisto treba vyzdvihnúť zjednodušenie jazykového režimu (ktorý bol veľkou prekážkou spolupráce a dôvodom zvyšovania nákladov) a využívanie nových technológií v tejto oblasti, keďže formuláre môžu byť preložené automaticky.

5.2. *Limity administratívnej spolupráce, bankové tajomstvo, osoby činné v zastúpení a záujmy vlastníctva nejakej osoby*

5.2.1. Navrhovaná administratívna spolupráca má isté obmedzenia. Štát požiadaný o spoluprácu bude musieť poskytnúť žiadané informácie, ak to preň neznamená „neprimeranú administratívnu záťaž“ a ak žiadajúci štát „vyčerpá svoje zvyčajné zdroje informácií“, ktoré mohol využiť. V istých prípadoch však môže požiadaný štát odmietnuť poskytnúť informácie: a) ak je prešetrenie alebo zhromažďovanie požadovaných informácií v rozpore s jeho právnymi predpismi; b) ak žiadajúci štát nie je z právnych dôvodov schopný poskytnúť podobné informácie; c) ak by to „viedlo k odhaleniu obchodného, priemyselného či profesionálneho tajomstva alebo obchodného postupu, alebo informácií, ktorých odhalenie by odporovalo verejnému poriadku“⁽¹⁷⁾. EHSV považuje tieto obmedzenia za primerané.

5.2.2. Požiadaný štát však nemôže odmietnuť poskytnúť informácie „preto, lebo tieto informácie má banka, iná finančná inštitúcia, poverenec alebo osoba činná v zastúpení alebo v postavení splnomocnenca, alebo pretože sa týkajú záujmov vlastníctva nejakej osoby“⁽¹⁸⁾. Vzhľadom na opakovane potvrdené skúsenosti v súvislosti s daňovými podvodmi EHSV schvaľuje toto spresnenie, bez ktorého by splnenie cieľov, ktoré sledujú oba návrhy v snahe dosiahnuť, aby sa daňové povinnosti plnili, mohlo byť ohrozené⁽¹⁹⁾.

5.2.3. Treba zdôrazniť, že povinnosť informovať a jej obmedzenia sú vyjadrené podobnými pojmami ako sú tie, ktoré sa uvádzajú vo vzorovej zmluve OECD⁽²⁰⁾.

5.3. *Prítomnosť úradníkov iného členského štátu*

5.3.1. V návrhu smernice o administratívnej spolupráci, rovnako ako v návrhu o vzájomnej pomoci pri vymáhaní daní sa uvádza, že úradníci žiadajúceho štátu sa môžu zúčastniť na administratívnom prešetrení, ktoré prebieha v požiadanom štáte. EHSV považuje túto formu spolupráce za primeranú, pričom musia byť splnené dve dôležité podmienky: musí existovať dohoda

„medzi žiadajúcim orgánom a dožiadaným orgánom“ a úradníci musia postupovať „v súlade so zákonmi, predpismi alebo administratívnymi ustanoveniami dožiadaného členského štátu“⁽²¹⁾.

5.3.2. Možnosť prítomnosti úradníkov iného členského štátu už existuje v prípade spotrebných daní⁽²²⁾ a DPH⁽²³⁾, hoci v tomto prípade sú právomoci väčšie, keďže úradníci môžu vykonávať kontrolné právomoci.

5.4. *Legálnosť vymáhania daňových pohľadávok*

5.4.1. Osobitný záujem treba venovať otázke legálnosti postupov vyšetrovania, ktoré môžu viesť daňové úrady. EHSV sa nazdáva, že tejto otázke sa venuje primeraná pozornosť v návrhu smernice o vzájomnej pomoci pri vymáhaní pohľadávok. Od začiatku treba mať na zreteli, že navrhované mechanizmy, či už v dvoch návrhoch smerníc, ktoré sú predmetom tohto stanoviska, alebo v prípade DPH a spotrebných daní, stanovujú len postupy **spolupráce** medzi štátmi, ktoré si zachovávajú plnú zvrchovanosť, pokiaľ ide o rozhodnutie o legálnosti vyšetrovacích postupov, ktoré uskutočňujú na svojom území.

5.4.2. V súlade so všeobecnými zásadami musia úradníci konať podľa zákona⁽²⁴⁾, keďže administratívne úkony sa považujú za oprávnené. Preto sú tieto rozhodnutia záväzné a zainteresované strany majú právo sa proti nim odvolať na súde. Pokiaľ ide o spory v súvislosti s vymáhaním daňových pohľadávok, členský štát, ktorý tieto pohľadávky vymáha, to jest žiadajúci štát, má právomoc rozhodnúť, či je pohľadávka oprávnená, stanoviť počiatočný nástroj umožňujúci vynucovanie, jednotný nástroj a oznámenia, ktoré musí daný štát vykonať⁽²⁵⁾.

5.4.3. Naopak, v prípade sporu prislúcha príslušným orgánom požiadaného štátu, ak bolo ich rozhodnutie napadnuté, určiť, aké vynucovacie opatrenia a oznámenia tento štát uskutoční⁽²⁶⁾. V oboch prípadoch je zabezpečená záruka daňového poplatníka, lebo, okrem prípadu, na ktorý sa podľa zákona vzťahuje možnosť uvedená v nasledujúcom bode, je vymáhanie časti pohľadávky, ktorej sa spor týka, pozastavené. V návrhu sa uvádza, že štáty sú povinné o napadnutí pohľadávok informovať, hoci to samozrejme môžu urobiť aj zainteresované strany.

⁽¹⁷⁾ KOM(2009) 29 v konečnom znení, článok 16.

⁽¹⁸⁾ KOM(2009) 29 v konečnom znení, článok 17 ods. 2.

⁽¹⁹⁾ Odhaduje sa, že približne tretina z 11 biliónov dolárov nelegálneho osobného kapitálu vo svete je uložená vo Švajčiarsku. „Swiss banks ban top executive travel. Concern that employees will be detained“ (Financial Times, 27.3.2009).

⁽²⁰⁾ „Model Convention with respect to taxes on income and capital“ (Vzorová zmluva OECD o zamedzení dvojitého zdanenia), články 26 a 16, OECD, 17. júla 2008.

⁽²¹⁾ KOM(2009) 28 v konečnom znení, článok 6 ods. 2, a KOM(2009) 29 v konečnom znení, článok 10 ods. 2.

⁽²²⁾ Nariadenie Rady (ES) č. 2073/2004 zo 16. novembra 2004 o správnej spolupráci v oblasti spotrebných daní, článok 11.

⁽²³⁾ Návrh nariadenia Rady (ES) č. 1798/2003 zo 7. októbra 2003 o administratívnej spolupráci v oblasti dane z pridanej hodnoty a o zrušení nariadenia (EHS) č. 218/92, článok 11.

⁽²⁴⁾ Podľa Európskeho kódexu správneho úradného postupu, úradník musí dbať na to, aby mali rozhodnutia, ktoré vplyvajú na práva alebo záujmy občanov právny základ a aby bol ich obsah v súlade s právnymi predpismi (článok 4).

⁽²⁵⁾ KOM(2009) 28 v konečnom znení, článok 13 ods. 1.

⁽²⁶⁾ KOM(2009) 28 v konečnom znení, článok 13 ods. 2.

5.4.4. V prípade pohľadávok, ktoré boli napadnuté súdnou cestou, sa môžu prijať preventívne opatrenia, ak to legislatíva požadovaného štátu umožňuje. Okrem toho, ak to stanovujú právne predpisy žiadajúceho štátu, môže tento odôvodnenou rezolúciou požiadať o vymáhanie napadnutej pohľadávky súdnou cestou ⁽²⁷⁾.

5.4.5. Pokiaľ ide o trestné právo, treba pripomenúť, že táto problematika spadá výlučne do právomoci členských štátov ⁽²⁸⁾.

5.5. Zvrchovanosť členských štátov

5.5.1. EHSV podčiarkuje, že návrhy plne rešpektujú zvrchovanosť členských štátov, ktoré v konečnom dôsledku v príslušných oblastiach uplatňujú v rámci smerníc svoje vlastné právne predpisy a využívajú svoje vlastné inštitúcie. Svedčia o tom okrem iného aj prípady uvedené v bodoch 5.3 a 5.4 tohto stanoviska.

5.5.2. Platí to aj pre šírenie informácií a dokumentov získaných podľa smernice, keďže sa ustanovuje, že:

- žiadajúci alebo požadovaný orgán môže tieto informácie poskytnúť iným orgánom v tom istom členskom štáte, keď to umožňujú právne predpisy; informácie môžu byť použité aj na iné ako daňové účely,
- príslušný úrad členského štátu môže získané informácie poskytnúť príslušnému úradu tretieho členského štátu „za predpokladu, že uvedené odoslanie je v súlade s predpismi a postupmi uvedenými v tejto smernici“,
- na druhej strane môžu byť všetky dokumenty a informácie, ktoré žiadajúci orgán získa, použité ako dôkazový materiál presne tak ako dôkazy získané na jeho vlastnom území ⁽²⁹⁾.

V Bruseli 16. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

5.5.3. Na rozdiel od ustanovení dohovoru OECD o výmene informácií v oblasti daní ⁽³⁰⁾, povolenie požadovaného štátu nie je nevyhnutné.

5.6. Prínos zjednotenia predpisov

5.6.1. Oba návrhy smerníc obsahujú ustanovenia rovnakého alebo podobného obsahu. Spomedzi mnohých spomeňme napríklad ustanovenia týkajúce sa oznamovania dokumentov ⁽³¹⁾. Ako sme už uviedli, prítomnosť úradníkov iného štátu je stanovená v dvoch smerniciach a dvoch nariadeniach, pričom rozsah ich právomocí je v jednotlivých prípadoch odlišný.

5.6.2. EHSV sa domnieva, že lepšou legislatívnou stratégiou by bolo usilovať sa v budúcnosti čo možno najviac zjednotiť daňovú legislatívu.

5.7. Zavedenie nového systému do praxe

5.7.1. Vstúpenie navrhovaného komplexného nového systému do platnosti si bude vyžadovať značné úsilie zo strany európskych aj vnútroštátnych inštitúcií. Po prvé kvôli lehotám: konečný dátum transpozície smerníc (ktoré ovplyvnia rôzne aspekty právneho poriadku) je 31. december 2009, čo sa zdá byť ťažko uskutočniteľné. Ak majú byť predpisy týkajúce sa automatickej výmeny informácií vypracované do dvoch rokov, bude musieť Výbor pre administratívnu spoluprácu v oblasti daní vyvinúť intenzívne pracovné úsilie.

5.7.2. Po druhé na to, aby sa administratíva mohla prispôbiť novým požiadavkám, bude potrebné prideliť daňovým úradom primerané materiálne aj ľudské zdroje. Osobitne treba vyzdvihnúť skutočnosť, že bude treba venovať viac úsilia odbornej príprave úradníkov, čo si bude v mnohých prípadoch vyžadovať ďalšie rozpočtové prostriedky.

5.7.3. EHSV sa domnieva, že ciele návrhov prinesú konkrétne výsledky v boji proti daňovým únikom a podvodom len vtedy, ak ich bude sprevádzať rozhodná politická vôľa vyčleniť primerané prostriedky.

⁽²⁷⁾ Ak je rozsudok v prospech dlžníka, žiadajúci orgán je zodpovedný za úhradu akýchkoľvek vybraných súm spolu s akoukoľvek prípadnou dlhovanou kompenzáciou v súlade so zákonmi platnými v členskom štáte dožiadaného orgánu. KOM(2009) 28 v konečnom znení, článok 13 ods. 4, posledná veta.

⁽²⁸⁾ Táto hlava neovplyvní zodpovednosť členských štátov za udržiavanie práva a poriadku a zabezpečovanie vnútornej bezpečnosti., Zmluva o Európskej únii, článok 33.

⁽²⁹⁾ KOM(2009) 29 v konečnom znení, článok 15 odseky 1, 2 a 3.

⁽³⁰⁾ Informácie nemôžu byť poskytnuté žiadnej ďalšej osobe, subjektu, orgánu alebo akejkoľvek inej jurisdikcii bez výslovného písomného súhlasu príslušného orgánu požiadanej strany (článok 8).

⁽³¹⁾ KOM(2009) 28 v konečnom znení, články 7 a 8, a KOM(2009) 29 v konečnom znení, článok 12.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Regionálna integrácia pre rozvoj v krajinách AKT“

[KOM(2008) 604 v konečnom znení]

(2009/C 317/24)

Spravodajca: **pán DANTIN**

Pomocný spravodajca: **pán JAHIER**

Európska komisia sa 1. októbra 2008 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie, Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Regionálna integrácia pre rozvoj v krajinách AKT“

KOM(2008) 604 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 27. mája 2009. Spravodajcom bol pán DANTIN a pomocným spravodajcom pán JAHIER.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza zo 16. júla 2009) prijal 132 hlasmi za, pričom 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. Ako už bolo uvedené v predchádzajúcich dokumentoch, výbor sa domnieva, že regionálna integrácia krajín AKT je jednou zo základných podmienok ich rozvoja. Rozvoj zasa prispeje k prehĺbeniu integrácie a rozbehne tak priaznivý kolobeh.

1.2. **Víta preto analýzy a usmernenia zahrnuté v príslušnom oznámení a vyjadruje tiež želanie, aby bola regionálna integrácia jedným zo zásadných aspektov revízie dohody z Cotonou v roku 2010.**

1.3. EHSV však vyjadruje ľútosť, že oznámenie neskúma doterajšie ťažkosti a nestanovuje jasnejšie priority v oblasti implementácie.

1.4. Výbor zdôrazňuje, že viaceré faktory nevyhnutne ovplyvňujú napredovanie regionálnej integrácie. **Pri každom z nich EÚ môže a musí zohrávať dôležitú aktívnu úlohu.**

1.5. Regionálna integrácia sa nebude môcť prehĺbiť bez zvýšenej stability krajín. **Mier a bezpečnosť musia preto byť jednou z priorit EÚ.**

1.6. Rozvoj krajín AKT je jednou z podmienok ich regionálnej integrácie, ktorá zasa podporuje ich rozvoj.

1.7. Tento rozvoj závisí najmä od:

— zmeny zdrojov rastu, ktorá povedie k diverzifikácii hospodárstva, výrobných štruktúr a systémov služieb,

— vidieckeho a trvalo udržateľného rozvoja, ktorý zabezpečí potravinovú bezpečnosť,

— rozšírenia súkromného sektora, najmä MSP,

— dobrej správy vecí verejných chápanej ako celok, najmä v oblasti ľudských práv a práv zamestnancov, právneho štátu, demokracie a boja proti korupcii. **V súvislosti s posledným bodom je pre výbor prekvapujúce, že nikde v oznámení nie je korupcia spomenutá.** Výbor chce 1,75 milióna eur z 10. ERF určených na rozvoj integrácie podmieniť sledovateľnosťou ich využitia,

— aktívnej účasti neštátnych subjektov, ako pri Dohode o hospodárskom partnerstve CARIFORUM–ES. Z tohto hľadiska bude potrebné politicky a finančne podporovať socio-profesijné siete na regionálnej úrovni.

1.8. Výbor vyjadruje želanie, aby pokračovali alebo sa začali úvahy o týchto aspektoch:

— užitočnosť a možnosť podpory regionálnej spolupráce so zapojením najvzdialenejších regiónov EÚ a integrovaných regiónov krajín AKT, ktoré predstavujú ich geografické územie,

— prekážky voči uzatvoreniu regionálnych dohôd, ktoré by mohli vzniknúť kvôli dočasným dohodám o hospodárskom partnerstve uzavretým len s jediným štátom, a možnosti riešenia tohto stavu,

- prekážky, ktoré by pre regionálnu spoluprácu mohli predstavovať rokovania o dohodách o hospodárskom partnerstve so zoskupeniami, ktoré sa líšia od už vytvorených zoskupení,
- dôsledky, ktoré by pre regionálnu integráciu, najmä v Afrike, mohla mať povaha a rôznorodosť silných hospodárskych subjektov, ktoré sa v posledných rokoch zmenili a rozšírili,
- dôsledky súčasnej hospodárskej a finančnej krízy.

2. Úvod

2.1. Možno pripustiť, že trendom nového tisícročia je celosvetová hospodárska súťaž. V rámci príležitostí a výziev, ktoré ponúka globalizácia, je jednou z odpovedí pre všetky štáty bez ohľadu na svetadiel regionálne integrovať ich hospodárstvo so susednými krajinami, vytvoriť významnejšie a konkurencieschopnejšie regionálne ekonomické bloky (NAFTA, ASEAN, APEC, MERCOSUR, CARIFORUM ...), aby sa mohli zúčastniť medzinárodnom obchodovaní nielen ako štát, ale aj ako silný regionálny subjekt.

2.2. Táto zmena sa s najväčšou naliehavosťou prejavuje v krajinách AKT, a najmä v Afrike ⁽¹⁾, kde združené vplyvy rozličných faktorov (relatívne málo rozvinutá ekonomika, veľká chudoba, podmienky obchodovania, obmedzenia pochádzajúce z koloniálneho dedičstva, zlá správa vecí verejných, miestne konflikty, korupcia ...) ešte neumožnili výrazne sa zapojiť do medzinárodnej obchodnej výmeny napriek nezanedbateľnej veľkosti ich trhov a skrytému potenciálu.

2.3. Podpora regionálnej integrácie je preto základným kameňom politiky spolupráce Európskej únie s krajinami AKT. Podpora politiky hospodárskej integrácie zo strany Európskeho spoločenstva pramení z dohody z Yaoundé z roku 1969, kde bol koncept spolupráce doplnený o partnerskú pomoc. Odvtedy EÚ prostredníctvom rozličných dohôd (Lomé, Cotonou) pokračovala v politickej, technickej ako aj finančnej spolupráci ⁽²⁾. Táto téma bola neskôr rozvinutá a rozšírená z krajín AKT na všetky rozvojové krajiny ⁽³⁾. Okrem toho pripomeňme, že na summite EÚ – Afrika, ktorý sa uskutočnil 8. a 9. decembra 2007 v Lisabone, sa jeden z ôsmich akčných plánov týkal „regionálnej integrácie a infraštruktúry“ ⁽⁴⁾.

(1) Popri svojej veľkosti predstavuje Afrika vo vzťahu ku všetkým krajinám AKT 95 % pomoci.

(2) Dohoda z Cotonou obsahuje jasné ustanovenia, pokiaľ ide o ciele (článok 1), stratégiu spolupráce a regionálnu integráciu (články 28, 29 a 30 – pozri prílohu 1). Tieto ustanovenia sú naďalej aktuálne. Je potrebné ich opäť navrhnúť a oživiť.

(3) Oznámenie Komisie o podpore snáh o regionálnu hospodársku integráciu v rámci rozvojových krajín zo strany Európskeho spoločenstva, KOM(1995) 219 v konečnom znení, 16.6.1995.

(4) Cieľom je „podporovať africkú integráciu, posilniť africké kapacity v oblasti predpisov, noriem a kontroly kvality, uplatňovať partnerstvo EÚ – Afrika v oblasti infraštruktúry“. Tejto témy sa týka stanovisko Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, str. 148-156 s názvom „Stratégia vzťahov EÚ – Afrika“.

2.4. Príslušné oznámenie si kladie za cieľ preskúmať rámec a kontext regionálnej integrácie, zhodnotiť uskutočnený pokrok a súčasné výzvy. Definuje tiež ciele, na ktoré je potrebné sa sústreďovať a navrhuje prístup na ich dosiahnutie.

2.5. Toto stanovisko sa po opísaní a zhodnotení základného obsahu uvedeného oznámenia zameria na predloženie niekoľkých všeobecných aj konkrétnych a osobitných úvah a poznámok k tomuto oznámeniu. Bude pritom vychádzať z vykonanej práce výboru, či už z predchádzajúcich stanovísk alebo z regionálnych seminárov, ktoré výbor usporiadal za účasti zástupcov organizovanej občianskej spoločnosti z rozličných regiónov AKT, alebo z konferencií, na ktorých sa v Bruseli stretli neštátne subjekty zo všetkých krajín AKT.

3. Zhrnutie obsahu oznámenia

3.1. V oznámení sa podrobne opisuje „meniaci sa kontext“, pripomína sa trvalá činnosť a dlhá angažovanosť Európskej únie, ako aj rôzne nedávne politické iniciatívy v prospech regionálnej integrácie krajín AKT (regionálne programovanie 10. Európskeho rozvojového fondu, intenzívne rokovania o dohodách o hospodárskom partnerstve) a následne sa odporúča vyhodnotiť a preskúmať súdržnosť opatrení EÚ a navrhnúť ďalší postup s využitím nástrojov EÚ.

3.2. Hodnotenie vykonanej práce a perspektívy sú rozdelené do 4 hlavných tém:

- základné ciele regionálnej integrácie,
- úspechy a výzvy v oblasti regionálnej integrácie v krajinách AKT,
- rozvoj podporného prístupu EÚ, ktorý sa zameriava na 5 priorit:
 - posilňovanie regionálnych orgánov,
 - vytváranie integrovaných regionálnych trhov,
 - podpora rozvoja podnikania,
 - spájanie regionálnych infraštruktúrnych sietí,
 - vytváranie regionálnych politík pre udržateľný rozvoj,
- čo najlepšie využiť nástroje EÚ a prehĺbiť politický dialóg na globálnej, regionálnej, ako aj národnej úrovni pri systematickej podpore vytvárania alebo rozvoja regionálnych fór občianskej spoločnosti. Táto posilnená podpora Spoločenstva povedie k vyzdvihnutiu 10. ERF.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. Európsky hospodársky a sociálny výbor sa vo svojich dokumentoch už viackrát venoval téme regionálnej hospodárskej integrácie krajín AKT.

4.1.1. Táto otázka bola predmetom troch regionálnych seminárov, ktoré výbor usporiadal (v Yaoundé v máji 2003, na ostrovoch Fidži v októbri 2004 a v Bamako vo februári 2006). Regionálna integrácia bola tiež ústrednou témou dvoch stanovísk.

4.1.2. Uvedené úvahy boli konkretizované na konferencii neštátnych subjektov pochádzajúcich z AKT v júni 2005 v Bruseli. V dokumente z konferencie sa uvádza: „*Krajiny AKT musia posilniť svoju regionálnu integráciu, ak sa chcú otvoriť obchodovaniu. Je potrebné urýchliť vytvorenie skutočných spoločných trhov v Afrike, Karibiku a Tichomorí. Pri lepšej organizácii budú tieto krajiny môcť lepšie hájiť svoje hospodárske a spoločenské záujmy v konfrontácii s globalizáciou.*“

4.1.3. Výbor nedávno v prieskumnom stanovisku, vypracovanom na žiadosť člena Komisie pána Michela, na tému „Stratégia vzťahov EÚ – Afrika“ ⁽⁵⁾ uviedol: „*V rámci hospodárskeho rozvoja Afriky je predovšetkým nutné prehĺbiť jej vnútorný trh tak, aby dokázal podporovať vnútorný rast, vďaka ktorému by sa kontinent mohol stabilizovať a zaujať miesto na svetovej hospodárskej scéne. Regionálna integrácia a rozvoj vnútorného trhu sú odrazovými mostíkmi, ktoré umožnia Afrike pozitívne sa otvoriť voči svetovému obchodu. V tejto súvislosti výbor vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že doteraz neboli uzatvorené regionálne rokovania o dohodách o hospodárskom partnerstve, ktoré sa týkajú aj hospodárskej integrácie.*“

4.2. S ohľadom na predchádzajúce vyjadrené úvahy a postoje Európsky hospodársky a sociálny výbor víta príslušné **oznámenie** a všetky usmernenia, ktoré zahŕňa. Domnieva sa tiež, že regionálna integrácia vzhľadom na svoj význam musí predstavovať jeden zo základných aspektov revízie dohody z Cotonou v roku 2010, či už ide o spoločné hodnotenie subjektov partnerstva alebo o posilnenie a prednostné oživenie tejto dohody v budúcich rokoch.

4.3. S poľutovaním však konštatuje, že oznámenie sa dôslednejšie alebo obšírnejšie nevenuje zmapovaniu a kritickej analýze doterajších ťažkostí, ktoré brzdili regionálnu integráciu. Táto analýza by umožnila preklenutie priepastí, ktorým je potrebné sa vyhnúť a umožnila by tiež racionálne stanoviť smerovanie budúcej spolupráce. Výbor si tiež myslí, že oznámenie by bolo jednoduchšie a zrozumiteľnejšie, ak by jasnejšie uviedlo hierarchiu priorít, hoci je potrebné vykonať niektoré zmeny pri uplatňovaní kvôli rozličnému vývoju v jednotlivých štátoch.

4.4. V rámci všeobecných a konkrétnych pripomienok považuje výbor za vhodné zdôrazniť niektoré aspekty tejto problematiky. Niektoré z nich sú podrobne uvedené v oznámení, iné nie, avšak kľúčová povaha, ktorú podľa výboru majú pre prehĺbenie regionálnej integrácie, ich predurčuje, aby boli zdôraznené a prezentované ako základ a kľúčové a nevyhnutné fázy tohto procesu.

5. Všeobecné a konkrétne pripomienky

5.1. Všeobecne možno tvrdiť, že k úspechu regionálnej integrácie prispievajú viaceré faktory. Patria medzi ne politická angažovanosť, mier a bezpečnosť, právny štát, demokracia, dobré spravovanie vecí verejných a makroekonomická stabilita. Okrem toho je potrebné hospodárske prostredie podporujúce efektívne fungovanie trhu, otvorenosť voči tretím krajinám, dostatočne silné inštitúcie s presne vymedzenými právomocami, primerané zdroje, politická podpora a aktívna účasť súkromného sektora a občianskej spoločnosti.

5.2. Ak však má regionálna integrácia napredovať, najmä ak sa majú naplniť myšlienky široko definované v dohode z Cotonou ⁽⁶⁾, musia sa prioritne zohľadniť nižšie uvedené aspekty, ktoré prispievajú k rozvoju krajín AKT, keďže integrácia je zdrojom rozvoja a naopak, rozvoj podporuje integráciu. EÚ musí vynaložiť pri každom z týchto aspektov maximálne úsilie.

5.3. *Mier a bezpečnosť* – rozvoj, najmä v Afrike, a teda aj regionálna integrácia nemôžu prebiehať bez vyššej stability v jednotlivých štátoch. Veľký počet štátov však sa však naďalej zmieta v nekonečných konfliktach. Konflikty v Guinei, Libérii a Sierra Leone, teda v krajinách bohatých na prírodné zdroje, najmä diamanty a drevo, spôsobili za posledných desať rokov veľkú krízu v celom regióne, ktorá mnohých ľudí vyhnala z domovov. Nehovoriac o darfúrskom konflikte, ktorý sužuje Sudán, o „zabudnutej vojne“ na severe Ugandy, masakroch v Kivu kvôli ložiskám koltanu a etnickej vojne pripomínajúcej do určitej miery genocídu v Rwande, pretrvávajúcom nebezpečenstve na východe a severe Stredoafrickej republiky a o nestabilnej situácii v Kongu, Mauretánii, Fidži, problémoch, ktoré sa nedávno vyskytli v Keni alebo Zimbabwe ... Predstavujú neprekonateľnú brzdu regionálnej integrácie. Medzi prioritami Európskej únie musí preto figurovať prispievanie k vyššej stabilite štátov, k mieru, aby sa podporil rozvoj, ktorý naopak môže viesť k prehĺbeniu integrácie.

⁽⁵⁾ REX/247 - Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, str. 148-156, 18.9.2008. Spravodajca: Gérard DANTIN.

⁽⁶⁾ „... regionálna integrácia predstavuje proces prekonávania politických, materiálnych, hospodárskych a sociálnych prekážok, ktoré rozdeľujú susediace krajiny, ako aj proces spolupráce pri riadení spoločných zdrojov a statkov, a to na základe spoločnej dohody ...“

5.4. *Štáty na prvom mieste* – ak je regionálna integrácia kľúčovou pre rozvoj krajín AKT, je možné ju dosiahnuť najskôr prostredníctvom rozvoja každého z týchto štátov⁽⁷⁾, úrovňou komplementarity ich úrovne hospodárstva a typom politických opatrení, ktoré štáty uplatňujú. Bolo by zbytočné chcieť integrovať niečo, čo neexistuje. Regionálne integrovať dopravu, prepojiť infraštruktúru a podobné kroky je možné realizovať, len ak sa v štátoch takáto vybavenosť nachádza alebo ju štát rozvíja. Z tohto hľadiska má kľúčový význam kvalita návrhov (za účasti neštátnych subjektov) a realizácie národných a neskôr regionálnych plánov. EÚ má zodpovednosť najmä v súvislosti s využitím poskytnutých prostriedkov z ERF. Výbor tiež navrhuje venovať osobitnú pozornosť problému **financovania kohéznych opatrení** v prípade, že ide o podporu regionálnej integrácie krajín, ktoré majú veľmi rozdielnu úroveň hospodárskych štruktúr. V opačnom prípade môže byť navrhnuté riešenie horšie ako samotný problém.

5.5. *Korupcia* – je najmä v Afrike prítomná vo všetkých spoločenských oblastiach a je brzdou ekonomického rozvoja⁽⁸⁾. Následne je teda aj brzdou regionálnej integrácie⁽⁹⁾. **Prekvapením pre výbor je skutočnosť, že nikde v oznámení sa korupcia nespomína**, pričom jej odstránenie je jedným z cieľov Africkej únie a patrí mu prioritné miesto v dohode z Cotonou (pozri článok 30 písm. f)) Politické a ekonomické súvislosti, najmä v súvislosti s africkými štátmi sú výrazné a diplomacia musí zohrávať dôležitú úlohu, nie je však postačujúca. Hoci EÚ ako poskytovateľ prostriedkov nemôže svojim partnerom prikazovať, aké akcie majú vykonávať, musí zabezpečiť, aby finančné prostriedky vynaložené na rozvojovú spoluprácu boli vhodne použité, pretože ide o peniaze európskych daňových poplatníkov. Výbor chce preto 1,75 milióna eur z 10. ERF určených na rozvoj integrácie podmieniť sledovateľnosťou ich využitia.

5.6. *Presmerovať zdroje rastu prostredníctvom diverzifikácie hospodárstva, výrobných štruktúr a systémov služieb* – regionálnej hospodárskej spolupráci prospeje diverzifikovaný trh, ktorý bude rásť. Nie je to možné dosiahnuť iba samotnou ťažbou surovín alebo tradičnou masovou poľnohospodárskou produkciou (cukrová trstina, bavlna, banány, podzemnica olejná, kakao ...). Dosiahnuť ho možno rozvojom spracovateľského priemyslu, ktorý bude vytvárať produkty s následnou pridanou hodnotou, čo je z dlhodobého hľadiska najlepším spôsobom ako zabrániť zhoršeniu podmienok obchodovania a zapojiť sa aktívne do rozvoja regionálneho hospodárstva⁽⁸⁾.

5.7. *Zabezpečiť potravinovú bezpečnosť, rozvoj vidieka a trvalo udržateľný rozvoj* – bez zabezpečenia potravinovej bezpečnosti vo všetkých zúčastnených štátoch nie je možná regionálna hospodárska integrácia⁽⁸⁾. Strategickou prioritou preto musí byť poľnohospodárstvo – základ trvalo udržateľného rozvoja. Je nutné sa poučiť z potravinovej krízy z rokov 2007 a 2008, ako aj súčasnej potravinovej krízy, ktorá bola dôsledkom vysokého nárastu cien poľnohospodárskych produktov a cien energií v roku 2008. Postupný rozvoj poľnohospodárstva, ktorý vytvorí podmienky pre vytvorenie a/alebo rozvoj poľnohospodárskeho a potravinárskeho odvetvia a všeobecne upriami pozornosť znovu na vidiecky rozmer rozvoja, je dosiahnuteľný len pri uplatňovaní dôkladnej integrovanej poľnohospodárskej politiky, politiky potravinovej bezpečnosti a politiky rozvoja vidieka na úrovni štátov, ako aj regiónov. Táto politika musí byť štruktúrovaná a mať krátkodobý, strednodobý aj dlhodobý rozmer. Musí jej byť udelená rozpočtová a finančná priorita v širokom zmysle slova a musí byť prispôbená osobitným podmienkam a obmedzeniam jednotlivých krajín a zároveň v nej nesmie chýbať regionálny prístup. V rámci 10. ERF by bolo vhodné podporovať prioritný program rozvoja poľnohospodárstva v každej krajine AKT, ktorá sa zúčastňuje na regionálnej integrácii. Je potrebné sa odchýliť od spôsobu využívania prostriedkov z 9. ERF, kde len štyri krajiny AKT z celkového počtu 78 určili poľnohospodárstvo za prioritné odvetvie a 15 z nich si zvolilo rozvoj vidieka. Čiže len 7 % z 9. ERF sa venovalo trvalo udržateľnému rozvoju a 1,1 % aktivitám priamo spojeným s poľnohospodárstvom. V tejto súvislosti je pre trvalé uplatňovanie politiky rozvoja dôležité širšie, trvalé a štrukturálne zapojenie neštátnych subjektov, najmä poľnohospodárov a vidieckych organizácií a miestnych orgánov.

5.8. *Rozvoj súkromného sektora* – súkromný sektor a jeho posilnenie a diverzifikácia sú kľúčové pre trvalo udržateľný rozvoj, vytváranie dôstojných pracovných miest, a teda aj boj s chudobou. Rozvoj súkromného sektora, najmä priemyselných MSP⁽⁸⁾ a podpora obchodovania sú pre úspešnú integráciu nevyhnutné. Ak má byť tento rozvoj účinný, je potrebné posilniť MSP na regionálnej

(7) V stanovisku „Stratégia vzťahov EÚ – Afrika“ – Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, str. 148-156 sú uvedené návrhy a analýzy výboru na túto tému.

(8) Tamtiež ako v pozn. 7.

(9) Ako príklad uvedme správu Svetovej banky uverejnenú v máji 2008 týkajúcu sa Pobrežia Slonoviny, kde sa uvádza: „vydieranie zo strany bezpečnostných síl Pobrežia Slonoviny a ich podiel na konfliktoch pri blokovanií ciest v krajine sú prekážkou **voľného pohybu tovarov a osôb**. Zároveň má vydieranie negatívny vplyv na hospodársku aktivitu, pretože ročne tieto nelegálne vyberané a zneužívané „poplatky“ stoja dopravcov od 230 do 363,3 miliónov dolárov.“ Štúdiá uvádza, že táto suma predstavuje 35 až 50 % investičných výdavkov krajiny z rozpočtu na rok 2007.

úrovni a **zároveň skvalitniť ľudské zdroje** ⁽¹⁰⁾, pokiaľ ide samozrejme o vzdelávanie, odbornú prípravu, ale tiež o otázky zdravia: boj proti HIV, AIDS ⁽¹¹⁾, prístup k pitnej vode, k zdravotnej starostlivosti (sociálnemu zabezpečeniu) a zdravie a bezpečnosť pri práci atď. Výbor preto víta, že Komisia určila rozvoj podnikov, najmä MSP, za jeden z oporných bodov svojej činnosti v prospech podpory regionálnej integrácie. Sociálny dialóg, kolektívne vyjednávanie a celková úloha zástupcov sociálnych partnerov sú preto nevyhnutnými aspektmi úspechu celého procesu a je potrebné podporovať ich na regionálnej úrovni. MOP podporovala v rámci svojho programu pre vzdelávanie PRODIAP ⁽¹²⁾ rozvoj sociálneho dialógu v západnej Afrike. Výbor vyjadruje želanie, ako to už uviedol vo viacerých záverečných vyhláseniach zo seminárov a konferencií, aby sa podľa tohto príkladu postupovalo v anglofónnej Afrike a v Pacifiku, pričom by sa postupovalo na základe regionálnej kolektívnej dohody, ako sa to už uskutočnilo vo frankofónnej Afrike.

5.9. *Dobrá správa vecí verejných* – zlá správa rôzneho druhu v jednotlivých štátoch, ktoré tvoria región, je brzdou integrácie a zároveň bráni priamym zahraničným investíciám. Dobrá správa musí byť chápaná ako celok, najmä v oblasti rešpektovania ľudských práv, práv detí, zamestnancov, právneho štátu, demokracie a boja proti korupcii ⁽¹³⁾. Dobrá správa zameraná na efektivitu musí byť súčasne doplnená pôsobením reprezentatívnych združení, odborov, zamestnávateľov a zamestnancov so silným postavením a **nezávislosťou od politickej moci**.

5.10. *Účasť neštátnych subjektov* ⁽¹⁴⁾ – EHSV vyjadruje potešenie, že oznámenie navrhuje „systematicky podporovať vytvorenie alebo posilnenie regionálnych fór občianskej spoločnosti“. Z tohto hľadiska predstavuje príležitosť rokovanie o dohode o hospodárskom partnerstve. Vynikajúco sa využila pri dohode o hospodárskom partnerstve CARIFORUM – ES, ktorá inštitucionalizovala účasť neštátnych subjektov pri kontrole vykonávania tejto dohody. Nakoľko sa výbor domnieva, že tento princíp prispeje, prostredníctvom spoločného využívania znalostí, k prehĺbeniu regionálnej integrácie a k jej spropagovaniu u občanov, čím sa

zhodnotí partnerstvo AKT – EÚ, **žiada Komisiu, ako aj štáty AKT, ktoré sú zapojené do rokovaní, aby bol tento princíp zachovaný aj vo všetkých budúcich regionálnych dohodách o hospodárskom partnerstve**. Na to, aby sa deklarovaná vôľa pretavila do správnej formy a preniesla do skutkov, aby sa občianska spoločnosť plne a efektívne zúčastňovala na procese regionálnej integrácie, **bude potrebné politicky aj finančne podporovať vytvorenie a/alebo posilnenie socio-profesijných sietí na regionálnej úrovni**. Skúsenosti totiž dokazujú, že to predstavuje nevyhnutnú etapu pri vedení trvalého a efektívneho dialógu medzi neštátnymi subjektmi na regionálnej úrovni.

Realizácia si vyžaduje zohľadniť ťažkosti, ktoré sa v tomto ohľade vyskytli pri vykonávaní dohody z Cotonou, najmä v súvislosti s **nárastom kapacít neštátnych subjektov**, inak jej hrozí neúspech. Ide o nevyhnutnosť vzhľadom na potreby a častú nemohúcnosť štátnych orgánov, či už na národnej alebo regionálnej úrovni.

6. Konkrétne pripomienky

6.1. *Pokračovať v reflexii* – EHSV vyzýva Komisiu, aby zhodnotila vplyv kultúrnych a etnických aspektov, ako aj hraníc, na regionálnu integráciu a uviedla, aké opatrenia je prípadne možné vykonať, aby sa tieto vplyvy obmedzili.

6.2. *Nadväzovať spoluprácu* – výbor vyzýva Komisiu, aby podporovala a rozvíjala regionálnu spoluprácu, do ktorej sú zapojené najvzdialenejšie regióny Európskej únie s integrovanými regiónmi alebo krajinami AKT, ktoré predstavujú ich geografické územie s ohľadom na spoluprácu založenú na potrebe rozvoja rozličných partnerov s rešpektovaním záujmov všetkých zúčastnených.

6.3. *Dohody o hospodárskom partnerstve a regionálna integrácia* – v bode 4.1.3 je uvedené, že v stanovisku na tému „Stratégia vzťahov EÚ – Afrika“ zo septembra 2008 výbor vyjadril ľútosť, že doteraz neboli uzatvorené regionálne dohody o regionálnom hospodárskom partnerstve (s výnimkou dohody CARIFORUM – ES), ktorých jedným z cieľov je práve regionálna integrácia. V súčasnosti sú dočasné dohody o hospodárskom partnerstve jednotlivých štátov náhradou regionálnych dohôd o hospodárskom partnerstve. Výbor sa domnieva, že toto opatrenie je prekážkou regionálnych dohôd o hospodárskom partnerstve, a teda regionálnej integrácie, keďže vo veľkej miere zohľadňuje konkrétne špecifiká jednotlivých štátov na rozdiel od syntézy špecifik, ktoré predstavujú identitu regiónu. Tomuto stavu treba preto venovať primeranú pozornosť, keďže sťažuje prechod od národných dohôd o hospodárskom partnerstve k regionálnym dohodám.

⁽¹⁰⁾ Tamtiež ako v pozn. 7, článok 7.5 a príloha V.

⁽¹¹⁾ Tamtiež ako v pozn. 7. V tejto súvislosti dávame do pozornosti stanovisko pána BEDOSSU z mája 2006 „Afrika ako nevyhnutná priorita: stanovisko európskej občianskej spoločnosti“ Ú. v. EÚ C 195, 18.8.2006, str. 104-109.

⁽¹²⁾ „Podpora sociálneho dialógu vo frankofónnej Afrike“.

⁽¹³⁾ Tamtiež ako v pozn. 7. Pozri tiež článok 30 dohody z Cotonou.

⁽¹⁴⁾ Tamtiež ako v pozn. 7.

Výbor okrem toho pokladá za nevyhnutné zhodnotiť dôsledky, ktoré pre regionálnu integráciu môžu mať rokovania o dohodách o hospodárskom partnerstve s regionálnymi zoskupeniami, ktoré sa líšia od už vytvorených zoskupení ⁽¹⁵⁾.

6.4. *Nové subjekty na scéne* – v mnohých krajinách AKT, najmä v Afrike, sa povaha a rozmanitosť silných hospodárskych subjektov zmenila. Bolo by užitočné, keby sa oznámenie vo svojej analýze, s cieľom zefektívniť budúcu politiku, zaoberalo vplyvom všadeprítomnej Číny, zjavného návratu USA, začiatku indického prenikania na trhy, ako aj vplyvom Japonska a Kórey na regionálnu integráciu. Vhodné by bolo prepojenie medzi príslušným oznámením a oznámením „EÚ, Afrika a Čína: Na ceste k trojstrannému dialógu a spolupráci ⁽¹⁶⁾“ a preskúmanie so zreteľom na regionálnu integráciu.

6.5. Oznámenie bolo pripravené dávno predtým, ako svetová hospodárska kríza dosiahla súčasný rozmer a nemohla byť preto zahrnutá do analýzy. Podľa názoru výboru táto kríza ešte viac

odôvodňuje potrebu integrácie. Avšak vzhľadom na vývoj, ktorý pozorujeme v USA a Európe, sa môžeme obávať, že nastane pravý opak a štáty sa začnú izolovať a orientovať na nacionalizmus. Európska únia síce nemôže rozhodovať za štáty AKT, ale vďaka vykonávaniu dohody z Cotonou a uzatváraniu **regionálnych dohôd o hospodárskej spolupráci**, ako aj vďaka úsiliu zabráňovať prípadnému zníženiu pôvodných finančných sľubov členských štátov a vzhľadom na zabezpečovanie správneho plnenia rozhodnutí G20 v prospech rozvojových krajín, má ústrednú úlohu zabráňovať vývoju, ktorý by škodil hospodárskemu rozvoju krajín AKT. Takýto vývoj by mohol vytvoriť migračný tlak a spôsobíť, že objem finančných prostriedkov z Európy prúdiacich prostredníctvom migrantov do krajín AKT, najmä do Afriky ⁽¹⁷⁾, sa podstatne zníži.

Navyše posilnenie regionálneho rozmeru je pre AKT, a najmä pre Afriku veľmi pravdepodobne jednou z mála skutočných príležitostí aktívne reagovať na súčasnú hospodársku a finančnú krízu s cieľom zohrávať úlohu v budúcom dynamickom období globalizácie a zabezpečiť si tak perspektívu rozvoja.

V Bruseli 16. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽¹⁵⁾ Napríklad v Afrike Juhoafrické rozvojové spoločenstvo zahŕňa 15 členských štátov. Sedem štátov spolu však rokuje v rámci južnej Afriky, šesť v rámci juhovýchodnej Afriky (ESA, Juhovýchodné africké spoločenstvo), jeden v rámci východnej Afriky (EAC, východná Afrika) a jeden v rámci strednej Afriky.

⁽¹⁶⁾ KOM(2008) 654 v konečnom znení.

⁽¹⁷⁾ Ú. v. EÚ C 120, 16.5.2008, s. 82-88 Migrácia a rozvoj: príležitosti a výzvy. Spravodajca: pán SHARMA.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmenený návrh smernice Rady o čistokrvných plemenných zvieratách hovädzieho dobytku“

[KOM(2009) 235 v konečnom znení – 2006/0250 (CNS)]

(2009/C 317/25)

Rada sa 26. júna 2009 rozhodla podľa článku 37 a článku 94 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Zmenený návrh smernice Rady o čistokrvných plemenných zvieratách hovädzieho dobytku (kodifikované znenie)“

KOM(2009) 235 v konečnom znení – 2006/0250 (CNS).

Keďže výbor usúdil, že návrh je úplne uspokojivý, a vzhľadom na to, že sa už k obsahu návrhu vyjadril vo svojom stanovisku, prijatom 15. februára 2007 (*), na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza z 15. júla 2009) rozhodol 185 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 4 sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko a odkázať na postoj, ktorý zaujal v spomínanom dokumente.

V Bruseli 15. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

(*) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady o čistokrvných plemenných zvieratách hovädzieho dobytku (kodifikované znenie)“, Ú. v. EÚ C 97, 28.4.2007, s. 13.

2009/C 317/17	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o európskej železničnej sieti pre konkurencieschopnú nákladnú dopravu“ [KOM(2008) 852 v konečnom znení – 2008/0247 (COD)]	94
2009/C 317/18	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právach cestujúcich v autobusovej a autokarovej doprave, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 2006/2004 o spolupráci medzi národnými orgánmi zodpovednými za vynucovanie právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa“ [KOM(2008) 817 v konečnom znení – 2008/0237 (COD)]	99
2009/C 317/19	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1321/2004 o štruktúrach riadenia európskych programov satelitnej rádiovkej navigácie“ [KOM(2009) 139 v konečnom znení – 2009/0047 (COD)]	103
2009/C 317/20	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha o pracovnej sile v európskom zdravotníctve“ [KOM(2008) 725 v konečnom znení]	105
2009/C 317/21	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa ustanovujú minimálne normy pre prijímanie žiadateľov o azyl“ [KOM(2008) 815 v konečnom znení – 2008/0244 (COD)]	110
2009/C 317/22	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov“ [KOM(2008) 820 v konečnom znení – 2008/0243 (COD)]	115
2009/C 317/23	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady o vzájomnej pomoci pri vymáhaní pohľadávok týkajúcich sa daní, odvodov a ďalších opatrení“ [KOM(2009) 28 v konečnom znení – 2009/0007 (CNS)] a „Návrh smernice Rady o administratívnej spolupráci v oblasti daní“ [KOM(2009) 29 v konečnom znení – 2009/0004 (CNS)]	120
2009/C 317/24	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Regionálna integrácia pre rozvoj v krajinách AKT“ [KOM(2008) 604 v konečnom znení]	126
2009/C 317/25	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmenený návrh smernice Rady o čistokrvných plemenných zvieratách hovädzieho dobytku“ [KOM(2009) 235 v konečnom znení – 2006/0250 (CNS)]	132

Predplatné na rok 2009 (bez DPH, vrátane poštovného)

Úradný vestník EÚ, séria L + C, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	1 000 EUR ročne (*)
Úradný vestník EÚ, séria L + C, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	100 EUR mesačne (*)
Úradný vestník EÚ, séria L + C, tlačené vydanie + ročný CD-ROM	22 úradných jazykov EÚ	1 200 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	700 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	70 EUR mesačne
Úradný vestník EÚ, séria C, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	400 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria C, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	40 EUR mesačne
Úradný vestník EÚ, séria L + C, mesačný (súhrnný) CD-ROM	22 úradných jazykov EÚ	500 EUR ročne
Dodatok k úradnému vestníku (séria S), Verejné obstarávanie a výberové konania, CD-ROM, dve vydania za týždeň	viacjazyčné: 23 úradných jazykov EÚ	360 EUR ročne (= 30 EUR mesačne)
Úradný vestník EÚ, séria C – konkurzy	jazyk(-y), v ktorom(-ých) sa konajú konkurzy	50 EUR ročne

(*) Predaj jednotlivých čísel: do 32 strán: 6 EUR
od 33 do 64 strán: 12 EUR
nad 64 strán: cena určená individuálne

Úradný vestník Európskej únie, ktorý vychádza vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie, si možno predplatiť v ktoromkoľvek z 22 jazykových znení. Zahŕňa sériu L (Právne predpisy) a C (Informácie a oznámenia).

Každé jazykové znenie má samostatné predplatné.

V súlade s nariadením Rady (ES) č. 920/2005 uverejneným v úradnom vestníku L 156 z 18. júna 2005 a ustanovujúcim, že inštitúcie Európskej únie nie sú viazané povinnosťou vyhotovovať všetky právne akty v írskom jazyku a uverejňovať ich v tomto jazyku, sa úradné vestníky uverejnené v írskom jazyku predávajú osobitne.

Predplatné na dodatok k úradnému vestníku (séria S – Verejné obstarávanie a výberové konania) zahŕňa všetkých 23 úradných jazykových znení na jednom viacjazyčnom CD-ROM-e.

Predplatitelia Úradného vestníka Európskej únie môžu získať rôzne prílohy k úradnému vestníku, ktoré sa budú zasielať na základe jednoduchých žiadostí. O vydaní týchto príloh budú informovaní prostredníctvom oznámení pre čitateľov, ktoré sa vkladajú do Úradného vestníka Európskej únie.

Predaj a predplatné

Platené publikácie, ktoré vydáva Úrad pre publikácie, sú k dispozícii u komerčných distribútorov. Zoznam komerčných distribútorov možno nájsť na tejto internetovej adrese:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sk.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) poskytuje priamy a bezplatný prístup k právu Európskej únie. Na stránke si možno prehliadať Úradný vestník Európskej únie, ako aj zmluvy, právne predpisy, judikatúru a návrhy právnych aktov.

Viac sa dozviete na stránke: <http://europa.eu>



Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie
2985 Luxembourg
LUXEMBURSKO

SK